ZÁKLADY

ZÁKLADY

počítač pro každého

základní kurz • návody • rady

Co můžeme s počítačem dělat?

Když se poprvé posadíte před osobní počítač (PC), jistě vás napadne otázka: Co s ním dělat? Odpověď je prostá – skoro všechno! Jestliže nedokážete nic vytvořit, znamená to, že PC zatím neumíte využít.

Množství věcí, které s počítačem můžete dělat, závisí na mnoha okolnostech. Velmi důležitá je kapacita počítače, tj. jeho výkonnost. Pak také záleží na tom, které programy používáte. Pro tyto dvě oblasti se v počítačovém světě vžily dva speciální anglické termíny: hardware a software.

Hardware označuje „fyzickou" stránku počítače, tj. vše, nač si můžete sáhnout. Je zřejmé, že kapacita počítače záleží především na technických vlastnostech tohoto hardwaru. Programové vybavení, tj. jakási duše počítače, která na základě vašich příkazů vykonává potřebné úkony, se označuje slovem software.

Na otázku z titulku lze jednoduše odpovědět prostým výčtem všech programů, které jsou v počítači přítomny. Takovýchto programů jsou dnes tisíce. Jestliže si koupíte počítač PC, který odpovídá uznávaným standardům (a takové jsou skoro všechny PC), zbývá jen jedno – vybrat si programy, které budou odpovídat tomu, co chcete na počítači dělat. Počítač můžete využít třeba k následujícím úkolům:

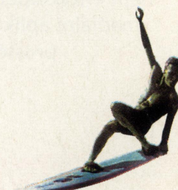
HRY

Počítač (neboli PC) není jen pracovním nástrojem; pro mnoho lidí je především hračkou. Ten, kdo tvrdí, že na počítači nikdy nehrál žádnou hru, je buď workoholik, nebo lhář!
Pomocí Počítače pro každého si můžete z tisícovky nejrůznějších her vybrat tu svou…

INTERNET

Kouzelné slovo dnešní doby. Co vlastně znamená? Počítač pro každého vám poradí, jak se k Internetu připojit a co všechno k tomu potřebujete. Rychle se naučíte surfovat nikoli po vodní hladině, ale na vlnách všudypřítomné počítačové sítě.

Psaní textu

„Já používám počítač jen jako psací stroj", stěžují si často lidé a myslí tím, že počítači příliš nerozumějí. Ale to je normální! Jedním z hlavních způsobů použití PC je totiž právě psaní textů. Výhodou počítače (na rozdíl od psacího stroje) je to, že můžete bez námahy přepisovat a opravovat už jednou napsané texty.

Programy pro psaní textů (tzv. textové procesory) umí text nejen napsat, ale samy také dokáží vyhledat a opravit chyby, dokument upravit a výsledek vytisknout na papír. Téměř každý textový procesor obsahuje několik základních funkcí: vyhledávání slov či vět, jejich automatickou záměnu, kontrolu pravopisu a používání formální grafické úpravy.

Sestavení rozpočtu

Rozpočet sestavuje nejen vláda, ale v podstatě každá domácnost. Na svém počítači si snadno můžete sestavit rozpočet, zanášet do něj příjmy i výdaje a provádět výpočty. K tomu všemu slouží programy nazývané tabulkové kalkulátory (tabulkové procesory). Jak už to naznačuje jeho jméno, počítač umí velice dobře a rychle počítat. Pomocí svého PC tedy můžete snadno zvládnout nejen rozpočet domácnosti, ale třeba i účetnictví nebo domácí úkoly vašich ratolestí z matematiky či fyziky.

Ukládání informací

Žijeme v době, která je přehlcena informacemi. Počítač vám pomůže s informacemi zacházet – získaná data lze snadno do počítače uložit a pak je zase rychle vyhledat. Když mluvíme o datech, myslíme tím třeba dopisy, obrázky, novinové články nebo adresy přátel či seznam kazet, které máme doma. K ukládání všech těchto informací slouží programy, kterým se říká databáze. Tyto programy umožňují snadné vyhledávání požadovaných informací, a to pomocí jednoho nebo několika klíčových slov.

Malování

Pomocí svého počítače můžete vytvořit hezké obrázky a ty pak barevně upravovat. Stačí k tomu jen troška talentu; někdy se bez něj dokonce obejdete, protože mnohé programy obsahují hotové obrázkové knihovny. Grafické programy přinášejí řadu výhod – můžete např. sestavovat jednotlivé obrázky do působivých koláží a přidávat k obrázkům textové popisy nebo grafické prvky. Pokročilé programy pak nabízejí profesionálním grafikům vskutku široké možnosti, neboť dovedou simulovat různé malířské a kreslířské techniky nebo provádět zajímavé efekty.

Skládání a poslech hudby

Počítač se neomezuje jen na malířské umění. Pokud máte k dispozici potřebné vybavení, můžete k PC připojovat některé hudební nástroje, nahrávat jejich zvuk a ten pak mixovat s jinými nahrávkami. Je pochopitelné, že vznikající nahrávku můžete

okořenit zvláštními efekty. Pokud nemáte tvůrčí sklony, můžete PC využít alespoň k poslechu – mechanika CD-ROM totiž umí přehrávat i hudební kompaktní disky, a to vcelku kvalitně!

A to vše současně!

Největší výhodou počítače je však to, že umí vykonávat všechny tyto práce současně. Programy totiž umí spolupracovat a vyměňovat si potřebné informace. K napsanému textu tak můžeme přidat obrázek, který jsme namalovali v jiném programu, a jiný text můžeme naopak snadno přenést třeba do účetní tabulky vytvořené v tabulkovém kalkulátoru. Možnosti kombinací jsou takřka nekonečné – texty, obrázky i zvuky spolu splývají a vytvářejí kouzelný svět, který je dnes nazýván slovem multimédia.

OBCHODNÍ SOFTWARE

Takzvané podnikatelské programy plní řadu důležitých funkcí, z nichž mnohé jsou pro podnikatele zcela zásadní. Mohou za vás vést účetnictví, provádět analýzu trhu a plánování produkce nebo vytvářet potřebnou dokumentaci.

CD-ROM

Stříbrné kotoučky kompaktních disků zcela ovládly svět a dnes jich vychází možná více než klasických knih. Pro počítače jsou určeny disky označované jako CD-ROM; obsahují neuvěřitelné množství informací a můžete na nich najít encyklopedie, multimediální aplikace, hry... prostě všechno.

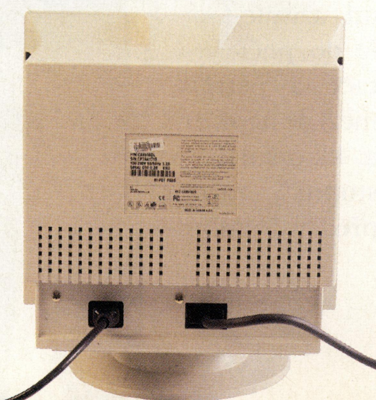
TECHNICKÉ APLIKACE

Požadavky na technické projekty se bohužel značně rozcházejí s možnostmi obvyklých grafických programů. Projektanti a odborníci proto většinou používají speciální programové nástroje, které umožňují pokročilou práci s nákresy, výpočty a projekty.

První pohled na počítač

Přestože počítače pronikají do našeho života vskutku rychle, jejich rozšíření není zatím velké a počet lidí, kteří mají počítač doma nebo na svém pracovišti, je omezený. Téměř každý však už počítač někdy viděl a má představu o tom, co to počítač vlastně je a jak přibližně vypadá. Základem této představy bývá nejčastěji obrazovka a klávesnice; poblíž se obvykle válí nějaká bílá krabička a to vše je připojeno k jakési bedně... Ve skutečnosti je tato představa značně zjednodušená, neboť počítač se skládá z velkého množství důležitých součástek. Pro začátek se nám však výše zmíněná představa hodí, protože je vždy dobré začít s tím, co je vidět na první pohled.

Okno do počítače

K zobrazování výstupu z počítače slouží monitor. Na první pohled připomíná malou televizi, že? Tento dojem není daleko od pravdy; monitor je totiž založen na stejném technickém principu jako televizní obrazovka. Na rozdíl od televize však monitor funguje trochu jinak (je také určen k jiným věcem). Vás může uklidnit, že ovládání monitoru je ještě snadnější než ovládání televizoru. Obrazovka totiž pracuje zcela sama a o její provoz se nemusíte příliš starat. Rozhodně však musíte věnovat pozornost tomu, co se na obrazovce ukazuje; počítač s vámi totiž prostřednictvím monitoru „mluví" a sděluje vám, co se právě děje a zda nedošlo k nějakým problémům. Jinak slouží monitor k zobrazení výsledků vaší práce – vidíte na něm text, který píšete, nebo obrázky, které kreslíte.

Když se podíváte na zadní stranu monitoru, uvidíte dva kabely. Jeden přivádí elektrické napětí, druhý pře-

Z ČEHO SE SKLÁDÁ POČÍTAČ

Základní sestava počítače:

- skříň s vlastním počítačem
- monitor
- klávesnice
- myš

K počítači mohou být připojena další zařízení:

- tiskárna
- skener
- modem

K multimediálnímu počítači můžeme připojit:

- reproduktory
- mikrofon
- kameru

náší obrazový signál z počítače. Napájecí kabel buď může vést přímo do zásuvky, nebo může být zapojen do bedny. Pokud je s obrazem na monitoru něco v nepořádku, podívejte se, zda jsou kabely správně zapojeny a zda drží; chyba bývá často právě zde.

Musíte při používání monitoru něco dělat? Máme pro vás dobrou zprávu – nemusíte dělat skoro nic. Stačí nastavit potřebnou velikost obrazu, jas a kontrast. Mnohé monitory dokonce ani nemusíte zapínat, neboť se zapínají samy současně s počítačem.

Klávesnice

Na monitoru vidíte, co vám chce počítač sdělit. Ale jak počítač pozná, co chcete říci vy jemu? K tomu slouží klávesnice. Její pomocí píšete texty a můžete zadávat speciální příkazy. V některých hrách má klávesnice specifickou funkci – může dokonce fungovat jako volant!

Jednotlivými klávesami se zde nebudeme zabývat (jejich význam je popsán na straně 10). Když si je odmyslíme, zbývá jen kabel, který (podle očekávání) předává počítači to, co jste napsali. Jediným problémovým místem je konec kabelu, který se zasouvá do otvoru v zadní stěně „bedny"; občas se mu totiž do tohoto otvoru nechce. Pokud však klávesnici nevyměňujete příliš často, neměl by to být velký problém.

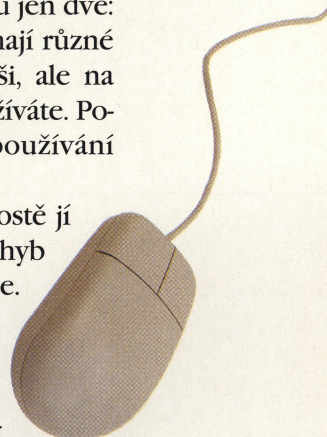
JAKÁ KLÁVESNICE: QWERTY, NEBO QWERTZ?

Počítače vznikly v USA, a první klávesnice byly proto navrženy pro angličtinu. Ta nejenže nepoužívá háčky a čárky, ale navíc má na psacím stroji (který byl předobrazem prvních klávesnic) trochu jiné rozložení kláves. Nejvýznamnější rozdíl se týká záměny písmen Z a Y. Podle pořadí kláves v horní písmenkové řadě se tedy klávesnice rozdělují na typ QWERTY (anglický model) a QWERTZ (český model). V nastavení QWERTZ má klávesnice stejné rozvržení jako na českém psacím stroji. Protože však počítač umí mezi těmito variantami „přepínat", musíme si před psaním vždy dát pozor na to, ve kterém stavu se klávesnice nachází.

Myš

Myš, to je malý zázrak... Zmiňovali jsme se, že příkazy dáváte počítači prostřednictvím klávesnice, ale to není vždy pravda. Pomocí myši lze počítač ovládat mnohem snadněji, a tak myš budete používat ve většině případů, kdy nebudete psát text. Na ovládání myši i na „myší stopu" na obrazovce si jistě velice brzy zvyknete.

Jste zvědavi, proč se tomuto zařízení říká myš? Stačí se na ně podívat – má dokonce i ocásek (připojovací kabel) a ouška (dvě tlačítka). V některých případech může mít myš ouška tři, funkční jsou ale většinou jen dvě: pravé a levé. Obě tlačítka mají různé funkce; to nezáleží na myši, ale na programu, který právě používáte. Podrobnější informace o používání myši najdete na str. 12.

Jak se s myší pracuje? Prostě jí pohybujete a sledujete pohyb „myší stopy" na obrazovce. Pokud chcete něco provést, krátce stisknete jedno tlačítko (obvykle levé). V počítačové řeči se tomu říká kliknout nebo klepnout. Pokud stisknete tlačítko dvakrát rychle po sobě, říká se tomu dvakrát kliknout nebo poklepat.

Myší pohybujeme obvykle po nějaké podložce. Většinou stačí třeba plocha stolu, kniha či časopis, ale nejlepších výsledků dosáhneme se speciálními podložkami (mousepad). Proto je vždy lepší používat speciální podložku; v každém případě lze však doporučit, aby byla plocha, po níž jezdíte myší, udržována v čistotě.

Další zařízení

Všechna výše popsaná zařízení bývají hromadně označována jako periferní zařízení či periferie. Tvůrci počítačů tím chtěli zdůraznit skutečnost, že tato zařízení jsou jakýmisi „koncovými stanicemi", se kterými pracuje uživatel. Periferie lze rozdělit do dvou kategorií – vstupní a výstupní. Vstupní zařízení slouží k přenášení informací od uživatele do počítače a patří mezi ně např. myš a klávesnice. Výstupní zařízení předávají informa-

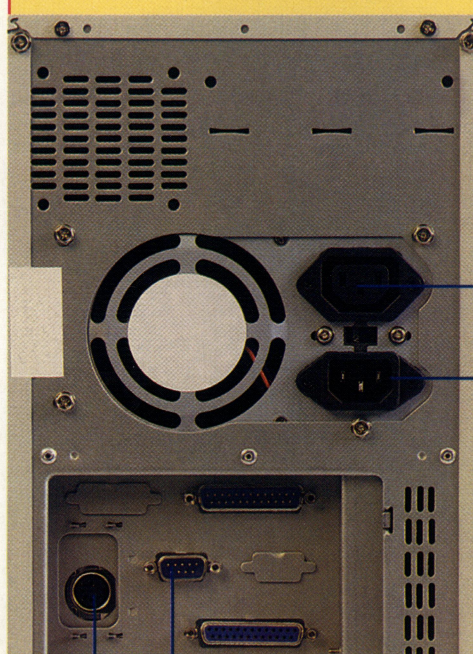
ce od počítače k uživateli; typickým příkladem je monitor.

Kromě klávesnice, myši a monitoru však může být k počítači připojena řada dalších zařízení.

Multimediální počítač má zvukovou kartu a reproduktorky. Ty mohou být zabudovány do monitoru, ale většinou se připojují jako externí reprosoustava. Namísto reproduktorů mohou být k počítači připojena stereosluchátka.

Jestliže chcete výsledky své práce přenést do papírové podoby, potřebujete tiskárnu. Ta představuje další typ periferního zařízení. Na trhu se prodává řada typů tiskáren, ale v podstatě je můžeme rozdělit do tří hlavních kategorií. Nejjednodušší (a nejlevnější) jsou tiskárny jehličkové; ty se však dnes používají už jen zřídka. V posledních letech si získaly velkou popularitu tzv. inkoustové tiskárny, které mohou tisknout i barevně. Jejich cena poklesla natolik, že si je mohou dovolit i méně majetní uživatelé. Profesionálové nejčastěji používají laserové tiskárny – ty tisknou rychleji a kvalitněji, ale bývají dražší (vzhledem k cenovým relacím se většina majitelů laserových tiskáren spokojuje s jejich černobílou variantou).

K čemu je ta bedna?

Zásuvka pro napájení monitoru – zde se zapojuje kabel, který přivádí proud z počítače do monitoru. Některé počítače tuto zásuvku nemají.

Zásuvka pro napájení počítače – zde se zapojuje kabel, kterým se do počítače přivádí elektrický proud. Když není kabel zapojen, počítač nemůže fungovat.

Mechanika CD-ROM – zde vkládáte disky CD.

Vypínač tlačítko pro zapínání a vypínání počítače. Pozor na nechtěné zmáčknutí (např. kolenem, pokud je skříň na zemi).

Zásuvka pro myš – sem můžete připojit volný konec kabel myši. Některé typy myší používají stejný typ zástrčky jako klávesnice; v takovém případě je správná zásuvka označena obrázkem myši.

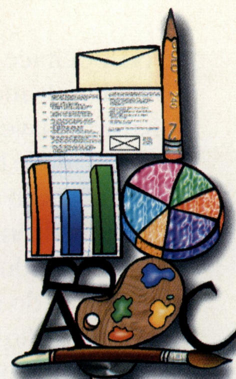
Zásuvka pro klávesnici – sem se zapojuje volný konec kabelu klávesnice. Zástrčku je třeba zasunout tak, aby její pozice odpovídala zásuvce.

Disketová mechanika – zde vkládáte diskety.

Ač se to nezdá, nejdůležitější (a obvykle nejdražší) součástí počítače je skříň, tedy přesně ta bedna, která vám velmi pravděpodobně překáží a které se možná chcete zbavit. Nedělejte to – bez ní počítač není počítačem. Uvnitř skříně jsou umístěny všechny důležité vnitřnosti, které umožňují, aby počítač vůbec fungoval – jsou to speciální obvody, čipy, karty, kabely, mechaniky... Pokud všechno bude fungovat tak, jak má, pak se dovnitř skříně dost dlouhou dobu nebudete vůbec muset dívat. Zatím tedy postačí, když ještě jednou zdůrazníme, že obsah této skříně je mimořádně důležitý, a začneme se věnovat tomu, co vidět je.

Jednotlivé prvky mohou být rozmístěny jinak, ale většinou jsou přehledně označeny a měli byste je snadno poznat.

Co je to software?

Jak jste si už mohli přečíst, počítač obsahuje dvě hlavní složky: hardware a software. Většina předchozích informací se týkala hmatatelných věcí, tedy hardwaru. Počítač je však napůl nehmotný přístroj a nyní se dostaneme k tomu, abychom si něco řekli o druhé složce - o softwaru.

Softwarem zjednodušeně řečeno myslíme všechno to, co na počítači není vidět. K softwaru patří jakýkoli program nebo jeho část. Nehmotnou představu softwaru můžeme nejlépe přirovnat k magnetofonovým páskám nebo kompaktním diskům - také ty se skládají z hardwaru (vlastního nosiče) a softwaru (tedy hudby, která je na nich nahrána). Stejně jako u těchto předmětů i pro počítač platí, že hardware bez softwaru ani software bez hardwaru nejsou k ničemu. Jediným rozdílem je to, že v případě počítače dokáží samotné písničky skládat další písničky!

Software dělíme do tří hlavních kategorií. Jsou to operační systémy, obslužné programy a aplikace.

Operační systémy jsou jakýmsi abstraktním jazykem, kterým se počítač dorozumívá s člověkem. Obvykle bývají na počítači předem nainstalovány a uživatel je jen upravuje podle svých potřeb.

Obslužné programy jsou nástroje, kterými si svůj počítač můžete upravit nebo „ošetřit". Některé chrání počítač proti tzv. počítačovým virům, jiné usnadňují komunikaci uživatele s počítačem. Obvykle se prodávají ve specializovaných prodejnách; někdy je lze získat zdarma. Aplikace jsou programy, které vytvářejí užitečné výsledky (texty, obrázky apod.). Také tyto programy se prodávají ve specializovaných prodejnách.

Nejčastěji používanými aplikacemi jsou textové procesory. Klasické psaní na stroji se postupně přesouvá do světa počítačů. Nejdůležitější pozici si získal program Microsoft Word, který se stal téměř standardem. Dalšími oblíbenými aplikacemi jsou tabulkové procesory, databáze, grafické programy, obchodní software (účetnictví apod.), komunikační programy (pro využívání Internetu) nebo nástroje pro zpracování tiskových publikací (DTP).

VERZE

Každý program se neustále vyvíjí a softwarové firmy často uvádějí na trh vylepšené a inovované verze. Jméno produktu zůstává většinou stejné, mění se jen číslo, které se uvádí za názvem a které představuje číslo verze. Obvykle se skládá ze dvou částí oddělených tečkou (např. 1.0, 2.1, 7.43 apod.). První číslice označuje tzv. hlavní verzi, část za tečkou označuje podverzi. Čím vyšší číslo, tím novější verze programu.

NEPOUŽÍVEJTE KRADENÝ SOFTWARE!!

Software je na rozdíl od hardwaru nehmotné, přímo duševní povahy. To s sebou nese jeden problém – lidé jej totiž nevnímají jako zboží a často jej považují za bezplatný „přídavek" k vlastnímu počítači. To je však hrubý omyl.

Software mívá vysokou hodnotu; není divu, zvláště když uvážíme, kolik úsilí museli programátoři vynaložit, abyste mohli tak snadno s počítačem pracovat. Přesto je mnoho uživatelů, kteří s lehkým srdcem používají programy, aniž za ně zaplatili. Pravda, lidé obvykle neradi platí za něco, co „není vidět", ale v případě softwaru byste měli učinit výjimku. Už jenom proto, že pokud používáte nějaký program nelegálně, dopouštíte se vlastně krádeže. A jistě jste se také učili, že krást se nemá.

Nelegálním používáním softwaru se vystavujete i jiným nebezpečím než případnému trestnímu stíhání. „Kradený" software obvykle pochází z neurčitého zdroje, nejčastěji se kopíruje mezi známými z diskety na disketu. V takovém případě se pochopitelně zvyšuje riziko nákazy počítačovým virem. Je možné, že sice ušetříte několik stokorun na softwaru, ale v důsledku virové nákazy můžete přijít o cenná data na svém počítači, a to rozhodně nestojí za to.

Používání legálně zakoupeného softwaru má ještě jednu výhodu – získáváte tím nárok na uživatelský servis, který zahrnuje kromě poradenství i informace o nových verzích programu apod.

Když zapínáme počítač poprvé

Konečně jsme absolvovali povinný úvod; jistě se už těšíte na to, až s počítačem začnete něco dělat. Co se například stane, až počítač zapneme? Udělejme si jasno – po zapnutí počítače se děje spousta věcí, které pro vás nemají žádný význam. Až do chvíle, kdy se objeví základní obrazovka Windows, v podstatě nemusíte nic dělat; pokud ano, pak není něco v pořádku.

A co když se počítač vůbec nezapne?

Nezoufejte, svět není dokonalý a ne vždy se všechno povede napoprvé. Také při zapínání počítače může dojít k různým potížím. Vyjmenujme si ty, jejichž řešení je nejsnadnější:

Ze skříně vycházejí různé zvuky, ale na obrazovce není nic vidět.

• Podívejte se, zda je monitor zapnutý. Někde na přední stěně monitoru je vypínač. Zapněte jej.

• Je-li monitor zapnutý, na přední stěně (obvykle v pravém dolním rohu) svítí světýlko. Pokud se nerozsvítí ani po stisknutí vypínače, zkontrolujte kabely, které vedou ze zadní stěny monitoru. Podrobnosti najdete na první straně oddílu Konfigurace.

• Může se stát, že na monitoru svítí kontrolní světýlko, ale obraz stále není vidět. Pootočte knoflíkem jasu, může být nastaven na minimum.

Objeví se obraz, ale počítač po chvíli „zamrzne" (tj. přestane vykazovat jakoukoli činnost). Navíc se ozývají pípavé zvuky.

• Počítači se něco nelíbí. Našel v sobě nějaký problém a tajnou šifrou vám sděluje, o co jde. Zkontrolujte zapojení klávesnice, monitoru a myši.

• Počítač hlásí něco ve stylu „Keyboard error" nebo „Porucha klávesnice". Buď není klávesnice správně připojena, nebo je porouchaná.

Na obrazovce se objevilo barevné prostředí s názvem Setup.

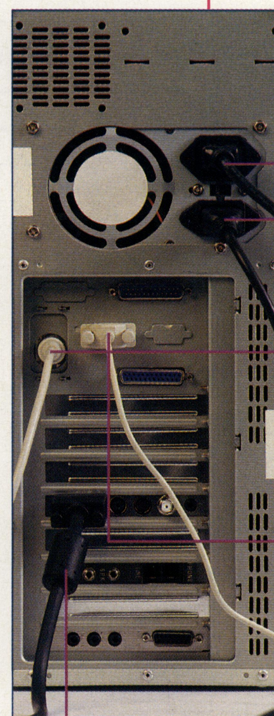
• To se mohlo stát tehdy, jestliže jste omylem stiskli klávesu Del nebo Esc. Nelekejte se, ale také buďte opatrní a na nic nesahejte. Na obrazovce byste měli najít návod, jak toto prostředí opustit; často stačí stisknutí klávesy Esc.

• V disketové mechanice zůstala disketa. Vyjměte ji a zkuste počítač zapnout znovu.

S každým problémem, který nelze vyřešit některým z výše uvedených doporučení, se obraťte na firmu, kde jste počítač koupili, nebo na odbornou opravnu (první varianta je lepší). Nestyďte se a nedělejte si starosti – každý má občas problémy.

STARTUJEME POČÍTAČ

Počítač zapneme stisknutím vypínače. Na obrazovce se pak objeví několik záhadných nápisů a podoba obrazovky se několikrát změní. Pak se objeví barevná obrazovka Windows a počítač je připraven k práci.

Zásuvka kabelu monitoru – tudy jde do monitoru proud.

Napájení počítače – tudy se váš počítač napájí.

Kabel klávesnice – dbejte na to, aby dobře seděl.

Kabel myši – zástrčku dobře připevněte, aby se neuvolnila.

Kabel monitoru – ověřte, zda je dobře připevněn.

Jaký počítač si pořídit?

Monitor s velikostí obrazovky 14 palců (palec = 2,54 cm), 0,28 označuje tzv. rozteč bodu (čím menší, tím lepší). NI je typ monitoru (non-interlaced), LR označuje monitory s nízkým vyzařováním.

Hlavní paměť počítače; čím vyšší, tím lepší. EDO je označení typu paměti.

Motherboard (základní deska) je základnou, na níž jsou umístěny ostatní elektronické součástky. Cache je rychlý typ paměti; obvykle je součástí základní desky.

Procesor, srdce počítače. Číslice udává tzv. taktovací frekvenci (v MHz) – čím je vyšší, tím je počítač rychlejší. Technologie MMX byla vyvinuta speciálně pro multimédia.

Doporučujeme, aby počítač, který si kupujete, měl alespoň roční záruku.

Videokarta zpracovává obrazový signál do monitoru, 2 MB označuje množství její paměti (čím vyšší, tím lepší).

Pevný disk slouží k ukládání dat, číslo označuje jeho velikost. Volte vyšší hodnoty.

Disketová mechanika. Čísel si nevšímejte...

Porty jsou zásuvky pro připojení dalších zařízení. Nejde o nic zvláštního, mají je všechny počítače.

Slotů by mělo být raději více než méně. Budete potřebovat jak sloty PCI, tak sloty ISA.

Novější typ klávesnice se speciálními klávesami pro Windows 95

Myš s podložkou

Mechanika CD-ROM s tzv. 24násobnou přenosovou rychlostí. Nad šestnáctinásobnou rychlostí nejsou rozdíly příliš výrazné.

Pro zpracování zvuku je zvuková karta důležitá, 32bitová je lepší a dražší než 16bitová.

Velikost a typ skříně. Mini Tower označuje menší skříň, která stojí na stole svisle. Vodorovně položené skříni, na níž můžete položit monitor, se říká desktop.

NOVINKA

NOVÁK & SPOL.
XXYY 200

- **Intel Pentium 200 MMX + chladič**
- **Intel TX Motherboard 512K cache**
- **32 MB EDO RAM**
- **14'', 0,28, NI/LR, barevný monitor**
- **Videokarta 2 MB SVGA**
- **Pevný disk 2,1 GB EIDE**
- **1,44 3 1/2 FDD**
- **1 paralelní, 2 sériové porty**
- **3 sloty PCI, 4 sloty ISA**
- **Klávesnice Windows 95, 105 kláves**
- **Mouse + pad**
- **24x CD-ROM**
- **32bitová zvuková karta**
- **Skříň Mini Tower**

Záruka 3 roky

Nejlevnější ze všech
19 900,- Kč

Windows 95 CZ

Ceny bez DPH

Tyto informace berte s rezervou a raději si je ověřte, třeba z ceníku jiných prodejců.

Nejpozorněji čtěte nejdrobnější text!!! Když budete plánovat nákup, nezapomeňte přičíst k ceně DPH (22 %)!

Dejte přednost počítačům, s nimiž se dodává i operační systém (i s licencí).

Kupujeme počítač

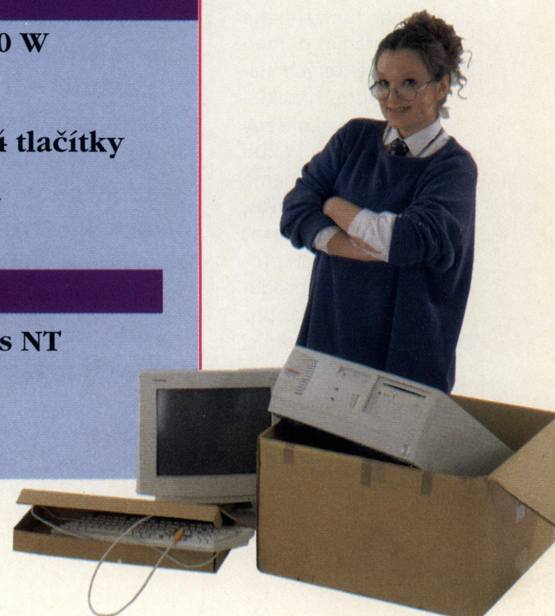
Při nákupu svého prvního počítače budete určitě potřebovat poradit. Většina lidí se v tomto ohledu obrací na své známé, kteří mají s počítači zkušenosti. Potřeby každého uživatele jsou však jiné, a proto má každý uživatel o dokonalém počítači trochu jiné představy.

Počítačová technologie se vyvíjí neuvěřitelně rychle. Navíc se na trhu téměř každý týden objevují nové modely s různými technickými charakteristikami. Není tedy možné doporučit model, který by vyhovoval všem. Základní kritéria a pomůcky při rozhodování se ale nemění – každý chce počítač, který odpovídá jeho potřebám, za co nejnižší cenu. Zde vám nabízíme seznam minimálních parametrů, které by měl nový počítač mít. Podle potřeby si můžete vybrat buďto základní, nebo profesionální systém. Doporučujeme vám, abyste si seznam dobře prostudovali ještě dříve, než se začnete rozhodovat. Na trh totiž neustále vstupují nové produkty a pak si můžete seznam sami přizpůsobit.

KONFIGURACE	ZÁKLADNÍ	PROFESIONÁLNÍ
Procesor	**Pentium 200 MMX**	**Pentium II 300**
Paměť	**32 MB EDO RAM**	**64 MB SDRAM**
Pevný disk	**2 GB EIDE**	**8 GB SCSI**
Monitor	**15", 0,28 dpi NI/LR**	**17", 0,26 dpi NI/LR**
Videokarta	**2 MB SVGA**	**4 MB SVGA**
CD-ROM	**24x**	**24x**
Zvuková karta	**16 bitů**	**32 bitů**
Tiskárna	**inkoustová**	**laserová**
DOPLŇKY:		
Reproduktor	**2krát 60 W**	**2krát 240 W**
Mikrofon	**ne**	**ano**
Joystick	**se 2 tlačítky**	**min. se 4 tlačítky**
Video	**ne**	**TV karta**
SOFTWARE:		
Operační systém	**Windows 95**	**Windows NT**
Office 97	**ne**	**ano**
Internet	**ne**	**ano**

PŘED NÁKUPEM

1. Rozmyslíme si, co všechno potřebujeme, a určíme minimální požadavky na počítač.
2. Utvoříme si představu o celé počítačové sestavě.
3. Stanovíme si hranici, kolik chceme a můžeme za počítač zaplatit.
4. Rozhodneme se, zda počítač koupíme na inzerát nebo u specializovaného prodejce.
5. Sledujeme nabídky v denním tisku. Možná, že své původní představy přehodnotíme.

Klávesnicí mluvíte s počítačem

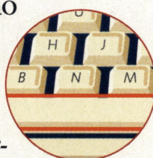

VÍCE NEŽ 100 KLÁVES

Na popsané klávesnici vidíte obyčejné alfanumerické klávesy i ostatní, speciální klávesy (ty jsou orámovány červeně). Význam takto označených kláves je popsán na této straně. Pamatujte zejména na to, že funkce některých kláves (zejména těch „funkčních") se mění v závislosti na klávesové kombinaci nebo na tom, v jakých programech pracujete. Všimněte si dále, že některé klávesy (číslice a kurzorové šipky) jsou na klávesnici zastoupeny dvakrát; různí uživatelé totiž dávají přednost různým způsobům práce. Nezapomínejte také na to, že česká a anglická klávesnice se od sebe liší, zejména umístěním písmen Z a Y (na některých klávesnicích jsou tyto klávesy proto označeny oběma písmeny). Pokud vaše klávesnice nemá popisky českých kláves, můžete si je domalovat sami; ve speciálních prodejnách se navíc prodávají sady obtisků pro popis českých klávesnic.

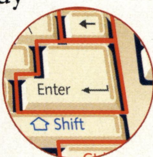
Přestože se myš a podobná zařízení (trackball, touchpad) používají stále častěji, klávesnice stále zůstává základním prostředkem komunikace s počítačem. Klávesnice připomíná obyčejnou klávesnici psacího stroje, ale obsahuje také řadu kláves, které na psacím stroji nenajdeme.

Alfanumerické klávesy

Můžete je znát z psacího stroje. Tyto klávesy jsou obvykle bílé a obsahují především písmena, číslice a základní interpunkční znaménka (tečku, čárku, pomlčku apod.). Kromě toho najdeme ve spodní části ještě jednu dlouhou klávesu – mezerník.

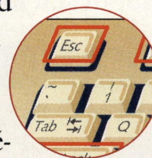
Enter

Tato klávesa, někdy označovaná symbolem zahnuté šipky nebo nápisem Return, oznamuje počítači, že jste ukončili nějakou činnost. Obvykle označuje konec odstavce, příkazu nebo speciální operace. Klávesa Enter je z celé klávesnice nejdůležitější a její používání je třeba se naučit nejdříve.

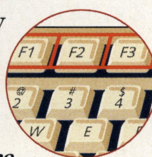
Escape (Esc)

Jestliže je Enter nejdůležitější, tato klávesa je v mnoha případech nejužitečnější. Sama o sobě žádnou zprávu neodesílá, ale často se používá jako prostředek pro „odchod" (mnohdy je jakýmsi východiskem z nouze). Po jejím stisknutí obvykle ukončíte prováděnou činnost a vrátíte se o krok zpět.

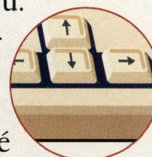
Funkční klávesy

Jsou popsány symboly F1 až F12 a jsou umístěny na horním okraji klávesnice. Samy o sobě nemají význam, ale programy jim často přiřazují speciální funkce. Důležitá je zejména klávesa F1, která ve většině programů vyvolává nápovědu.

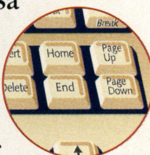
Kurzorové klávesy

jsou označeny šipkami. Kurzor je název malého obdélníku nebo tenké linky, která bliká na obrazovce. Pokud píšete, objevuje se napsaný text právě na místě kurzoru. Kurzorové klávesy jsou umístěny v uspořádání obráceného písmene T a slouží k přemisťování kurzoru v rámci otevřené stránky (nebo obrazovky). Směr pohybu kurzoru naznačuje šipka na příslušné klávese.

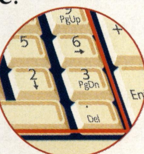
Klávesy pro rychlý přesun kurzoru

Jsou umístěny nad kurzorovými klávesami. Nazývají se Home, End, PgUp a PgDn. Klávesa Home obvykle přesune kurzor na začátek řádku nebo stránky, klávesa End pak naopak na konec. Klávesy PgUp (Page Up) a PgDn (Page Down) přesunují kurzor směrem nahoru a dolů, a to obvykle o jednu stránku.

Numerické klávesy

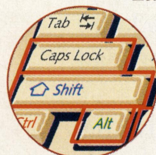
Jsou umístěny v pravé části klávesnice. Jejich uspořádání připomíná klávesy na kalkulačce. Numerické klávesy totiž slouží k rychlému psaní čísel a numerických operátorů (znaků +, -, *, /). Při zadávání čísel lze použít i číselné klávesy z alfanumerické klávesnice, neboť efekt je v konečném výsledku stejný.

Číselné klávesy na numerické klávesnici fungují pouze v situaci, kdy je numerická klávesnice aktivní (to poznáme podle toho, že svítí kontrolka označená jako NumLock). Numerickou klávesnici zapínáme a vypínáme tlačítkem NumLock v levém horním rohu numerické klávesnice.

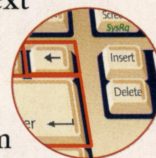
Shift a Caps Lock

Tyto klávesy přepínají mezi velkými a malými písmeny. Klávesa Shift má stejnou funkci jako obdobná klávesa na psacím stroji – umožňuje napsat jedno velké písmeno. Klávesa Caps Lock funguje podobně jako zámek klávesy Shift na psacím stroji – přepíná klávesnici do režimu Caps Lock (rozsvítí se příslušná kontrolka), v němž jsou malá a velká písmena přeházena. Když tedy svítí kontrolka Caps Lock, píšete namísto malých písmen velká a naopak.

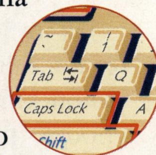
Ins a Del

Slouží k mazání a přepisování znaků. Klávesa Del maže znak, který se nachází těsně za pozicí kurzoru. Klávesa Ins se používá tehdy, pokud chcete mezi napsaný text vložit nějaké nové znaky.

Back Space

Klávesa s podobným určením jako Del. Někdy bývá označována šipkou směřující vlevo. Na rozdíl od klávesy Del maže Back Space znak těsně před pozicí kurzoru; kurzor se pak přemístí na místo smazaného znaku.

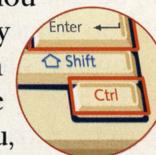

Tab - tzv. tabulátor

Má stejnou funkci jako podobná klávesa na psacím stroji – přesune kurzor o daný počet znaků doprava (pokud současně držíme klávesu Shift, přesune se kurzor doleva).

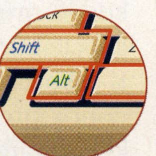
Ctrl – tzv. kontrolní klávesa

Sama o sobě nemá žádnou funkci a neodesílá počítači žádnou zprávu. K čemu je tedy dobrá? Mění funkce jiných kláves – když se stiskne současně s jinou klávesou, mění se funkce této druhé klávesy. Když například stiskneme současně klávesy Ctrl a A (takovéto kombinaci se říká klávesová kombinace a označuje se jako Ctrl+A), neodešle klávesnice počítači písmeno A, ale speciální signál; počítač tedy nenapíše na obrazovku písmeno A, ale provede nějakou jinou, předem definovanou činnost.

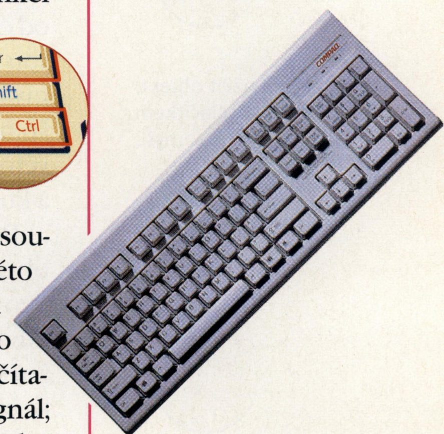
Alt

Má podobnou funkci jako Ctrl; mění tedy význam jiných kláves. Opět se používá v klávesových kombinacích (např. Alt+H). Je přitom možno současně kombinovat klávesy Ctrl a Alt (vznikne tak tzv. klávesová trojkombinace, např. Ctrl+ Alt+T).

Pause/Break

Tato klávesa obvykle zastavuje právě prováděné operace. Když stisknete jakoukoli jinou klávesu, zastavená operace bude pokračovat. Někdy se používá v kombinaci Ctrl+Break.

Klávesa Windows 95

Novější klávesnice jsou rozšířeny ještě o další klávesu, která aktivuje tlačítko Start v systému Windows 95. Nachází se vedle klávesy Alt a je označena (jak jinak) symbolem okna. Může se vám velmi hodit, obzvláště v situaci, když vám přestane fungovat myš...

Myš, která „kliká“

Jak myš funguje? Pokud se podíváte na její spodní stranu, uvidíte malou kuličku. Při pohybu myší po vhodné podložce se kulička otáčí, přenáší svůj pohyb na sestavu válečků a ty pak odesílají signál do skříně počítače. Pokud otevřete pouzdro myši na spodní straně, uvidíte celou kuličku i snímací válečky.

Nahlédnutí do nitra myši může být občas užitečné. Myš se totiž nepohybuje vždy po dokonale čisté ploše; čas od času se mechanické části myši zanesou špínou. To poznáte sami, neboť myš přestane poslouchat (válečky jsou špinavé a kulička prokluzuje). V takovém případě obvykle stačí myš otevřít a kuličku i válečky očistit.

Pohybem myši přemisťujete po obrazovce speciální kurzor. Ten se obvykle liší od textového kurzoru a bývá nejčastěji znázorněn šipkou. Vzhledem k mechanickým vlastnostem myši je pochopitelné, že když myší hýbete ve vzduchu, kurzor se nehýbe. Toho můžete využít v situaci, kdy je myš na kraji podložky, ale vy chcete kurzorem pohybovat i nadále. V takovém případě stačí myš zvednout a přenést ji na vhodnější místo, kde se vám bude lépe pracovat.

S myší můžete provádět několik základních úkonů:

Kliknutí

Jak bylo řečeno, kliknutím se nazývá krátké stisknutí tlačítka myši. Slovo kliknout je odvozeno ze zvuku, který myš při stisknutí tlačítka vydává, a v češtině zdomácnělo, třebaže jazykoví puristé dávají přednost termínu klepnutí. Kliknutím vybereme a aktivujeme objekt (např. ikonu na pracovní ploše – viz oddíl o Windows).

Dvojité kliknutí

Z názvu vyplývá, že dvojité kliknutí provedeme rychlým a dvojnásobným stisknutím tlačítka myši. Důležitá je zde rychlost – pokud je mezi jednotlivými „kliky“ příliš dlouhá pauza, počítač to pochopí jako dvě odlišná kliknutí. Dvojité kliknutí používáme především tehdy, pokud chceme nějakou položku otevřít; když například dvakrát klikneme na symbol nějakého programu, tento program spustíme.

Přetažení (Drag)

Tento pohyb spočívá v tom, že stisknete levé tlačítko myši, neustále jej držíte a myší přitom pohybujete. Na konci přesunu tlačítko pustíte. Přetažení se používá k přesunu objektu – stačí jej označit a přetáhnout.

Co vlastně potřebujete k tomu, aby vaše myš fungovala? Především pochopitelně myš, která je připojena k počítači. Dále je třeba, aby počítač o myši věděl a aby dokázal pochopit informace, které mu myš posílá. K tomu je zapotřebí tzv. grafické uživatelské rozhraní (způsob, jakým počítač komunikuje s uživatelem). Příkladem grafického uživatelského rozhraní je například operační systém Windows 95.

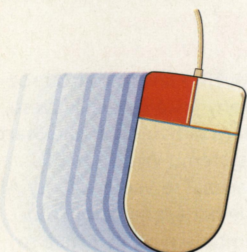
Jak jsme už uvedli, myš má dvě tlačítka s různými funkcemi. V převážné většině případů budete používat levé tlačítko, které je určeno pro základní funkce (přetahování, označování, otevírání). Pravé tlačítko je však také velice užitečným nástrojem a jeho výhody oceníte zejména poté, co se s počítačem seznámíte trochu blíže.

Chcete-li označit objekt, klikněte levým tlačítkem myši.

Dvojité kliknutí: tlačítko stiskněte dvakrát za sebou (dostatečně rychle!).

Chcete-li nějaký objekt přemístit, klikněte levým tlačítkem myši, tlačítko držte stisknuté a objekt přetáhněte. Pohrajte si s ním jako kočka s myší!

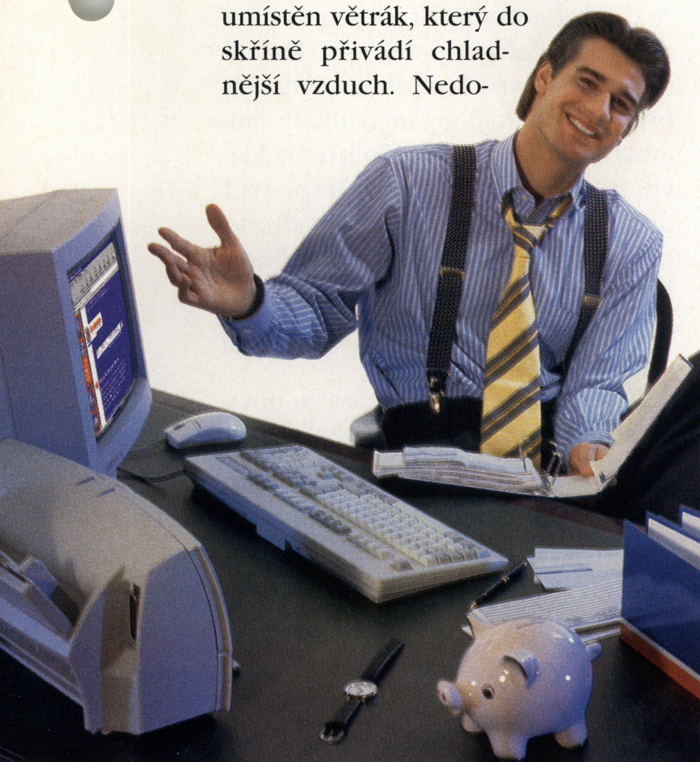
Pracovní prostředí

Splnilo se vaše přání a koupili jste si počítač; nyní jej musíte zapojit a postavit na vhodné místo. O tom, jak správně zapojíte všechny potřebné šňůry, se dozvíte na jiném místě. Nyní nastala správná chvíle na to, abyste se dozvěděli, jak počítač správně umístit.

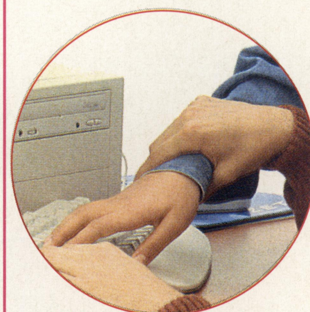
Počítač patří na takové místo, kde vám nebude překážet, kde nebude škodit vašemu zdraví a kde bude co nejméně vystaven škodlivým vlivům prostředí. Pokud se vám to zdá příliš složité, stačí si zapamatovat to nejdůležitější: ponechejte si na stole dostatečný prostor pro práci s klávesnicí a s myší.

První starostí s počítačem je vždy otázka: kam jej postavit? Následující body obsahují rady, které by vám mohly být při výběru správného místa užitečné:

- Skříň počítače by měla být postavena na místě s dobrým větráním. V počítači totiž vzniká teplo; proto je také na zadní straně počítače umístěn větrák, který do skříně přivádí chladnější vzduch. Nedoporučujeme tudíž, abyste počítač „přitlačili" až na zeď (neprospívá to ani kabelům). Chcete-li umístit počítač do nějaké zvláštní skříně (nebo do stolu), je potřeba nechat zadní stranu volnou.

- Počítač by neměl být umístěn příliš blízko zdrojů tepla, jakými jsou např. radiátory ústředního topení nebo tepelné zářiče. Součástkám umístěným v počítači nadměrná teplota škodí!
- Počítač má stejně jako člověk nejraději pokojovou teplotu. Chlad ani teplo mu příliš nesvědčí; při extrémních teplotách (mráz, velké vedro) může dokonce dojít k jeho poškození.
- Poté, co poprvé postavíte počítač na své místo, překontrolujte správné připojení kabelů. Všechny kabely by měly být správně zasunuty, popřípadě zajištěny šroubky.
- Počítač a připojená zařízení vyžadují rovnoměrné a stabilní elektrické napájení. Silné výkyvy elektrického napětí mohou počítač poškodit. Normální proudové výkyvy v běžných elektrických zásuvkách počítači obvykle příliš nevadí, ale pokud napětí kolísá příliš výrazně, může se vyplatit napěťový stabilizátor. Proto také nedoporučujeme, abyste do stejného okruhu, do něhož je zapojen počítač s monitorem, přidávali jiné výkonné spotřebiče.
- Počítač a monitor mají být zapojeny do stejného okruhu elektrického napětí. Ideální je společná zásuvka nebo napájení monitoru kabelem z počítače.
- Časy přísné laboratorní čistoty počítačových sálů jsou už minulostí, nicméně velké množství prachu počítači nesvědčí ani dnes. Prach

POŘÁDEK

Pořádek na vašem pracovním stole je velmi důležitý pro váš PC i pro vaše zdraví. Když instalujete svůj přístroj, bude dobré, když nezvané hosty posadíte stranou! Nezapomínejte, že osobní počítače jsou „osobní"...

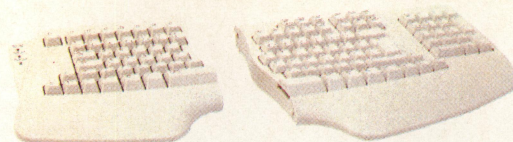
usazující se v počítači může způsobit nejen zvýšenou hlučnost větráku, ale také závady některých zařízení, jako je např. disketová jednotka, mechanika CD-ROM nebo pevný disk.

- Je-li počítač vypnutý, můžete jej přikrýt obalem nebo jinou přikrývkou. Zapnutý počítač však musí být odkrytý, aby k němu mohl přicházet vzduch.
- Počítač sice nerozlišuje mezi kuřáky a nekuřáky, ale z cigaretového kouře velkou radost nemá. Dým totiž na počítač působí stejně škodlivě jako velmi jemný prach a může mít neblahý vliv na některé mechanické součástky. Cigaretový popel také zašpiňuje klávesnici a polohovací zařízení (myš, joystick, trackball, tablet ...). Klávesnice není popelník!
- Zatímco troška cigaretového popela klávesnici příliš neuškodí, u kávy nebo jiných nápojů je tomu jinak. Neopatrné „pobryndání" může klávesnici někdy nenávratně poškodit. Pokud se vám to stane, zůstaňte klidní – počítač okamžitě vypněte a klávesnici pečlivě očistěte a vysušte. V mnoha případech to stačí a klávesnice je zachráněna.
- Kabely klávesnice, monitoru a myši nevytahujte z počítače ani je do něj nezapojujte během chodu. To platí ostatně o všech kabelech, které do skříně počítače vedou.
- Nejen počítač a monitor, ale ani diskety a disky nemají být vystaveny silnému magnetickému poli. U médií (diskety a disky) hrozí ztráta dat, u zařízení pak špatný chod nebo porucha. Mezi obvyklé zdroje magnetického záření v kanceláři patří mj. reproduktory, větráky a výkonné elektrické spotřebiče.

Při práci s počítačem je potřeba udržovat si na stole pořádek. Při práci téměř neustále používáte dvě zařízení: klávesnici a myš. Kromě toho na stole stojí monitor a někdy i skříň počítače nebo tiskárna. Vidíte tedy, že pořádek na stole je pro pohodlnou práci nesmírně důležitý. Pokud na stole nemáte dost místa, může dojít k nepříjemným problémům (klávesnice nebo myš vám spadne na zem); při nepohodlném uspořádání stolu se

zase snadno unavíte a začnou vás bolet prsty. Pokud jde o myš, připojte ji tak, aby byl kabel dostatečně volný, a přisuňte si ji dostatečně blízko – není žádnou slastí „honit" myš na opačné straně stolu.

Doplňky k počítači

Ve specializovaných pro-dejnách se prodává řada drobností, které mohou zpříjemnit práci s počítačem a které přispívají ke snadnějšímu uspořádání věcí na stole.

- Krabice na diskety a na CD-ROM – jednak přispívají k větší přehlednosti, jednak chrání data před poškozením. Zvláště diskety jsou poměrně citlivé na prach a ve špinavém prostředí se snadněji poškodí.
- Podložka pod myš – její hladká podložka usnadňuje pohyb myši. Používání podložky také zamezuje zanesení myši špínou. Pokud podložku nemáte, nic strašného se neděje, ale používat myš bez podložky rozhodně nedoporučujeme! Podobné podložky existují i pro klávesnici. Zde slouží k jinému účelu. Při psaní na počítači by měly dlaně zaujímat stejný úhel jako při hře na klavír, tj. zápěstí by měla být těsně nad úrovní stolu. Podložka slouží v tomto případě jako opěrka pro zápěstí; pokud budete na klávesnici psát často, jistě oceníte, jak se taková opěrka vyplatí.
- Čisticí soupravy – při čištění počítače nepoužívejte běžné čisticí prostředky, neboť tak můžete způsobit více škody než užitku. Skříň počítače můžete otírat mírně navlhčeným hadříkem, ale pro ostatní účely si raději kupte speciální čisticí prostředky.

Zdraví především

Spousta lidí, kteří nemají s prací na počítači zkušenosti, si myslí, že tato práce nevyžaduje žádnou fyzickou námahu. To je však omyl. Při práci s počítačem (stejně jako při obyčejném psaní tužkou) se namáhá velké množství svalů. Abychom tedy netrpěli nadměrnými bolestmi, musíme i při práci s počítačem myslet na své zdraví a občas si unavené tělo protáhnout.

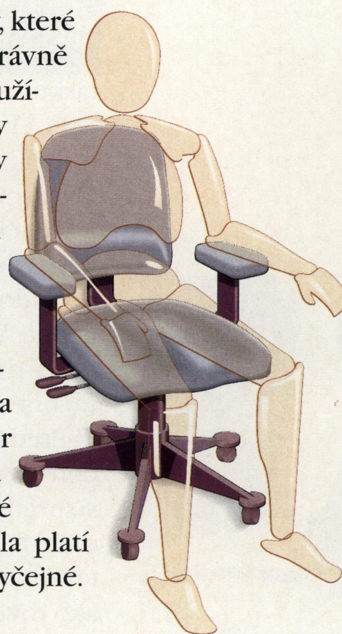
Nesprávné (nebo příliš intenzivní) používání počítače může vést ke vzniku řady onemocnění.

V posledních letech nabývá na významu obor zvaný ergonomie.

CO JE ERGONOMIE?

Ergonomie je obor, který se zabývá ochranou zdraví a pohodlím při práci. To se týká jak správného rozvržení pracovního místa (správná pozice křesla, úprava osvětlení ...), tak i všech součástí počítače (klávesnice, myš, monitor). Důraz se klade především na minimalizaci škod, které může způsobit nevhodné používání nástrojů, na zdraví a na zajištění co nejvyšší efektivity práce při dostatečném pohodlí pracovníka.

Vážné zdravotní problémy, které mohou být vyvolány nesprávně navrženým nebo špatně používaným zařízením, již přiměly výrobce počítačové techniky k tomu, aby při vývoji a výrobě svých produktů brali ohled na ergonomii. I mezi uživateli počítačů je čím dál více lidí (a podniků), kteří při výběru zařízení kladou hlavní důraz právě na ergonomii – a to i na úkor ekonomické stránky věci. Za ekologické, ergonomické a pohodlné věci se zpravidla platí mnohem více než za věci obyčejné.

NEMOC ZVANÁ RSI

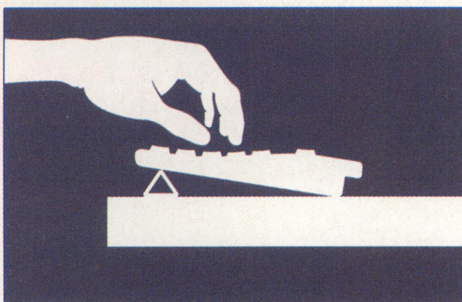
Jedním z nejzávažnějších onemocnění, která mohou uživatele počítačů s nesprávnými pracovními návyky postihnout, je nemoc zvaná RSI (Repetitive Strain Injury) neboli poškození z trvalé námahy. Tato nemoc je již rozšířena v USA a příčinou jejího vzniku je nesprávné a intenzivní používání klávesnice. Následkem nemoci jsou nesnesitelné bolesti a vysoké náklady na léčení.

Všichni jsme zvyklí zadávat do počítače veliké množství informací. Jde např. o vypracovávání seznamů, psaní zpráv, tvorbu tabulek a prezentací a v neposlední řadě také o komunikaci pomocí elektronické pošty. Zkrátka řečeno, na počítači píšeme čím dál více a mnoho uživatelů trpí závislostí na počítači. Jako každá závislost také závislost na počítači si vybírá svou daň. Situace nemocných chorobou RSI se rozhodně nedá zlehčovat: postižení nemocí RSI nemohou psát na klávesnici déle než

VAŠE BEDRA A ZÁPĚSTÍ

Při práci s PC je třeba si chránit zápěstí, záda i břicho. Křesla, která nejsou ergonomická, a špatné zvyky při sezení vyvolávají silné bolesti v kříži. První věcí, kterou je potřeba udělat pro ochranu zápěstí, je koupit si podložku pod zápěstí nebo ergonomickou klávesnici...

10 minut, aniž by cítili ostrou bolest. Bolesti se postupem času přenášejí i do běžného života, a tak nemocní nemohou občas unést ani lehkou

tašku.

Počítačoví workoholici, jejichž počítač má nesprávně umístěnou klávesnici, mohou svoji závislost na počítači zaplatit tím nejcennějším. Hrozí jim, že kvůli velikým bolestem nebudou moci počítač používat vůbec. V důsledku toho mohou také přijít o práci nebo skončit na operačním stole.

Představte si, že dvanáct hodin denně sedíte před televizí. Dokážete si představit, co to udělá s vašima očima? Obrazovka monitoru není tak únavná a škodlivá jako televize, ale rovněž unavuje vaše oči a při dlouhotrvající práci může škodlivým zářením poškodit vaše zdraví. Při výběru monitoru tedy dbejte na to, aby splňoval některé z norem, o kterých jsme v oddíle o monitorech psali minule, nebo aby byl označen nápisem Low Radiation (nízké záření). Dnes jsou takto přizpůsobeny již všechny moderní monitory, pozor je ale třeba dávat při výběru monitoru použitého, a tedy staršího.

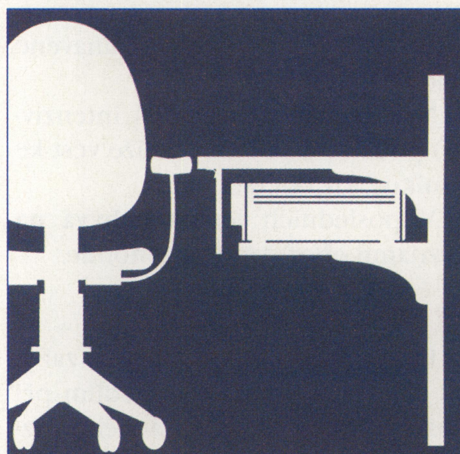
POČÍTAČOVÉ KŘESLO

Používat při práci správné křeslo je velmi důležité. Křeslo musí podpírat záda, musí být dostatečně pohyblivé a musí mít nastavitelnou výšku a sklon opěradla. Špatné křeslo má za následek bolesti zad.

POZOR!

Nejdůležitější při psaní je klávesnice. Dnes se kromě obyčejných klávesnic vyrábí také řada ergonomických klávesnic, které snižují námahu a únavu spojenou s psaním. Nevýhodou ergonomických klávesnic je, že jsou určeny pro lidi schopné psát všemi deseti prsty. Nám, kteří píšeme střídavě šesti a dvěma prsty, jsou spíše na překážku.

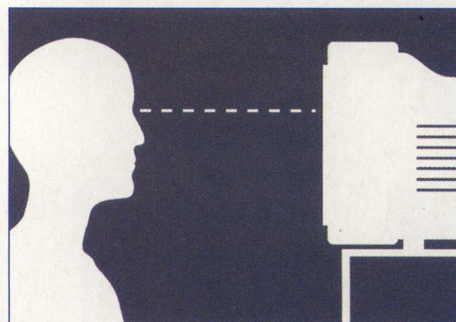
- Pro pohodlnější psaní na klávesnici se vyrábí celá řada ergonomických doplňků. Zamyslete se nad možností použít například podložku pod zápěstí.
- Na zadní straně klávesnice jsou výsuvné nožičky, pomocí kterých lze nastavit sklon klávesnice.
- Na monitor lze zakoupit filtr, který snižuje záření a zvyšuje kontrast obrazu. Monitor si na stůl postavte tak, aby na jeho obrazovku nedopadalo přímé sluneční světlo. To může poškodit nejen obrazovku, ale také vaše oči. Dopadá-li na obrazovku světlo, odráží se vám do očí a nadměrně je unavuje. Mnoho uživatelů řeší odraz světla od obrazovky tím, že zvýší jas a kontrast obrazu, což má opět neblahé účinky jak na obrazovku, tak na vaše oči. V této souvislosti se vyplatí uvažovat o nákupu stínítka na obrazovku.

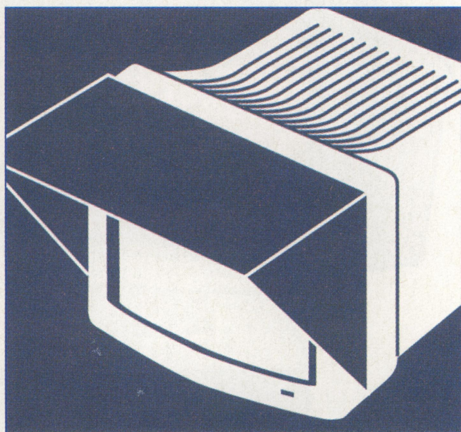
- Při práci s monitorem se snažte udržovat co nejmenší světelný přechod mezi obrazovkou a okolím. V zatemnělé místnosti způsobí zářící obrazovka předčasnou únavu očí.
- Nikdy není na škodu zopakovat, že sezení u počítače je vhodné kompenzovat krátkými cviky. Od počítače vstaňte každou hodinu alespoň na pět minut.

Správný stůl a sezení

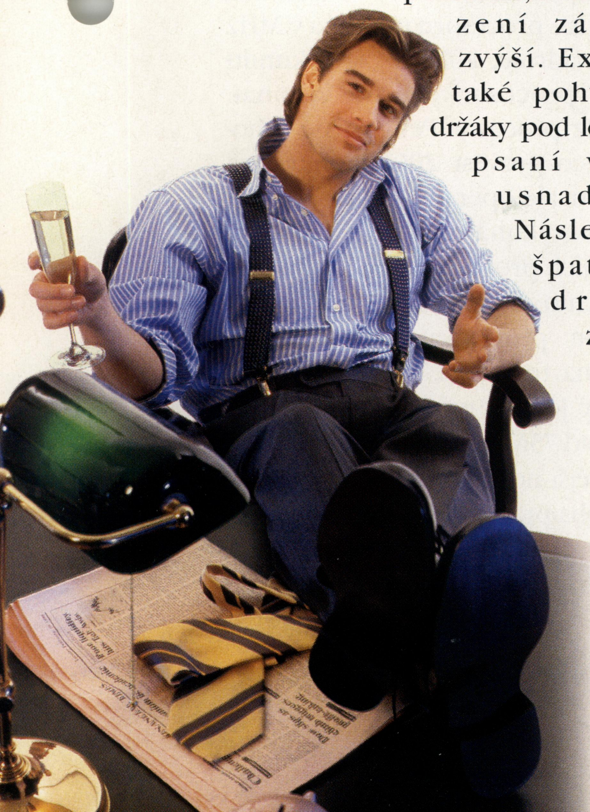
Na stole by měla před vámi ležet

klávesnice, vedle ní napravo by ve stejné výšce měla být podložka s myší a před vámi ve správné vzdálenosti by měl stát monitor. Pokud často používáte numerickou klávesnici (číselnou část klávesnice umístěnou vpravo) a přitom musíte používat myš, zkuste umístit podložku s myší na levou stranu klávesnice a myš používat levou rukou. Jestliže však používáte myš právě tímto způsobem, zakupte si myš pro leváky.

Stůl s klávesnicí by neměl být příliš vysoký; ideální je stůl vysoký tak, abyste při práci nemuseli příliš zvedat ruce. Dobré je také hned od začátku si zvyknout na správný styl psaní. Zápěstí by rozhodně neměla být položena níže, než je klávesnice. Při psaní je proto nutné buď držet zápěstí ve vzduchu, nebo použít podložku, která posazení zápěstí zvýší. Existují také pohyblivé držáky pod lokty; ty psaní velmi usnadňují. Následkem špatného držení zápěstí je právě výše zmiňovaná nemoc RSI.

Hledíte-li celý den na monitor, věnujte pozornost jeho správnému posazení a nastavení. Při práci provádějte čas od času jednoduchá oční cvičení.

Obrazovka by měla být posazena asi o15 stupňů níže, než kam směřuje váš pohled při rovném sedu. Možné je také posazení obrazovky přímo před vašima očima, nikdy by však neměla být umístěna výše, to znamená tak, abyste museli zvedat hlavu. Správná vzdálenost obrazovky od očí je závislá na velikosti monitoru, mělo by to být však nejméně 40 centimetrů. Pokud vám připadá, že obrazovka vaše oči příliš unavuje, zkuste změnit nastavení (kontrast, jas, obnovovací frekvenci) nebo si pořiďte ochranný filtr.

Veliký důraz by měl uživatel klást na své pracovní křeslo. Křeslo musí odpovídat vašemu tělu a musí být možno jej nastavovat v různých úhlech. Důležitá je také možnost nastavení výšky. Správně vysoké křeslo by mělo umožnit, aby vaše nohy byly rovnoměrně umístěny na zemi a aby lokty (podepřené opěrátky) byly ve stejné výšce jako stůl. Pracovní křeslo musí mít nastavitelné a dostatečně veliké opěradlo, které by nemělo být ani moc měkké, ani moc tvrdé.

Na závěr

Možná se vám zdá, že povídání o ergonomii a o nemocích vzniklých následkem špatných návyků při práci trochu přeháníme. Nikdy však není opatrnosti nazbyt; nezapomeňte, že nemoci vyplývající z dlouhodobého hromadění námahy můžete pocítit až za několik let a že tou dobou již bude pravděpodobně pozdě.

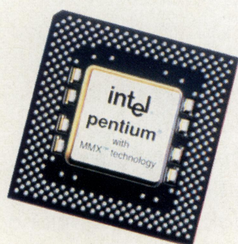
ERGONOMIE PŘI PSANÍ

Přizpůsobte svou práci zásadám ergonomie. Na ergonomii nezapomínejte ani při psaní. Některé často opakované činnosti omezíte tím, že budete používat klávesové zkratky, bloky, makra a mnoho dalších věcí, se kterými vás budeme postupně seznamovat.

NEPŘECEŇUJTE SE

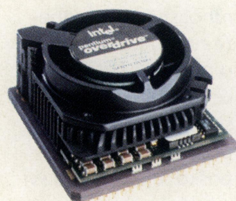
Ať máte jakékoliv množství práce, dbejte na to, abyste u počítače neseděli celé hodiny bez přestávky. Nepřetržitá práce u počítače poškozuje vaše zdraví a snižuje váš výkon.

Procesory

ZNAČKY PROCESORŮ

Na trhu jsou nyní procesory s různými značkami, které vyrábějí různí výrobci. Procesory mohou mít podobné vlastnosti, ale odlišují se například cenou.

CHLADIČE PROCESORŮ

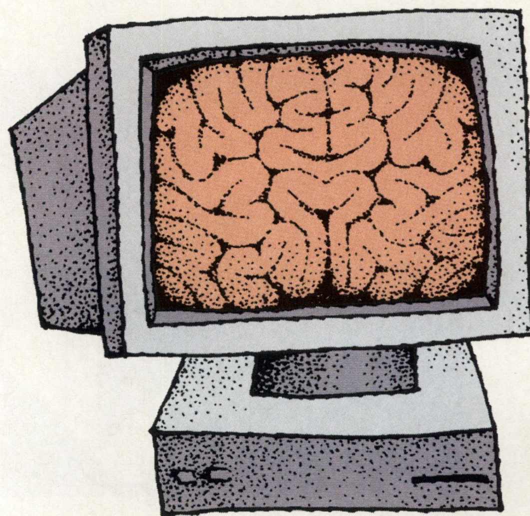
Procesory, které pracují na vyšších frekvencích, se zahřívají, a proto je nutné je chladit. K tomu slouží aktivní chladiče (větráky) procesorů, umístěné přímo na procesorech.

Když si koupíte počítač, na všechny jeho součásti nevidíte; uvidíte jen monitor, klávesnici, myš a počítačovou skříň. Avšak to, co dělá počítač počítačem, je ukryto právě uvnitř počítačové skříně, tzn. mimo váš pohled. Ve skříni je pevný disk, paměť RAM, různé karty ... a samozřejmě také procesor.

Procesoru se někdy říká také centrální procesorová jednotka (z anglického CPU – Central Processing Unit). Protože je procesor nejdůležitější částí počítače, většinou se počítače označují právě podle typu procesoru, který je v nich použit. V reklamách nebo v popisech počítače se tedy můžete setkat s označením „Pentium", „486", „K6" a můžete se také setkat s tím, že někdo o svém počítači říká, že má „čtyřiosmšestku", chce si koupit „Pentium" nebo „K6" a podobně. Kromě typu procesoru existuje i další jeho označení, a tak můžete slyšet, že někdo má „Pentium 100", ale chce si koupit silnější.

Rychlost procesoru je velice důležitým kritériem při výběru počítače. Mnoho uživatelů dokonce považuje rychlost procesoru za nejdůležitější a je pravda, že procesor celkový výkon počítače do značné míry určuje.

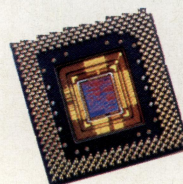
Rychlost ale nemusí být vždy nejdůležitější. Důležitější je totiž spolehlivost, protože procesor, který je sice rychlý, ale velmi se zahřívá a způsobuje chyby nebo „zaseknutí" počítače, vám nebude k ničemu. Vinou nespolehlivého procesoru totiž můžete přijít o výsledky své práce. Naštěstí dnes prodávané počítače podobnými problémy netrpí a jsou vybaveny spolehlivými procesory. Uživatelé se tak mohou soustřeďovat pouze na sledování výkonu procesoru (a přirozeně i na jeho cenu).

Co je to takt

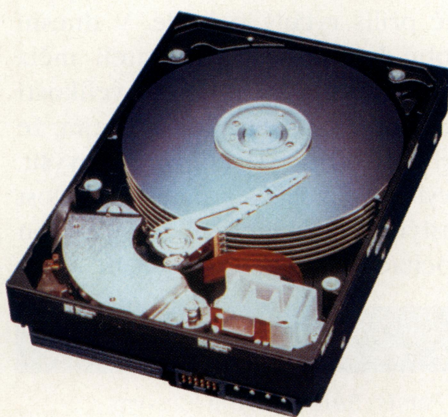
V souvislosti s rychlostí procesoru se také hovoří o megahertzech, o hodinovém kmitočtu, frekvenci a o taktu procesoru. Představte si, že ve vašem procesoru jsou imaginární hodiny a že každé zatikání těchto hodin znamená pro počítač příležitost, kdy může něco provést. Frekvence procesoru udávaná v MHz tedy vyjadřuje, kolikrát za sekundu může procesor něco vykonat. 200MHz procesor Pentium je schopen něco provést 200milionkrát za sekundu, ale operace, které se v procesoru vykonávají, jsou složitější a k jejich provedení je potřeba více takovýchto zatikání.

Výkon procesoru však nezávisí pouze na frekvenci, s jakou pracuje. Důležitý je také typ procesoru, a tak například 75MHz procesor Pentium je výkonnější než 75MHz procesor 486, i když oba pracují na stejné frekvenci.

Pevný disk

Na počítači můžete vytvářet nejrůznější věci. Dokumenty, které jste už vytvořili, můžete znovu otevírat, pracovat s nimi, měnit je, kopírovat do jiných adresářů ... Ovšem během všech těchto činností zůstávají cenné soubory ve vašem počítači.

Přesněji řečeno, zůstanou uloženy na pevném disku.

Pevný disk je druhem paměti, jejíž obsah zůstává trvalý. Informace uložené na pevném disku se tedy po vypnutí počítače neztratí a po jeho zapnutí je tam opět najdete.

Vzhledem k tomu, že operační systém, programy, které používáte, a soubory, které na počítači vytváříte, zaberou určité místo, je velmi důležitým parametrem pevného disku jeho kapacita. Čím větší kapacitu disk má, tím více informací na něj můžete uložit.

Zatímco ještě před pěti šesti roky většině uživatelů stačily pevné disky s kapacitou do 100 MB, v dnešní době takto velký disk nestačí. Snadno totiž zaplníte i disk s kapacitou 10krát větší.

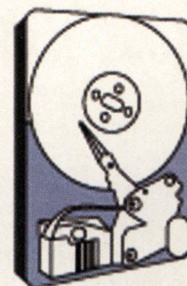
Kromě pevných disků umístěných nastálo v počítači existují také disky, které lze ze skříně vyjímat. Jejich použití však není příliš časté, a tak se většinou setkáte pouze s pevnými disky, umístěnými uvnitř počítačové skříně. Počítač, který si pořídíte, pevný disk obsahuje, ale vy ho kvůli tomu, že je uvnitř, nevidíte. Setkáte se s ním pouze v případě, kdy na něj něco ukládáte nebo přesunujete soubory.

Potřebujete-li velké množství programů a hodláte-li vytvářet rozsáhlé dokumenty, pořiďte si dostatečně velký disk a počítejte i s určitou rezervou.

Kromě pevného disku si můžete také pořídit další zařízení, na která můžete některé soubory přesunout. Možná ale brzy zjistíte, že i přesto vám místo schází a potřebujete větší disk.

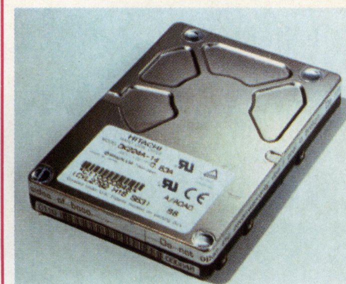
OD BAJTU KE GIGABAJTU

Nejen u pevných disků, ale i u dalších druhů paměti se kapacita udává v bajtech, kilobajtech, megabajtech a podobně. Základní jednotkou informace je bit. Jeden bit představuje buď jedničku, nebo nulu (nebo také „vypnuto", „zapnuto"), což jsou hodnoty pro počítač srozumitelné, a je to také nejmenší část, kterou lze do paměti uložit. Bajt se skládá z osmi takovýchto bitů. Jedno písmeno je v počítači vyjádřeno pomocí jednoho bajtu. Vedle bajtů existují také větší jednotky, a to kilobajty (KB), megabajty (MB), gigabajty (GB) a terabajty (TB). Jeden kilobajt však nemá 1 000 bajtů, ale 1 024 bajtů. Podobně jeden megabajt má 1 024 kilobajtů a jeden gigabajt má 1 024 megabajtů. Na pevný disk o kapacitě 1 GB se tedy vejde zhruba 1 miliarda a 80 milionů bajtů. To znamená, že naplnit je pouze vaším textem, je velice, velice těžké.

PEVNÝ DISK

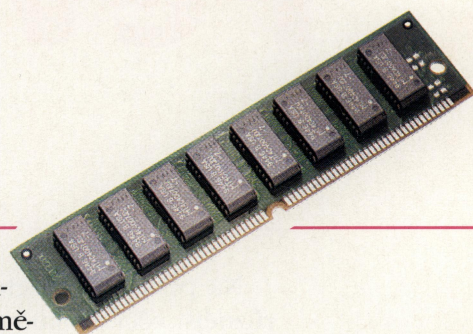
V prostředí, kde máte počítač s pevným diskem, by nemělo být příliš prašno a také by zde nemělo docházet k otřesům. Hlavičky pevného disku, které zajišťují zápis a čtení dat, jsou umístěny v malé výšce nad povrchem magnetické vrstvy. Pokud se tedy pevný disk otřese, může hlavička zavadit o magnetickou vrstvu a poškodit ji. Problém může způsobit také malinké zrnko prachu, které by vniklo do disku.

RYCHLOST A KAPACITA

Pevný disk, který si budete kupovat, by měl mít kapacitu alespoň 1 GB; disk s menší kapacitou si nekupujte, protože by vám brzy nestačil.

Hlavní paměť

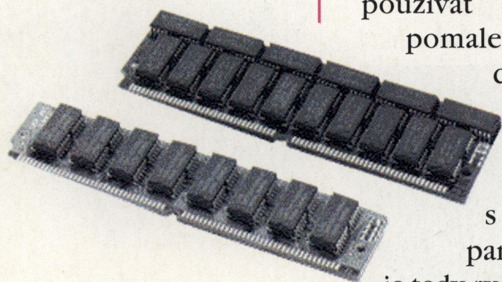

Mohli jste si přečíst, že pevný disk se používá k trvalému uložení informací ve vašem počítači. Například pro uložení operačního systému, programů, dokumentů... I když počítač vypnete, vaše dokumenty se vám neztratí.

Paměť RAM je jiným druhem paměti a informace jsou v ní uloženy jen po přechodnou dobu. Pokud počítač vypnete (nebo dojde-li k výpadku proudu), informace se z paměti RAM ztratí – pracuje totiž, pouze pokud je napájena proudem.

Paměť RAM je oproti pevnému disku mnohem rychlejší (to znamená, že počítač do ní zapisuje i z ní čte data mnohem rychleji), a právě proto ji počítač využívá pro uložení dat, se kterými zrovna pracuje. Tím se rychlost počítače zvyšuje, a paměť RAM tedy ovlivňuje i celkový výkon počítače.

Do paměti RAM se ale nevejde všechno, a proto informace, s kterými se zrovna nepracuje, zůstávají na pevném disku. Čím větší je paměť RAM, tím více dat v ní může být uloženo a tím méně často musí počítač používat mnohem pomalejší pevný disk.

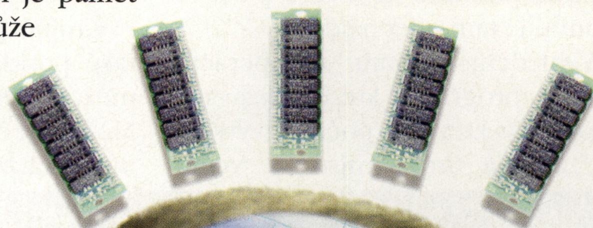
Počítač s větším množstvím paměti RAM je tedy rychlejší, ale investici do této paměti nemusíte přehánět – vyplatí se jen do určité výše a nakoupením ještě větší paměti si někdy příliš nepomůžete.

Potřebná velikost hlavní paměti záleží samozřejmě také na tom, jaký operační systém používáte a s jakými programy pracujete.

Pokud však budete mít výkonný procesor, ale malou paměť, váš počítač příliš rychlý nebude. V dnešní době by běžnému uživateli měla bohatě stačit paměť o velikosti 32 MB, ale můžete počítat s tím, že velikost paměti lze později zvýšit. Zvyšování velikosti paměti je dost častým způsobem, jak zvýšit výkon počítače.

TYPY RAM

Paměti RAM se mírně liší svým vzhledem a také svou kapacitou. Na některých pamětech RAM je menší počet paměťových čipů – jejich počet však nic nevypovídá o tom, jaká je kapacita paměti.

CO JE HLAVNÍ PAMĚŤ

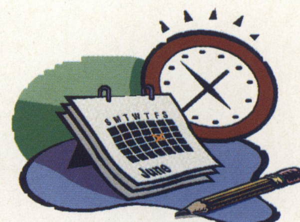
Jakou vlastně máte paměť? Neptáme se na vaše problémy se sklerózou, ale na paměť vašeho počítače. Méně zkušení uživatelé na tuto otázku většinou odpoví tak, že uvedou kapacitu pevného disku počítače. Avšak pamětí počítače se rozumí paměť RAM neboli hlavní paměť. Pevný disk a disketová mechanika jsou paměti vedlejší. O pevném disku i o paměti RAM se sice může hovořit jako o paměti, ale nemají spolu nic společného.

Počítač v kanceláři

V dnešní době by se dalo říci, že v moderní kanceláři má dnes hlavní slovo počítač. Doby, kdy se počítač používal jen jako náhrada psacího stroje, jsou už dávno pryč. V kanceláři počítač dnes plní úlohu poslíčka, koordinátora, strážce a nástěnky.

Poslíček

S klesající cenou počítačů roste rychle jejich počet v kancelářích. Pravděpodobně nejdůležitější vlastností kancelářských počítačů je vzájemné propojení. Odborně se tomu říká, že počítače jsou spojeny do sítě. Znamená to, že pokud potřebujete kolegovi u vedlejšího stolu předat výsledky své práce, nemusíte je nahrávat na disketu, ze které by si je on musel opět nahrát do svého počítače. Nyní stačí data překopírovat po síti na kolegův počítač, kde si je on může přímo prohlédnout. Tato výhoda se samozřejmě nemusí uplatňovat pouze v rámci jedné kanceláře, ale i v rámci celé firmy. Množství ušetřených kroků a nervů potom roste s velikostí firmy. Výhodou zapojení počítačů v kanceláři do sítě může být i možnost využití jedné tiskárny (které se potom říká síťová). Tiskárna může být rychlejší a lepší, přičemž náklady jsou přesto nižší, než kdyby měl každý tiskárnu u svého počítače. Poslední novinkou, která se začíná v kancelářích prosazovat, je počítačová pošta (odborně řečeno e-mail, česky elektronická pošta). Nejde v podstatě o nic jiného než o posílání vzkazů a dopisů pomocí počítače. Výhodou je rychlost (řádově v sekundách), téměř naprostá bezpečnost (nemůže se stát, že by si zprávu pro vašeho kolegu přečetl nikdo jiný) a jednoduchost. I když se to nezdá, k odeslání ani ke čtení došlé pošty nejsou potřeba příliš velké znalosti.

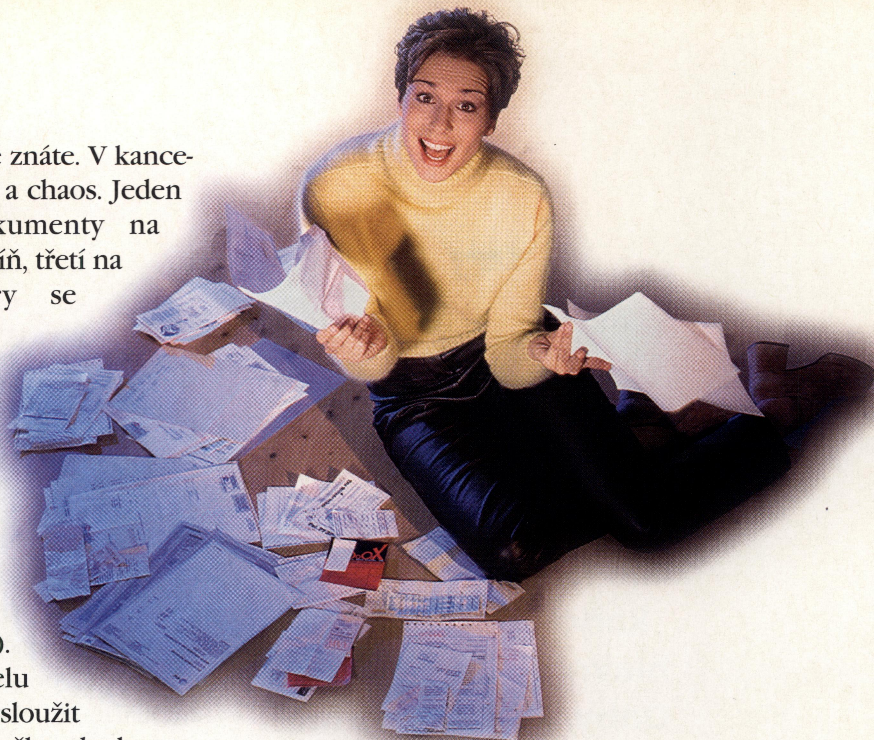
ÚLOHA POČÍTAČE V KANCELÁŘI:

- poslíček
- koordinátor
- strážce
- nástěnka

Koordinátor

Všichni to určitě znáte. V kanceláři panuje zmatek a chaos. Jeden odkládá své dokumenty na okno, druhý na skříň, třetí na ledničku. Faktury se povalují po celé místnosti mezi hrníčky s kávou a ostatními „kancelářskými potřebami". Právě proto je tu počítač, aby vám vše pomohl uspořádat (pozor – nikoliv uklidit!). K tomuto účelu mohou v počítači sloužit předem určené složky, do kterých budou všichni ukládat příslušné dokumenty. V případě potřeby není problém cokoliv nalézt a vytisknout. Navíc se stále více začínají používat tzv. organizátory času. Jde o programy, do kterých si můžete poznamenávat schůzky, kontakty a úkoly, které vám počítač včas připomene.

Strážce

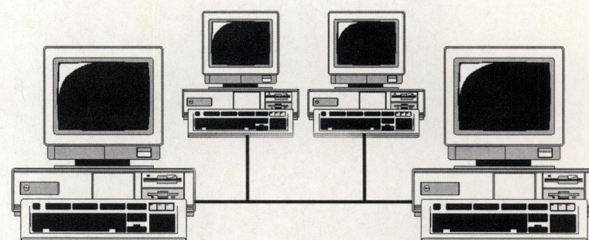
Dalo by se bez nadsázky říci, že cena informací, se kterými se dnes v kancelářích pracuje, daleko převyšuje cenu například počítačového vybavení. Trezor je řešením bezpečným, ale nepraktickým. I v této oblasti mohou počítače maximálně usnadnit zabezpečení důležitých dokumentů před zneužitím nebo poškozením. Kromě běžného zabezpečení na úrovni počítače (pokud nezadáte správné heslo, počítač se nespustí) je již možné ochránit i jednotlivé soubory a dokumenty. Další kapitolou je tzv. zálohování. To se v praxi provádí ukládáním více kopií na diskety nebo do počítačů k tomu určených. Zálohovaná data je nutno ukládat na bezpečné místo, což v žádném případě není zásuvka stolu, na kterém je umístěn váš počítač.

Nástěnka

Není sice pravda, že s nástupem počítačů ztrácejí schůze smysl, přesto však je pomoc počítače v této oblasti nezanedbatelná. V počítači lze vytvořit například jakési nástěnky, pomocí kterých lidé mohou sdělovat ostatním novinky a zprávy. Výhodou je rychlost, přístupnost a úspora papíru. U většiny nástěnek lze navíc nastavit, kteří lidé si mohou číst nástěnku, a kteří mohou nástěnku i měnit.

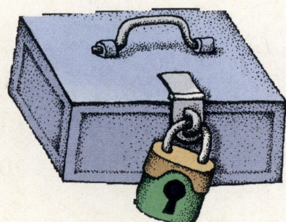
Hardware

Všeobecně můžeme říci, že u počítače pro kancelář nepožadujeme supervýkonný procesor, ale větší množství paměti RAM. Za optimum se dnes považuje 64 MB. Naprosto nezbytná je kvalitní tiskárna. Pro použití v kanceláři je výhodnější laserová, která má sice vyšší pořizovací cenu, ale náklady na provoz (cena jedné vytištěné stránky) jsou několikrát nižší než u jiných typů tiskáren.

Vzájemné propojení počítačů v síti je dnes v kanceláři zcela běžné

ZABEZPEČENÍ DAT

Počítače nám umožňují vše téměř dokonale zabezpečit. Největší chyby ale stále dělají lidé. Uvědomte si, že pokud si heslo nepamatujete, není řešením napsat si ho na papírek, který máte přilepený na monitoru. Veškerá bezpečnostní opatření počítače tak rázem ztrácejí smysl.

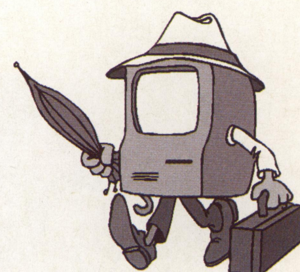

Jednou z věcí, kterou lze u kancelářského počítače doporučit je větší úhlopříčka monitoru. Na obrazovce zde totiž často musíte mít několik spuštěných programů. S větším množstvím otevřených oken se lépe pracuje, když máte k dispozici větší plochu obrazovky. Proto by jste u kancelářského počítače měli mít monitor s úhlopříčkou alespoň 17 palců.

Také na multimediální vybavení není kladen téměř žádný důraz. Dalším zajímavým zařízením, se kterým se můžete v kanceláři setkat, je skener. Ten umí převádět texty do počítače a ve spojení s tiskárnou může plně nahradit kopírku.

Důležité

Důležitým krokem ke zjednodušení spolupráce v kanceláři je pojmenovávat adresáře plnými jmény. Název adresáře Kop-pro-D sice možná řekne něco vám, ale kolega nad ním bude jen kroutit rameny. Proto je lepší adresář nazvat například Kopie pro Davida. Správné a výstižné pojmenování adresáře dokáže ušetřit mnoho zbytečného času při hledání.

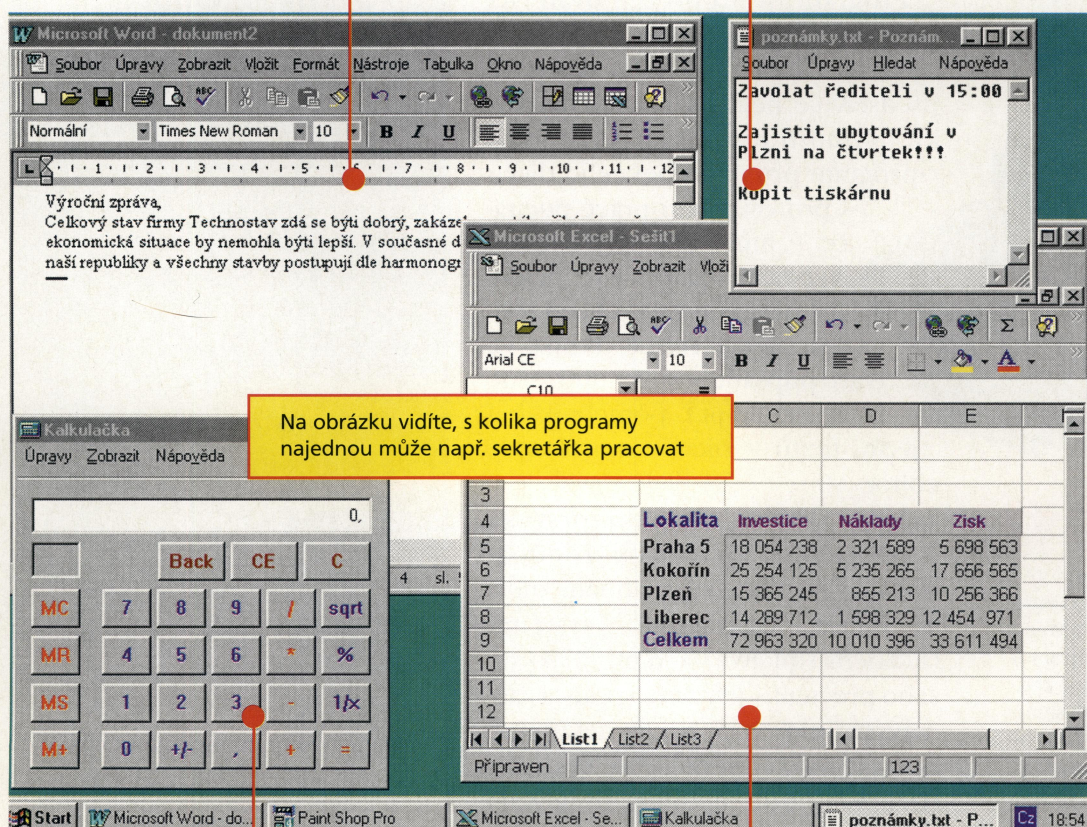

TIP

Název adresáře si zvolte vždy tak, aby byl jasný a výstižný. Zorientovat se ve velkém množství adresářů je pak hračka.

Toto je okno textového editoru

Toto je okno poznámkového bloku

Toto je okno kalkulačky

Toto je okno tabulkového procesoru

Typy softwaru

To, co dělá počítač počítačem, je software neboli také programové vybavení. A tak můžete na obrazovce navrhovat budoucí vzhled chaty, nakreslit plakát, můžete zavádět údaje o svých známých i obchodních partnerech a následně je vyhledávat.

Aby počítač s vámi vůbec komunikoval, potřebujete program základní – říká se mu operační systém. Ten se prezentuje na obrazovce monitoru před vámi a čeká na vaše povely, zadávané pomocí klávesnice, myši i jiných zařízení. Operační systém se stará mj. o to, aby instalované programy ve vašem počítači bylo možné spustit.

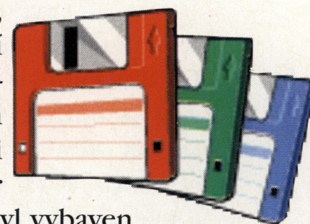
Program je reprezentován na obrazovce malým jednoduchým obrázkem, kterému říkáme ikona. Ta představuje, někdy s trochou nadsázky, možnosti programu. A tak třeba program pro úklid pevného disku – pro zrychlení práce počítače – může mít třeba ikonu vypadající jako koště, některý program zase charakterizuje ikona štětce; ikona ve tvaru popsané stránky upozorní, že by mohlo jít o pomocníka na psaní textů – říká se mu textový editor.

Nový počítač koupíte zpravidla s operačním systémem. Součástí dodávky je licenční ujednání mezi výrobcem operačního systému (licenční smlouva) a vámi. Pozorně si ho přečtete – je v něm spousta zajímavých informací. Nikdy nekupujte počítač bez operačního systému (bez něj totiž nebude fungovat) nebo vybavený systémem, u kterého není jasné, odkud pochází!

V současné době je situace jednoduchá. Naprostá většina počítačů přichází na trh s předinstalovaným operačním systémem firmy Microsoft. Jeho název zní Windows 95 a během tohoto roku dojde k uvedení novější verze Windows 98.

Možná budete rádi, když vás počítač přijme jako svého kamaráda. To se může stát tehdy, pokud operační systém s vámi komunikuje v rodném jazyce. Při koupi tedy dávejte pozor na to, aby počítač byl vybaven systémem ve správné jazykové verzi. Samozřejmě můžete mít ve svém

ZA SOFTWARE SE PLATÍ

Výrobce používá prostředky získané z prodeje produktu především pro zkvalitňování dalších verzí softwaru a k budování služeb technické podpory. Ta vám může pomoci tehdy, nechová-li se program podle vašich představ.

SHAREWARE NENÍ ZDARMA

Za shareware je nutné po uplynutí určité doby (bývá omezena přímo v programu) zaplatit. Ostatně program se o to většinou sám přihlásí. Po zaplacení získáváte nárok na používání programu se všemi jeho možnostmi a schopnostmi.

JAK MŮŽETE ZÍSKAT PROGRAM

Operační systém je už většinou součástí počítače při jeho koupi. V případě, že chcete rozšířit možnosti svého počítače, zkuste se pozeptat v okolí, zda někdo neví o programu, který řeší váš problém a který byste si mohli koupit. Není-li tomu tak, navštivte nejbližšího prodejce, který se zabývá prodejem softwaru, a konzultujte existenci programu s ním. Uvědomte si, že čím lépe dokážete specifikovat to, co od programu očekáváte, tím lépe vám může prodejce poradit s koupí programu. Nikdy nekopírujte programy z pochybného zdroje – kromě toho, že se vystavujete riziku zavirování svého počítače, dopouštíte se při používání takového programu porušení autorských práv. V tomto seriálu vám však postupně přiblížíme možnosti některých stěžejních a nejužívanějších programů, které můžete ve své běžné praxi využít.

počítači vedle českých programů i anglické nebo třeba německé jazykové verze dalších programů. V tom případě se ovšem budete muset naučit používat cizí názvy příkazů a nabídek, což není příliš pohodlné.

Druhy softwaru

Podle toho, jak přistupuje výrobce (a vlastník autorských práv) programu k jeho nabídce, rozlišujeme několik druhů programů. Běžné programy lze koupit ve specializovaných prodejnách, obchodních domech nebo tam, kde mají co dělat s počítači. Firmy své produkty prodávají - jejich vývoj stojí nemalé prostředky. Při jejich koupi proto nezapomeňte podle údajů na krabici posoudit, lze-li daný program na vašem počítači vůbec spustit - je vhodné nakupovat nový program a přitom mít s sebou „papíry" od svého počítače. Dobrý prodejce poradí, zda je možné program na vašem počítači spustit.

Někteří výrobci softwaru přinášejí na trh programy označované jako **trial verze**. Jde většinou o časově omezené programy, které slouží k demonstraci možností produktu předtím, než produkt koupíte.

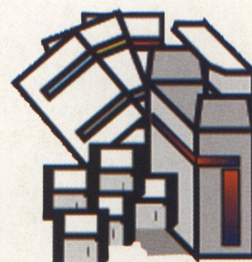
Jsou tu i další programy, které můžete nejprve vyzkoušet a až poté koupit. Říká se jim **shareware** a vyznačují se tím, že dostanete zdarma verzi programu na vyzkoušení (většinou má nějaká omezení - například nemůže uložit výsledek práce pro pozdější použití). Jakmile zjistíte, že vám program vyhovuje, zaplatíte autorovi registrační poplatek. Za to se k vám dostane plně funkční program nebo třeba dostanete kompletní dokumentaci.

Zajímavější je **freeware**. Tady se autor zříká jakýchkoli poplatků za používání svého programu (autorského díla). Takový program můžete bez problémů používat, aniž byste si museli dělat hlavu s placením za jeho používání. Platíte většinou jen za nosič, na kterém je program dodán.

V oběhu se mohou vyskytnout i tzv. **beta-verze** programů. Beta-verze slouží k otestování, zda je program funkční na počítačích s různým vybavením, a také slouží k vychytání nedostatků programu.

JAK POZNÁTE ORIGINÁLNÍ SOFTWARE

Originální software se dodává v krabici, na které jsou v krátkosti popsány možnosti programu a nároky na vybavení počítače. Na krabici najdete i prvky označující, že krabice pochází od legálního zdroje (např. speciální etikety). V krabici pak je většinou CD-ROM, na kterém je instalační verze programu. Důležité je, aby program byl vybaven licenčním ujednáním mezi vámi a výrobcem. Jedině tehdy máte jistotu, že kupujete originální program.

FREEWARE JE ZDARMA

Naproti tomu freeware je naprosto volně k použití. Po jeho získání tento druh programů můžete používat bez omezení.

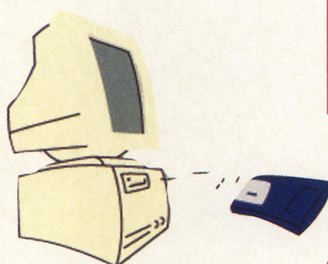

Připravte si nové programy

INSTALACE JE JEDNODUCHÁ

Moderní programy jsou vybaveny průvodci instalací, kteří se snaží uživatelům tuto činnost usnadnit. Instalujete-li program z disku CD-ROM, průvoce se spouští automaticky - stačí jen sledovat a plnit jeho pokyny. Při instalaci dochází ke kopírování dat na pevný disk počítače. Je tedy třeba předem zkontrolovat, zda je na disku dostatek volného místa. Většina programů naštěstí tuto kontrolu provede za vás automaticky.

PRŮVODCE INSTALACÍ

Tento pomocník není zaměstnanec cestovní kanceláře, který by vás prováděl po památkách. Jde o pomocný program, který se stará o to, abyste provedli instalaci co nejpohodlněji a pokud možno bezchybně.

K tomu, abyste mohli nějaký program používat na svém počítači, je potřeba jej instalovat. Instalace programů není dnes nic složitého, při troše pozornosti ji určitě bez problémů zvládnete – většina současných programů je totiž vybavena průvodci instalací, kteří se vám pokusí tuto činnost maximálně ulehčit. Instalaci programů je možné provádět mnoha způsoby; mezi nejčastější patří instalace z disku CD-ROM, z instalačních disket nebo z Internetu. My si ve stručnosti popíšeme postup prostřednictvím instalačního CD-ROMu. S tímto datovým nosičem se totiž dnes při zakoupení nového programu setkáte asi nejčastěji.

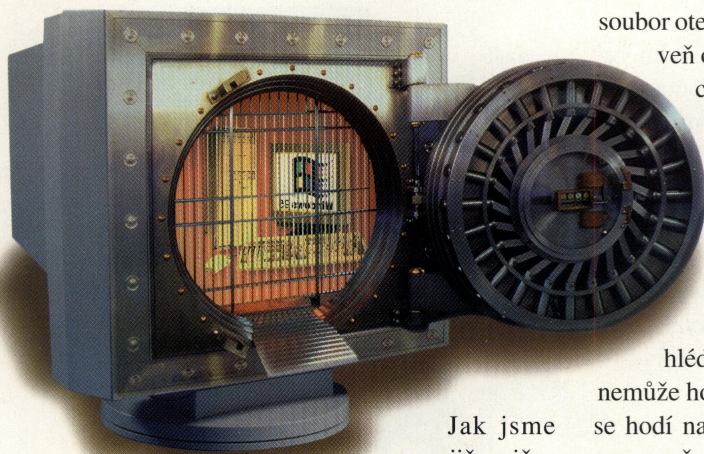
Instalační CD-ROM je součástí standardní dodávky programu, tj. krabice, kterou při zakoupení programu obdržíte. V ní zpravidla najdete také příručku popisující instalaci, základní vlastnosti, způsob použití programu, licenční ujednání a mnoho dalších informací, které mohou být v souvislosti s daným programem nějak užitečné.

Instalační CD-ROM tedy vyjmete z krabičky a vložíte do mechaniky CD-ROM počítače a zpravidla se automaticky spustí průvodce instalací. Nyní už nezbývá než sledovat pokyny a instalace se provede automaticky. Pokud nedojde k automatickému spuštění průvodce instalací, nezoufejte. Na CD-ROMu určitě velmi rychle najdete soubor s názvem INSTAL.EXE nebo SETUP.EXE; spuštěním dojde také k aktivaci průvodce instalací.

Jestliže program instalujete prostřednictvím instalačních disket, vložíte disketu do disketové mechaniky (je-li jich více, vložíte disketu s číslem 1) a spustíte program INSTAL.EXE nebo SETUP.EXE.

Ve všech případech byste si před zahájením instalace měli ověřit, zda na vašem pevném disku je dostatek volné paměťové kapacity.

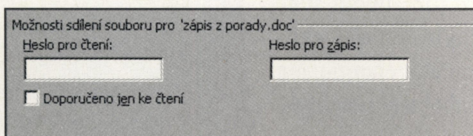
Bezpečnost v kanceláři

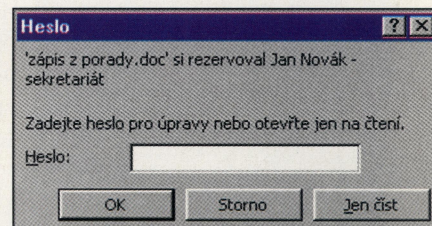

Jak jsme se již zmiňovali, počítač může v kanceláři plnit také funkci strážce. Tato funkce spočívá v ochraně dat, která jsou v počítači ve formě firemních dopisů, tabulek, grafů nebo databází. Tato data by se neměla dostat do nepovolaných rukou ani do cizího počítače. Celá problematika bezpečnosti by se dala shrnout do dvou kategorií: bezpečnost počítače a lidský faktor.

Bezpečnost počítače

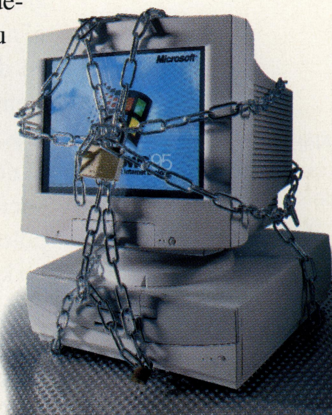
Počítač jako zařízení, které zůstává v kanceláři, je nutno chránit několika způsoby. Nelze samozřejmě zabránit fyzické krádeži počítače, a proto je důležité ochránit přímý přístup k datům. Nejjednodušší je zadat heslo, které znemožní přístup do počítače. Naneštěstí lze tuto ochranu velmi snadno obejít a tím se stává téměř bezcennou. Ochrání počítač nejvýše před nenechavým kolegou nebo kolegyní. Další úrovní ochrany ve Windows je přímo ochrana dat. Tu lze použít na několika úrovních. Velké množství programů umí chránit své dokumenty a práci s nimi heslem. Například známý textový editor Word umožňuje u jednotlivých souborů nastavit heslo pro čtení nebo pro zápis. První úrovní je nastavení hesla pro čtení. Kdo zná toto heslo, může soubor otevřít a libovolně ho měnit. Tato úroveň ochrany se hodí především do kanceláře, kde se mohou jednotliví pracovníci dohodnout na hesle, kterým budou ochráněny společné dokumenty, se kterými budou všichni v kanceláři pracovat. Druhou úrovní ochrany je nastavení hesla pro zápis. Kdo toto heslo nezná, může si soubor prohlédnout, vytisknout nebo okopírovat, nemůže ho však měnit. Tato úroveň ochrany se hodí například pro oběžníky nebo informace určené pro pracovníky určitého oddělení firmy. Výhodou je, že přístup k těmto informacím mají všichni, ale pouze určití lidé je mohou upravovat nebo doplňovat. Některé programy dokážou chránit dokonce i jednotlivé části dokumentu. Lze tak například zpřístupnit zaměstnancům důležitá data, u nichž však nelze některé údaje měnit. Nevýhodou všech těchto opatření je, že nelze zabránit zkopírování souborů do jiné složky nebo na disketu. Tomu lze zabránit pouze použitím specializovaných programů, jejichž nákup se vyplatí teprve u opravdu cenných a důležitých dat.

Lidský faktor

Všechny předcházející informace můžete hodit za hlavu, pokud nedodržíte jedno důležité pravidlo, kterým je kontrola lidského faktoru. Ano, nejvíce bezpečnostních chyb dělají lidé, nikoliv počítače. Heslo přístupu k počítači nebo k dokumentu vám není k ničemu, pokud je napsáno na papírku pod monitorem. Zálohované diskety v zamykatelné krabičce jsou zbytečné, pokud tato krabička leží na skříni u dveří. Vyplatí se tudíž věnovat této problematice stejně tolik času jako zabezpečení počítače a souborů. Nejdůležitější je hesla nezapomenout, nebo si přiděláte mnoho práce při jejich hádání, nebo dokonce při tvorbě nových souborů.

TIP

Heslo pro přístup do Windows je z bezpečnostního hlediska naprosto zbytečné, neboť chrání pouze nastavení plochy a lze ho obejít kliknutím na tlačítko Storno.

Stolní počítač, nebo notebook?

TIP

Notebook se v kanceláři vyplatí jen pro ty, kdo tráví více času na cestách a spíše než psát delší texty potřebují mít okamžitý přístup k informacím a programům.

Stolní počítač je klasický počítač, se kterým se setkáte ve většině kanceláří. Jeho výhodou je relativně nízká cena, ergonomické pracovní prostředí a neomezená výdrž (počítač zpravidla vydrží pracovat déle než člověk).

Pokud pracujete v kanceláři a občas si potřebujete svou práci nebo její výsledky přinést domů, pak jedním z možných řešení je notebook. Co znamená tento název a jaké jsou výhody a nevýhody používání notebooku v kanceláři, to se dozvíte na příštích řádcích.

Notebook je název pro přenosný počítač, který může sloužit ke stejným účelům jako klasický stolní počítač. Nejpve si řekneme něco o výhodách notebooku v kanceláři.

První a hlavní výhodou je mobilita. Díky ní můžete pracovat kdekoliv a kdykoliv. Nutné je pouze občasné nabití baterií (tedy spíše akumulátorů) notebooku. Další výhodou je nenáročnost na prostor. Notebook vám nikde nezabere více místa než větší kniha. Můžete tak pracovat i na stole, kam by se počítač pro množství techniky nebo papírování nevešel. V dnešní době bývají notebooky vybaveny stejně dobře jako stolní počítače. Samozřejmostí je zvuková karta, reproduktory nebo možnost připojení na síť. Ale v rámci objektivity je nutno přiznat, že notebook má i několik nevýhod. Hlavní nevýhodou je jeho cena. Ta bývá minimálně dvakrát až třikrát vyšší než u výkonově stejného stolního počítače. Další nevýhodou je poměrně nezvyklé ovládání ukazatele myši. U notebooků místo myši najdete jiná ukazovací zařízení: například trackball (jakási myš položená na záda) nebo touchpad (destička, po které pohybujete prstem, a tím řídíte pohyb ukazatele na obrazovce). Klávesnice notebooku není vhodná pro delší psaní, neboť blízko u sebe položené klávesy jsou snadno zaměnitelné; oddělena není ani numerická část klávesnice s kurzorovými klávesami.

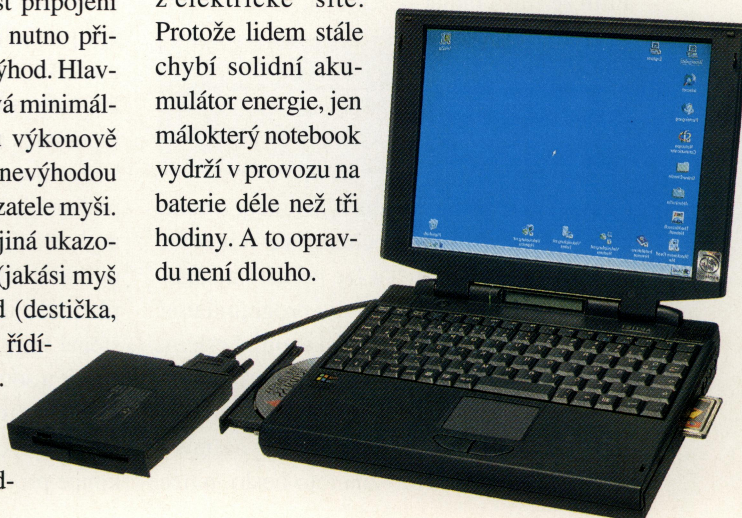
TIP

Některé firmy nabízejí celé cestovní kufříky, které kromě notebooku obsahují i přenosnou tiskárnu. Tyto komplety jsou velice praktické, ale jejich cena se pohybuje v astronomických výškách.

Další skvrnkou na čistém štítu notebooků je jejich zobrazovací displej. Jeho kvalita se sice od počátků neuvěřitelně zlepšila, ovšem stále trpí některými dětskými nemocemi. Jeho jas a kontrast je několikrát nižší než u monitoru a zobrazovací úhel (úhel, z něhož ještě vidíte obraz) je stále nízký. Je tedy třeba, abyste měli displej natočený vždy přibližně kolmo ke svému pohledu.

Naštěstí lze v kanceláři všechny tyto nedostatky odstranit připojením externí klávesnice, myši a monitoru. Ale zkuste se s tím tahat domů…

Posledním neduhem těchto přenosných počítačů je omezená doba práce bez napájení z elektrické sítě. Protože lidem stále chybí solidní akumulátor energie, jen málokterý notebook vydrží v provozu na baterie déle než tři hodiny. A to opravdu není dlouho.

Na co tisknout

Až doposud jsme se zabývali tím, jak tisknout, případně čím tisknout. Nyní přichází na řadu otázka, na co tisknout, neboli stručný přehled materiálů, na které lze tisknout.

Papír

Výsledná kvalita tisku nezáleží jen na kvalitě tiskárny, ale i na kvalitě papíru. U jednodušších tiskáren (např. u jehličkových) prakticky nepoznáte rozdíl při použití lepšího nebo horšího materiálu, naopak u inkoustových tiskáren s kvalitnějším papírem kvalita tisku rychle stoupá. U speciálního papíru pro inkoustové tiskárny především nedochází k rozpití malých kapiček inkoustu, což zvyšuje ostrost tisku. Některé speciální tiskárny (například voskové) dokonce na obyčejný papír tisknou podprůměrně.

Obálky a formuláře

Jednou z možností, které mohou podstatně usnadnit život především v kanceláři, je možnost tisku na obálky. Stačí jen v textovém editoru zvolit velikost obálek, které vložíme do zásobníku tiskárny, a pak může být potištěno několik desítek obálek během pár minut. Některé programy umožňují i tisk na formuláře nebo tiskopisy. Pokud však máte trpělivost a čas, můžete dokázat tisknout na formuláře i s běžným textovým editorem.

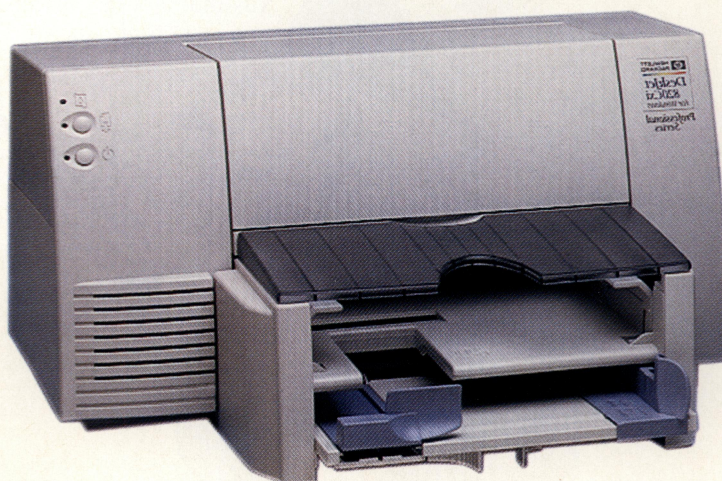
Speciální materiály

Tiskárny však dokážou tisknout i na jiné materiály, než je obyčejný papír. Jednou z možností moderních tiskáren je tisk na samolepicí etikety. Můžete si tak vytvořit vlastní nálepky, jako například popisky videokazet nebo etikety na zavařené ovoce a zeleninu. Při tisku je ale nutné dávat pozor, aby se vám tento speciální papír nerozlepil přímo v tiskárně. Zajímavou alternativou nejen pro školství je tisk na průhledné fólie. Můžete si tak připravit materiály na prezentaci, cvičení pro děti nebo efektní pomůcku pro práci. Schopnost tisku na fólie má ale pouze několik tiskáren, proto si před tiskem podrobně přečtěte návod ke své tiskárně, zda tento tisk umožňuje. Záleží také na fólii, na kterou chcete tisknout. Některé fólie totiž nesnesou zahřátí na vyšší teplotu, k jakému dochází například v laserových tiskárnách.

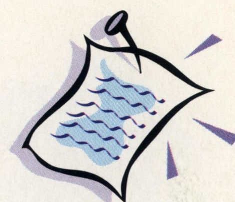
Barvy

Použití barev v dokumentu s sebou vždycky nese riziko. Pokud nebudete dokument tisknout na barevné tiskárně, výsledek bude nepěkný, neboť tiskárna nahradí barvy odstíny šedi. V případě, že budete tisknout na barevné tiskárně, musíte také dávat pozor na to, aby barev nebylo příliš mnoho a celkový vzhled nepřipomínal spíše cirkusového klauna. Dříve byl barevný tisk (na speciálních tiskárnách) pouze výsadou profesionálů, ale s rozšířením barevných inkoustových tiskáren si můžete i doma vytisknout barevný obrázek. Cena takové vytištěné stránky už není příliš vysoká a přitom kvalita tisku se pomalu začíná blížit tiskárnám laserovým.

TIP

Kvalitním papírem můžete podstatně zlepšit vzhled svých dokumentů. To platí především u inkoustových tiskáren.

Čtěte, čtěte, čtěte!

POČÍTAČOVÉ ČASOPISY

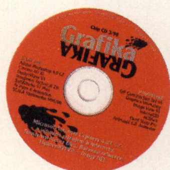
Už jste ten pocit určitě zažili. Chvíli jste se pokoušeli s tím zatraceným počítačem něco dělat, a pak jste si řekli: Takhle to už tedy nejde! Musím si o tom počítači něco přečíst! Nějakou příručku, knížku nebo třeba časopis. Ale jaký a kde ho můžu koupit?

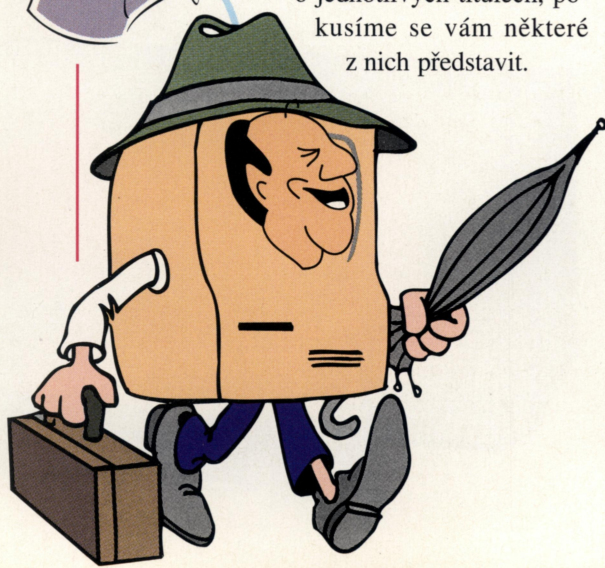
Pro začínající, pokročilé a profesionální uživatele je v prodeji řada odborných časopisů a publikací. Úplný laik je může posuzovat například podle tloušťky a podle ceny.

Pokusme se na časopisy pohlédnout trochu blíž. Počítačové časopisy můžeme rozdělit nejjednodušeji podle toho, jak často vycházejí. Můžete tedy kupovat dvouměsíčníky, měsíčníky, čtrnáctideníky nebo týdeníky. Dále je můžeme dělit podle obsahu. Velmi odborné tituly jsou určeny pouze pro specialisty, zabývající se oblastí počítačové grafiky nebo počítačových sítí. Dále jsou na trhu všeobecné tituly, které více či méně odborně popisují počítače a programy, testují a srovnávají jejich výkony a ceny a přinášejí zprávy z obchodního světa o firmách a jejich aktivitách. Nejaktuálnější zprávy přináší svým čtenářům počítačové týdeníky. Všechny tyto dosud uvedené druhy časopisů jsou pro začátečníky spíš nevhodné. Odborných výrazů je v nich tolik, že si připadáte málem jako na cizí planetě. Zvláštní kapitolou jsou časopisy o počítačové zábavě a o hrách. Ty jsou pro začátečníky poněkud záživnější. Počítačoví hráči však používají svůj zvláštní jazyk, kterému přijdou na chuť spíš mladší čtenáři. Své místo mají i inzertní noviny nebo časopisy; ty však obsahují pouze počítačovou inzerci, ze které se nejlépe dozvíte aktuální ceny počítačů, jejich součástí a programů.

Abyste měli bližší představu o jednotlivých titulech, pokusíme se vám některé z nich představit.

CHIP

Nejznámějším počítačovým časopisem u nás je počítačový měsíčník CHIP. Časopis obsahuje pravidelné rubriky jako např. Magazín, Aktuality, Hardware a Software. V jednotlivých číslech časopisu pak v těchto rubrikách najdete přehled novinek, které se objevily na počítačovém trhu, recenze počítačů, monitorů, tiskáren, ale i programů pro různé účely.

V časopise také najdete pravidelně každý měsíc přehled nových knižních i multimediálních titulů. V každém druhém čísle měsíčníku CHIP najdete přiložený CD-ROM, na kterém najdete ukázky různých zajímavých programů (tzv. demoverze), dále volné užitečné programy – shareware a freeware aj.

CHIPweek

Z počítačových týdeníků jsme vybrali CHIPweek. Je podstatně tenčí a o něco levnější. Je určen spíš pro uživatele, kteří už něco umějí, nebo které práce na počítači dokonce živí. Na jeho stránkách se dočtete v krátkých článcích čerstvé zprávy o počítačových firmách, o jejich obchodních výsledcích, nových výrobcích apod.

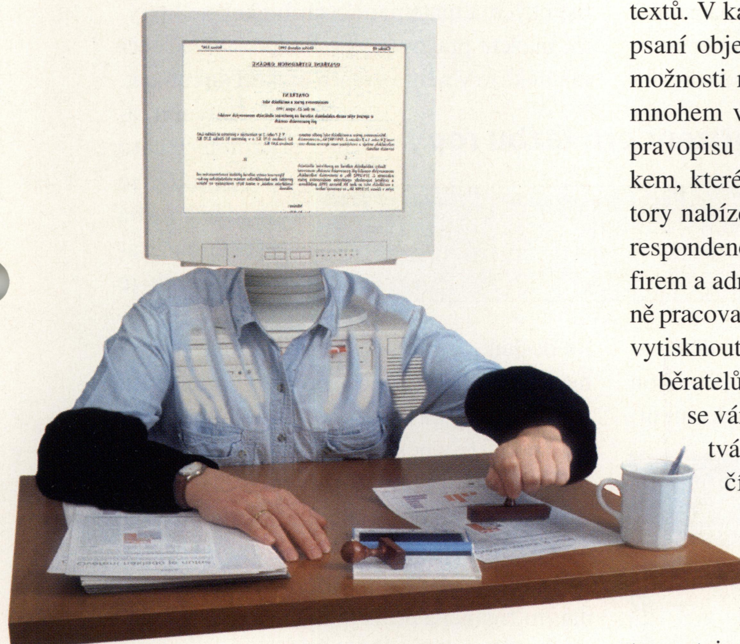
LEVEL

Pro počítačové hráče je tu LEVEL. Z množství recenzí nejnovějších počítačových her si jistě vyberete hru, která vás určitě pobaví. Hru si můžete vyzkoušet v demoverzi na přiloženém CD-ROM. Čas od času přináší LEVEL plné verze zajímavých českých her.

Všechny zmíněné tituly můžete buď koupit v oblíbené trafice, nebo si je předplatit.

V inzertních novinách MEDIAshop si ve firemních inzerátech můžete porovnat ceny nabízených počítačových sestav, programů, ale i služeb. Prostřednictvím zásilkové služby tohoto titulu si můžete objednat zajímavé multimediální a herní tituly na CD-ROM.

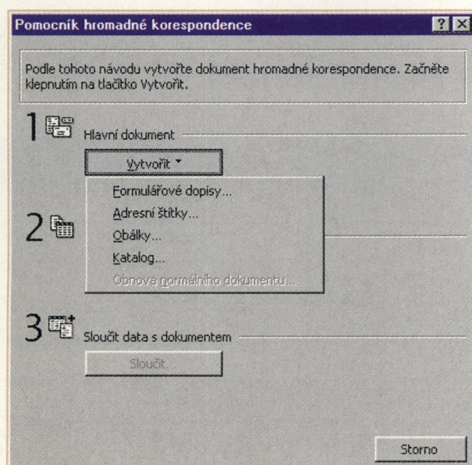
Počítač do kanceláře 2

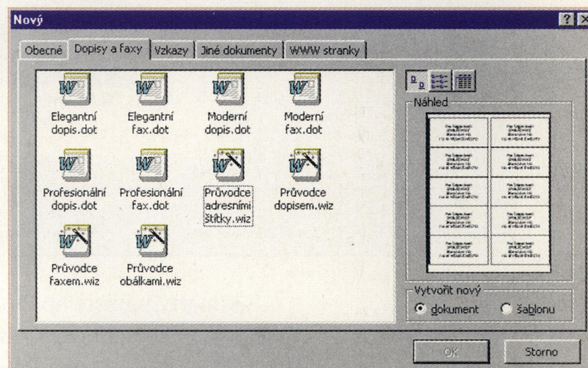
V minulém dílu jsme si řekli něco o použití počítače v kanceláři. Nyní si konkrétně ukážeme, jak využít v kanceláři programy, které na počítači nejčastěji najdete. V tomto dílu si povíme něco o textových editorech a tabulkových procesorech. Oba dva jsou častými hosty ve většině kancelářských počítačů, nicméně jejich využití je velmi nízké.

Textový editor

Jak už bylo napsáno v předchozích dílech, tento program je určen především pro psaní textů. V kanceláři se používá především pro psaní objednávek, dopisů nebo faktur. Ale možnosti moderních textových editorů jsou mnohem větší. Již jsme si ukázali kontrolu pravopisu a tzv. tezaurus. Dalším pomocníkem, kterého vám do kanceláře textové editory nabízejí, je pomocník s hromadnou korespondencí. V něm si vytvoříte seznam lidí, firem a adres, se kterým pak můžete libovolně pracovat. Lze pak několika kliknutími myši vytisknout 50 obálek s adresami vašich odběratelů nebo obchodních partnerů. Pokud se vám nechce výšeuvedený seznam vytvářet a máte už tyto informace v počítačové podobě (například v tabulkovém procesoru), lze je také snadno do tohoto seznamu vložit.

Pokud častěji vytváříte dokumenty se stejným, nebo alespoň podobným obsahem, pak vás jistě potěší, že je možné si tuto práci podstatně zjednodušit. V textovém editoru je totiž možné si vytvořit tzv. šablonu, která může obsahovat text (který píšete často), obrázky nebo tabulky. Pak si stačí jen otevřít šablonu a pomocí menších úprav ji změnit do potřebného stavu. Moderní textový editor také obsahuje několik desítek tzv. předdefinovaných šablon, pomocí kterých můžete rychle vytvořit elegantní dopis, faxovou zprávu nebo třeba vzkaz. Pomocí těchto schopných pomocníků je práce v kanceláři mnohem snadnější.

Určitě se vám už stalo, že jste v delším dokumentu hledali slovo, které bylo potřeba nahradit jiným. V případě více změn se tato práce stávala velice obtížnou. (Například píšete dopis řediteli firmy Technostav, která se mezitím přejmenovala na Technostroj.) Běžný textový editor umí vyhledat a nahradit za-

TIP

Při vytváření jednoduchých dokumentů využívejte šablony. Ušetříte si tím mnoho práce a zachováte tak jednotný styl svých dokumentů.

dané slovo (nebo více slov). Pomocí různých nastavení lze takto snadno provádět i velké změny v rozsáhlých dokumentech. Výhodou je především rychlost (věřte, že počítač hledá rychleji než vy...) a bezchybnost úprav, přičemž není problém si ověřit správnost kontrolou pravopisu.

Najít a nahradit

Najít | Nahradit | Přejít na

Najít:

Nahradit za:

Najít další | Storno | Nahradit | Nahradit vše | Více ▾

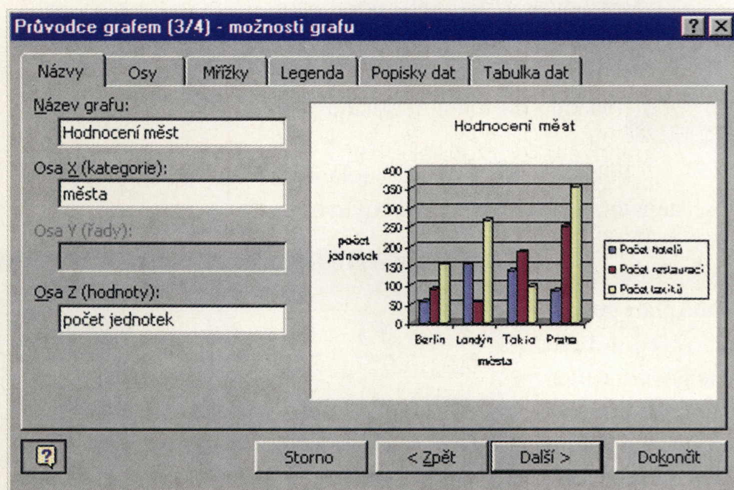
Pokud píšete častěji dopisy, které se vám zdají fádní a bez nápadu, máte možnost je oživit. Do libovolného dokumentu lze vkládat tzv. kliparty, což jsou jednoduché obrázky. Tyto kliparty jsou standardně dodávány s každým textovým editorem a pomohou vám vhodně a efektně oživit dokument.

TIP

Používáním průvodců si velice zjednodušíte například tvorbu grafů.

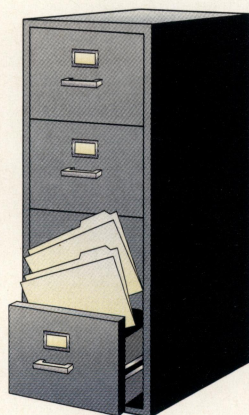
Alcatel – mobilní zařízení pro těžbu ropy

Pobočka	Obrat	Zisk	Počet pracovníků	Průměrný plat
Liberec	25 145 256	1 454 554	18	15 254
Praha	41 586 213	1 259 878	29	14 545
Brno	32 545 455	1 548 585	15	10 545

S kliparty můžete libovolně po stránce pohybovat nebo je můžete zmenšovat a zvětšovat.

Poslední zajímavostí tohoto programu je schopnost jednoduchou cestou vytvářet pěkné tabulky, jejichž vzhled můžete měnit podle libosti. U každé tabulky lze nastavit obrysy, stínování, podbarvení jednotlivých sloupců či buněk nebo vytvořit zdání trojrozměrnosti. Taková tabulka je potom příjemným informačním zdrojem pro každého.

Tabulkový procesor

Tento program také dokáže velice usnadnit práci v kanceláři. Na rozdíl od textového editoru je spíše zaměřen na práci s grafy a seznamy. Tento program obsahuje mnoho účetních, statistických a matematických funkcí, se kterými můžete pracovat. Ale i naprostý začátečník dokáže v něm vytvořit efektní dokument.

Hlavním lákadlem těchto programů je snadná tvorba efektních grafů, kterých je na výběr několik desítek. S grafy lze libovolně otáčet, měnit jejich velikost nebo barvu. Tvorba grafu je přitom možná pomocí tzv. průvodce, který vám pomůže v několika krocích vytvořit graf podle vašich potřeb. Výhodou je i možnost upravování již hotového grafu přímo kliknutím na ty části, které je potřeba upravit.

Pokud pracujete se středním množstvím dat (to znamená příliš mnoho na textový editor a příliš málo na databázi), pak vám určitě přijdou vhod některé funkce moderního tabulkového procesoru, které umožňují práci s těmito daty. Můžete je například třídit podle mnoha kritérií, automaticky vytvářet součty nebo průměry z hodnot ve sloupcích či řádcích. Ke každé položce je možné vytvořit nápovědu, která se bude objevovat po najetí ukazatele myši nad položku. Celkově by se dalo říci, že program poskytuje opravdu široké možnosti jak pro začátečníky, tak pro odborníky. V tomto časopise se postupně naučíte vše, aby i vaše dokumenty byly vaší dokonalou vizitkou.

Výkony kanceláře č.12

Jméno	Příjmení	Měsíční plat	Přesčasové hodiny
Jan	Koutný	14 556	12
Tomáš	Arbes	15 258	17
Ivan	Michl	35 156	35
Petr	Irvin	25 154	18
David	Lopata	12 545	8
Eva	Andělová	42 981	23
Součet a průměr		**145 650**	**18,83**

Počítač v kanceláři 3

Vpravdě masové nasazení počítačů do kanceláří, ke kterému dochází v poslední době, má zpřehlednit, zrychlit a podstatně zjednodušit práci v mnoha ohledech. Není snad oblast práce v kanceláři, kde by vhodně vybavený a správně použitý počítač nemohl výrazně pomoci. A protože v nemálo kancelářích bývá hlavní náplní práce účetnictví, mezi nejpoužívanější kancelářské programy patří ty pro zpracování účetnicví. Pro lepší komunikaci a souhru jednotlivých oddělení používá většina firem elektronickou poštu (e-mail), která umožňuje rychlou výměnu informací všech podob přímo z počítače do počítače, bez zbytečného papírování. Počítače vám pomohou také při prezentaci výsledků vaší práce či nejrůznějších obchodních nabídek. Můžete vytvořit reprezentační dokument, který představí vaši nabídku nebo vaše výsledky a velmi účinně zapůsobí na zákazníka nebo na šéfa. Pro tyto účely slouží prezentační programy, se kterými je vytvoření takovýchto dokumentů hračkou. V kanceláři také můžete najít programy, které vám umožní organizovat si informace a především svůj čas. Většinou v nich najdete i zápisník a budík, který připomíná schůzky a důležité informace.

Účetnictví

Kdo může takovéto programy využít? Většinou jsou určeny pro velice široký okruh lidí, a to od živnostníků až po účetní oddělení středních a velkých firem (ať už jsou, nebo nejsou plátci DPH). V těchto programech totiž můžete najít téměř vše, co takováto firma potřebuje. Od peněžního deníku přes informace o skladech a mzdách až po knihu jízd.

U těchto programů se preferuje uživatelský komfort pro usnadnění každodenní práce s nimi. Snad i právě proto v nich většinu složitějších akcí lze provádět i pomocí průvodců. Výhodou programů bývá i schopnost analyzovat vložená data za účelem vyhodnocení v přehledné tabulce nebo grafu. Ten potom může majiteli snadno říci, zda firma vydělává, nebo ne. U lepších programů je samozřejmostí nápověda, která zlepšuje orientaci v programu a dokáže i objasnit některé problémy.

Komunikace

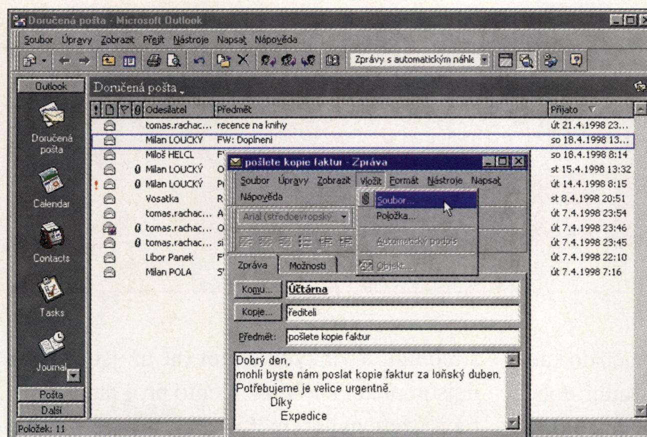
Pod pojmem komunikace si můžete představit dvě úřednice sedící u kávy a probírající novinky posledních dnů. V kanceláři by tento pojem měl znamenat především rychlou a bezchybnou výměnu informací všeho druhu. Pro tyto potřeby existuje elektronická pošta (neboli e-mail), pomocí které můžete posílat nejen textové zprávy, ale i tabulky, grafy, obrázky, zvuky, nebo dokonce videoklipy. Tato pošta je oproti té papírové velmi bezpečná. Elektronický dopis se neztratí na poště ani nezapadne do nesprávné přihrádky

TIP

Při výběru programu pro účetnictví volte raději zavedené a známé značky, u kterých máte větší záruku kvality.

TIP

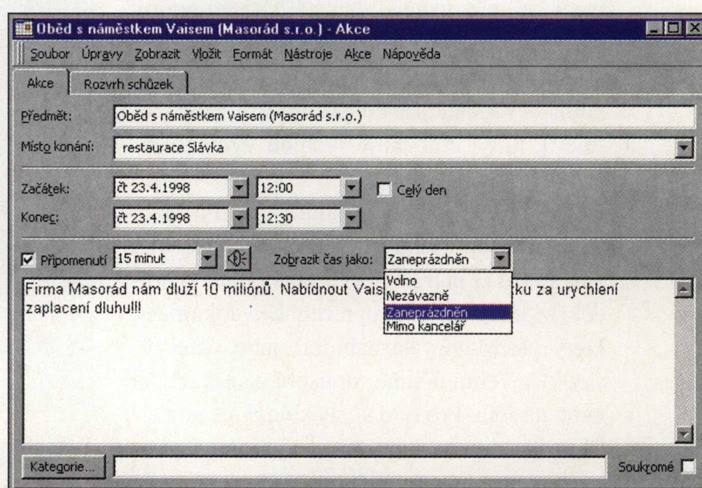
Při odesílání elektronické pošty nezapomínejte na vyplnění položky, která udává téma dopisu. Adresátovi tak ušetříte spoustu práce při orientaci v došlé poště.

v sekretariátu příjemce a odesilatel může kontrolovat, kdo a kdy dopis obdržel a přečetl. Dopisy je možné rozesílat několika adresátům najednou nebo jednomu adresátovi poslat několik dopisů. Výše uvedené doplňky (tabulky, grafy...) se do dopisů vkládají jako přílohy a v případě, že k adresátovi dorazí takovýto dopis, na obrazovce se mu znázorní i symbol přílohy dopisu (často kancelářská sponka). Samozřejmě je možné kdykoli v případě potřeby elektronický vzkaz vytisknout na papír a dále s ním zacházet jako s normálním dopisem.

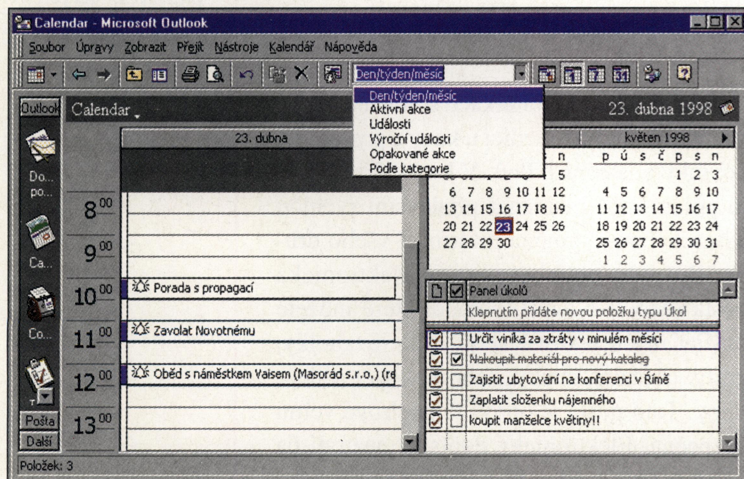
Prezentace

Reklama a propagace jsou dnes pravděpodobně nejdůležitější oblastí pro kteroukoliv firmu. Vytváření reklamních tiskových materiálů se sice většinou zadává specializovaným firmám, ale moderní kancelářské programy umějí také věci, za které by se nemusel stydět ani speciální profesionální program. První specialitou, ve které vynikají především textové editory, jsou kouzla s písmem, která vám umožní vytvořit nádherný leták nebo propagační brožurku. V nich také využijete velké množství předem připravených obrázků – tzv. klipartů – které tyto programy zpravidla obsahují. Zde lze obvykle kombinovat možnosti několika programů, přičemž kopírováním objektů mezi programy vytvoříte v textovém editoru dokument obsahující třeba text, grafy, tabulky a obrázky. Druhou specialitou jsou tzv. prezentační programy, které vám umožní vytvořit si vlastní multimediální prezentaci. Ta může obsahovat texty, obrázky, zvuky nebo i video. Tyto prezentece mohou být buď ručně ovládané (prohlédli jste si již tuto obrazovku, tak půjdeme dál), nebo automatické; u nich si nastavíte pouze interval obracení stránek a dále se již o nic nemusíte starat.

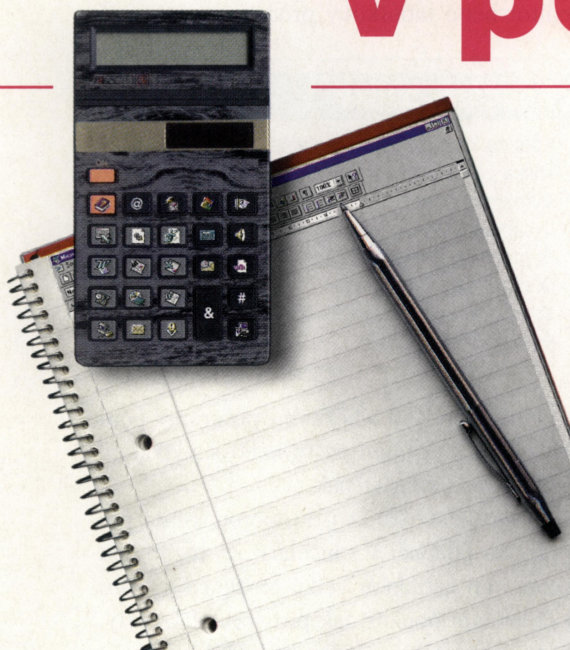

Organizace

Poslední důležitou oblastí, a to nejen v kanceláři, je organizace. Žádná firma nemůže existovat bez dobré organizace práce. Proto existují programy, které tuto důležitou oblast zjednodušují a zpřehledňují. Jejich pomocí si lze naplánovat svůj čas, který je pro nás stále cennější. V programu pro organizaci času si zadáte čas schůzky a program vás určitou dobu před ní upozorní, že je nejvyšší čas se vydat na její místo. Přitom je možné si plánovat úkoly a schůzky na několik měsíců (!) dopředu. Program vám přehledně zobrazí, které schůzky a úkoly vás dnes čekají, případně vás upozorní na zítřejší náročné úkoly, které budou vyžadovat delší přípravu. Po splnění daného úkolu si ho můžete jen „odškrtnout“ a hned vidíte, co vám ještě zbývá udělat.

Kancelář v počítači

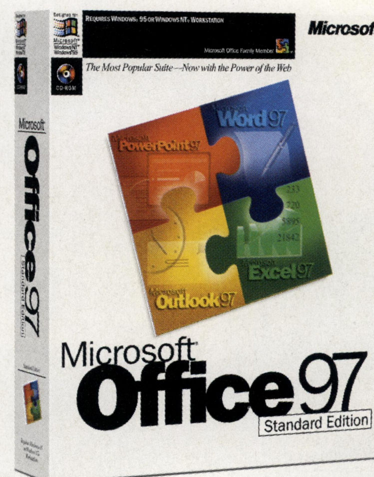

Tak jako v téměř každé kanceláři najdete počítač, můžete i v mnoha počítačích najít velkou kancelář. Jedná se o balík programů s názvem Microsoft Office, který obsahuje téměř všechny programy potřebné v moderní kanceláři. Dávno pryč jsou doby, kdy v kanceláři na jednom počítači fungoval pouze jednoduchý textový editor a na počítání primitivní kalkulačka. V nových sadách programů pro kancelář (říká se jim kancelářské balíky) můžete kromě textového editoru a tabulkového procesoru najít i programy pro komunikaci, tvorbu prezentací nebo pro pokročilé plánování a shromažďování informací.

Výhody kancelářských balíků

Proč se vlastně takovéto balíky programů vytvářejí? Velkou výhodou je menší cena celého balíku, než za kterou byste koupili jednotlivé programy. Výrobce vám tak za menší cenu může nabídnout více programů, které budete v kanceláři potřebovat. Další (také nezanedbatelnou) výhodou je bezproblémová spolupráce mezi jednotlivými programy. Pokud tedy napíšete libovolný text nebo vyrobíte tabulku, lze je vložit do programu na vytváření prezentací. Pokud však vytvoříte v tabulkovém procesoru graf, není problém ho vložit do textového editoru. Ke všem programům se většinou ještě navíc přidávají tzv. bonusy, což jsou jakési prémie navíc. V nich najdete obvykle obrázky, šablony nebo kliparty, které můžete použít v další práci. Dalším charakteristickým rysem těchto programů v balíku je sdílení dokumentů. Tento pojem označuje použití nejen svých dat k vytvoření jednolité informační stránky. Například vytváříte dokument, ve kterém bude komplexní hodnocení vašeho podniku. Víte přitom, že jeden váš kolega vytvořil tabulku s počtem zaměstnanců a jejich odpracovaných hodin a druhý kolega vyrobil graf růstu platů. Stačí jen tyto dva dokumenty použít se sdílením ve své informační stránce. Výhodou je, že pokud vaši kolegové své dokumenty aktualizují, aktualizuje se i vaše informační stránka. Poslední výhodou je jednotný vzhled a ovládání. Pokud se naučíte ovládat textový editor, není pak problém vyznat se v základním ovládání tabulkového procesoru nebo prezentačního programu. Také klávesové zkratky a jiné triky zrychlující práci s programem většinou platí v celém kancelářském balíku.

Komunikační centrum

Další funkcí kancelářských balíků je vytvoření komunikačního a informačního centra, kde najdete všechny informace, které budete v kanceláři používat. Vytvoří se zde jakási databáze pro uchování adres, telefonních a faxových čísel, ale i důležitých souborů. Tyto informace pak můžete jednoduše použít v kterémkoliv programu z balíku. Adresu (respektive její elektronickou verzi) můžete použít při posílání pošty nebo například při rozesílání faktur. Zvláštní kapitolou jsou plánovací a organizační programy, které se dnes používají ve všech progresivních firmách. Každý si tak může vytvořit svůj plánovací kalendář, ve kterém si poznamená své

VYBERTE SI POMOCNÍKA

Mezi dnes nejpoužívanější kancelářské balíky patří tyto čtyři: 602proPC, Microsoft Office, Corel Office, a Lotus SmartSuite.

důležité schůzky nebo pracovní úkoly. Program pak uživatele v určitou dobu na schůzku upozorní. Sekretářka ředitele (nebo jiné důležité osoby) muže mít přístup ke všem plánovacím kalendářům a podle nich plánovat schůze a porady.

Prezentační schopnosti

Kancelářské balíky dnes svému uživateli nabízejí všechny funkce potřebné pro kancelářské použití. Každý z nich se proto snaží nabídnout poutavější efekty nebo více funkcí, které vám pomohou zlepšit vzhled těchto dokumentů. Navíc balíky většinou obsahují program, který je určen přímo pro vytváření prezentací. Ten obvykle umí kombinovat multimediální prvky (video, hudbu, text, obrázky) a vytvořit z nich působivou prezentaci. Tak si můžete vytvořit jak propagační materiály pro výstavu, tak přesvědčivé materiály pro podnikovou schůzi. I tento typ programů samozřejmě obsahuje tzv. průvodce, kteří vám s přípravou těchto prezentací pomohou.

KANCELÁŘSKÝ BALÍK

Pod pojmem kancelářský balík si možná představíte nepříliš bystrého úředníka, ale jde o několik navzájem propojených programů určených pro využití v kanceláři.

Komunikační nástroje

Komunikace, to je heslo posledních let. Také v kanceláři se klade čím dál větší důraz na komunikaci mezi jednotlivými složkami a odděleními. K tomuto účelu většinou slouží tzv. elektronické nástěnky nebo e-mail (elektronická pošta). Pro práci s těmito dvěma pomůckami existuje velké množství programů, ale právě programy v kancelářských balících (textový editor nebo tabulkový procesor) umožňují snadné propojení s běžnými programy používanými k posílání pošty nebo k vytváření elektronických nástěnek.

Součásti balíku

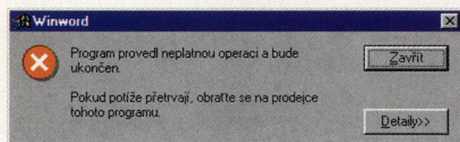
Většina kancelářských balíků se skládá z několika základních druhů programů:
- textový editor
- tabulkový procesor
- program pro prezentace
- databázový program
- program pro organizování času
- elektronická pošta

Kancelářské balíky jsou dobrou volbou pro práci na počítači v kanceláři. Za rozumnou cenu vám nabídnou velké možnosti jak pro každodenní použití, tak pro speciální účely, a to vše spojené s jednoduchým ovládáním a kompaktním vzhledem.

Když vás zlobí počítač

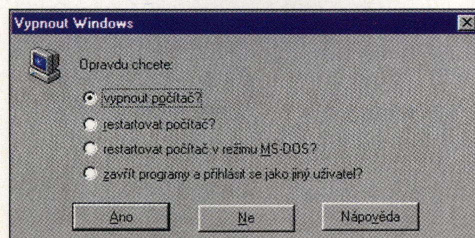
Počítač je přístroj jako každý jiný, včetně chyb a nedostatků. Největší problémy však obvykle dělají programy, které na něm fungují. Ony totiž někdy nefungují. Prostě se najednou objeví na obrazovce okno s nápisem, který vám oznamuje, že program přestal fungovat (lid počítačový řekne jen – program spadl), a vy nemůžete dělat nic jiného než se smířit s ukončením programu a ztrátou rozdělané práce. V lepším případě se vám

povede z Windows program spustit znova, v tom horším máte smůlu. V počítačové hantýrce se tomu říká, že počítač se kousl, zamrzl nebo zatuhl. Program totiž zablokoval celý počítač a vám nezbude nic jiného než ho restartovat. Restartovat počítač znamená více či méně násilně ukončit všechny programy na něm běžící (včetně operačního systému) a spustit je znovu.

Program někdy „spadne"

Počítač sám o sobě je jen hromadou nalештěného železa. Fungující stroj z něj dělají teprve programy, které mu umožňují, aby s vámi komunikoval a plnil vaše přání. Aby však tato přání mohly plnit, musí programy a železo vzájemně spolupracovat. A právě zde je schován jeden velký problém. Množství výrobců

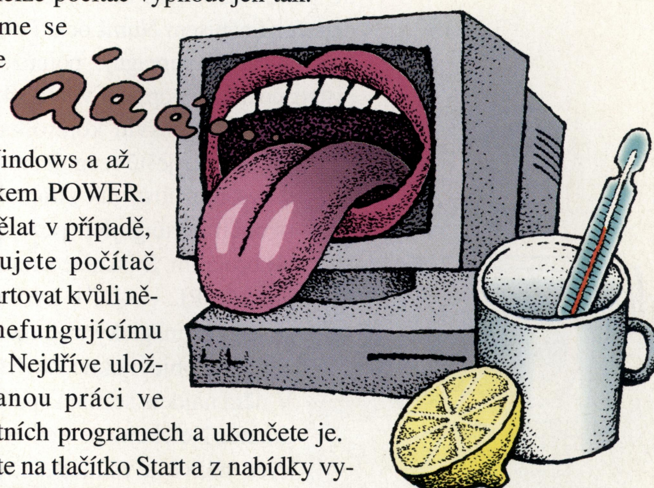
jednotlivých součástí počítače způsobuje, že program může s některým železem běžet lépe, s některým hůře. Bohužel se někdy stává, že se tyto dvě části „nesnášejí". Stejně tak je možné, že se „nesnesou" dva různé programy. Pak se může snadno stát, že program přestane náhle pracovat. Objeví se okno, ve kterém program napíše, co se mu nelíbilo, a ukončí se. V tomto lepším případě však Windows běží dál. Stačí jen program spustit znova a pracovat dál. Přijdete tak „pouze" o to, co jste napsali od posledního uložení souboru. Aby ztráty byly co nejmenší, doporučujeme soubory ukládat co nejčastěji i v průběhu práce.

Problém větší – počítač „zatuhl"

Někdy se může stát, že některý program způsobí zatuhnutí vašeho počítače. Na vaše povely nereaguje ani tento program, ale ani Windows, a tak vám nezbude nic jiného než počítač vypnout nebo restartovat. V tomto okamžiku Windows nebyly připraveny na vypnutí a tento „moment překvapení" může způsobit porušení nebo ztrátu některých důležitých souborů. Této nepříjemnosti se lze vyvarovat především nákupem spolehlivých počítačů a programů u renomovaných firem.

Vypínání a restartování počítače

U moderních počítačů, kde už najdete Windows 95, nelze počítač vypnout jen tak. Jak již jsme se zmínili, je nutné vypnout počítač ve Windows a až poté tlačítkem POWER. Co však dělat v případě, že potřebujete počítač pouze restartovat kvůli některému nefungujícímu programu? Nejdříve uložte rozdělanou práci ve všech ostatních programech a ukončete je. Pak klikněte na tlačítko Start a z nabídky vyberte volbu Vypnout.

Pak jen stačí z dialogového okna vybrat volbu Restartovat počítač a kliknout na Ano. Počítač se sám restartuje a znovu spustí Windows.

TIP

Při ukončování programu pomocí dialogového okna Zavřít program dávejte pozor, abyste si neukončili jinou (fungující) aplikaci. Ukončení programu pomocí této volby je totiž nevratné.

Co tedy vlastně dělat, když se s vámi počítač přestane bavit?

1. Chvíli trpělivě počkejte. Možná jste programu zadali nějaký náročnější úkol, který ho plně zaměstnává. Nebo takovou náročnou činnost program provádí i bez vašeho příkazu – třeba automatické ukládání rozpracovaného dokumentu na pevný disk. Může to někdy trvat i celé minuty, ale počítač po chvíli sám „oživne" a vy můžete pokračovat v práci. Zkontrolujte, zda bliká červená kontrolka práce pevného disku, kterou najdete na čelní stěně skříně svého počítače. Blikající kontrolka je známkou toho, že počítač zrovna ukládá nějaká data na pevný disk nebo je z něj čte. V tom případě musíte počkat, neboť jakékoli násilné přerušení práce počítače by mělo vážné následky.

Pozor na pirátské kopie

Obzvlášť se vyvarujte kupování a kopírování pirátských programů – nelegálně pořízených kopií programů. Poznáte je nejčastěji podle toho, že nejsou na originálních instalačních disketách nebo CD-ROM označených výrobcem; nejsou k nim původní příručky, cena bývá podezřele nízká. Mohou vám nejen způsobit nemalé problémy při zamrznutí počítače, ale navíc mohou obsahovat počítačové viry, které představují obrovské nebezpečí i pro vaše data.

2. Otestujte, zda počítač „žije". Pohněte myší, a když se pohne i ukazatel myši na obrazovce, ještě nemusí být vše ztraceno. Zkuste také kontrolu funkce klávesnice. Stiskněte klávesu NumLock; měla by zhasnout (nebo se rozsvítit, pokud nesvítila) kontrolka na klávesnici označená nápisem NumLock. Pokud kontrolka ani po chvíli nereaguje, pomůže vám už jen restart počítače, popsaný v bodě 4.

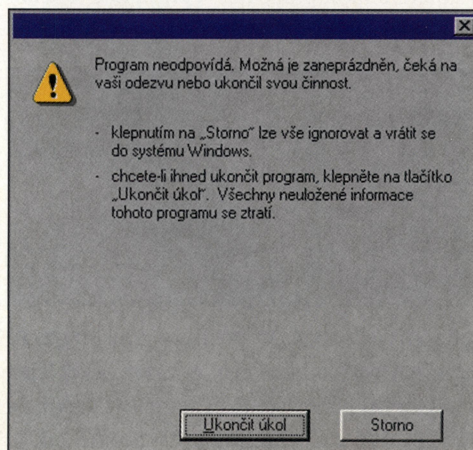
3. Pokud nesvítí kontrolka disku, ale klávesnice ještě reaguje, máte ve Windows možnost, jak zobrazit a násilně ukončit nefungující (pozor, ale i běžící) program. Stiskněte současně tři klávesy CTRL + ALT + DEL (tento stisk se nazývá magický trojhmat). Na obrazovce se objeví okno Zavřít programy. V něm najdete seznam spuštěných programů. Nelekejte se některých exotických názvů a všímejte si pouze známých programů. V některém řádku je pravděpodobně v závorce text *(není odpověď)*. To je program, který způsobil problém. Kliknutím na název programu ho označíte, a pokud ho chcete ukončit, musíte kliknout na tlačítko Konec úkolu. Pokud ještě program vykonává nějakou činnost nebo pokud nereaguje ani na tuto urgentní výzvu Windows, musíte vyčkat asi 20 sekund, než se na obrazovce objeví dialogové okno, pomocí kterého program skutečně ukončíte.

Jestliže se nefungující program nedá ukončit ani takto, musíte opětovným stiskem kombinace kláves CTRL + ALT + DEL počítač restartovat.

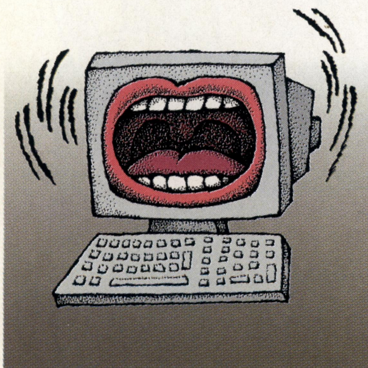
4. Když počítač nereaguje ani na „trojhmat" CTRL+ALT+DEL, je situace vážná a budete muset počítač restartovat stiskem tlačítka Reset, které najdete na přední straně skříně počítače. Některé počítačové skříně však tímto tlačítkem vybaveny nejsou. U těch musíte použít nejnásilnější metodu – počítač vypnout vypínačem. Pak však musíte chvíli (aspoň dvacet sekund) počkat, než jej znovu zapnete.

Na závěr je nutno ještě jednou zdůraznit, že výše zmíněné metody ukončování programů a restartování počítače jsou násilné a že při nich může dojít k porušení důležitých souborů. Proto je používejte jen v opravdu kritických situacích. Vždy se předtím ještě poohlédněte po nějakém odborníkovi (na pracovišti by vždycky měl být někdo takový, kdo má správu počítačů na starosti), který by problém mohl vyřešit bezpečněji.

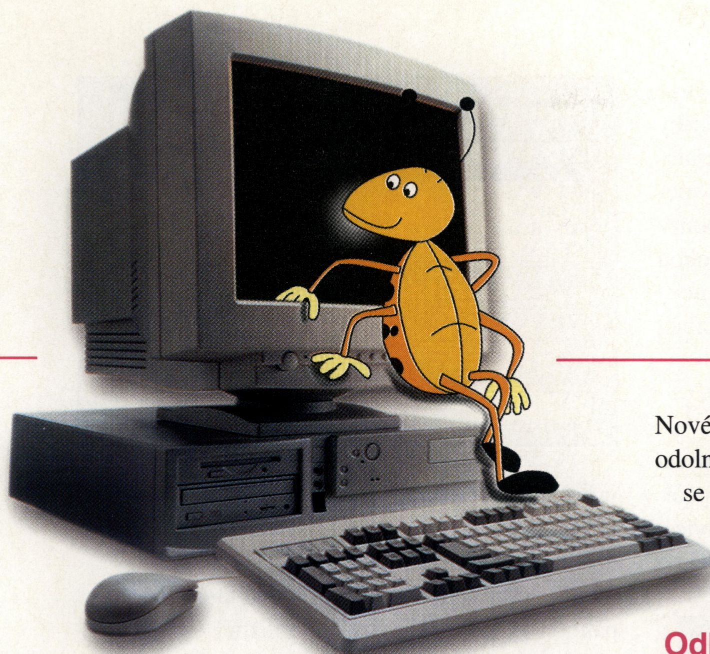

SPRÁVNÉ VYPNUTÍ POČÍTAČE

Když chcete počítač vypnout, musíte nejdřív ukončit Windows 95. Správný postup je tento: vyberte z nabídky Start volbu Vypnout... V dialogovém okně označte volbu Vypnout počítač a klikněte na Ano. Pak jen stačí počkat, až se na obrazovce objeví „Nyní můžete počítač bez obav vypnout". Až poté můžete počítač vypnout vypínačem. Všechny ostatní způsoby vypnutí počítače jsou násilné a používejte je jen v případě krajní nouze.

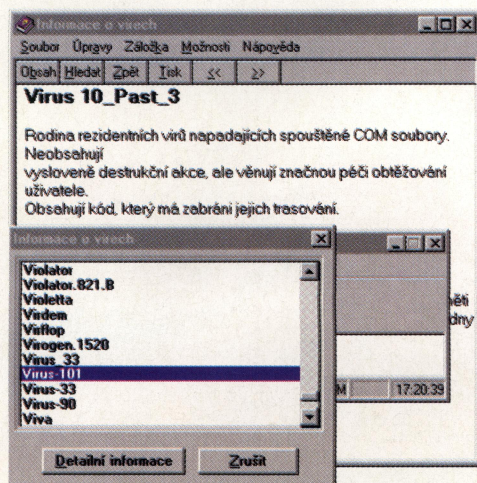
Viry

Každý, kdo alespoň chvíli pracoval s počítačem, určitě slyšel něco o počítačových virech. Snad nejvíce mýtů a pověr se váže právě k této problematice. Pověsti o virech, které zaručeně nejdou odstranit, které ničí pevný disk a monitor, to je dnes již počítačová latina, které se po přečtení tohoto článku jen s chutí zasmějete. Tím nechceme zdaleka říci, že viry neexistují nebo nejsou nebezpečné. Naopak s virem se můžete v dnešní době komunikací setkat opravdu na každém rohu, ale při dodržení základních bezpečnostních pravidel se nemusíte „nákazy" příliš obávat.

Co je to virus?

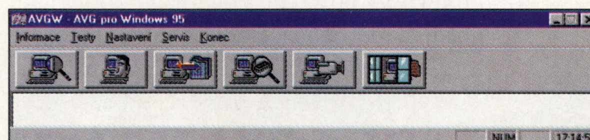
Virus je u člověka původce nemoci. U počítače je podobné. Počítačový virus je program, který se snaží počítači škodit, kde to jen jde. Následkem bývají příznaky „nemoci", která může váš počítač i zcela znehybnit. Počítačový virus má většinu vlastností klasického viru. Nakažený jedinec (program) může nakazit jiný a virus se tak může šířit.

Nové viry se umí i maskovat a stávají se stále odolnější vůči obranným prostředkům. Pokud se chceme viru zbavit, nesmíme zapomenout ani na jeden jediný exemplář. Bohužel, počítač na rozdíl od lidského těla nezískává po odstranění viru imunitu.

Odkud se berou?

Odhaduje se, že dnes koluje po světě několik tisíc virů, a jejich množství stále roste. Jistě vás napadne otázka, odkud se stále berou. Koluje mnoho teorií o autorech virů a jejich motivech. Nejpravděpodobnější je, že tyto „škodicí prográmky" vytvářejí mladí programátoři, když si chtějí vyzkoušet své schopnosti a programátorskou zdatnost. Bohužel si zřejmě neuvědomují, kolik problémů tím mohou způsobit obyčejným lidem. Další teorií o autorech je předpoklad, že jde o pomstu bývalým zaměstnavatelům, kteří si svých programátorů „dostatečně nevážili". Ti pak vytvořili virus, který pak umístili do počítačové sítě takového nevděčného podniku. Poslední (pravděpodobně šílenou) teorií je, že viry vytvářejí sami autoři antivirových programů, aby si zajistili odbyt pro své produkty. Proti této teorii svědčí i fakt, že výrobci antivirových programů bývají solidní zavedené firmy, které by takovýto tah jistě neudělaly. Ostatně tyto firmy nabízejí své programy často bezplatně nebo ve formě sharewaru za menší částky.

Druhy virů

Jak již bylo řečeno, počítačové viry jsou malé prográmky, které se nám snaží škodit na všech frontách. Tak jako běžné programy můžete rozdělit podle účelu, ke kterému slouží, i viry lze rozdělit podle typu útoku a cesty, kterou se snaží dostat do vašeho počítače. Lze tak viry rozdělit na programové (šířící

VIRY JSOU NEBEZPEČNÉ

Nebezpečí virové nákazy není radno podceňovat a zlehčovat. Nemuselo by se vám to vyplatit ve chvíli, kdy vám virus zničí vaše cenná data.

TIP

Všímejte si více svého počítače! Můžete tak dříve odhalit změny v jeho chování, a tedy i případnou nákazu nebezpečným virem.

se v programech) a dokumentové (schované například v textových dokumentech). Také by se dalo rozdělit viry podle druhu útoku, nicméně množství postupů a triků, které viry používají, je natolik velké, že je možné pouze určit základní kategorie; ty se však mohou rozrůstat a měnit. My použijeme praktičtější dělení, a sice podle toho, jak se v počítači projevují.

Jak poznáte virus na počítači

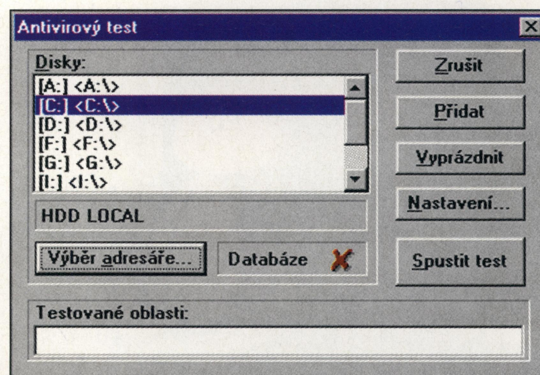
U nemocného člověka můžete pozorovat příznaky virové nákazy a stejné je to i u počítače. Také zde se některé viry projeví více, některé mohou zůstat zcela skryté a projeví se až kolapsem počítače. Je dobré si všímat i malých změn, které se objeví v chování počítače. Při podezření na virovou nákazu ihned kontaktujte odborníky. Obecně platí zásada, že lepší jsou tři plané poplachy než jedno zavirování počítače spojené se ztrátou dat. Důležitý je i fakt, že virus se může v počítači projevit až po určité době nebo po určitém počtu startů počítače. Virus je tak mnohem obtížnější zjistit. Jedním z příznaků některých virů je zmenšování místa na pevném disku, aniž vy byste na něj cokoliv kopírovali. Tyto viry zaplňují váš pevný disk neškodnými daty, které samy vytvářejí. Tato data vám sice ublížit nemohou, ale se zmenšujícím se místem klesá i prostor, který mohou využít vaše programy. Další typ virů se projevuje zpomalením počítače, které bývá opravdu znatelné. Jedním z nejnebezpečnějších typů virů jsou ty, které mažou nebo poškozují soubory na vašem pevném disku. Bez nejmenšího slitování vám mohou smazat nebo poškodit libovolný soubor nebo celý disk, který lze pak jen výjimečně (a to ještě obtížně) obnovit. Jedním z „humornějších“ typů virů jsou ty, které se vám snaží maximálně ztížit práci na počítači. Příkladem může být virus, který vám každou minutu píše na obrazovku: „Dej mi sušenku“, a dokud nenapíšete na klávesnici slovo „sušenka“, nedovolí vám dál pracovat. Často uváděným příkladem je i virus způsobující padání písmenek z horní části obrazovky do dolní. Do poslední kategorie virů (spíše neprávem obávaných) patří viry snažící se poškodit zařízení počítače (hardware). Možnosti virů v této oblasti totiž nejsou příliš velké a odolnost moderních počítačových součástek je velká. Přesto viry nepodceňujte a snažte se nákaze předcházet. Pokud však zjistíte na počítači virus, buď použijte antivirový program, nebo zavolejte někoho zkušenějšího, který si s problémem jistě poradí.

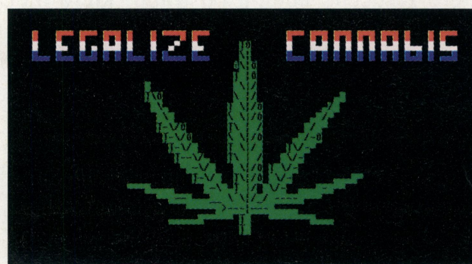
Nepodceňujte viry

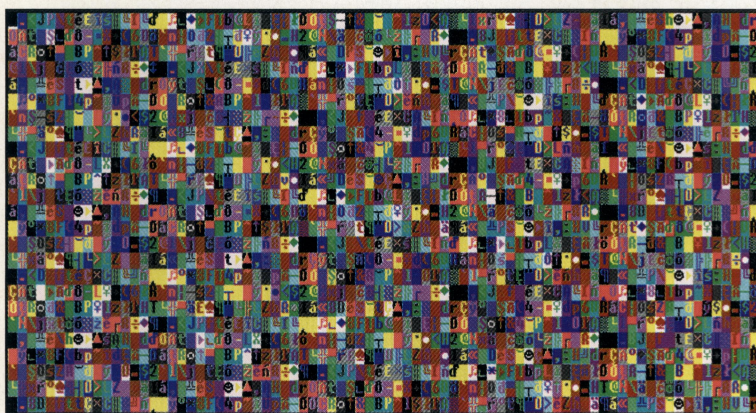
Při podezření na virus nebo při jeho nalezení nikdy nečekejte, „až budete mít víc času“. Čím dříve se podaří virus zlikvidovat, tím může být jednodušší jeho odstranění a tím menší budou škody virem způsobené.

ZÁLOHUJTE

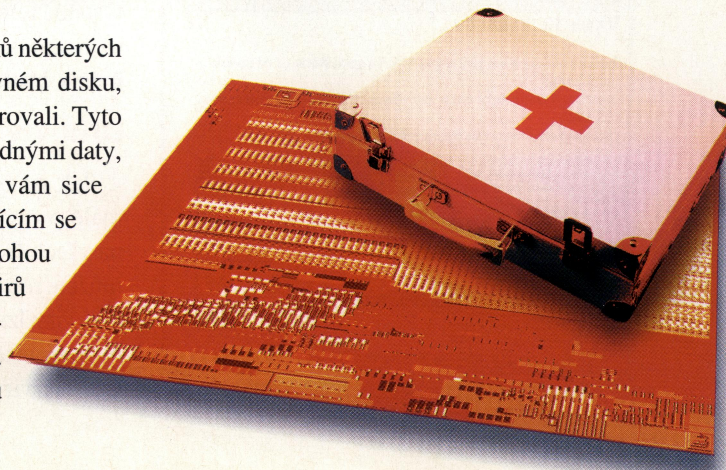
I při používání kvalitních antivirových programů si vytvářejte záložní kopie svých dat, abyste zamezili jejich poškození v případě virové nákazy.

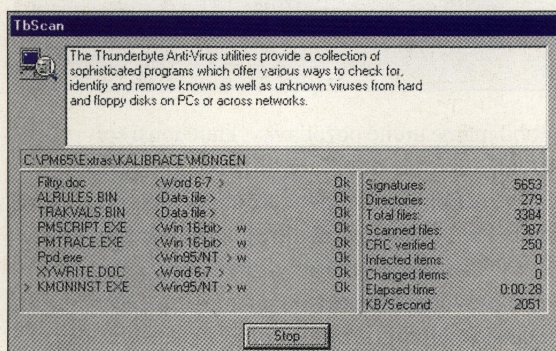

I takto může vypadat obrazovka počítače napadeného virem.

Jak se bránit virům

Viry, programy škodící vašemu počítači, nelze podceňovat, protože mohou způsobit opravdu velké škody. Při používání dvou metod antivirových opatření se však riziko nákazy snižuje. První metoda je pasivní a spočívá především v prevenci a opatrnosti. Druhá metoda počítá s pravidelným kontrolováním počítače antivirovými programy nebo s rezidentní ochranou.

Pasivní ochrana – prevence a opatrnost

Stejně jako je prevence proti virům velmi důležitá u člověka, protože podstatně snižuje riziko nákazy, je nezbytná i prevence počítačová. Uživatel počítače by měl dodržovat několik zásad:

1) Nepoužívejte cizí neprověřené diskety. Často právě na nich bývají zavirované soubory. Zkontrolujte proto vždy disketu antivirovým programem.

2) Nespouštějte neznámé programy. Také pro neznámé programy platí stejná pravidla jako pro diskety – před použitím prověřit.

3) Používejte vždy nové (aktualizované) verze antivirových programů. Pracujte alespoň se dvěma programy, protože tak máte větší šanci zabránit virům dostat se do vašeho počítače.

4) Dávejte pozor i při kopírování dokumentů. Nové typy virů se umí schovávat i v nich (tzv. makroviry).

5) Nezapomínejte diskety v mechanice! Počítač při startu vždy prohlíží disketu v disketové mechanice (pokud tam je) a obzvlášť nebezpečné viry se tak z disket mohou dostat nepozorovaně do počítače.

Aktivní ochrana – antivirové programy

Stejně jako je naftalín proti molům, i proti virům existují programy, které se vás snaží bránit proti jejich invazi. Těchto programů je velké množství a orientovat se v nich je velice obtížné. Tisíce výrobců antivirů se snaží přesvědčit vás (jako své budoucí zákazníky), že právě ten jejich program je pro vás spásou a ochráncem vašeho počítače. Jak tedy poznat kvalitní program, který vám pomůže zmírnit nebezpečí nákazy? Ten by měl pracovat s několika metodami, jak rozpoznat a zneškodnit vetřelce, který se chce dostat na váš počítač. Mezi nejdůležitější metody patří tyto:

Kontrolní součty

Tato metoda by se dala přirovnat ke známému dělání čárky na lahvích s „cenným obsahem“.

Při této metodě si totiž antivirový program poznamená délku určitých souborů, jejich datum, čas vytvoření a informaci o obsahu. Pokud virus soubor napadne, zvětší se někdy délka souboru nebo jeho obsah či datum poslední změny obsahu a antivirový program vás na to při příští kontrole upozorní. Výhodou této metody je relativní jednoduchost, účinnost proti určitému typu virů a solidní rychlost kontroly. Nevýhodou je použití pouze proti určitému typu virů. Některé viry totiž dokáží podstrčit antivirovému programu originální (nenakažený) soubor, a proto zůstávají pro antivirus neviditelné.

Hledání známých řetězců

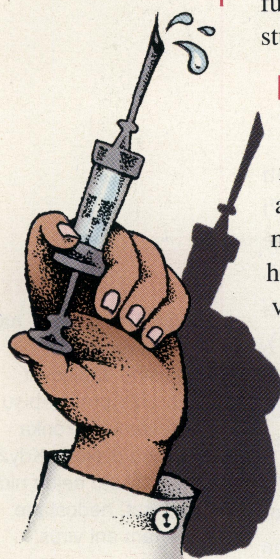
Tak jako každého člověka můžete popsat například podle toho, jakou má barvu vlasů a očí a jakou má výšku

CHRAŇTE SVÉ DISKETY

Všechny diskety, na které nehodláte nic dalšího zapisovat, chraňte proti zápisu otevřením okénka v rohu diskety. Když na disketu nejde nic zapsat, nedostane se tam ani virus.

a váhu, lze i většinu virů identifikovat pomocí určité řádky znaků, které se v něm vyskytují. Toho využívá metoda hledání známých řetězců. Antivirový program obsahuje databázi řetězců vyskytujících se ve známých virech a při kontrole jednotlivých souborů na počítači porovnává jejich obsah s touto databází. Nevýhodou je, že je nutné tuto databázi neustále aktualizovat (každý měsíc vznikají desítky nových virů) a že metoda nefunguje proti všem typům virů. Tento postup je však vcelku rychlý a spolehlivý.

Heuristická analýza

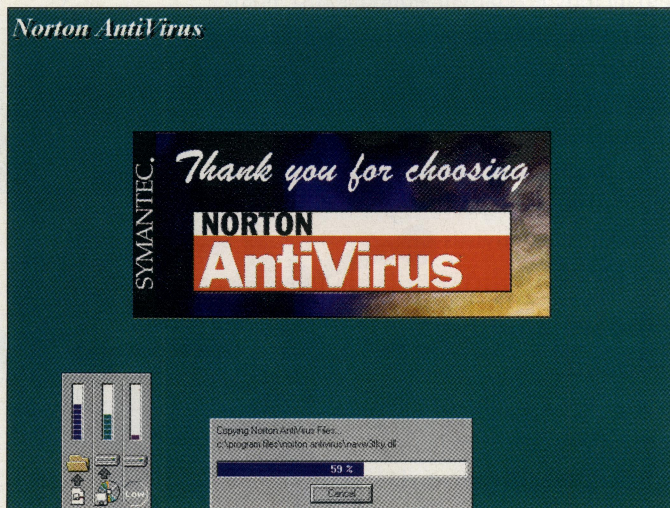
Tato metoda funguje tak, že antivirus napodobuje chování programu, a pokud se program chová tak, jak by neměl, upozorní vás na to. Obrovskou výhodou je, že tak lze objevit i nové typy virů, které zatím nejsou nikde popsány a uvedeny (tudíž je nelze najít například hledáním známých řetězců). Tento postup je ale velmi náročný na výkon vašeho počítače, a tak je velice zdlouhavý (a to nejen na pomalejších počítačích). Pozor také na nastavení citlivosti hledání! Pokud zvolíte větší citlivost (na nebezpečné chování), antivirus sice může odhalit více nebezpečných virů, ale také může způsobit mnoho planých poplachů.

NELITUJTE NAKAŽENÉ DISKETY

Když zjistíte, že je na disketě virus, bez milosti ji zahoďte. Pokud na ní nejsou životně důležitá data, je cena diskety zanedbatelná ve srovnání se škodami, jež by vám mohl způsobit virus přenesený z diskety do vašeho počítače.

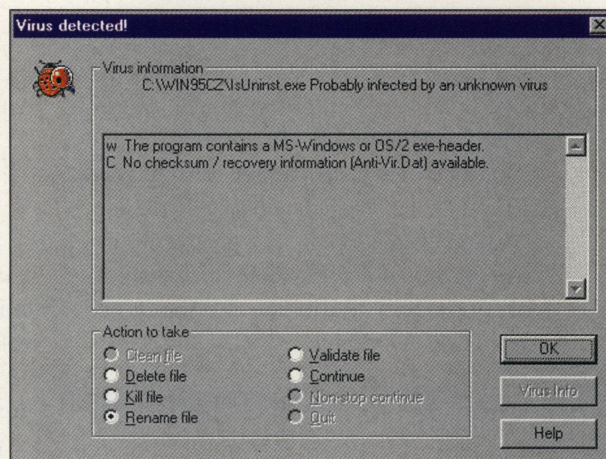
Průběžná kontrola (odborně řečeno rezidentní)

Tato metoda se v současné době používá obvykle na rychlejších počítačích. Spočívá v tom, že při startu počítače se spustí antivirový program, který za běhu počítače hlídá místa, kde dochází k nejčastějším útokům virů. Nevýhodou je zpomalení počítače, které činí tuto metodu nepoužitelnou na pomalejších počítačích. Pro větší obtížnost rozeznávání opravdových a planých poplachů lze tuto metodu doporučit spíše zkušeným uživatelům.

Jaký antivirus?

Nyní už víte, jak lze viry odhalit; ještě si musíme říci, jak a kde lze sehnat dobrý antivirový program. Stejně jako na kvalitní auto-

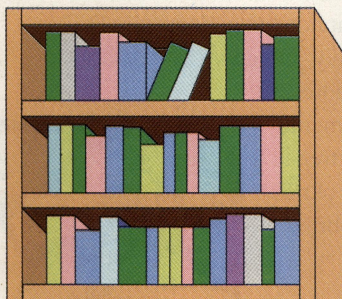
mobil máme určité požadavky, které musí splňovat, také na dobrý antivirový program máme několik požadavků. Správný antivirus by měl používat pro odhalování virů více než dvě výšeuvedené metody. Tím lze zajistit větší pravděpodobnost odhalení viru. Důležité také je, aby program uměl nejen virus najít, ale případně i opravit soubor virem poškozený. Nejen pro metodu hledání známých řetězců je důležitá častá aktualizace antiviru. Při aktualizaci se přidávají do programu poznatky o nových virech. Kvalitní antivirové programy mohou být aktualizovány týdně a aktualizace si můžete zkopírovat z Internetu. S rozšířením možností kancelářských balíků (a to především textových editorů a tabulkových procesorů) stoupá i množství virů v souborech tohoto typu. Proto je důležité, aby je váš antivirus uměl najít. Neméně důležitou vlastností je celkový komfort programu. Možnost nastavení automatické kontroly na určitý čas (kdy chodíte na oběd) nebo po 10 minutách nečinnosti, to jsou dnes již běžné vlastnosti antivirů. Posledním požadavkem je schopnost antiviru prohlížet komprimované soubory. I v nich se totiž mohou skrývat soubory obsahující virus.

Kde tedy takový antivirový program najít? V současné době se antivirový program dodává spolu s novým počítačem. Pokud již počítač máte a chcete pouze samotný antivirový program, stačí zajít do nejbližší prodejny výpočetní techniky, kde vám určitě rádi poradí.

Kam co ukládat

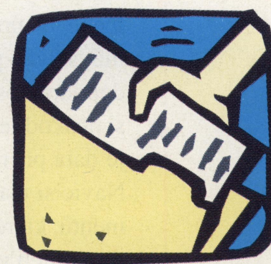
Pořádek musí být

Dokumenty, které budete na svém počítači vytvářet, musíte někam ukládat. Nejlépe je ukládat je někam, kde je později snadno najdete. K tomu je nutné mít přehledně navrženou strukturu adresářů, ve které se budete dobře orientovat a kde snadno a rychle potřebný dokument najdete.

Je to obdoba organizace papírových dokumentů ve vaší skříni. Máte-li každou listinu uloženu ve správných deskách v dobře označeném pořadači, který má ve skříni své pevné místo, najdete všechno velmi rychle. Vlastně v ideálním případě nejde vůbec o hledání, protože do správně označené skříně a dobře popsaného pořadače, který je ve správné polici, jdete pro potřebný dokument vždycky najisto. Údajně existují lidé, kteří takový pořádek ve svých věcech mají, ale to jsou výjimky, které jen potvrzují pravidlo, že světem vládne nezřízený chaos. Zkuste si někdy uvědomit, kolik času a energie promarníte při hledání něčeho, co jste před nedávnem někam založili, a když to znovu potřebujete, ne a ne si vzpomenout kam. Obzvláště pikantní je situace, kdy nad vámi stojí nervózní ředitel a čeká, zda v hromadách papírů na svém pracovním stole najdete smlouvu týkající se obchodního partnera, který čeká vedle v zasedačce.

S elektronickými dokumenty v počítači je to podobné jako s papírovými materiály v kanceláři. Je tu však ještě jeden problém navíc. Zatímco v kanceláři je málo pravděpodobné, že byste spolu se starými, nepotřebnými papíry omylem vyhodili do koše válec psacího stroje nebo telefonní sluchátko, v počítači se vám – obrazně řečeno – něco takového stát může. Tam jsou totiž jak dokumenty, tak výrobní nástroje uloženy ve stejné formě v podobných souborech dat, a nemáte-li je důsledně odděleny, snadno si přivodíte značné problémy.

Proto je nutné udržovat v datech na disku počítače alespoň základní pořádek, aby nedocházelo k nejhoršímu.

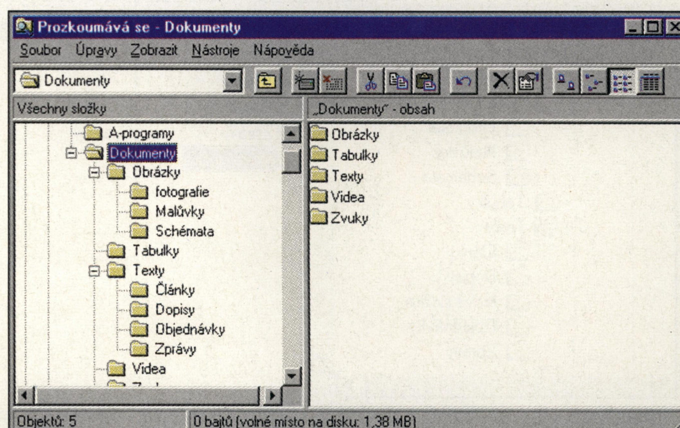
Nemíchejte dokumenty s programy

Především musíte dodržet podmínku, aby vytvořené soubory (budeme jim říkat dokumenty, i když to vedle textů, tabulek nebo grafů mohou být jakákoli data – obrázky, videozáznamy nebo záznamy zvukové) zůstaly důsledně odděleny od těch ostatních. Ty ostatní jsou především programy (ať je to operační systém, nebo aplikační programy) a takové soubory dat, které tyto programy ke své činnosti potřebují.

Jakmile byste začali mezi tyto ostatní soubory ukládat ty svoje, jen velmi obtížně je pak budete vyhledávat a navíc při manipulaci s dokumenty můžete snadno poškodit některé programy.

Jak na to?

Doporučujeme vám tedy vytvořit si zvláštní adresář, kam budete důsledně ukládat všechny své dokumenty, a nic jiného. Vhodné je k tomuto účelu využít složku Dokumen-

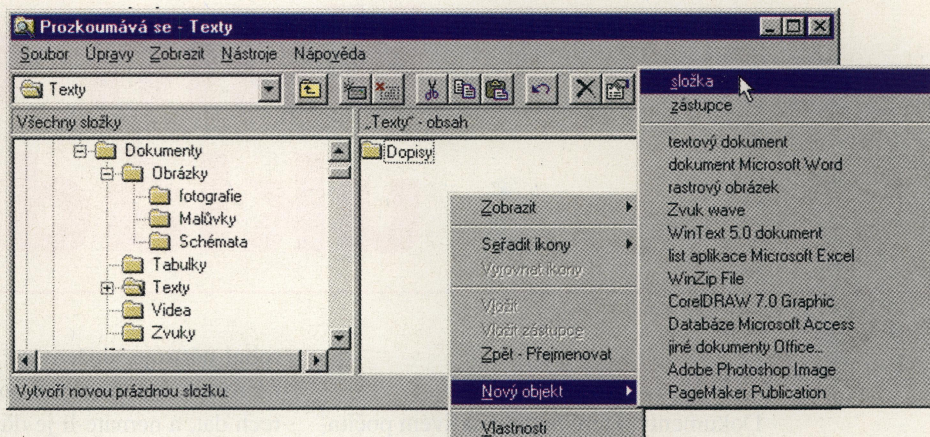

UDRŽUJTE POŘÁDEK

Pořádek v počítači vám podstatně ušetří čas a zabrání zbytečným obtížím.

ty, kterou už na svém pevném disku máte, pokud používáte kancelářské programy z balíku MS Office.

Když budete mít takto zřetelně odděleny dokumenty od programů, snížíte pravděpodobnost, že si poškodíte svoje data při manipulaci s programy a naopak. Navíc si usnadníte vyhledávání svých dokumentů, které budou soustředěny v jedné složce a jejích podsložkách.

PRŮZKUMNÍK POMŮŽE

Adresářovou strukturu si můžete přehledně prohlédnout například v programu Průzkumník.

A co dál?

Máte tedy v pomyslné kanceláři, kterou je váš počítač, vyhrazenu jednu skříň pouze na dokumenty. Uvnitř této skříně však musíte zavést nějaký systém. Dokumenty by měly být podle nějakého klíče umístěny v pořadačích, které budou mít své pevné místo na policích ve skříni. Všechny složky, pořadače i police je třeba podle jejich obsahu výstižně pojmenovat a popsat.

V praxi to znamená, že nebudete mít všechny dokumenty v jednom adresáři, ale v jeho podadresářích, které si vytvoříte podle toho, jak chcete mít dokumenty rozdělené.

Rozdělení dokumentů

Základní dělení vašich dokumentů může být podle typu programu, ve kterém byly vytvořeny. Zvlášť budete ukládat textové dokumenty z textového editoru, zvlášť kalkulační tabulky a grafy vytvořené v tabulkovém procesoru, jinam obrázky, ústřižky videozáznamů nebo zvukové nahrávky. Adresář Dokumenty by tedy měl mít podadresáře, které se budou jmenovat například Texty, Obrázky, Tabulky, Zvuky. Tyto adresáře dále rozdělte na podadresáře podle určení dokumentů. V adresáři Texty mohou být podadresáře Dopisy, Články, Zprávy, Objednávky a podobně. Celá struktura adresářů pro ukládání dokumentů by mohla vypadat třeba tak, jak ji vidíte v okně průzkumníka na obrázku.

Vytvoření struktury adresářů

Příslušné adresáře vytvoříte velmi jednoduše.

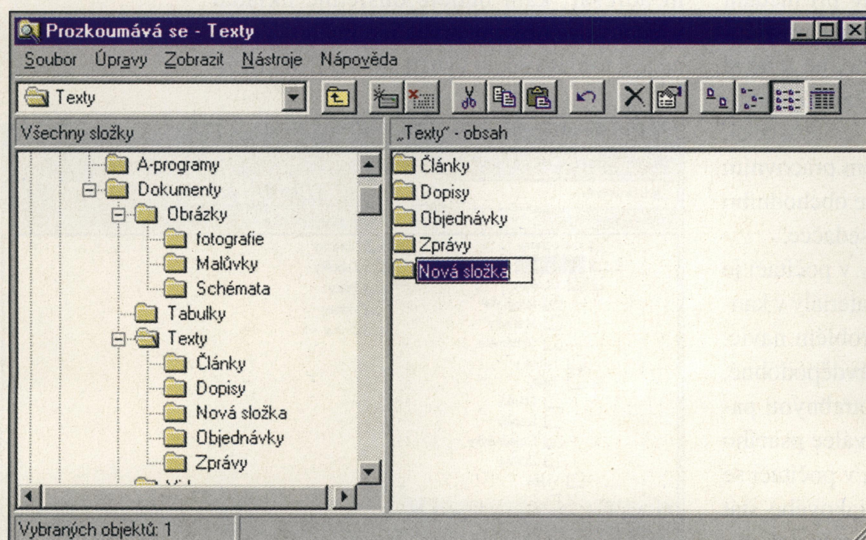
1. V levé části okna průzkumníka najděte adresář, ve kterém chcete vytvořit podadresáře.

2. Klikněte na ikonu adresáře; tím ho otevřete a v pravé části okna se zobrazí jeho obsah.

3. V okně obsahu adresáře klikněte někam na volnou plochu pravým tlačítkem myši.

4. Z místní nabídky vyberte položku Nový objekt/složka. V okně se objeví ikona nového adresáře, název Nová složka můžete okamžitě přepsat na název, který požadujete.

Budete-li mít své dokumenty uloženy vždycky ve správných adresářích, ušetříte si spoustu času a nervů.

Počítač doma

Ještě do nedávna byl počítač pouze hračkou pro ty nejbohatší, případně pro počítačové „maniaky“. Nyní, kdy cena solidního počítače klesla pod hranici třiceti tisíc korun, lze počítač najít v domácnosti stále častěji. Ptáte se, jak takový domácí počítač využít? Možnosti využití jsou obrovské a ocení je nejen ti, kdo si nosí práci domů. Ti, kdo se chtějí něco naučit, mohou plně využít možnosti multimédií při výuce a poznávání nových věcí. Ale nejen prací živ je člověk, proto vám dnes počítače nabízejí mnoho druhů zábavy, která vám může zpříjemnit volnou chvíli. Každý určitě zná pojem počítačové hry. Počítačové hry vám však mohou pomoci se naučit lépe pracovat s počítačem (například hry ve Windows) nebo nabídnout mnoho zajímavých informací (hry kombinované s encyklopediemi). Ale ani „obyčejné“ hry nejsou jen bezduchým mačkáním kláves nebo klikáním myší. Mnoho z nich pomáhá zlepšovat paměť, reflexy nebo logické myšlení. Počítač se však dnes snaží nahradit i elektroniku, která nás obklopuje. Rádio, televize nebo video jsou přístroje, které budou s počítačem postupně splývat. Počítač doma může být pomocníkem, učitelem i bavičem.

Berete si práci domů?

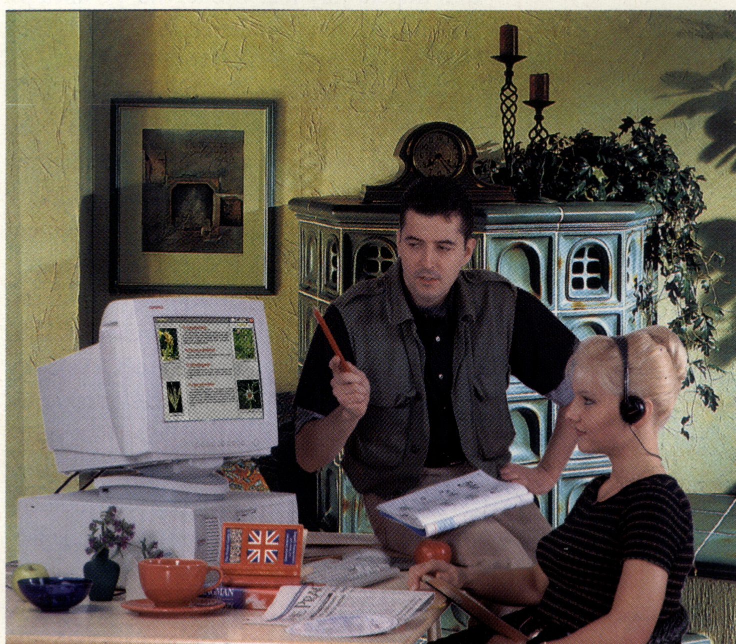
Pokud používáte počítač v práci, můžete si samozřejmě přenést rozdělanou práci (nebo její výsledky) domů a tam pokračovat. Programy, se kterými pracujete v kanceláři, můžete využít i doma. V textových editorech lze napsat krásný dopis, do kterého je možné vložit téměř cokoliv. Například píšete-li známým, můžete jim v přímo v dopisu ukázat fotografii z dovolené nebo obrázek, který namaloval váš nejmenší. Tabulkové procesory určitě využijí ti, kdo mají potíže se sestavováním rodinného rozpočtu.

Učení nemusí být jen mučení

Doby, kdy učení (například jazyka) znamenalo dlouhé hodiny strávené nad nezáživnou učebnicí nebo s drahým lektorem, jsou dávno pryč. Počítač s několika multimediálními doplňky vás jazyk naučí a umí i kontrolovat vaši výslovnost. Multimediální encyklopedie také zpříjemňují jakékoliv učení, které se tak stává spíše zábavou. Pokud už jazyk umíte, pak vám počítač zpříjemní alespoň překládání obtížnějších slov. Existují totiž počítačové slovníky, které vám rychle najdou hledané slovíčko. Pro ty, kteří potřebují občas přeložit delší článek, nabízí počítač překladové programy, které dokáží zhruba objasnit význam cizojazyčného článku. Ovšem pro maximální využití multimediálních programů pro výuku je potřeba mít u počítače především sluchátka a mikrofon. Cena obou komponent však celkově nepřesahuje několik set korun.

PROGRAMY NEJSOU ZADARMO

To, že s programy pracujete v kanceláři, neznamená, že si je můžete zdarma zkopírovat a používat doma. Každý program je zpravidla určen pro použití na jednom počítači. Pokud chcete tentýž program použít na jiném počítači, je obvykle nutno takový program znovu zakoupit.

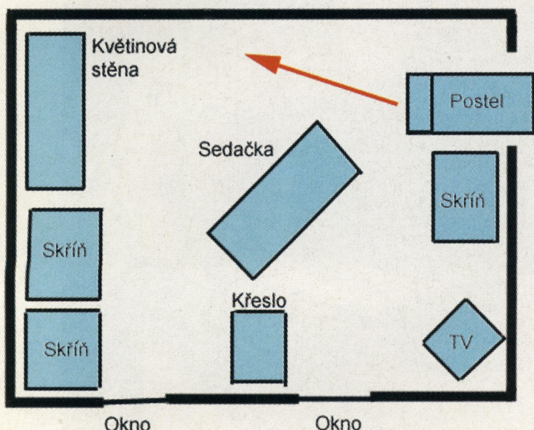
Vaříme s počítačem

Počítač může být zajímavou pomůckou i při vaření. Pokud rádi vaříte a občas používáte kuchařku, určitě víte, že hledání v ní není zrovna ideální. Ani rozsahem se sebevětší kuchařka nemůže rovnat průměrně velké kuchařce na CD. Také ovládání takové „počítačové kuchařky“ je snem každého pohodlného kuchaře.

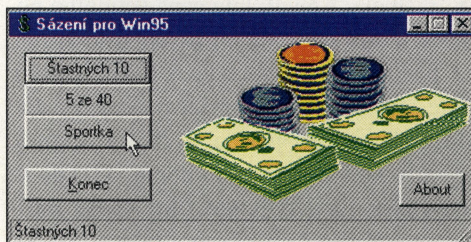
Byt jako klícka

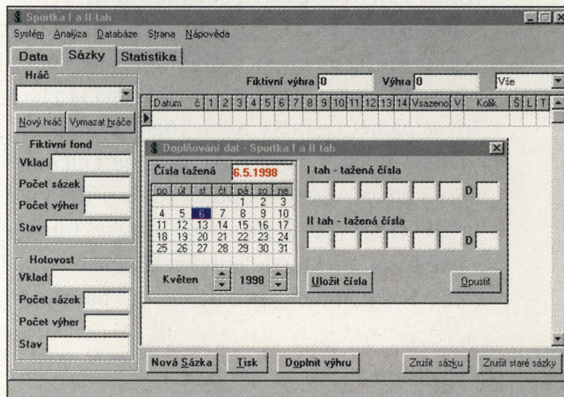
Rozhlédněte se po svém pokoji a zamyslete se, kolikrát vás napadlo, jak by to asi vypadalo, kdyby tenhle stůl byl tady a kdyby tahle skříň nebyla v této místnosti, ale vedle. Jestliže jste se chtěli do podobných přestaveb vrhnout a pokud máte alespoň trochu rozumu, určitě jste si nejprve změřili, jak je který kus nábytku veliký a zda se na požadované místo vůbec vejde. Tato činnost vyžaduje desítky minut na změření jednotlivých rozměrů a další desítky minut na propočítávání, zda se to tam vejde, nebo ne. Počítač má na toto trápení jiný lék. Určitě víte, že dnes již moderní stavebníci ani architekti nevytvářejí své představy na papíře. První z nich kreslí plány na počítači ve speciálních programech. To podstatně usnadňuje a zrychluje práci. Po dokončení tvorby není nic jednoduššího než si vytisknout výsledný výkres (v libovolném počtu kopií) na speciálním typu tiskáren. Ale ani architekti, kteří chtějí vidět výsledky své práce v praxi, nemusí čekat na to, až bude budova postavena. Stačí si vymodelovat projekt na počítači a výsledek zakomponovat na místo určení. Vy doma samozřejmě nebudete modelovat domy ani tvořit nákresy strojů, ale stačí vám udělat si představu, kam se který kus nábytku vejde. Stačí si na počítači namalovat v příslušném měřítku model bytu a pak už si jen označíte příslušný kus nábytku a můžete s ním libovolně pohybovat po bytě, otáčet ho a stěhovat do vedlejších místností. Výhodou je rychlost, jednoduchost a hlavně praktičnost. Jestliže si v budoucnu zakoupíte nový stůl, není problém vyzkoušet si nejprve na počítači, kam se stůl vejde; teprve poté se oddáte náročným přesunům. Všechny tyto věci lze zvládnout i v jednoduchém programu, jako je program Malování, ovšem tvořivějším (a majitelům výkonnějších strojů) nic nebrání vytvořit si trojrozměrný model bytu a pracovat přímo s ním.

Poznejte osud a staňte se boháči

Zajímá vás tajemno? Myslíte, že váš osud je ve hvězdách? Použijte některý z astrologických programů, který vám vyloží budoucnost stejně jako vaše oblíbená astroložka. Navíc vás přijde určitě levněji... Pokud vás víc než osud zajímají peníze, pak má počítač co nabídnout i vám. V současné době existuje několik programů, které obsahují databáze s údaji z našich oblíbených sázkových her (sportka apod.). V těchto programech najdete většinou i vyhodnocovací nástroje, které vám jistě napoví, na co vsadit, aby výhra byla vaše. Pokud neradi riskujete, můžete své štěstí vyzkoušet alespoň teoreticky v některé hře simulující kasino nebo sportovní sázky na cokoliv.

Počítač pomáhá a baví

Podle prognóz předních specialistů se počítač stane zábavním centrem každé domácnosti a postupně nahradí všechny přístroje, které jsme doposud k zábavě používali.

Hudba

Mít pěknou hi-fi věž je snem mnoha z nás. Pokud jste měli dilema mezi koupí hi-fi věže a počítačem a počítač vyhrál, nemusíte být smutní. Jelikož je dnes mechanika CD-ROM běžnou výbavou téměř každého počítače, můžete mít pěknou hi-fi věž i v počítači. V mechanice CD-ROM totiž můžete normálně přehrávat obyčejná zvuková CD, která pomalu, ale jistě vytlačují klasickou magnetofonovou kazetu. V počítači můžete mít mnoho druhů souborů obsahujících zvuk. Přesně jako na špičkové hi-fi věži můžete zvuk upravovat použitím různých zvukových efektů, ozvěn nebo pomocí grafického ekvalizéru. Ve správné věži nesmí chybět ani rádio, a tak v mnoha počítačích najdete tzv. rádiové karty, které umožňují příjem rádia na počítači. Jejich cena není příliš velká a často bývají přidány přímo do zvukové karty. Celkově lze říci, že počítač může nabídnout lepší zvuk než leckterá věž, ovšem u počítače celková kvalita zvuku závisí na nejlevnější části vašeho počítače, kterou obvykle bývají reproduktory.

Televize a video

Sledování televize, tento doposud nejčastější způsob oddechu, byl prozatím počítačům na kilometry vzdálen. Ceny monitorů schopných kromě zobrazování počítačových dat také přijímat televizní signál byly velmi vysoké. Poslední dobou se však začínají rozšiřovat tzv. televizní karty, které po zasunutí do počítače umožňují příjem televizního signálu i na běžném monitoru. Běžným doplňkem televizoru bývá ve většině domácností videorekordér. V podstatě jde o přístroj, který je schopen zaznamenat a posléze i přehrát obrazový a zvukový záznam. Pro lid počítačový byly podobné požadavky (na video s průměrnou kvalitou) pouze zbožným přáním. Současné počítače, jejichž výkon roste závratnou rychlostí, už však jsou schopny zvládnout i nároky v této oblasti. Filmy mohou být dodávány na discích CD-ROM nebo na speciálních discích DVD, které se (velmi pomalu) začínají rozšiřovat. Oproti běžnému videu má to počítačové několik výhod. Pojem opotřebení nosiče (pásky) zde téměř neexistuje, a kvalita je tudíž stejná po prvním

CD-ROM PRO KAŽDÉHO

Mechanika CD-ROM nemusí být nesplnitelným snem ani pro majitele staršího počítače, který ji chce využít pouze pro poslech hudby. Starší, jednorychlostní nebo dvourychlostní mechaniky lze sehnat za cenu asi 500 až 1000 Kč.

i po pětistém přehrání. Videodata jsou zpracována v digitální formě, lze s nimi tudíž jednoduše pracovat. Nejen videoamatéři ocení snadné možnosti střihu záběrů, vkládání zvuku nebo titulků. Zařízení pro kvalitní práci s videem na počítači sice nepatří mezi běžné komponenty, ale není pouze pro profesionály. S videem a televizí v počítačovém kabátě se určitě budete setkávat stále častěji.

Nakupujte bez front

Určitě to všichni znáte. Je pátek odpoledne a vy stojíte v dlouhé frontě v obchodě s taškami, ve kterých je teprve třetina toho, co chcete nakoupit. V obchodě stejně nemají to, co potřebujete, a tak vám nezbývá než se

vydat s plnými taškami do dalšího obchodu. Počítač vám však zanedlouho nabídne rychlejší a hlavně jednodušší řešení tohoto trápení. Po připojení na síť Internet budete moci z křesla klikáním myši nakoupit, co potřebujete. Zboží vám do hodiny doveze donášková služba. Hudba budoucnosti? Nikoliv! Už v současné době existuje několik desítek internetových obchodů, které nabízejí hlavně menší a levnější druhy zboží.

DOBRÉ HRY

Pokud se chcete více dozvědět o počítačových hrách, je dobré si koupit časopis, který se tímto tématem zabývá. Mezi známé časopisy patří například časopis Level.

Hry

Jednou z nejznámějších oblastí použití počítače doma jsou hry. Podle Murphyho zákona platí, že ať kupujete počítač z jakéhokoliv důvodu, stejně na něm budete nakonec hrát hry. Existuje mnoho odpůrců této „primitivní zábavy", jak se o počítačových hrách vyjadřují. Ano, i mezi počítačo-

vými hrami najdete primitivní hry plné násilí a krve, ale nelze toto tvrzení považovat za pravidlo. Ve skutečnosti většina her neobsahuje ani desetinové množství násilí, které můžeme zhlédnout odpoledne na libovolné televizní stanici. Velké množství her obsahuje vedle herní stránky i nezanedbatelné množství výukových informací. Takovéto hry už jsou na rozhraní s multimediálními encyklopediemi. Vybrat správnou hru dá určitě spoustu práce, ale výsledek stojí za to. Hry vám mohou pomoci při učení základním principům ovládání počítače. Například začátečníci se na hrách, které jsou standardně ve Windows, učí používat myš. Dobře vybraná hra tak může být vaším společníkem na nejeden večer.

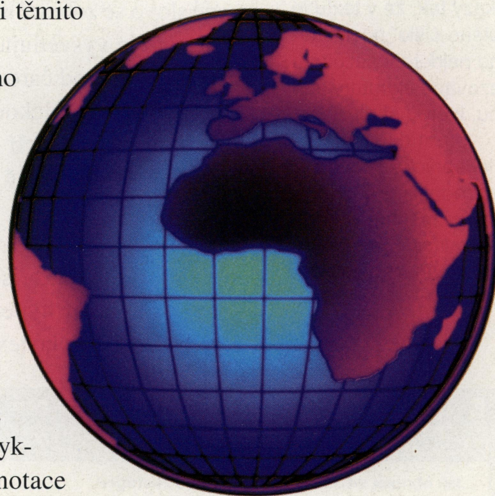
Informace o informacích

Když si v dávných dobách lidé předávali získané poznatky (informace) pomocí značek na hliněných tabulkách nebo vyznačených v kameni, formou uzlového písma nebo papyrusových svitků, šlo z dnešního pohledu jen o nepatrné množství dat. Proto nebylo těžké definovat a používat systém odkazů a evidence těchto dat tak, aby bylo možno v případě potřeby „rychle" vyhledat potřebné údaje. Ruku v ruce s přechodem k tištěné informaci (text nebo obrázky) se také zvětšoval objem a různorodost všech uložených dat. Začaly se objevovat účinnější informační nástroje, které sloužily k orientaci v narůstajícím množství dat, a to jak na úrovni jednotlivých knih, tak v rámci všech dosud získaných a především textem sdělovaných informací. A dnešní doba, to je především mohutný nástup digitální formy uložení informací, kdy kromě klasického textu a obrázků rychle roste také objem uložených zvukových a obrazových (video) dat. Nutně se tak rozšiřují nové způsoby orientace v nepředstavitelně širokém moři informací.

Jak to bývalo dřív

Jen si vzpomeňte, jak to chodí, když hledáte něco v knihách, časopisech, novinách – prostě v klasických tištěných zdrojích informací. Všimneme-li si odborné literatury (u ní se obvykle využívá větší množství různých podpůrných informačních zdrojů než například v běžné beletrii), je hlavním informačním zdrojem její text. K tomu, abychom se ve vydaných textech lépe orientovali, bývají jednotlivé knihy vybaveny pomocnými nástroji – informacemi o informacích. Především to jsou **obsah** – stručný přehled jednotlivých částí (kapitol) knihy – a **rejstřík** – seznam vybraných klíčových slov s odkazy na čísla stránek, kde se o jednotlivých termínech píše. Dalšími pomůckami pro snazší orientaci v toku informací jsou např. **seznam zkratek** (vysvětlení používaných zkratek a jejich význam), **slovníčky** odborných nebo cizích pojmů a **vysvětlivky** – poznámky pod čarou; u příslušného slova najdete obvykle číselný index[1] a dole na stránce pod čarou vysvětlující nebo upřesňující text nebo odkaz na další zdroj informací se vztahem k danému tématu. Jistě jste se už se všemi těmito nástroji někde setkali.

Abyste pokud možno rychle nalezli tu správnou knihu nebo článek, byly v knihovnách vedeny kartotéky (a v mnohých knihovnách přetrvávají i dnes) nejen podle názvů knih a jmen jejich autorů, ale také podle oborového zatřídění. U každého záznamu obvykle bývá také stručná anotace (obsah titulu). Přestože tyto nástroje jsou významným pomocníkem při hledání, bývá vyhledání předem neznámého informačního zdroje značně náročné a většinou také neúplné (nepodaří se vyhledat všechny existující informační zdroje k dané problematice).

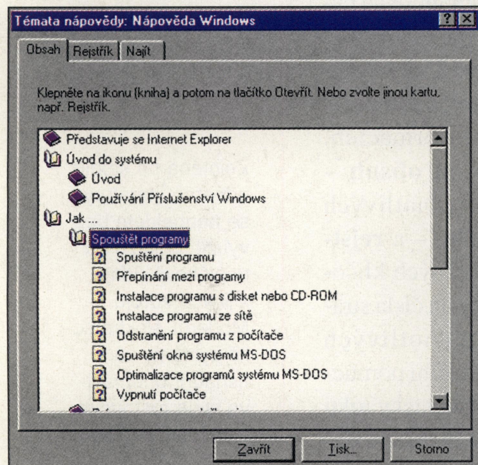
1) ukázka poznámky pod čarou

BEZ ODKAZŮ TO NEJDE

Zejména při studiu odborné literatury se neobejdete bez využití odkazů na doplňkové údaje z jiných zdrojů. Moderní elektronické systémy vám usnadní orientaci ve stále rostoucím množství informací.

Jak to bývá dnes

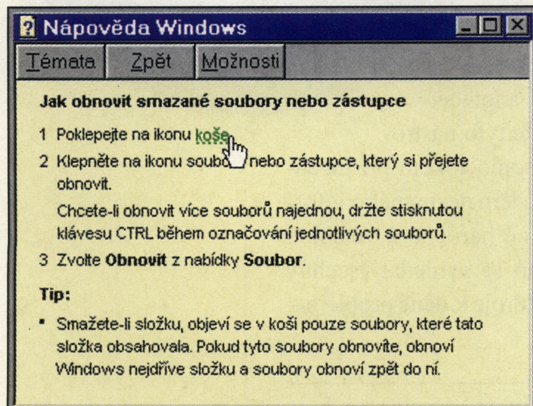
S přechodem ukládání informací (a to jak textových, tak zvukových a obrazových) do digitální formy se podstatně zvýšil objem vytvořených, archivovaných a dostupných dat a s tím se také mění některé nástroje pro rychlou orientaci a pro vyhledání požadovaných údajů. Pokud si nejdříve všimneme zmiňovaných nástrojů pro knižní podobu, také elektronické verze knih mohou mít **obsah** (často v tzv. rozbalovacím tvaru – nejdříve jsou uvedeny jen hlavní kapitoly, po kliknutí na některou z nich se kapitola „rozbalí" a zobrazí se její podkapitoly, případně tento proces ještě pokračuje dále). **Rejstřík** se v elektronických publikacích objevuje také (viz např. rozsáhlejší nápovědy mnoha programů) a ukazuje na všechny výskyty daného pojmu. **Seznamy zkratek** a **slovníčky** cizích pojmů v podobě, v jaké bývají u knih, u elektronicky zpracovaných informací obvykle nejsou. Tam jsou používány nástroje mnohem užitečnější. Systém **vysvětlivek** nahrazují v elektronické podobě kontextová nápovědní okna – prostě po kliknutí myší na příslušné slovo se zobrazí malé „pracovní" okno, ve kterém je vysvětlující text (nahrazuje knižní poznámku pod čarou).

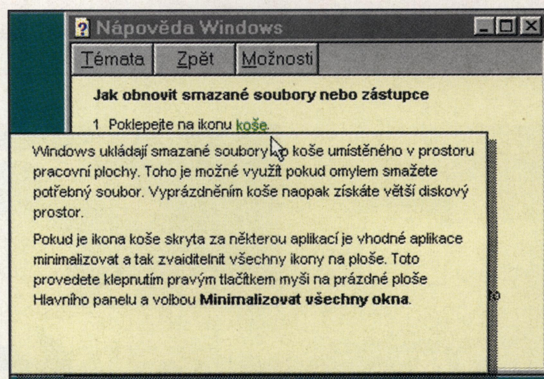

Pro elektronickou formu dat (kterých je nesrovnatelně větší množství) však existují další velmi užitečné funkce.

Hypertext

V prvé řadě to jsou **hypertextové odkazy**. Základem hypertextové technologie je doplnění běžného textu o systém odkazů, které slouží k dalšímu rozvinutí (bližšímu vysvětlení, hlubšímu rozpracování) obsahu pojmů, případně k aktivaci věcně příslušných multimediálních prvků. Odkazy do textu zapracovávají odborníci na danou problematiku a jsou s textem pevně svázány. Uživatel je tedy nemůže měnit, může je jen využívat nebo nechat nepovšimnuty. Moderní systémy však umožňují vytvořit a potom využívat vlastní **záložky** (obdobně jako v knize), které mohou předchozí pevnou vazbu vhodně doplnit.

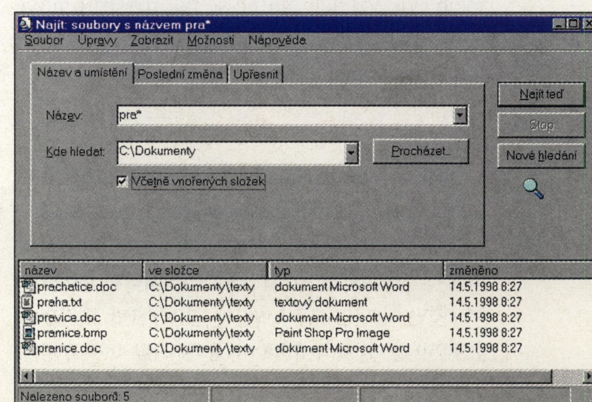

Funkce hypertextu, použitá např. ve výukovém textu, umožňuje snadnější pochopení probírané látky, neboť v jedné rovině jsou uvedeny pouze hlavní informace a jejich podrobnější popis je „uložen" v dalších vrstvách. Tak lze snadno jeden dokument připravit jak pro laika, který se bude pohybovat jen v základní rovině informací, tak i pro odborníka, který využije podrobnější informace z hypertextových odkazů. Mezi nejznámější hypertextové aplikace patří většina nápověd (helpů) k programům, informační a výukové systémy, elektronické encyklopedie apod. Správný hypertextový systém by ale neměl zapomínat na možnost snadného návratu do základní úrovně textu (aby se zamezilo nechtěnému „bloudění" po vlastním textu), případně na zobrazení místa, kde se v textu právě nacházíte.

Hvězdičková konvence

Novou funkcí, která při tištěné formě uložení informací nemá žádnou obdobu, je hledání. S příchodem elektronické formy textových informací se nejprve objevily možnosti vyhledání zadaného textového řetězce; jde o známou funkci Hledej – Search. Ta vyhle-

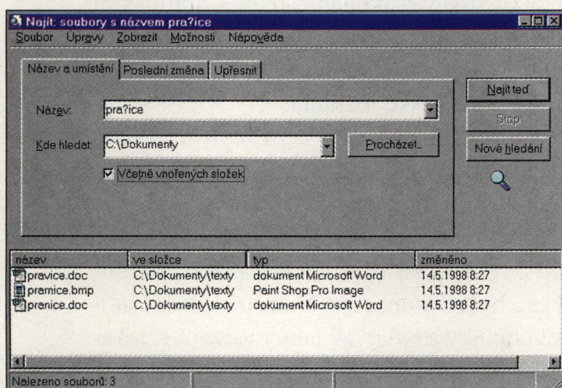

HYPERTEXTOVÝ ODKAZ

V klasické knížce fungují odkazy tak, že v textu je umístěno číslo, podle kterého najdete v seznamu odkazované literatury knihu, kterou si pak jdete půjčit do knihovny. V elektronické podobě je to jednodušší. Po kliknutí na zvýrazněný text nebo obrázek se vám rovnou zobrazí odkazovaný dokument.

dává v určených textových datech zadaný řetězec. Např. hledáme-li slovo auto (obvykle je možno potlačit vliv malých a velkých písmen), můžeme najít slova jako **auto**, **auto**mobil, **auto**matický, **auto**nomie. V případě, že by se při vyhledávání rozlišovala celá slova, výsledkem by v tomto případě bylo nalezení pouze slova **auto**. Při zadávání podmínky vyhledávání se můžete často setkat s pojmem **hvězdičková konvence**. Oč jde? Jde o všeobecně domluvená pravidla, že pokud použijete na libovolném místě zadávaného textu znak **?** (otazník) – například při zadání hledaného řetězce ve tvaru pra**?**ice –, budou vyhledány všechny výskyty slov pra**m**ice, pra**n**ice, pra**v**ice apod., tedy za ? je možno dosadit libovolný jiný povolený znak. Pokud na libovolném místě použijete znak * (hvězdička), může být za něj dosazena libovolně dlouhá kombinace povolených znaků. V našem příkladu tedy např. pra**žen**ice, Pra**chat**ice. Pokud použijete * na konci zadávaného řetězce (pra*), jde o tzv. pravostranné rozšíření; pokud byste použili * na jeho začátku (*pra), šlo by o levostranné rozšíření, které ale většina systémů nepovoluje. V našem příkladu byste tedy obdrželi také výskyty slov **Praha**, **pra**chy, **pra**teta, le**pra** apod.

Fulltext

Jak asi sami cítíte, pro nalezení právě požadované informace předchozí vyhledávání většinou zdaleka nestačí. V prvé řadě je potřeba zabezpečit, aby funkce Vyhledávání správně používala širší gramatická pravidla. Pro češtinu to především znamená rozlišovat písmena s diakritickými znaménky (v češtině to jsou háčky a čárky). Významově je značný rozdíl mezi slovy *trest*, *tresť* a *Třešť*. Pokud však u nich budete ignorovat diakritiku, zbude vám jediné slovo *trest*. Dále je nutné respektovat slovní tvar, např. *hnát* může ve větě znamenat tvar slovesa *hnáti*, ale jindy zase podstatné jméno (*pařát*). Čeština je přímo ukázkovým jazykem pro další speciality, např. pro změnu kmene slova při jeho skloňování - *moucha*, *much*, *mouše*. Všechny tyto a ještě další vlastnosti příslušného jazyka musí být respektovány tzv. fulltextovým vyhledáváním. Vychází to z potřeby praxe – nalézt všechny výskyty požadovaného slova včetně jeho možných gramatických tvarů (úplnost), nalézt právě tyto výskyty, a ne jiné (přesnost), a to vše velmi rychle a bez ohledu na velikost objemu prohledávaných dat. Jen tak je možné se v záplavě elektronických dat rychle orientovat. Fulltextově podporovaná data musí být vždy předem na toto vyhledávání připravena (indexována).

Zajímavou vlastností tzv. plných fulltextových systémů je použití speciálních slovníků – tezaurů. Jednoduchým příkladem jejich použití je požadavek na vyhledání všech informačních zdrojů o Holandsku. Jen systém vybavený vhodným tezaurem vám najde také všechny dokumenty o Holandsku, ve kterých se vlastní slovo Holandsko (a jeho gramatické tvary) třeba vůbec nevyskytuje, ale v nichž je slovo Nizozemí nebo Nizozemsko.

Už i z tohoto stručného pohledu na problematiku práce s informacemi jistě cítíte, že znalost a správné používání moderních způsobů práce s informacemi vám může výrazně usnadnit vaši činnost, protože vám umožní rychle najít to, co právě potřebujete. A to při trvale se zvětšujícím objemu informací není právě zanedbatelné.

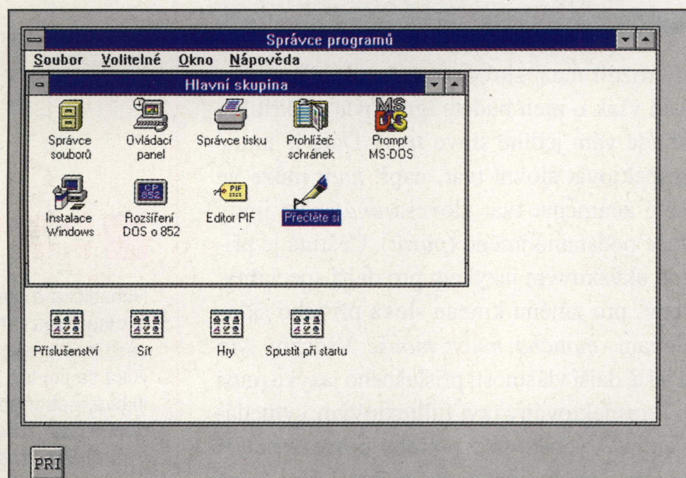
ŽOLÍKOVÉ ZNAKY

Hvězdička a otazník jsou takzvané zástupné znaky. Říká se jim též žolíkové, neboť podobně jako žolík v karetních hrách mohou být dosazeny místo chybějících znaků.

Windows 3.11

Až doposud jsme se při našem povídání o Windows věnovali převážně Windows 95. S tímto operačním systémem se dnes setkáte při práci s počítačem nejčastěji. Pokud byste kupovali nový počítač, najdete tam Windows 95 zpravidla už předem instalované. Jde o poslední verzi systému, určenou pro práci na osobním počítači, ať už v kanceláři, nebo doma. Pro Windows 95 dnes existuje nepřeberné množství programů – rozličné hry a encyklopedické a naučné programy nevyjímaje.

REŽIM GRAFICKÝ, NEBO TEXTOVÝ?

Grafický režim je mnohem lepší než režim textový. V textovém režimu ovládáte počítač množstvím příkazů, které musíte perfektně znát (zkuste si zapamatovat: *copy dir c:\texty > seznam.txt*). V grafickém režimu stačí jen klikat na tlačítka a ikony, přičemž si nemusíte téměř nic pamatovat.

Uvedení tohoto operačního systému však předcházel dlouhodobý vývoj a my se podíváme trochu do historie. Také by od nás bylo nečestné ponechávat vás v přesvědčení, že jiný operační systém, než jsou právě Windows 95, neexistuje. Ale pěkně popořádku.

MS-DOS

Před koncem minulého desetiletí nabízela americká firma Microsoft (tatáž firma, která vytvořila Windows 95) operační systém pro osobní počítače, který nesl název MS-DOS.

Z hlediska uživatele byla práce s tímto operačním systémem poměrně složitá. Všechny operace se prováděly prostřednictvím zadávání příkazů, textové výpisy na obrazovce monitoru nemusely být pro všechny dostatečně přehledné. Pokud se tedy počítač měl stát součástí vybavení našich pracovišť a nakonec proniknout i do našich domovů, bylo zapotřebí přizpůsobit tomu ovládání a práci s operačním systémem. Zpočátku pro zjednodušení práce se systémem MS-DOS vznikaly různé pomocné programy, které zpříjemnily a zpřehlednily jeho ovládání (za všechny uveďme asi nejrozšířenější Norton Commander a M602).

Windows

Koncem osmdesátých let ovšem Microsoft vyvinul a uvedl nadstavbu operačního systému MS-DOS, kterou díky její základní myšlence nazval Windows (okna). Hlavním přínosem této nadstavby byla snadnější obsluha. Základní ovládání probíhá prostřednictvím práce s okny a ikonami, tedy s grafickými objekty na obrazovce. Tomuto způsobu domlouvání uživatele s počítačem říkáme grafické uživatelské rozhraní.

Grafické operační systémy byly už známy například z počítačů Apple Macintosh , avšak Windows jsou určeny pro osobní počítače třídy PC. Ve svém vývoji Windows postupně od verzí 1.0, 2.0 a 3.0 dospěly až k verzi 3.11, která byla dokonce rozšířena o základní síťové doplňky a byla, tak jako i verze 3.1, lokalizována do naší mateřštiny.

Všechny tyto verze Windows však měly jedno společné – byly stále jen nadstavbou operačního systému MS-DOS. To je také základní rozdíl, kterým se liší od současné verze Windows 95, které jsou už plnohodnotným operačním systémem. Pojďme si nyní blíže vysvětlit, co tento rozdíl vlastně znamená.

Windows jako operační systém

Pokud si koupíte nový počítač, potřebujete k práci s ním operační systém. Proč, to už jsme si vysvětlili v prvním díle našeho seriálu povídání o Windows, a nebudeme se tím tedy dále zabývat. Windows 3.11 nedisponují prostředky umožňujícími spouštění počítače a přímé ovládání hardwarových zařízení počítače. K tomu účelu využívaly prostředků operačního systému MS-DOS, v jehož prostředí se spouštějí. V tomto smyslu jsou Windows 3.11 vlastně jen aplikačním programem, který se spouští a pracuje v operačním systému MS-DOS. Tvoří grafickou nadstavbu operačního systému, v jejímž prostředí je možné provozovat aplikační programy. K tomu, abyste mohli instalovat, spouštět a provozovat Windows, musíte mít na svém počítači instalován operační systém MS-DOS. Zdůrazňujeme, že tato pravidla platí pro Windows do vývojové verze 3.11.

V tomto ohledu přišly Windows 95 s určitou revoluční změnou. Windows 95 lze instalovat na prázdný disk počítače; disponují prostředky pro spouštění počítače a pro ovládání jeho hardwarových zařízení. Jsou tedy plnohodnotným operačním systémem. Ke svému „životu", na rozdíl od Windows do verze 3.11, operační systém MS-DOS nepotřebují.

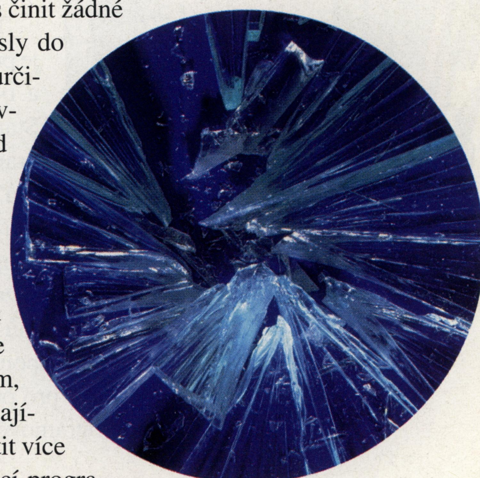
Ačkoliv se Windows do verze 3.11 bez MS-DOS neobejdou, uživatel už příkazy a práci s tímto textovým operačním systémem v podstatě nemusí znát. Samozřejmě že jisté znalosti a zkušenost nejsou nikdy na škodu, ale pro vlastní práci s Windows nejsou nezbytné. Díky vlastnostem a možnostem operačního systému MS-DOS bylo možné zařídit, aby se při spouštění počítače automaticky spustily Windows, takže uživatel vlastně o existenci MS-DOS ani nemusel vědět.

Dlouhá jména souborů

Jednu podstatnou vlastnost je potřeba mít stále na zřeteli. MS-DOS zavedl konvenci jména souboru podle schématu 8.3. Pro vlastní název souboru v počítači je určeno osm znaků před oddělovací tečkou a za ní tři znaky pro příponu. Windows do verze 3.11 tedy nepracují s „dlouhými" jmény souborů a adresářů. Uživatele to nutí pojmenovávat soubory či adresáře někdy až příliš stručně, což nepřispívá k přehlednosti obsahu disku a jeho uspořádání. Je rozdíl, zda máte soubor pojmenovaný „Zpr_0598.doc", nebo „Zpráva o výsledcích společnosti za květen 1998.doc".

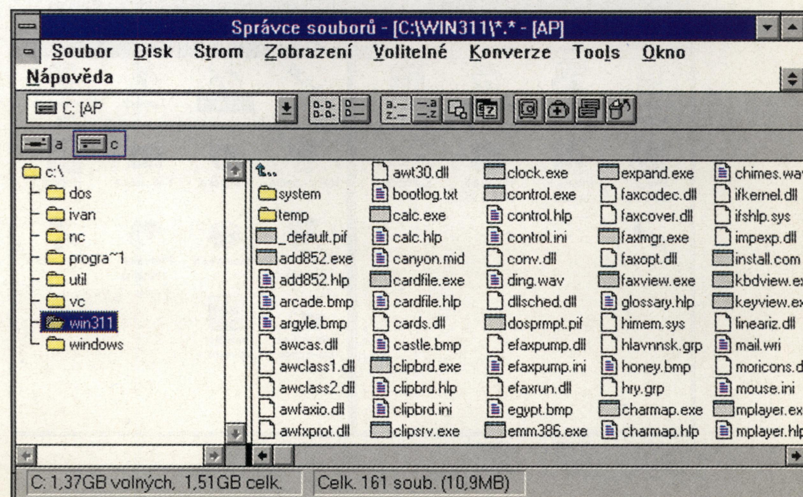
Jednotné ovládání programů

Windows zavedly určitý standard ve vzhledu programů a v jejich ovládání. Pochopíte-li koncepci Windows a jejich základní funkce, nemělo by vám používání různých programů v prostředí Windows činit žádné větší problémy. Windows vnesly do vzhledu a ovládání programů určitý standard. Stejné ovládací prvky byste v různých aplikacích od různých výrobců měli najít zpravidla na zhruba stejných místech. To se ani zdaleka nedalo tvrdit o aplikačních programech pro operační systém MS-DOS. Tam spíše platilo, že co výrobce a aplikační program, to jiný způsob ovládání. Bez zajímavosti není ani možnost spustit více programů najednou. Tyto běžící programy se zobrazují ve formě oken a uživatel mezi nimi volí jejich přepínáním.

Podpora češtiny

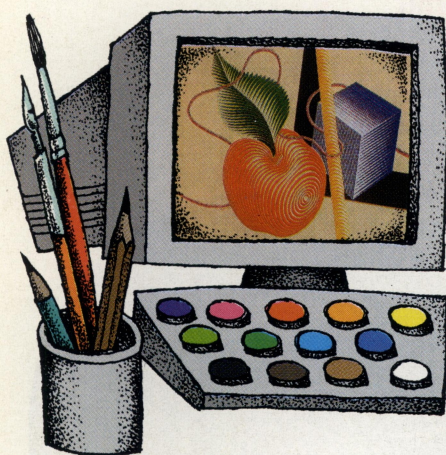
Velkým přínosem určitě bylo také uvedení národních verzí Windows, což tuto operační platformu velmi přiblížilo nejširší skupině uživatelů. Přece jen MS-DOS a jeho příkazy byly v angličtině a jejich porozumě-

ní, případně zkoumání z nápovědy vyžadovalo kromě určitých technických znalostí také jazykovou výbavu. Byla to tedy záležitost spíše počítačových fandů a odborněji zaměřených uživatelů.

Pracovní plocha

Tak jako Windows 95 disponují i Windows 3.11 pracovní plochou. Ta je však poněkud chudší a omezenější než u jejich následníka. Na pracovní ploše nenajdeme hlavní panel s tlačítkem Start ani si na ni nemůžeme odkládat rozdělanou práci anebo usnadňovat přístup k některým programům a dokumentům v podobě zástupců. Aplikace a nástroje jsou umístěny v programových skupinách, které se zobrazují ve formě oken a obsahují ikony jednotlivých programů.

Správce programů

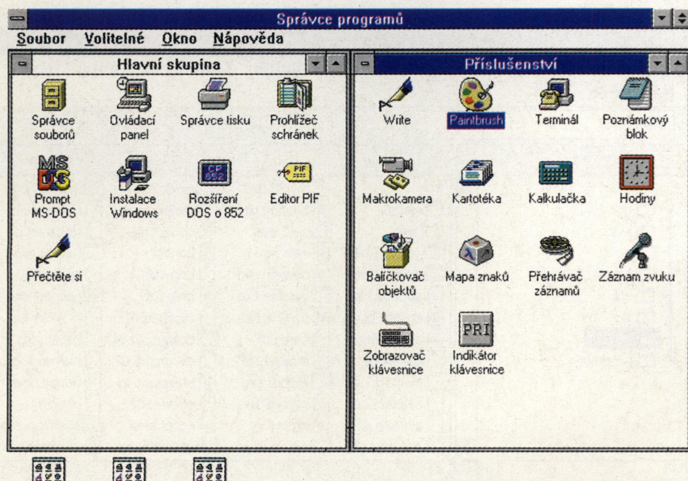
Tak jako při práci s Windows 95 je pro nás určitým výchozím bodem a odrazovým můstkem tlačítko Start, ve Windows 3.11 je to programová skupina Správce programů. V pracovní ploše jejího okna můžeme vidět ikony jednotlivých programů, jejich skupiny nebo ikony minimalizovaných skupin. V okně Správce programů lze organizovat programy do skupin a spouštět je. Základní nástroje a prostředky pro práci s počítačem jsou umístěny v programové skupině Hlavní skupina.

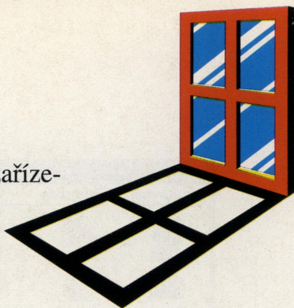
Správce souborů

Správce souborů je předchůdce současného průzkumníka z Windows 95, a jak už název napovídá, jde o program určený pro práci se soubory a s adresáři v počítači.

Ovládací panel

Ovládací panel obsahuje všechny prostředky pro nastavení pracovního prostředí Windows a hardwarových zařízení počítače, ke kterým mají Windows přístup.

Příslušenství

Skupina Příslušenství obsahuje jednoduché programy, které dostanete už začleněny do prostředí Windows.

Všimněme si, že organizace programových skupin v okně Správce programů vzdáleně připomíná obsah rozbalitelné nabídky, která se ve Windows 95 objeví po stisku tlačítka Start. Jednotlivé programové skupiny odpovídají položkám nabídky s černou šipkou (napovídající, že nabídka obsahuje ještě další položky).

V čem se Windows 3.11 liší od současné verze Windows 95?

❖ Windows do verze 3.11 nejsou operační systém. Tvoří pouze grafickou operační nadstavbu operačního systému MS-DOS. Windows 95 jsou operační systém.

❖ Windows 3.11 nepracují s dlouhými jmény souborů. Název souboru musí odpovídat schématu 8.3. Uživatelsky měnitelné jméno souboru může být dlouhé pouze osm znaků. Windows 95 pracují s dlouhými jmény souborů.

❖ Pracovní plocha Windows 3.11 nemá hlavní panel ani tlačítko Start. Centrálou práce v této verzi Windows je program Správce úloh, obsahující další programové skupiny a nástroje.

❖ Windows 3.11 nepracují se zkratkami. Na pracovní plochu si nelze vytvořit zkratky k rozpracované úloze, často spouštěné aplikaci, používanému dokumentu atd.

❖ Windows 3.11 neobsahují podporu pro multimédia, všechny odpovídající programy je třeba dodatečně instalovat.

❖ Windows 3.11 nepodporují práci více uživatelů na jednom počítači ani možnost nastavení vlastního prostředí (například barvy pozadí, tapety nebo klávesových zkratek).

❖ Windows 3.11 neobsahují podporu pro více jazyků. Jestliže nepracujete s lokalizovanými verzemi Windows 3.1 nebo 3.11, proto, abyste mohli psát česky a čeština se také správně zobrazovala na monitoru a tiskla, je zapotřebí do prostředí Windows dodatečně instalovat českou národní podporu.

❖ Ve Windows 3.11 není možnost obnovy vymazaných souborů. Windows 95 mají k dispozici odpadkový koš, který v případě potřeby umožňuje opět obnovit vymazané soubory.

Jak vidíte, rozdílů mezi předchozí a současnou verzí Windows by se našlo mnoho – zkusili jsme zde vyjmenovat ty hlavní.

Manažer 602

Ještě před příchodem Windows 95 se používalo velké množství různých programů pro práci se soubory a pro spouštění programů. Tyto programy většinou zrychlovaly práci a zpříjemňovaly komunikaci s počítačem. Ve svém jménu měly většinou slovo Commander (anglicky velitel). Nejznámější byl pravděpodobně Norton Commander a freewarový Volkov Commander, který je dostupný zdarma. Všechny tyto programy mají několik společných rysů:

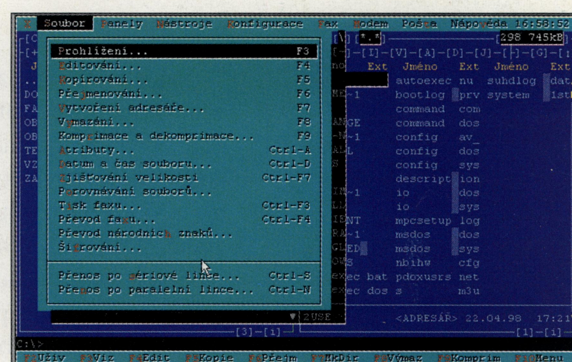
- skládají se ze dvou panelů,
- v horní části jsou roletové nabídky, v dolní funkční tlačítka,
- mají stejné nebo podobné ovládání.

Manažer M602 má oproti všem ostatním jednu obrovskou výhodu – je český. Nemusíte se tudíž obávat, že nebudete rozumět an-

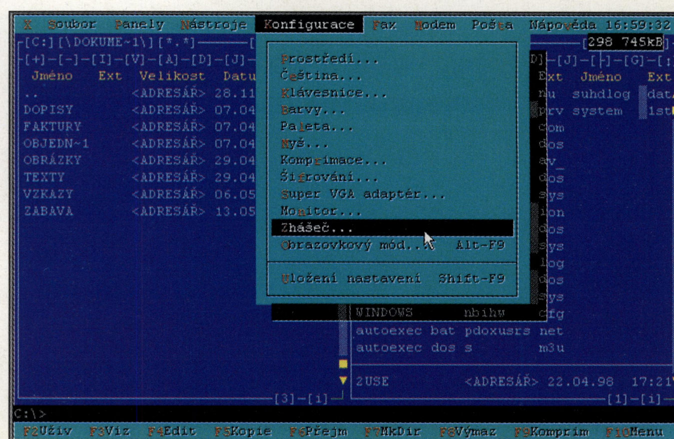

glickým nabídkám, které jsou ve výše uvedených commanderech. A jak tedy M602 vypadá?

Již na první pohled si jistě všimnete, že se Manažer 602 skládá ze dvou modrých panelů, které si jsou velice podobné. Tyto panely jsou základní myšlenkou programu (stejně jako ve Windows okna). V panelech můžete vidět adresářovou strukturu, obsah jednotlivých adresářů nebo informace o souborech. Každý z těchto panelů může být nastaven jiným způsobem, aby podával pouze určité informace o počítači. Například v levém panelu můžete vidět pouze adresářovou strukturu pro lepší orientaci na disku a v pravém panelu podobné informace o jednotlivých souborech (například velikost, datum a čas vytvoření...). Mezi těmito panely se přepínáte klávesou TAB (tabulátor) nebo kliknutím myší. Manažer 602 totiž lze ovládat i myší. Klikáním na jména adresářů procházíte adresářovou strukturou a prohlížíte obsahy adresářů. U tohoto programu má každé tlačítko myši jiný význam.

Jak v Manažeru poznáte, zda jde o adresář, nebo o soubor? Jednoduše - platí totiž pravidlo, že jména adresářů se zobrazují vel-

TIP

Manažer 602 zobrazuje v pravém horním rohu i aktuální čas a v každém panelu i zbývající volné místo na pevném disku.

kými písmeny (například TEXTY) a jména souborů malými písmeny (například dopis.txt).

Dvě okna v panelu

Všimněte si, že někdy může být panel rozdělen na dvě části. V horní najdete adresářovou strukturu a v dolní obsah adresářů. Bohužel se stávalo, že program při spuštění zjišťoval adresářovou strukturu, což zvláště na pomalých počítačích zdržovalo. Naštěstí lze toto okno s adresářovou strukturou schovat, čímž výše uvedený problém odpadá. V dolní části programu jsou funkční tlačítka. Tato tlačítka odpovídají funkčním klávesám. Je tedy jedno, zda najedete ukazatelem myši na tlačítko v programu, nebo zda stisknete přímo příslušnou funkční klávesu. Všechna funkční tlačítka jsou popsána, a tak se nemusíte obávat, pokud si příkazy nepamatujete. V horní části programu můžete najít roletové nabídky, ve kterých jsou všechny příkazy, které Manažer 602 zná.

Myš v M602

Levé tlačítko
Jedno kliknutí – tak označíte soubor nebo adresář, na kterém je umístěn ukazatel myši.
Dvojité kliknutí – funguje stejně jako klávesa Enter, takže tak lze spouštět programy.

Pravé tlačítko
Jedno kliknutí – tak označíte soubor pro další zpracování; soubor se zbarví žlutě. Tímto způsobem je možné označit více souborů, které je pak možné přesouvat nebo kopírovat.

Co M602 umí?

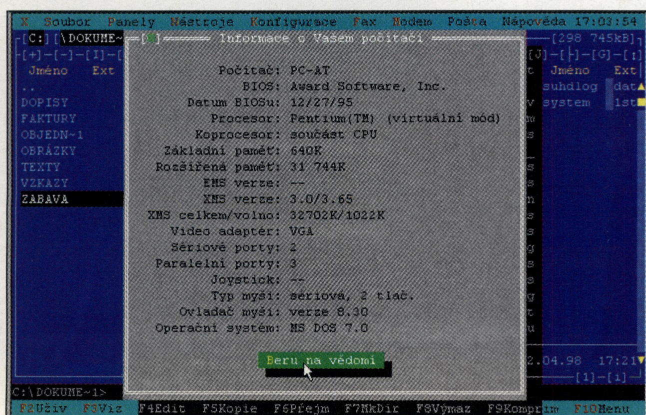
Najdete zde příkaz pro hledání, při němž je možné použít žolíkové znaky. Zajímavým zpříjemněním je možnost komprimovat (archivovat) soubory přímo z M602 a bez znalosti jiných programů. Dalšími zajímavými doplňky programu jsou kalendář a kalkulačka. Pro rychlejší práci s programy lze vytvořit tzv. lokální nabídku, do které si můžete vložit nejčastěji používané programy. Z této nabídky, která je přístupná po stisknutí funkční klávesy F2, lze pak jedním kliknutím myši spustit požadovaný program.

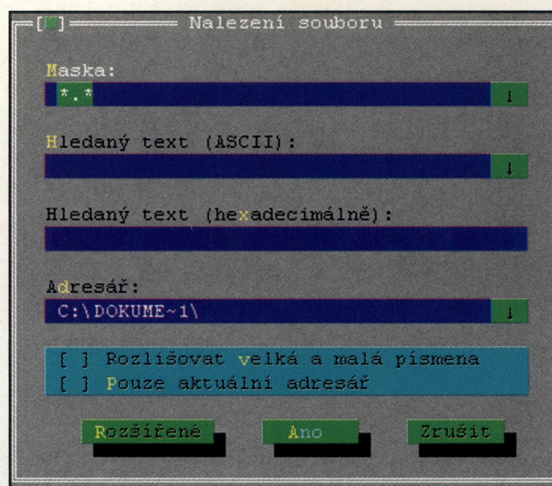
TIP

Pokud vám M602 ve Windows 95 funguje na celé obrazovce, ale vy ho chcete mít pouze v oknu, pak použijte klávesovou zkratku ALT + ENTER.

Vše podle vás

Pokud vám nastavení programu nevyhovují, můžete si téměř vše nastavit sami: od

barev počínaje přes typ klávesnice až třeba po šetřiče obrazovky. Tato nastavení lze pak uložit, takže pokud program znovu spustíte, bude již upraven podle vašich přání. Manažer 602 obsahuje i příkaz pro vypsání informací o počítači, na kterém právě pracujete. Lze tak zjistit, jak rychlý je váš počítač nebo kolik obsahuje paměti.

Síťové doplňky

V některých verzích M602 najdete i některé pomůcky pro lepší práci v síti. Najdete zde program pro komunikaci přes modem,

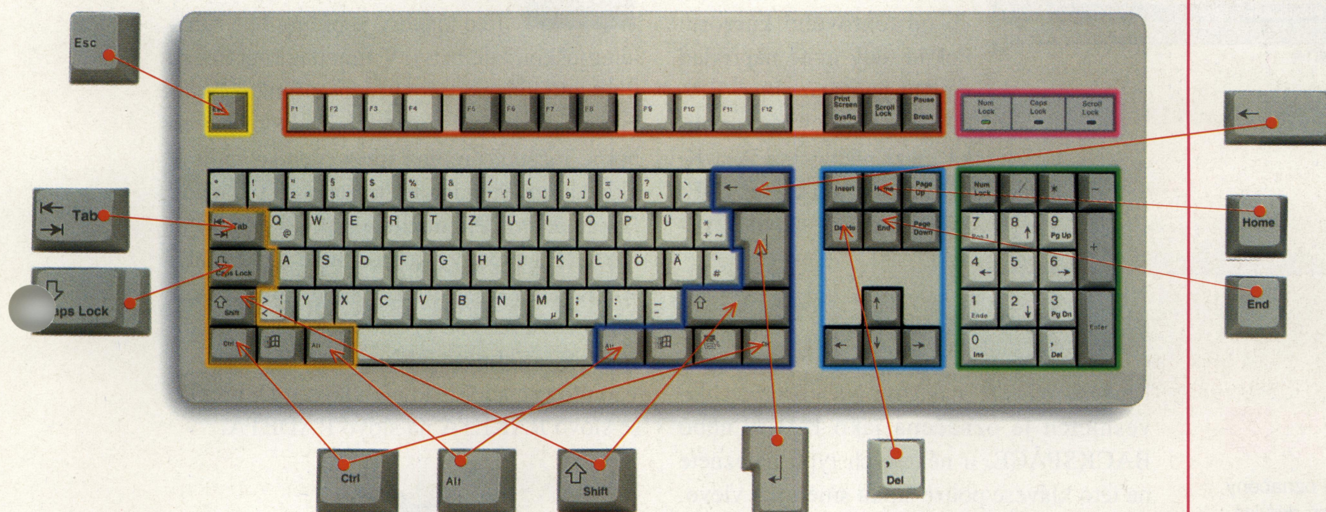
program na posílání faxů a také program na čtení a posílání pošty.

Nápověda

Posledním doplňkem, který podstatně zvyšuje srozumitelnost práce s programem Manažer 602, je nápověda. V ní najdete odpovědi na všechny své dotazy a také pomoc při řešení problémů, které se při používání programu mohou objevit.

Manažer 602 je starší program, který má pouze jednu velkou nevýhodu. Je jí absence podpory pro dlouhá jména souborů, kterou používají Windows 95. Pokud M602 na takovýto soubor narazí, zobrazí pouze prvních šest znaků, sedmý znak jako vlnku a osmý jako číslo. I přes tuto výtku zůstává tento program stále ještě oblíbeným společníkem uživatelů a dobře funguje i na novějších počítačích.

Klávesy ve Windows

Na klávesnici můžete najít více než stovku kláves, z nichž většina slouží k psaní různých znaků. Také tam jsou ale klávesy, jejichž význam zůstává mnohým utajen. Lze rozlišit dva typy kláves.

První typ kláves – univerzální – poznáte podle toho, že jejich funkce je ve všech programech stejná. Tyto klávesy většinou slouží k ovládání pohybu textového kurzoru a k mazání textu. Příkladem tohoto typu kláves může být například klávesa Delete (Del).

Druhý typ kláves – speciální – má v různých programech různý význam. Klasickým příkladem jsou například funkční klávesy (s výjimkou klávesy F1). Naštěstí počet kláves druhého typu neustále klesá se snahou sjednocovat (a tím i zjednodušovat) ovládání programů. Proto například mnoho programů ve Windows95 má alespoň základní ovládání stejné. Třetí kategorií jsou klávesové zkratky. Jde o kombinaci stisku více kláves najednou (například CTRL + A nebo CTRL + SHIFT + DELETE). Klávesové zkratky usnadňují práci s programem. Pokud tedy znáte příslušnou klávesovou zkratku pro označení celého dokumentu, nemusíte to pracně provádět pomocí myši či klávesnice. Tyto klávesové zkratky bývají v každém programu jiné, ale i jejich význam se začíná sjednocovat, a to alespoň v rámci programů jednoho typu (například ve většině textových editorů označíte celý text pomocí klávesové zkratky CTRL+A).

Univerzální klávesy

Mazání textu

Tato kategorie univerzálních kláves má dva zástupce, kterými jsou klávesy DELETE a BACKSPACE.

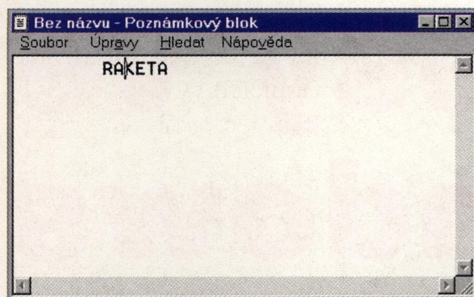

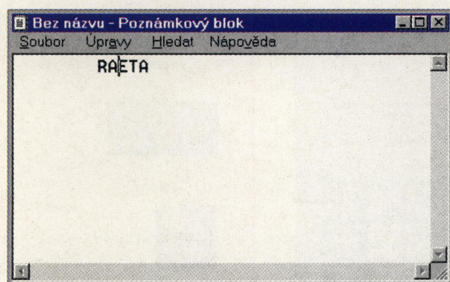
Delete

Na klávesnici je označena slovem DELETE nebo DEL. Slouží k mazání znaků stojících vpra-

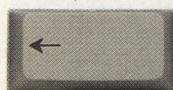
TIP

Při používání klávesové zkratky CTRL + A tento popis neznamená, že byste museli obě tyto klávesy stisknout v jednom okamžiku. Stačí stisknout a držet pouze CTRL a poté stisknout druhou klávesu.

vo od textového kurzoru. Pokud tedy máte například v textu napsáno slovo RAKETA a textový kurzor bliká mezi písmenem A a K, pak po stisknutí klávesy DELETE vznikne slovo RAETA.

Backspace

Tato klávesa bývá označena různě. Na některých klávesnicích je označena jako BACK nebo BACKSPACE, u některých typů naleznete na této klávese pouze šipku směřující vlevo. Tato klávesa také slouží k mazání textu. Na rozdíl od výše zmíněné klávesy DELETE maže BACKSPACE znak vlevo od textového kurzoru. Pokud tedy budete mít kurzor na stejném místě jako v předchozím případě, vznikne po stisknutí této klávesy slovo RKETA.

DELETE A BACKSPACE

Pokud mažete označený blok textu, mají obě dvě klávesy stejný význam. Smažou totiž pouze tento blok textu bez ohledu na pozici textového kurzoru.

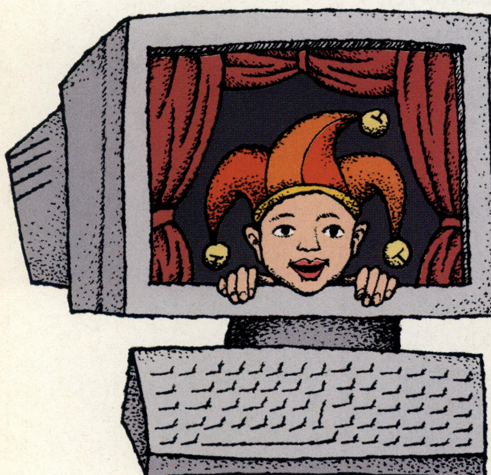
TIP

Velké Á s čárkou vytvoříte následujícím způsobem. Stiskněte klávesu s čárkou (je vlevo od klávesy BACKSPACE), pak stiskněte a držte klávesu SHIFT a stiskněte klávesu „a“.

Pohyb textového kurzoru

Page Up, Page Down

Na klávesnici můžete najít také klávesu s nápisem Page Up nebo Pg Up. Tato klávesa má význam především v textových editorech. Slouží pro posun o stránku nahoru. Po jejím stisknutí se textový kurzor přesune o jednu stránku nahoru. Podobný význam má klávesa Page Down (Pg Dn), ale přesouvá textový kurzor opačným směrem – tj. o stránku dolů.

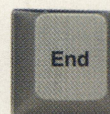
Home

Pomocí této klávesy přesunete textový kurzor na počátek řádku, v některých případech i na první řádek nebo na první položku. Používá se především při úpravě textu, kdy je potřeba přesouvat kurzor.

End

Pokud v kině nebo televizi sledujete film a vidíte nápis END, určitě víte, že film právě končí. Také klávesa tohoto jména přesouvá textový kurzor na konec řádku, poslední řádek nebo položku.

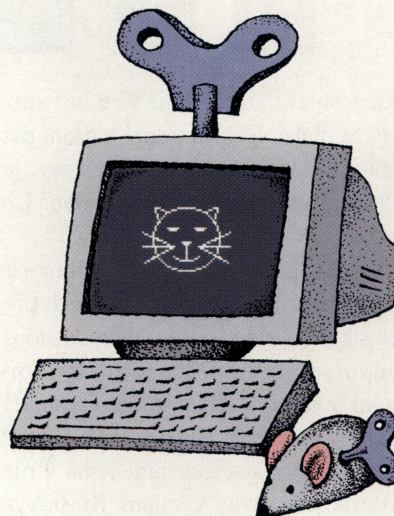

Jiné klávesy

Insert

Tato klávesa je opatřena nápisem Ins nebo Insert. Význam této klávesy je pro mnohé zahalen rouškou tajemství. V mnoha programech totiž tato klávesa nemá žádnou funkci. Využijete ji především v textových editorech. Odborně řečeno, přepíná mezi přepisováním a vkládáním. Standardně je zapnuto vkládání. Pokud tedy opět použijete příklad se slovem RAKETA (textový kurzor bude mezi znaky A a K) a stisknete-li klávesu D, pak vznikne slovo RADKETA. Pokud ale zapnete přepisování (stisknete klávesu INS) a znovu v tomto případě stisknete klávesu D, přepíše se slovo RAKETA na slovo RADETA.

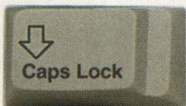

Shift

Na klávesnici tuto klávesu najdete s popiskem SHIFT nebo s obrázkem šipky směřující nahoru. Klávesa Shift není na první pohled (a hlavně na první pokus) k ničemu. Pokud ji totiž stisknete, nestane se vůbec nic. Tato klávesa totiž plní funkci tzv. přeřazovače, jak jej znáte s klasického psacího stroje. Tento přepínač je normálně v poloze vypnuto a teprve při stisknutí v poloze zapnuto. A co vlastně zapíná? Jestliže při stisknuté klávese SHIFT budete psát písmena, pak budou tato písmena VELKÁ. První důležitou funkcí je tedy přepínání pro psaní velkých písmen. Druhou funkcí této klávesy je přepínání na tzv. „horní znaky“. Na klávesnici na popiscích kláves

někdy totiž najdete dva znaky nad sebou (například ú /). Pokud tuto klávesu stisknete samotnou, napíše se znak, který je v dolní části klávesy. Se stisknutou klávesou SHIFT můžete psát znaky horní…

Caps Lock

Tato klávesa zapíná psaní velkých písmen. Na rozdíl od klávesy Shift ji však stačí jen stisknout a psaní velkých písmen je zapnuto. Její zapnutí je indikováno svítící kontrolkou, která se většinou nachází v pravé horní části klávesnice. Bohužel, i při zapnutí Caps Locku nelze psát všechna písmena velká. Především české znaky se píší pouze malé. Pro psaní velkých českých znaků je potřeba použít jiný postup.

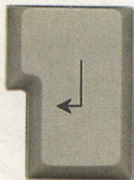
> **Caps Lock**
>
> Pokud budete mít zapnutou klávesu Caps Lock a budete psát se stisknutou klávesou SHIFT, pak tato písmena budou malá. Caps Lock totiž zapnul psaní velkých písmen a vy jste stiskem klávesy SHIFT přepnuli opět na psaní malých.

Speciální klávesy

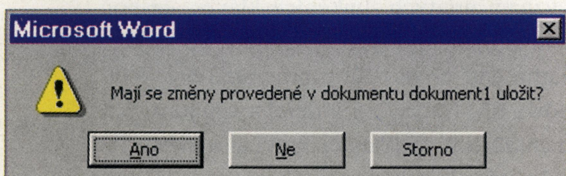
Esc

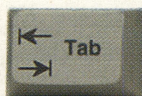
Tato klávesa bývá na klávesnici označena Escape nebo Esc. Anglický překlad slova escape je útěk. Význam této klávesy je podobný. Slouží k útěku (opuštění, zrušení) z různých nabídek nebo k rušení některých oken.

Enter

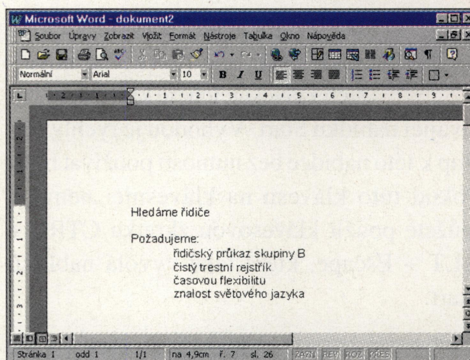
Největší klávesa na klávesnici, kterou je Enter (bývá také někdy označena tímto symbolem: ↵), má několik významů. Nejdůležitějším je potvrzování nabídek. Pokud se vám na obrazovce objeví okno, ve kterém chcete potvrdit určitou nabídku, stiskněte klávesu Enter a vybraná položka se potvrdí. Druhou funkcí je (především v textových editorech) ukončení odstavce. Někteří lidé mylně ukončují touto klávesou každý řádek, což je velká chyba.

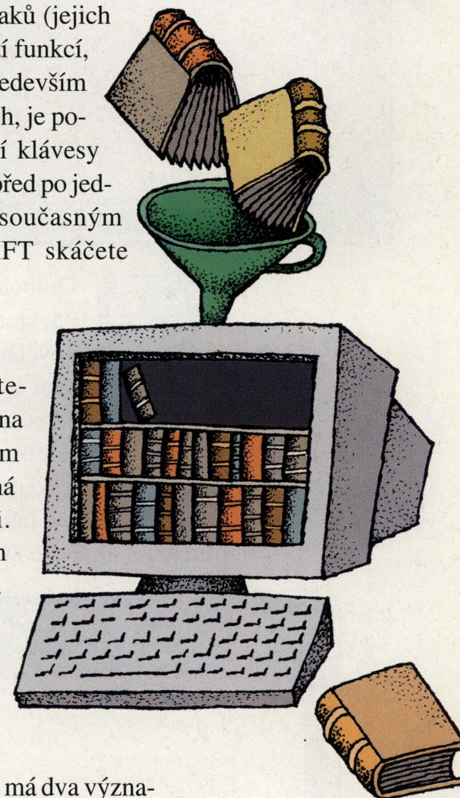

Tab

Tab neboli tabulátor. Na klávesnicích bývá také někdy označen tímto grafickým symbolem: ⇆

Tabulátor má několik funkcí. Ve Windows (v oknech, nabídkách atd…) slouží k přeskakování mezi jednotlivými ikonami, nabídkami nebo položkami. V textových editorech slouží k posouvání textového kurzoru o určitý počet znaků (jejich počet se dá nastavit). Třetí funkcí, s níž se můžete setkat především v tabulkových procesorech, je pohyb po buňkách. Pomocí klávesy tab můžete přeskakovat vpřed po jednotlivých buňkách. Se současným stisknutím klávesy SHIFT skáčete zpět.

Ctrl

Klávesa, kterou najdete na klávesnici pod názvem CTRL nebo control, nemá samotná žádnou funkci. Používá se především u klávesových zkratek. Klávesu najdete na klávesnici dvakrát, ale obě jsou identické.

Alt

Tato klávesa má dva významy. Pokud ve většině programů stisknete klávesu Alt, zvýrazní (označí) se standardní nabídka a vy se v ní můžete

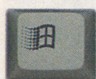
> **Alt**
>
> Na klávesnici najdete klávesu Alt dvakrát. Ta v pravé části klávesnice bývá někdy označena jako Alt Gr a většinou má význam klávesy Alt stisknuté současně s klávesou CTRL. Používá se pro spouštění programů pomocí klávesových zkratek.

TIP

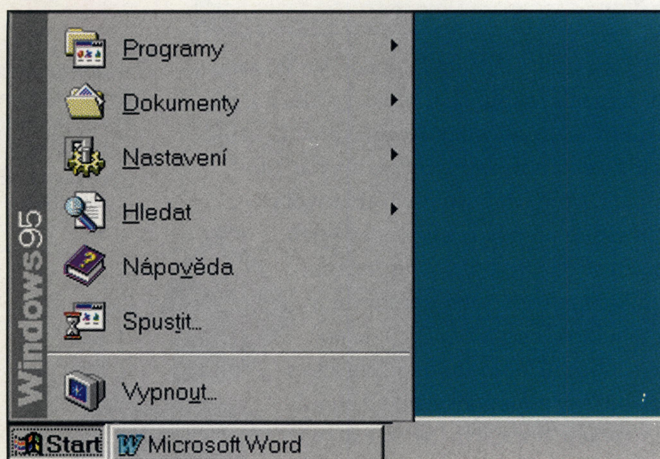
Moderní textové editory umí ukončovat řádky automaticky, a to včetně rozdělování slov. Používejte proto klávesu Enter pouze na ukončování odstavců.

pohybovat pomocí kurzorových kláves. Alt se také používá v klávesových zkratkách.

Klávesy pro Windows 95

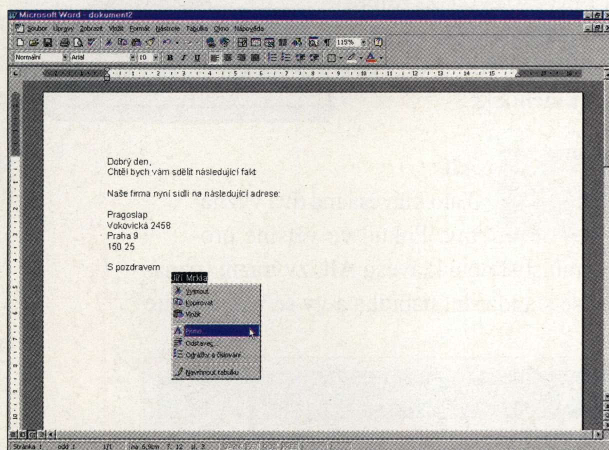

Další zajímavou klávesou, která se však vyskytuje hlavně na novějších klávesnicích, je klávesa vyvolávající nabídku Start. Výhodou je rychlý přístup k této nabídce bez nutnosti používat myš. Pokud tuto klávesu na klávesnici nemáte, můžete použít klávesovou zkratku CTRL + ALT + Escape, která také vyvolá nabídku Start.

Druhou klávesou pro Windows 95, kterou opět najdete hlavně na novějších klávesnicích, je klávesa pro vyvolání kontextové nabídky. Ta je výhodná především v textových editorech, kde tímto způsobem můžete rychle používat funkce, které jsou pomocí myši pomaleji přístupné. Můžete tak provádět všechny úpravy textu, aniž byste zvedli ruce z klávesnice.

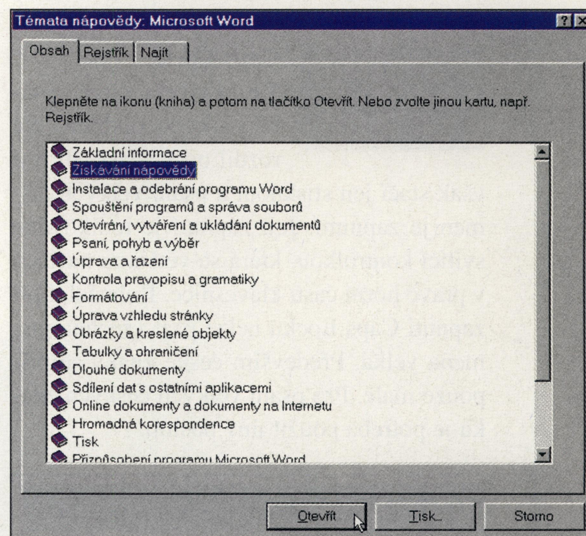

F1

Tato funkční klávesa je pravděpodobně jediná, která má v téměř všech programech stejný význam. Vyvolává totiž nápovědu. Opět pokud tuto klávesu kdekoliv ve Windows 95 stisknete, objeví se vám nápověda k právě spuštěnému programu.

Funkční klávesy

Print Screen

Tato klávesa patří k těm, jejichž funkce nejsou na první pohled viditelné. Překlad anglického názvu znamená tiskni obrazovku. Pokud tuto klávesu stisknete, nic viditelného se nestane. Ovšem pokud byste se podívali do schránky, uviděli

byste tam obrázek obrazovky. Pomocí klávesy Print Screen lze totiž „sejmout" (neboli uložit) obrazovku ve formě obrázku do schránky. Ze schránky ji pak můžete vložit do libovolného programu, například do Malování, a tam upravit.

U ostatních funkčních kláves nelze jednoznačně říci, jakou funkci mají. Ve většině programů mají tyto klávesy totiž zcela jiný význam. V poslední době je však snaha sjednotit význam určitých funkčních kláves alespoň v rámci jednoho typu programů. To se prozatím daří především u programů pro Windows 95. Například v mnoha souborových manažerech se pomocí funkční klávesy F2 mění název souboru nebo adresáře.

Jak se starat o počítač

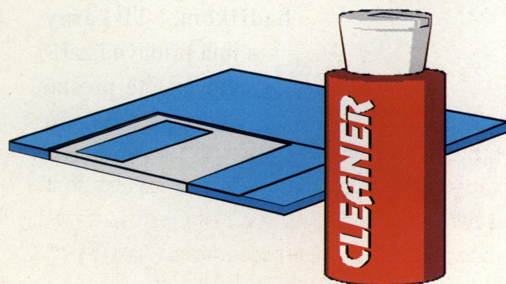

Počítač je sice velmi nenáročný kamarád, ale občas byste se mu přece jen měli chvilku věnovat. Jde o to, že hardware je vystaven působení okolních vlivů, jako je prach, cigaretový popel, zbytky jídla nebo sluneční záření.

Měli byste si pravidelně (v normálním prostředí můžeme doporučit jednou za měsíc) najít chvilku na vyčistění počítače.

První zásadou, kterou je třeba při čistění bezpodmínečně dodržovat, je, že organická rozpouštědla jako toluen nebo trichlór nesmíte použít. To byste udělali jen jednou – plast, ze kterého jsou některé díly počítače vyrobeny, více nevydrží. Není vůbec dobré používat ani technický benzin. Na plasty použijte vodu s trochou jaru nebo některý ze zázračných, ale drahých čisticích prostředků od podomních obchodníků.

Další důležitou zásadou je, že počítač je nutno čistit vždy vypnutý a pouze navlhčeným hadříkem! Nikdy by čisticí prostředek neměl z hadříku odkapávat, nebo dokonce téci do útrob počítače.

Systémová jednotka (skříň počítače)

Velkou nevýhodou v boji proti prachu je ventilátor umístěný v napájecím zdroji, popřípadě druhý ventilátor přímo na procesoru. Ventilátor slouží k chlazení vnitřního prostoru počítače. Studený vzduch je nasáván otvory v bedně (ale také přes disketovou mechaniku a CD-ROM) a teplý je pak vyfukován ven. Vedlejším efektem je nasávání prachu a cigaretového kouře. Počítač umístěný v lihovaru bude za pár měsíců určitě vonět po slivovici. Vyplývá z toho nutnost chránit počítač před prachem, zvláště pak před takovým, který obsahuje mikroskopické částečky kovu nebo je chemicky agresivní.

Doporučuje se průběžně poslouchat monotónní zvuk ventilátorů při práci. V případě jakýchkoliv nových zvuků věnujte chlazení počítače zvýšenou pozornost. Může dojít dokonce k zadření ložisek ventilátoru. Pokud neslyšíte zvuk ventilátoru, zkuste, zda vzadu ventilátor skutečně fouká. U některých dražších a novějších počítačů se můžete setkat s „chytrými“ ventilátory, které se zapínají teplotním čidlem až při zvýšení teploty uvnitř bedny, a některé lepší značkové počítače už mohou uživatele i samy upozornit, že jim je tepleji, než snesou.

Disketové mechaniky a mechaniky CD-ROM čistěte speciálními čisticími médii. V prodejnách počítačových doplňků se prodávají sady na čistění mechanik. Většinou obsahují čisticí diske-

ČISTOTA PŮL ZDRAVÍ

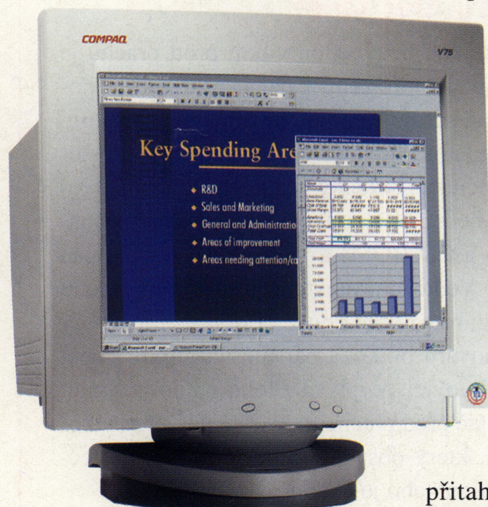
Nezapomeňte, že pokud chcete mít počítač bez prachu, musíte prach utírat častěji i v jeho okolí.

tu či kotouček média a speciální čisticí kapalinu. Vlastní čistění pak spočívá v tom, že vložíte čisticí disketu (disk) do mechaniky a kliknete na ikonu disketové nebo CD-ROM mechaniky v levé části okna Průzkumník. Windows vám sice ohlásí chybu při čtení, nicméně vy dejte příkaz ke čtení ještě jednou či dvakrát tlačítkem Znovu a pak čistění ukončete tlačítkem Storno.

Monitor

Monitor vždy zbavte vlhkým hadříkem prachu, protože elektrostatický náboj na monitoru prach

přitahuje. Někdy je dobré použít i obyčejný vysavač. Prodávají se sice speciální, tedy malé bateriové vysavače, ale ten váš na koberce dokáže totéž. Obrazovce monitoru věnujte zvýšenou pozornost, zvláště jste-li kuřáci. Existují sice speciální suché a mokré kapesníčky na monitory, ale lze bez problému použít jakýkoliv kvalitnější lihový prostředek na čistění oken, který nezanechává stopy po čistění. Je známá historka o zákazníkovi, který reklamoval „vadný“ monitor a velmi se divil, když technik odstranil závadu na místě vlastním kapesníkem.

NAPÁJENÍ

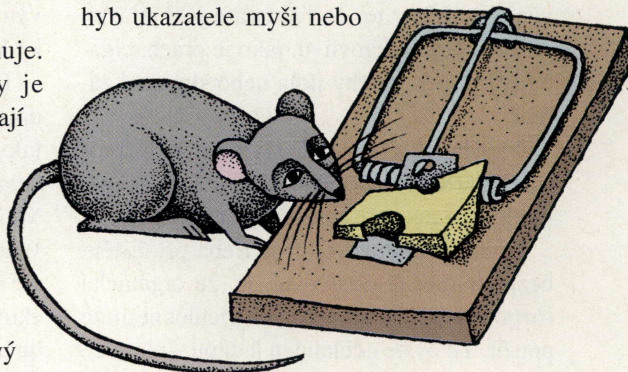
Určitou pozornost je třeba věnovat také přívodu 220V napájecího napětí. Zásadně nezapojujte počítač do zásuvek, které jsou uvolněné nebo vypálené. Pokud používáte v zásuvce rozdvojku nebo prodlužovací šňůru, dejte pozor na možnou záměnu fázového vodiče s vodičem nulovým.

Klávesnice

Někteří uživatelé klávesnici nečistí, ale vyhazují ji a koupí si novou. Není jisté, zda vyhodit klávesnici je ten správný postup. Pokud ji chceme zbavit nečistot, které se do ní dostaly, klávesnici obraťte klávesami dolů a tyto nečistoty vyklepte. Pak ještě můžete zbytky prachu vysát vysavačem. Doporučuje se také občas otřít klávesy. Je jich sice dobře přes stovku, ale pracovat na zašpiněných, umaštěných klávesách nepatří k radostem každodenního života. Při polití klávesnice čistou vodou doporučujeme vodu vyklepat a nechat klávesnici uschnout. Pokud vám do klávesnice nateče káva nebo sladká limonáda, nic nezkazíte, když odpojenou klávesnici propláchnete proudem čisté vody. Jinak se však snažte klávesnici chránit (v době, kdy s ní nepracujete) před nečistotami plastikovým krytem.

Myš

Myš lze vyčistit také. Obrácením myši na „záda“ a otočením kotouče zajišťujícího kuličku se dostanete dovnitř. Tady je zdrojem problémů mastný prach, který se prostřednictvím kuličky nabaluje na snímací válečky. Tyto nečistoty je třeba odstranit seškrábáním (nejlépe nožem). Trhaný pohyb ukazatele myši nebo

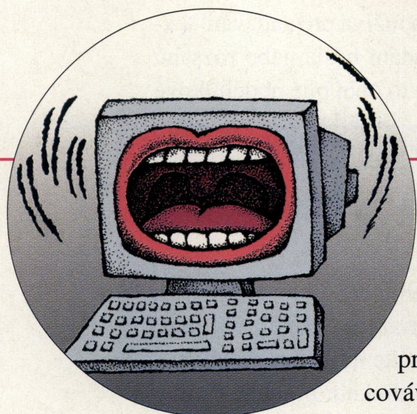
pohyb jen v jedné rovině je nejčastěji zapříčiněn právě znečistěním. Při čistění myši nezapomeňte otřít kuličku a také podložku vlhkým hadříkem.

Jiná zařízení

Nejrůznější plastové doplňky vyčistěte též vlhkým hadříkem. Tiskárny a jiná přídavná zařízení čistěte přesně podle návodů výrobce.

Dialogové okno

Při práci s počítačem často chcete nastavit některé vlastnosti programu nebo zpracovávaného dokumentu. Typickým příkladem je nastavování vzhledu stránek (velikost papíru a orientace stránky, okraje atd.) v textovém dokumentu. Také když zadáte počítači nějaký příkaz, počítač většinou potřebuje získat doplňkové informace. Třeba když chcete odstranit nějaký soubor, počítač se vás zeptá, zda to myslíte vážně, a požádá vás o potvrzení vašeho úmyslu. Ve všech podobných situacích se s počítačem domlouváte pomocí takzvaných dialogových oken. Dialogové okno je ve Windows základním prostředkem komunikace uživatele s počítačem.

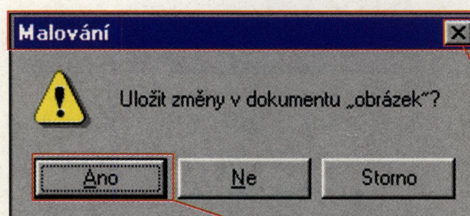
Některá dialogová okna jsou jednoduchá, na jiných je spousta ovládacích prvků. To podle toho, k čemu dané okno slouží a jak složitá nastavení má ovlivnit. Abyste se v dialogových oknech vyznali a lépe si rozuměli se svým počítačem, představíme vám ty nejdůležitější ovládací prvky, se kterými se budete setkávat, a povíme vám, jak se používají.

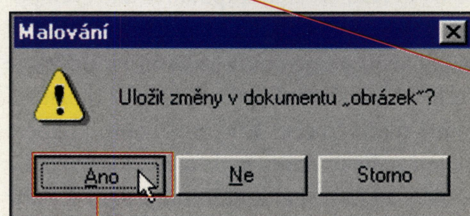
Titulní pruh

Jako každé okno ve Windows i dialogové okno má na horním okraji svůj titulní pruh. Najdete v něm název okna, tlačítko pro jeho zavření a někdy také tlačítko pro vyvolání kontextové nápovědy. Chcete-li okno přemístit (třeba když vám zakrývá něco, co potřebujete vidět), musíte najet ukazatelem myši na jeho titulní pruh a stisknout levé tlačítko myši. Tím okno „uchopíte“ a můžete jeho obrys přesunout na jiné místo. Po uvolnění tlačítka myši se okno přemístí.

Tlačítko

Tlačítko je základní prvek, který nesmí chybět v žádném dialogovém okně. Tlačítko je obdélníček, který je graficky vyveden tak, že připomíná skutečné tlačítko. Nápis na něm napovídá, co se stane, když na tlačítko kliknete. Například tlačítko s nápisem OK zavře dialogové okno a potvrdí všechny volby a nastavení, které jste v dialogovém okně provedli. Tlačítko Storno zavře dialogové okno a neprovede nic; jako byste vůbec nevydali příkaz, který vedl k zobrazení dialogového okna. Jiné tlačítko otevře další dialogové okno apod. Prostě po stisku tlačítka se vždycky něco stane.

Titulní pruh

Tlačítko pro zavření dialogového okna

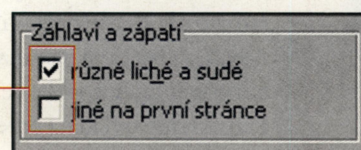
Toto tlačítko představuje doporučenou odpověď k ukončení dialogového okna.

Takto vypadá „stisknuté“ tlačítko

Jedno z tlačítek je vždycky předurčeno ke standardnímu ukončení dialogového okna. Bývá to buď tlačítko OK, nebo volba doporučená programem. Když při práci s dialogovým oknem stisknete klávesu Enter, stane se totéž co po kliknutí na toto tlačítko. Toto „implicitní“ (předem nastavené) tlačítko poznáte podle toho, že má tmavší okraj. Někdy je kolem nápisu na tomto tlačítku navíc tečkovaný rámeček.

Políčko k zaškrtnutí

Na některé otázky v dialogu lze odpovědět pouze „ano“ nebo „ne“. Takové volby bý-

Políčka k zaškrtnutí

OVLÁDACÍ PRVKY

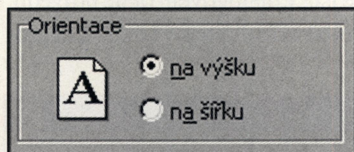
Základní ovládací prvky, které najdete v dialogových oknech:

- tlačítko
- políčko k zaškrtnutí
- přepínač
- rozbalovací seznam
- textové pole
- posuvník

vají znázorněny tzv. políčkem k zaškrtnutí. Je to malý čtvereček s bílou výplní, u kterého je stručný popis této volby. Když kliknete na políčko nebo na tento popis, objeví se v bílém poli černá značka zaškrtnutí, známá „fajfka". To znamená, že jste tuto volbu vybrali. Když tam kliknete ještě jednou, značka zase zmizí a volba vybrána nebude.

Přepínač

Některé volby v dialogovém okně dávají na výběr právě jednu z několika možností.

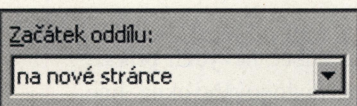
Přepínač

UKÁZKY

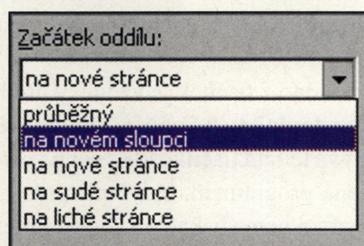
Některé ovládací prvky jsou doplněny obrázkem, který mění svou podobu podle aktuálního nastavení.

Například stránka může být orientována na výšku nebo na šířku. Jiná možnost není a vy musíte zvolit jednu z těch dvou. Taková volba bývá znázorněna skupinou kruhových políček s bílou výplní. U každého je stručný popis této možnosti a v jednom z políček je černá tečka. Ta znázorňuje, která z možností právě platí. Chcete-li vybrat jinou, klikněte na její políčko nebo popis a tečka přeskočí.

Aby bylo jasné, které volby patří k sobě (dohromady tvoří jeden přepínač), bývají uzavřeny do grafického rámečku a opatřeny společným názvem.

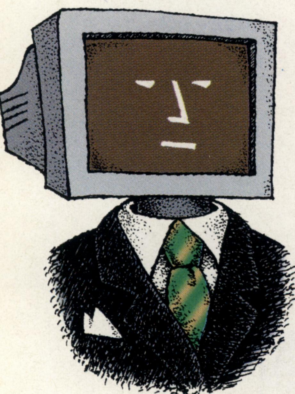

Rozbalovací seznam

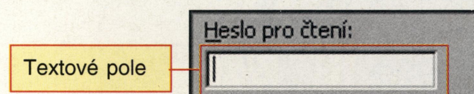
Rozbalovací seznam

Tam, kde je potřeba vybrat jednu z většího počtu možností, používá se rozbalovací seznam. Je to bílý obdélníček, ve kterém vidíte napsanou jednu z voleb. Na pravé straně je políčko s černým trojúhelníčkem. Když na obdélníček kliknete, objeví se seznam všech možností. Když pak kliknete na některou z nich, vyberete ji a seznam zmizí. V původním obdélníčku zůstane vybraná položka. I když tento ovládací prvek vypadá jako pole pro zadávání textu, není možné do něj nic napsat.

Textové pole

Textové pole se používá pro zadávání textu, například pro zadání hesla nebo rozsahu tištěných stránek. Je to opět bílé obdélníkové

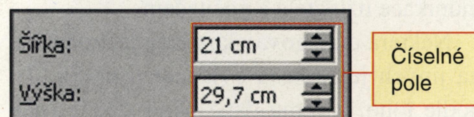

pole. Když na něj kliknete, objeví se v něm blikající textový kurzor a můžete začít psát. Zadávání textu ukončíte třeba tím, že kliknutím nebo klávesou Tabulátor přejdete na jiný ovládací prvek v dialogovém okně.

Pozor! Kdybyste chtěli zadávání textu do textového pole ukončit klávesou Enter, ukončíte tím celé dialogové okno, jako kdybyste stiskli tlačítko vybrané k ukončení tohoto okna (nejčastěji je to tlačítko OK). Takové předčasné a nechtěné ukončení dialogového okna by mohlo způsobit nepříjemnosti.

Číselné pole

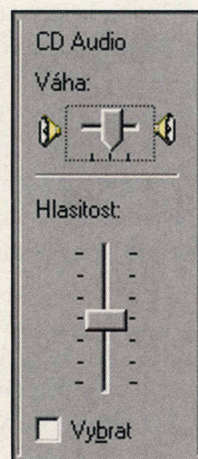
Pole pro zadávání číselných údajů (například počtu kopií pro tisk nebo šířky okrajů

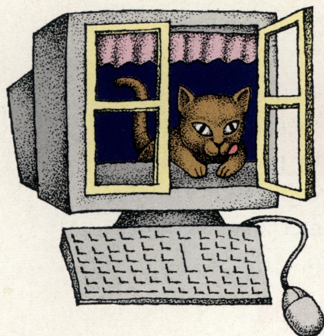
stránky) bývá vybaveno dvojicí malých tlačítek s černými trojúhelníčky, umístěnou na pravé straně. Když kliknete na horní (resp. dolní) tlačítko, číselná hodnota v poli se zvětší (resp. zmenší) o určitý krok, například o 0,1 cm. Požadovanou hodnotu můžete nastavit buď klikáním na tato tlačítka, nebo prostě klikněte dovnitř pole (objeví se textový kurzor) a hodnotu opravte stejně jako každý jiný text.

Posuvník (potenciometr)

Tento ovládací prvek se používá hlavně k nastavení plynule proměnných hodnot, jako je třeba hlasitost zvukového výstupu. Má podobu táhla, které můžete myší posouvat po úsečce od minimálních hodnot k maximálním.

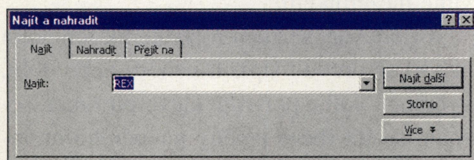
Potenciometr

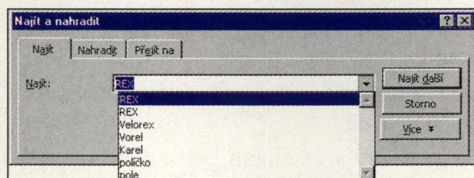

Dialogové okno 2

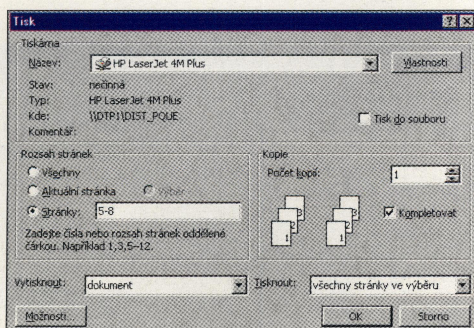
Kombinované ovládací prvky

Některé ovládací prvky jsou kombinací dříve uvedených typů. Existují například textová pole doplněná o rozbalovací seznam. Do takového textového pole buď můžete přímo napsat nějaký text, nebo lze vybrat z rozbalovacího seznamu text, který se má do pole vložit. Seznam rozbalte kliknutím na malé tlačítko s trojúhelníčkem v pravé části textového pole a z něj opět kliknutím vyberte příslušnou položku. Tato kombinace se používá například v dialogovém okně Najít a nahradit, které si pamatuje několik posledních zadaných výrazů a v seznamu vám je nabízí.

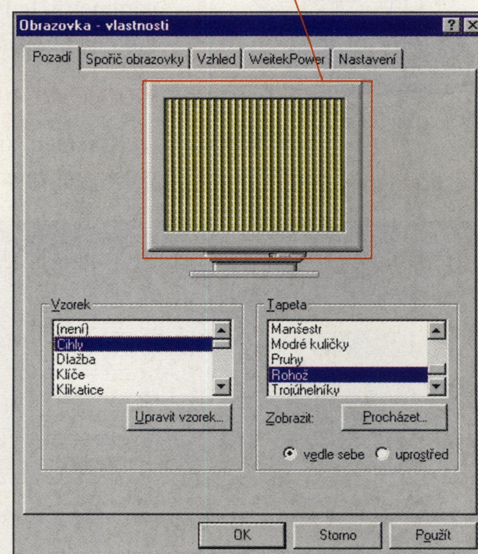

Další kombinací může být přepínač, jehož jedna volba je doplněna textovým polem. Takový přepínač najdete například v dialogovém okně Tisk. Když vyberete volbu Stránky z přepínače Rozsah stránek, musíte zadat příslušné stránky do textového pole. A naopak, když vyplníte toto textové pole, přepínač se automaticky nastaví do polohy Stránky.

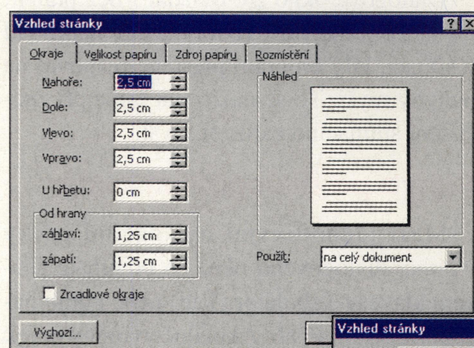
Oblasti

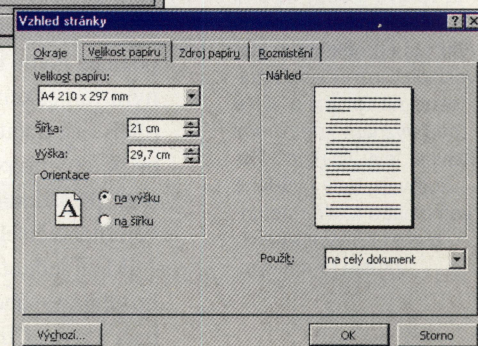
Aby bylo dialogové okno přehlednější, jednotlivé prvky bývají rozděleny do skupin umístěných v různých oblastech okna. Každá oblast je oddělena čarou nebo rámečkem a má nějaký název. Jediný význam těchto oblastí spočívá ve zpřehlednění dialogových oken s větším počtem ovládacích prvků.

Karty

Některá dialogová okna obsahují tak velký počet ovládacích prvků, že by jejich současné zobrazení bylo velmi nepřehledné. Aby uživatel v takovém okně neztratil přehled, existují takzvané karty. V rámci jednoho dialogového okna je několik skupin ovládacích prvků umístěno na kartách se záložkami. Karty skutečně vzhledem připomínají karty v kartotéce, jak je znáte například z lékařských ordinací. Každá karta má svou záložku, a když na některou záložku kliknete, příslušná karta se „přenese dopředu“ a zobrazí se část dialogového okna na ní umístěná. Vidíte vždy jen jednu celou kartu a záložky ostatních karet.

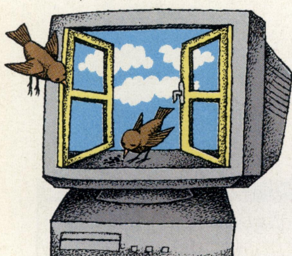

Nepřístupné volby

Některé volby v určitých situacích nelze měnit, protože to nemá smysl. Například z dialogového okna Tisk nemůžete u přepínače Rozsah stránek vybrat volbu Výběr, pokud nemáte v textu označen nějaký blok textu. Nepřístupná volba je zobrazena jen šedou barvou a nereaguje na kliknutí.

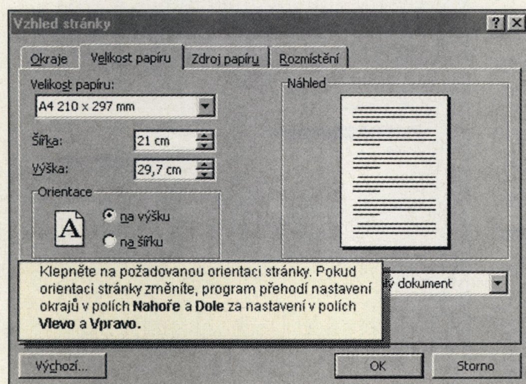
Náhled

Velmi užitečnou pomůckou jsou náhledy. V některých dialogových oknech vidíte obrázek, jak se projeví nastavení, která v dialogovém okně zadáte. Náhled má tu výhodu, že vidíte budoucí výsledek už při zadávání parametrů, tedy dříve, než potvrdíte všechny volby a než dialogové okno zavřete.

Kontextová nápověda

Nejste-li si jisti významem některých voleb, můžete ve většině dialogových oken využít takzvanou kontextovou nápovědu. V pravém horním rohu okna vedle tlačítka pro zavření okna najdete tlačítko s otazníkem. Když na něj kliknete, změní ukazatel myši tvar na šipku s otazníkem. Když teď kliknete na některou volbu, objeví se okénko s popisem jejího významu.

Ovládání z klávesnice

Dialogové okno lze ovládat i bez použití myši. Tuto možnost velmi oceníte například v situaci, kdy program přestane reagovat na pohyby myši. To se může stát třeba při znečištění snímacího zařízení myši.

Pohyb po dialogovém okně

Mezi jednotlivými ovládacími prvky v rámci dialogového okna se přepínáte stiskem klávesy Tabulátor (Tab) nebo kombinací kláves Shift+Tab. Aktuálně vybraný prvek poznáte podle toho, že je zvýrazněn tečkovaným rámečkem. Rámeček se objeví kolem nápisu na tlačítku, na záložce karty, u vybrané polohy přepínače nebo u políčka k zaškrtnutí, případně kolem vybrané volby v textovém nebo číselném poli a v seznamu.

Mezi jednotlivými kartami v rámci jednoho dialogového okna se pohybujete kombinací kláves Ctrl+Tab.

Dialogové okno opustíte (aniž by se použila nastavení, která jste v něm provedli) klávesou Esc, nastavené volby potvrdíte klávesou Enter. Je-li některé tlačítko zrovna vybráno, stisk klávesy Enter znamená totéž co kliknutí na toto tlačítko.

Kontextová nápověda

Možná uvítáte, že i při ovládání z klávesnice máte možnost vyvolat kontextovou nápovědu k právě vybranému prvku. Stačí stisknout kombinaci kláves Shift+F1.

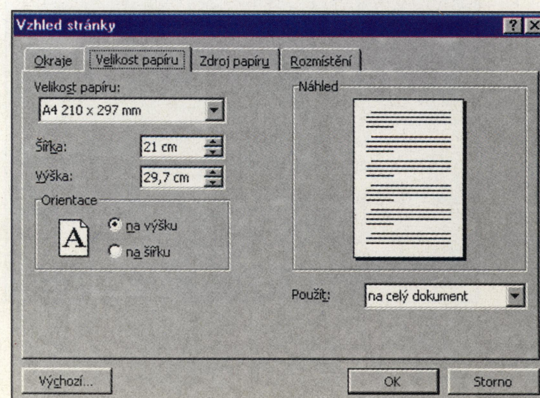
Nastavení voleb

U zvýrazněného ovládacího prvku můžete z klávesnice provést změnu nastavení takto:

- tlačítko „stiskněte" mezerníkem nebo klávesou Enter,
- políčko k zaškrtnutí aktivujte nebo deaktivujte mezerníkem,
- rozbalovací seznam rozbalte mezerníkem nebo kurzorovou šipkou nahoru nebo dolů, vybranou volbu potvrďte klávesou Enter, seznam sbalte (beze změny původního nastavení) klávesou Esc,
- polohy přepínače měňte kurzorovými šipkami,
- do textového nebo číselného pole prostě začněte psát,
- hodnoty v číselném poli zmenšujte nebo zvětšujte kurzorovými šipkami nahoru a dolů.

Klávesové zkratky

Určitě jste si všimli, že v popisu každého ovládacího prvku v dialogovém poli je jedno písmeno podtržené. Tím vám program napovídá, jakou klávesovou zkratku můžete použít k vybrání této volby. Když totiž stisknete kombinaci kláves Alt a podtržené písmeno z některého nápisu, má to stejný účinek jako kliknutí myší na tento nápis. Například v dialogovém okně na obrázku nastavíte kombinací Alt+A orientaci stránky na šířku, kombinací Alt+N orientaci na výšku, kombinací Alt+O se přepnete na kartu nastavení okrajů atd. Někdy je ovládání pomocí klávesových zkratek rychlejší než klikání myší.

NENÍ ALT JAKO ALT

Na klávesnici jsou dvě klávesy Alt; jedna je vlevo od mezerníku, druhá vpravo. Někdy (hlavně ve Windows 95) má každá z nich trochu jiný význam: ta vpravo (někdy se o ní hovoří jako o „pravém Altu") je na některých klávesnicích označena nápisem „Alt Gr" a má většinou význam kombinace kláves „levý Alt+Ctrl". Pokud vám tedy uváděné kombinace kláves nefungují s „pravým Altem", zkuste to s levým.

Grafika

Když se vás někdo zeptá, co si představíte pod pojmem grafika, pravděpodobně odpovíte, že obrázky kreslené pastelkou nebo malované štětcem. Pokud se ovšem doplní slovo grafika přívlastkem počítačová, pak jen málokdo dokáže popsat, o co vlastně jde… Přitom počítačová grafika není nic jiného než grafika v počítači, změní se pouze nástroje pro její tvorbu a způsob jejího prohlížení. Na rozdíl od člověka totiž počítač vnímá obraz docela jinak. Tah tužky, který je pro člověka snadný, představuje pro počítač často mnoho složitých výpočtů. Proto během vývoje vznikly pro zápis obrazu dva základní způsoby: pomocí čar (vektorů) nebo pomocí malých bodů zobrazených těsně vedle sebe.

Vektorová grafika

Styl vektorové grafiky je podobný jednoduché kresbě panáka, kterého kreslí děti křídou na asfalt před domem. Obrázek tvoří velká kružnice s čárou uprostřed, několik obdélníků jako trup a dva obdélníky znázorňující ruce. Při zobrazování obrázku program obrazce velmi rychle nakreslí a vzniká tak dojem uceleného obrázku. Na první pohled by se mohlo zdát, že z matematických tvarů nejde hezký obrázek vytvořit, opak je však pravdou. Protože u každé čáry lze zadat její barvu a tloušťku (tlustá bílá křída) a protože obrazce lze samozřejmě barevně vyplnit, můžete nakreslit vše, na co si vzpomenete. Nejznámějšími programy určenými pro kreslení vektorové grafiky je u nás velmi oblíbený CorelDRAW nebo český program Zoner Callisto.

Bitmapová grafika

Představte si velikou koupelnu se stěnou obloženou spoustou malých barevných kachlíků. Pokud byl řemeslník šikovný a měl po ruce alespoň 16 druhů barev, mohl sestavit obrázek, podobně jako to dělá počítač. Je jasné, že čím budou jednotlivé kachle menší a čím jich bude víc, tím bude výsledný obrázek „hezčí“. Bitmapa se tomuto druhu obrázků říká proto, že **bit** jako jednotka informace určuje jakou barvu bude „kachlíček“ mít a kde na **mapě** (veliké různobarevné šachovnici) leží. Počítač pak obrázek „chápe“ jako popis jednotlivých bodů, např. čtvereček na pozici 86 zleva 29 shora má barvu modrou.

Pixel

Nejmenšímu bodu v bitmapové grafice se říká pixel (to je právě onen popisovaný kachlíček). Jsou-li pixely v obrázku hodně malé, nejsou pro oko zřetelné a „stečou“ v barevný celek. Tímto druhem zápisu jsou uložené fotografie. U nich při několikanásobném zvětšení můžete vidět strukturu obrázku včetně jednotlivých bodů. Těchto bodů je

INFO

Podle některých studií lidské oko nedokáže vnímat více než 16 milionů barev, a tudíž jakékoliv snahy o zvýšení počtu barev v obrázku (tato možnost existuje) jsou zbytečné, i když kdo ví.

TIP

Pokud pracujete s obrázkem pouze na počítači, bude vám stačit rozlišení do 72 dpi, protože běžné monitory neumí vyšší rozlišení ani zobrazit.

v obrázku většinou několik set tisíc. Protože se každý bod popisuje samostatně, má počítačový obrázek často obrovskou velikost a práce s ním je výpočetně náročná. Proto existují metody, jak toto množství informací, které popisují obrázek, podstatně zmenšit. Při tomto stlačování (odborně řečeno při kompresi) se uplatňuje několik metod. Jedna například vychází z toho, že v obrázku je mnoho bodů a ploch stejné barvy. Tyto stejnobarevné body a plochy jsou pak popsány mnohem jednodušeji, čímž se ušetří mnoho místa.

Barvy

Pro počítač jsou naše názvy barev španělskou vesnicí. Názvy barev jako šmolková modř nebo listová zeleň počítači mnoho neříkají, nepopisují totiž danou barvu matematicky přesně. Proto existuje metoda, jak určitou barvu popsat. Velmi ale záleží na tom, kolik barev je schopen počítač (respektive jeho grafická karta) zobrazit. Starší počítače dokážou zobrazit maximálně 256 (některé dokonce jen 16) barev. Moderní počítače bez problémů dokážou zobrazit 65 000 až 16 milionů barev. Počet 16 milionů barev je označován jako pravé barvy (true color) a v současné době je označován za standard v oblasti práce s běžnou grafikou. Počet zobrazitelných barev záleží především na paměti grafické karty. S rostoucí pamětí roste i počet barev, které je karta schopna zobrazit.

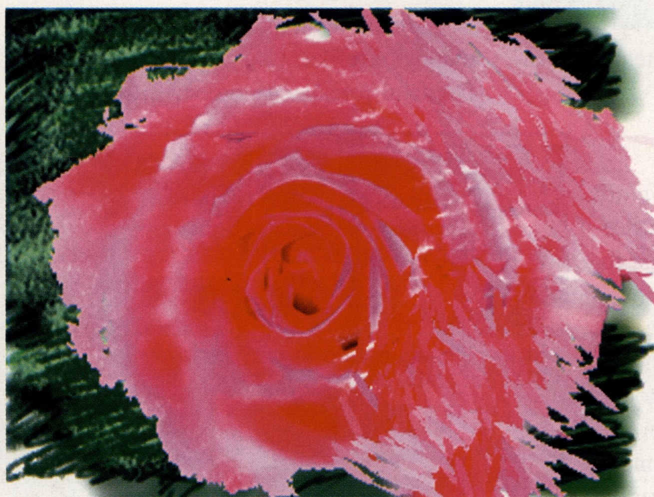

Počet bodů v obrázku

Velmi důležitým parametrem, který zároveň ovlivňuje kvalitu obrázku, je počet bodů v obrázku. Odborně se tomuto počtu bodů říká rozlišení. Například rozlišení 300 dpi neboli bodů na palec (palec je asi 2,54 cm) nám říká, že v obrázku 5 x 5 cm bude přibližně 1200 bodů. Čím je rozlišení vyšší, tím je lepší i kvalita obrázku. Je jasné, že pro práci s obrázky ve vyšším rozlišení je potřeba také rychlejší počítač. Pro běžnou práci doma ovšem vystačíte s obrázky v rozlišení okolo 144 dpi, pro profesionální činnost je zapotřebí rozlišení 300 a více dpi; hodnota může dosáhnout až čísla 1200 dpi. S rozsahem barevné škály a rozlišení obrázku stoupá i velikost souboru, na kvalitní fotografii už nestačí kapacita 3,5" diskety, na celé album mnohdy nestačí ani kapacita CD–ROM. Proto se obrázky snímané skenerem nebo malované v počítači ukládají v různých formátech (TIFF, JPEG atd.), které umožňují kompresi (stlačování) dat, a tak se nároky na kapacitu disku trochu zmírní. Králem v oblasti bitmapové grafiky je program Adobe Photoshop, ale dobře poslouží i obyčejný modul Windows – totiž program Malování – nebo program na správu obrázků nazvaný PaintShop Pro.

Označení barvy	Počet barev	Kde se s tím můžete setkat
8bitová	256	Starší počítače, jednodušší kreslicí programy
6bitová	65 tisíc	Běžné kancelářské programy, poloprofesionální kreslicí programy
32bitová	16 milionů	Profesionální programy pro kreslení a úpravu grafiky

Bitmapová grafika

Bitmapová grafika má několik vlastností, které ji upřednostňují v mnoha oblastech použití před grafikou vektorovou. Důležitá je samozřejmě snadnost práce s ní a možnost převodu obrázku do tohoto tvaru. Z většiny běžných forem nepočítačové grafiky (obrazy, fotografie, diapozitivy, kresby) je snadnější převod do bitmapové grafiky. A protože už dnes zařízení, která převádějí grafiku do počítačové podoby (říká se jim skenery), nejsou příliš drahou záležitostí, můžete se s nimi setkat na mnoha místech.

Typy programů

Pro oblast bitmapové grafiky můžeme rozdělit programy, které s ní souvisí, na několik typů. Prvním typem programů jsou prohlížeče. Ty neumí nic jiného než bitmapovou grafiku zobrazovat, případně měnit částečně některé její vlastnosti (jas, kontrast) bez možnosti uložení. Výhodou tohoto typu programů je přehledné a jednoduché ovládání, které pochopíte i bez čtení dlouhých příruček. Jedním z nejznámějších programů tohoto typu je sharewarový ACDSee, který najdete i na našem multimediálním CD. Druhým typem jsou programy pro tvorbu a úpravu grafiky (odborně řečeno editory). Tyto programy dokáží bitmapovou grafiku i upravovat. Těchto programů je obrovské množství. Liší se nejen cenou a schopnostmi, ale i cílovou skupinou, pro kterou jsou určeny. Nekorunovaným králem v oblasti profesionálních a poloprofesionálních grafiků je program s názvem Adobe Photoshop. Kouzla a triky, kterých lze v něm dosáhnout, jsou natolik fantastické, že vás od jeho koupě může odradit jen cena, která činí několik desítek tisíc korun. Naštěstí i mezi levnějšími programy lze najít pravé perly. Jednou z nich je sharewarový program s názvem PaintShop Pro, který nabízí tak velké možnosti, že je všechny pravděpodobně ani nevyužijete. I tento program najdete na našem multimediálním CD.

Počítače doma

Pokud se teď divíte, kde by se u vás na počítači doma vzala bitmapová grafika, pak vás určitě překvapí, že i vy vlastníte jednoduchý program na její tvorbu. Tímto programem není nic jiného než naše známé Malování. Ano, i v programu Malování tvoříte bitmapovou grafiku. Tento program sice nenabízí úžasné efekty, ale i jednoduchá grafika dokáže zaujmout. Doma si ale můžete kreslit i v lepších programech, které ovšem mají o něco složitější ovládání.

Hry

Další oblastí, kde se setkáte s bitmapovou grafikou, jsou hry. Ačkoliv to na první pohled není příliš zřejmé, mnoho her je tvořeno bitmapovou grafikou. I když v současné době je především u novějších her snaha používat

CD-ROM POČÍTAČ PRO KAŽDÉHO

V některých článcích najdete odkazy na multimediální CD-ROM. Vydání tohoto disku pro vás připravujeme na podzim letošního roku.

INFO

Nejznámější přípony bitmapových grafických souborů jsou bmp, jpg a gif. S těmito typy souborů se můžete běžně setkat i ve Windows.

grafiku vektorovou, nezanedbatelné procento sází na bitmapy.

Grafická studia

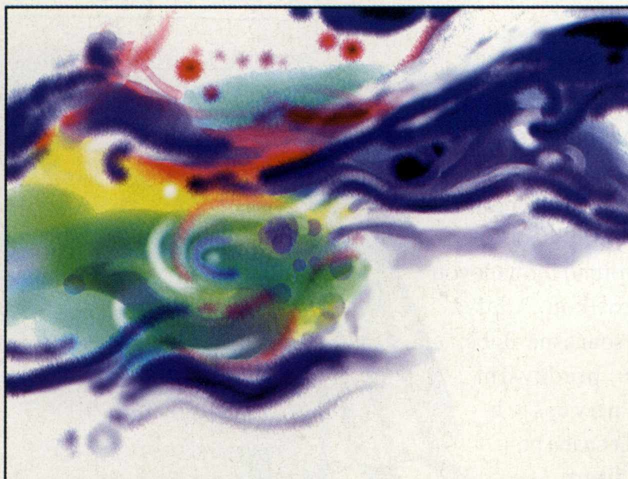
Chcete ze své fotografie vytvořit plakát? Není nic snadnějšího. Zajděte do grafického studia, kde vaši fotografii nasnímají na skeneru, čímž ji převedou do počítačového tvaru. Pak ji ve formě bitmapy upraví (zvýší kontrast, upraví jas, apod.) a vytisknou na kvalitní tiskárně. Celý tento proces netrvá déle než několik desítek minut. Je to důsledkem snadné práce s bitmapovou grafikou, u níž jsou možné téměř libovolné grafické úpravy.

IKONY

Jedním z příkladů bitmapové grafiky jsou ikony.

Malování na počítačích

Jednou z oblastí, v nichž si jen málokdo dokáže představit použití počítače, je malování. Nikoliv však obyčejné malování, jak ho znáte ze stejnojmenného programu, ale to pravé, „umělecké“. Ale i v této oblasti již počítače dokázaly člověku nabídnout takové možnosti, že mnoho umělců místo štětců používá počítač. Existují totiž specializované programy, které dokáží věrně napodobit malování rozličnými typy štětců, a dokonce styl nejznámějších malířů (Van Gogh a Rembrandt by se asi divili). Tyto programy také obvykle nabízejí velké množství efektů a především jednoduché a rychlé míchání barev, jaké lze v reálu jen obdivovat. Výhodou těchto programů je také to, že libovolnou barvu a namalovaný obrázek lze kdykoliv uložit a v práci pokračovat někdy jindy.

Digitální fotoaparáty

Posledním hitem, kde hraje hlavní roli bitmapová grafika, jsou digitální fotoaparáty. Digitální fotoaparáty umožňují fotografovat nikoliv na film, ale fotografie se ukládají přímo v počítačovém formátu. Výhodou je naprostá kontrola nad fotografováním (viz dále) a snadný přesun do počítače. Tyto fotoaparáty se na první pohled téměř ničím neliší od běžných fotografických přístrojů. Pokud se ale na ně podíváte zblízka, jistě si všimnete několika odlišností. Většina digitálních fotoaparátů má malý displej, na kterém si můžete prohlédnout snímek, který jste pořídili. Pokud se vám nelíbí, lze ho okamžitě smazat. Nevýhodou těchto přístrojů je prozatím nižší kvalita než u běžných fotografií a především vyšší cena, která je jen málokdy pod hranicí dvaceti tisíc korun. Odborníci však předpokládají, že během pěti let se popularita digitálních fotoaparátů podstatně zvýší.

Efekty, kouzla a čáry

To, co dokáží profesionálové s kvalitními programy na úpravu bitmapové grafiky, často hraničí s kouzly. Tyto programy nabízejí možnosti, které spolu se zkušenostmi tvoří celek, který vyráží dech. Několik příkladů toho, co všechno lze pomocí těchto programů vytvořit, vám ukážeme na několika obrázcích.

Efektní písma

Pokud byste chtěli mít na srdečném přání krásnou květinu na pěkném zeleném pozadí nebo jinou efektní upoutávku, pak vězte, že pro profesionálního grafika je to práce na několik desítek minut. A výsledek stojí za to, nemyslíte?

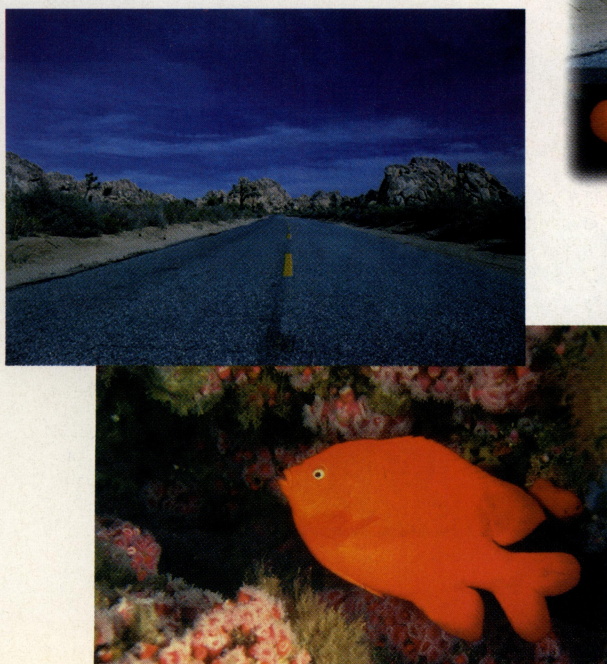
ZKUŠENOST A TRPĚLIVOST

Tvorba takovýchto efektů obvykle vyžaduje mnoho zkušeností a trpělivosti.

Montáže

Díky tomu, že obrázky jsou v elektronické podobě uloženy v počítači, je možno pracovat s několika najednou, vytvářet elektronické koláže, nebo dokonce kopírovat části obrázků do jiných. Jeden z příkladů montáže tří obrázků vidíte zde.

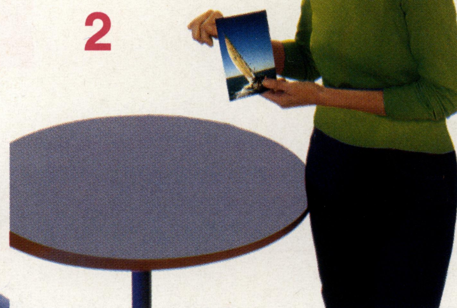

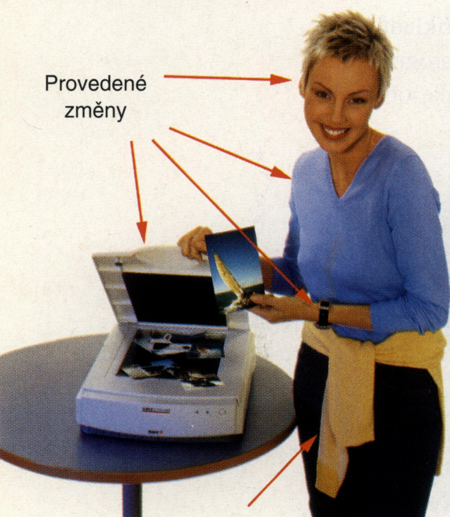

Retuš

Pokud chcete použít obrázek, který máte k dispozici v elektronické podobě, jen málokdy se vám bude tato grafika líbit v původní (nezměněné) podobě. Na okolních obrázcích vidíte tzv. retuš (úpravu) obrázku spolu s menší montáží.

2

Provedené změny

1

3

Filtry

Většina programů pro úpravu bitmapové grafiky obsahuje speciální funkce, kterým se říká filtry. Pomocí nich je možné upravit obrázek do neuvěřitelných tvarů a podob. Některé filtry dokážou upravit obrázek do podoby, v jaké by jej namaloval malíř, nebo dokážou vytvořit z obrázku působivou mozaiku. Těchto filtrů nabízí každý lepší program pro úpravu grafiky až několik desítek.

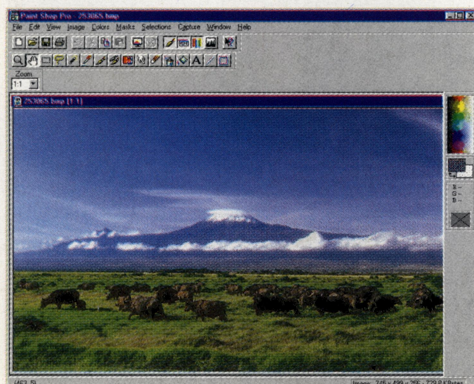

FILTRY

K většině kvalitních bitmapových editorů lze připojit samostatně dodávané speciální filtry, kterým se říká zásuvné moduly.

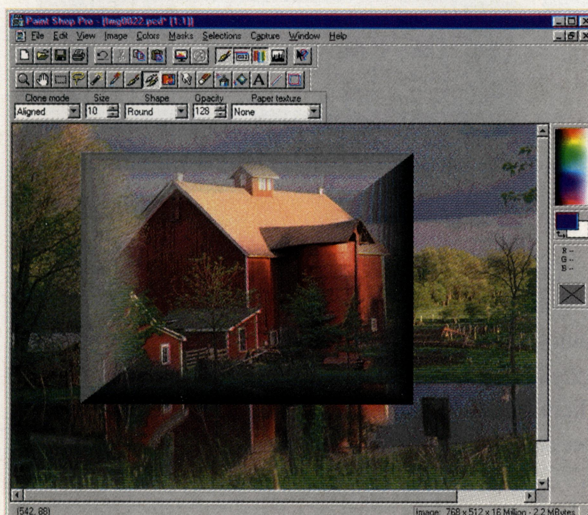
Paint Shop Pro

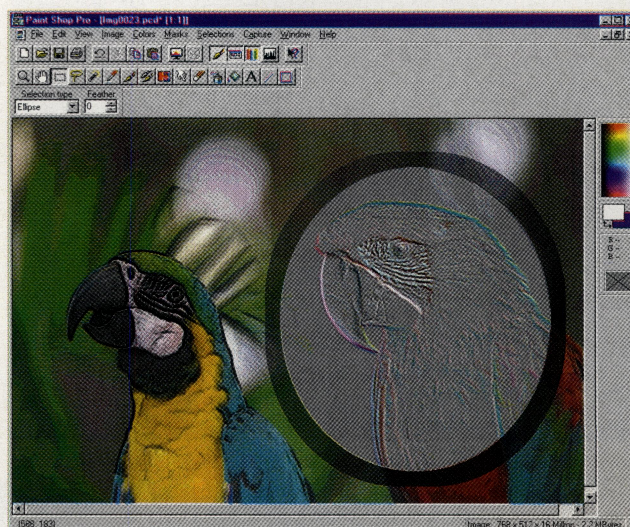

V oblasti bitmapové grafiky existuje několik programů, které nabízejí naprosto úžasné možnosti a jsou standardem například pro retušování fotografií (konkrétně program s názvem Adobe Photoshop). Tyto programy se však pro amatérské (nebo domácí) použití příliš nehodí, protože jejich cena jen málokdy klesne pod dvacet tisíc korun. Další nevýhodou jsou jejich obrovské možnosti, které jsou příčinou složitějšího ovládání. Naštěstí existuje kategorie programů, které mají příjemné a jednoduché ovládání podobné jako v programu Malování a přitom nabízejí zajímavé možnosti.

Nástroj pro každého

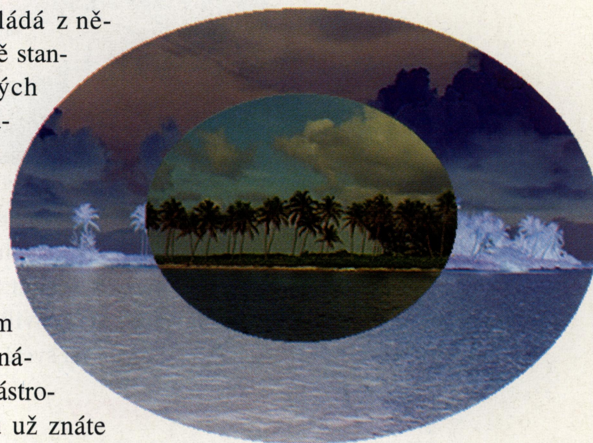
Paint Shop Pro je program, kterému se podařilo téměř nemožné. Autoři vybrali ty funkce, které běžný člověk bude pravděpodobně potřebovat nejčastěji. To všechno spojili do jednoho programu, který je jako shareware (na vyzkoušení) k dispozici zdarma. Paint Shop Pro je ne nadarmo nazýván Photoshopem chudých. Toto označení není myšleno hanlivě – právě naopak. Srovnání s tímto profesionálním programem jen napovídá, jaké možnosti program nabízí.

Jak to vypadá?

Program se skládá z několika částí. Kromě standardních roletových nabídek v něm najdete také panely nástrojů. Tyto panely nabízejí rychlý přístup k těm nejžádanějším a nejpoužívanějším funkcím. Panely nástrojů obsahují i nástroje, z nichž většinu už znáte z programu Malování, který je standardně ve Windows.

Co program nabízí

Srovnávat Paint Shop Pro například s programem Malování je pravděpodobně zbytečné, neboť Paint Shop Pro nabízí mno-

hokrát více funkcí a efektů než jednoduché Malování. Tyto efekty a funkce jsou většinou snadno a rychle dostupné v paletě nástrojů. Na následujících obrázcích můžete vidět některé z nich.

Zvýšení kontrastu a úprava jasu

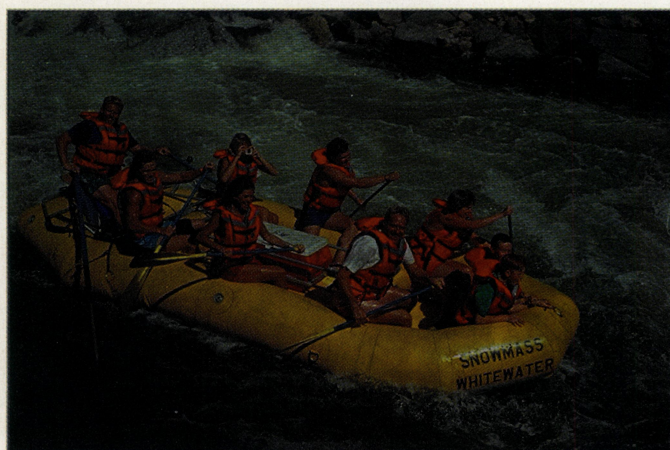
U některých tmavších obrázků je potřeba zvýšit jas. Také pokud chcete zvýraznit některé detaily, lze toho snadno docílit úpravou kontrastu.

Rámečky a okraje

Mnoho lidí si na dovolené pořizuje nádherné fotografie, které by si chtěli vložit do

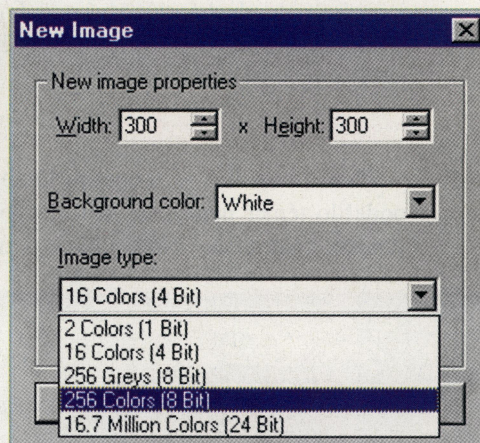
rámu a vystavit, nebo alespoň graficky orámovat a použít jako tapetu do Windows. Ani tato přání nejsou s Paint Shopem Pro nesplnitelná. Stačí pouze chvilka „hraní" a nádherné rámečky jsou na světě.

Úprava barev

Nelíbí se vám, jak barevně vypadá váš obrázek? Není nic snazšího než pomocí jednoduché funkce pro úpravu barev změnit obrázek přesně podle svých (třeba avantgardních) představ.

Jak začít

Pokud máte na svém počítači tento program, můžete se pustit do malování. Nejprve klikněte na ikonku pro tvorbu nového obrázku. Objeví se okno, ve kterém se nastavují parametry tohoto obrázku. Nastavte je dle svých představ a klikněte na tlačítko OK. Nyní můžete stejným způsobem jako v programu Malování vybírat jednotlivé nástroje a barvy a kreslit.

Kde ho najdete?

Program je jako shareware dostupný na mnoha místech na Internetu. Protože však mnoho lidí nemá na Internet přístup, je program Paint Shop Pro také na našem multimediálním CD-ROM, jehož vydání připravujeme na podzim tohoto roku.

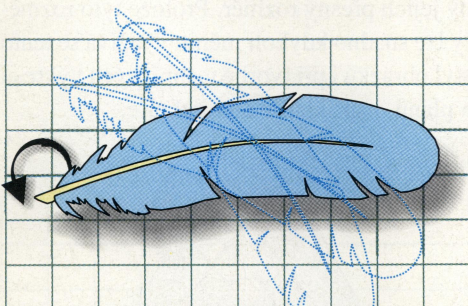
BERTE

Paint Shop Pro je v současné době nejlepší sharewarový program na úpravu grafiky. Jeho nevýhodou je, že je v anglické verzi.

Vektorová grafika

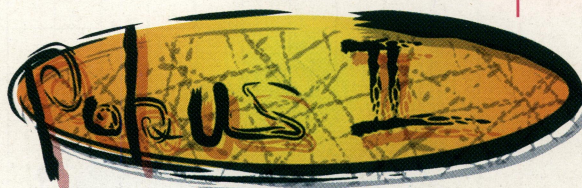

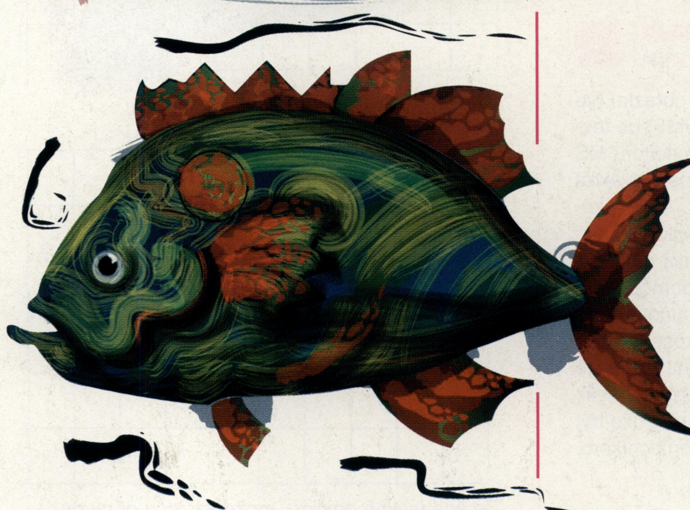
Už samo slovo vektor v mnoha lidech vzbuzuje nepříjemné asociace vypěstované v hodinách matematiky. Je to škoda, protože z vektorů se snadno složí pěkný obrázek. Pokusíme-li se definici vektoru trochu zjednodušit, můžeme stručně říci, že vektor je čára kreslená z jednoho bodu do druhého. (Matematikům se předem moc omlouváme.) Obrázek je tak zapsán jako seznam vektorů, ze kterého lze odvodit podle

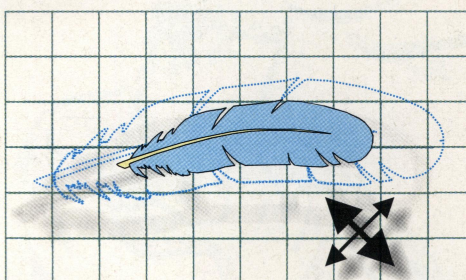

Otáčení kolem nějakého středu

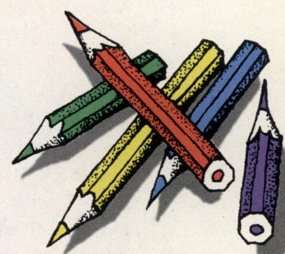
souřadnic počátečního bodu i přesné polohy ostatních bodů. Podle tohoto seznamu počítač kreslí čáry podobným způsobem, jako když v nedělních novinách spojujete očíslované puntíky v rébusu se skrytou malůvkou. O seznam souřadnic se naštěstí **nemusíte starat**. Vytváří si ho grafický program sám během vašeho kreslení.

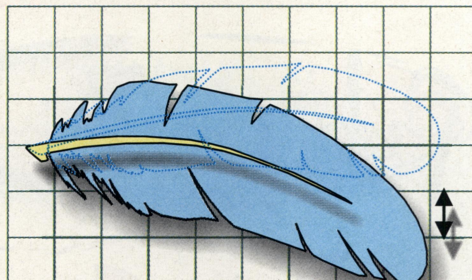
Zvětšování a zmenšování se zachovaným poměrem stran

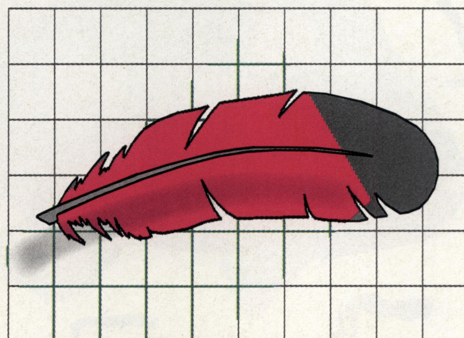
Vektorová grafika má oproti bitmapové celou řadu výhod:

- Většinou zabere na disketě nebo pevném disku počítače méně místa.
- Můžete ho zvětšovat a zmenšovat na ploše elektronického dokumentu, aniž by ztrácel na kvalitě.
- Poměrně snadno jej lze dále upravovat nebo použít nějakou část při tvorbě jiné kresby.
- I jednotlivé části obrazu můžete v kterékoli fázi kreslení upravovat, přebarvovat a posunovat.

Styl obrázků vytvořených pomocí vektorové grafiky lze přirovnat ke koláži z obrazců pečlivě vystříhaných z barevných papírů. Ty také můžete přesouvat po papíře a libovolně překrývat. Počítač umožňuje provádět s těmito papírky (přesněji se jim říká objekty) mnohem více činností. Výčet všech možností by byl velmi dlouhý, a tak vyjmenujeme jen některé.

Roztahování a stlačování části obrázku

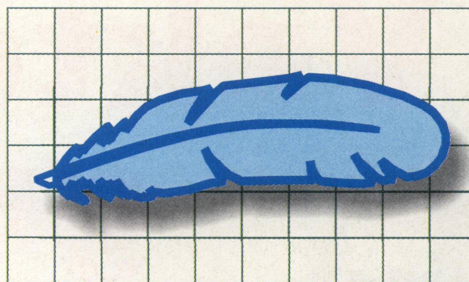

Změna výplně objektu, možnosti jsou opravdu velké

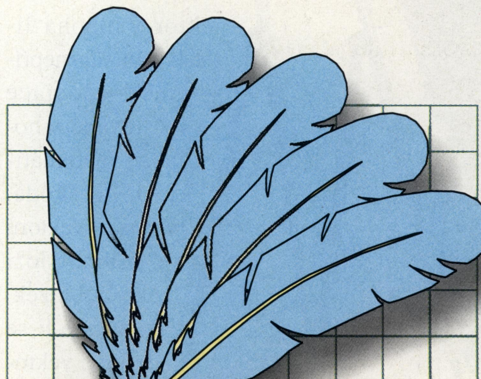
ÚPRAVA OBRÁZKU VE WORDU

Po vložení obrázku (ve formátu WMF) do textového editoru MS Word klikněte dvakrát na obrázek. Až se ukáže malé okno s názvem *Upravit obrázek*, zkuste pomocí tahu myší posunout nebo změnit velikost jednotlivých objektů. Sledujte přitom kurzor myši; jeho tvar vám může být dobrým pomocníkem.

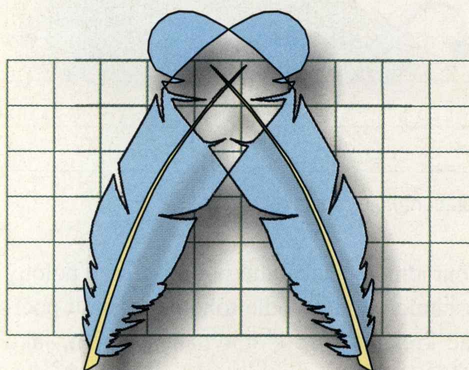

Určení jiné tloušťky obrysu a jeho barvy

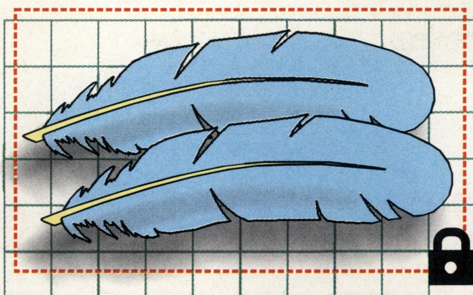
Vytvoření kopie jednoho nebo více objektů

Na rozdíl od bitmapové grafiky, kde jsou rozměry obrázku závislé na počtu bodů (rozlišení), je u čtverců, mnohoúhelníků a oválů nakreslených vektorovou grafikou přímo jasný jejich přesný rozměr. Protože tyto rozměry lze snadno kdykoli měnit, využívá se tento styl obrázků i při tvorbě technických výkresů a plánů, například v architektuře.

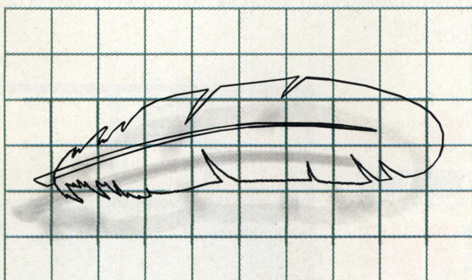
Propojení objektů do jednoho

Pokud máte v kancelářském balíku MS Office nainstalovány populární kliparty, můžete se s vektorovými obrázky setkat i v textovém editoru MS Word. Stačí vybrat příkaz *Obrázek => Ze souboru...* z nabídky *Vložit* a najít v adresáři *Clipart* nějaký pěkný obrázek s příponou WMF. Tato tři písmena jsou

Zamčení více objektů do jedné skupiny

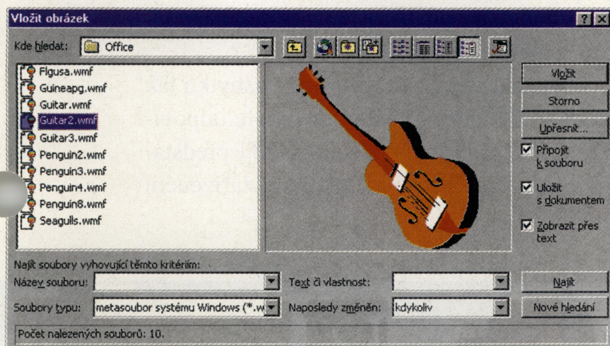
zkratkou názvu Windows metafile, který představuje jeden z grafických formátů souborů obsahujících vektorovou grafiku. Proto

Dva objekty můžete svařit dohromady nebo oříznout jeden od druhého.

pro připojený soubor platí většina z výše uvedených pravidel.

Jako ukázkový příklad nám poslouží obrázek kytary. Podívejme se, ze kterých ob-

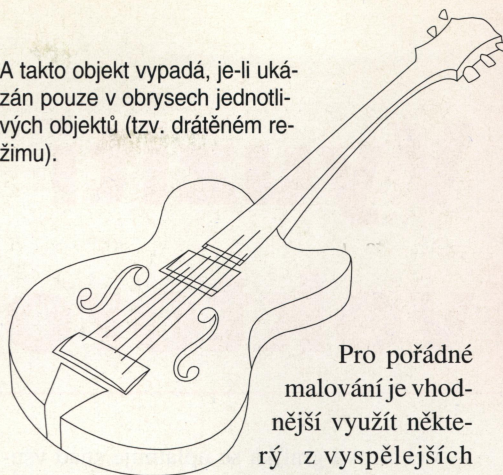

jektů je kytara složená a jak ji asi ten, kdo ji kreslil, vytvářel.

Jistě tušíte, že upravování vektorového obrázku v textovém editoru má jistá omezení.

Takto vypadá obrázek vyplněný barvami.

A takto objekt vypadá, je-li ukázán pouze v obrysech jednotlivých objektů (tzv. drátěném režimu).

Pro pořádné malování je vhodnější využít některý z vyspělejších programů, přímo určených pro vektorové malování. Existuje jich celá řada, ale mezi ty nejlepší patří velmi známý český produkt Zoner Callisto nebo dražší program CorelDRAW. Oba dva přinášejí kreslíři řadu možností a mnoho nástrojů, které pomáhají snadno a rychle vytvářet původní obrázky. Současně s vektorovým programem uživatel často získává i velké množství už hotových obrázků **(vložit obrázek)**. Poslední verze programu CorelDRAW jich má až 40 000. Ty bývají samozřejmě roztříděny do jakýchsi knihoven podle oborů a používají se často jako základ, který si grafik dále podle vlastních přestav upravuje.

Jednotlivé objekty, ze kterých je obrázek kytary složen

Struny však nejsou namalovány jako úzké natočené obdélníky, ale jsou to čáry s určitou tloušťkou.

Barvu jednotlivých objektů je možné snadno měnit a upravit tak obrázek podle potřeby.

NEBOJTE SE POKUSŮ

Pokud se vám podařilo změnit vektorový obrázek, nebojte se trochu experimentovat (metoda pokus - omyl vyučila nejednoho uživatele PC). Můžete například na objekt kliknout pravým tlačítkem myši. Z místní nabídky pak vyberte nějakou funkci a vyzkoušejte ji. Úpravu obrázku ukončete kliknutím na tlačítko *Zavřít obrázek*.

Využití vektorové grafiky

Vektorová grafika se uplatňuje snad všude. Z vektorů byla složena písmenka, která najdete vytištěná v novinách. Ve vektorech byla nakreslena samolepka se symbolem „Nevstupuj se zmrzlinou!“, umístěná na dveřích autobusu. Vlastně i plán celého autobusu byl složen z křivek a přímek.

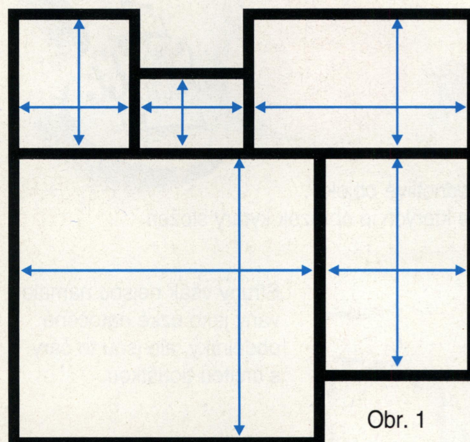
PRACUJTE HLAVOU

Je lepší si hodinu hrát s obrázky v počítači, než půl dne zbytečně stěhovat těžký nábytek.

Stěhování bez námahy

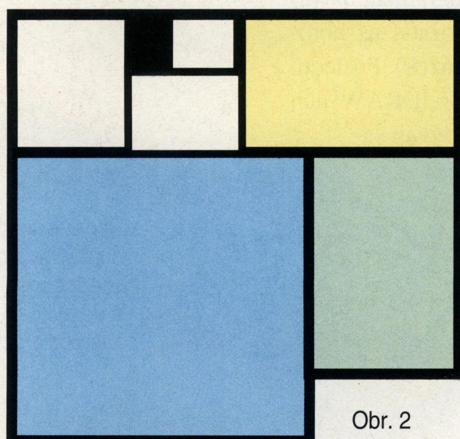
Možná byste mohli namítnout „To o té vektorové grafice je sice moc zajímavé, ale jak to mohu využít já doma?“ Dobrá, jako jeden z mnoha příkladů se nabízí kreslení plánku bytu před přesunem nábytku a po něm.

Dejme tomu, že máte to štěstí (nebo smůlu) a zařizujete či přestavujete svůj byt. Zjistit, že se skříňka na vybrané místo nevejde

Obr. 1

nebo že nepůjdou kvůli velké pohovce otevřít dveře, můžete dříve než po náročném stěhovacím odpoledni. Netahejte hned těžký nábytek, zapněte si nejdříve počítač. (Dříve se říkalo dvakrát měř, jednou řež.)

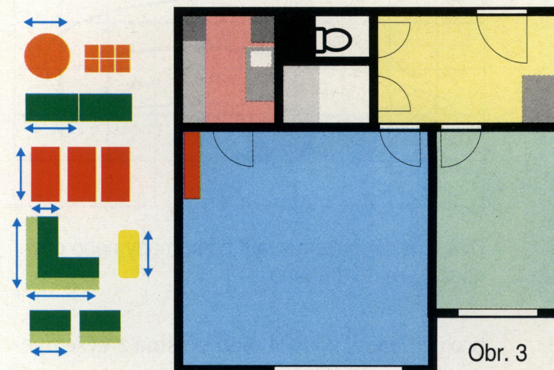

Obr. 2

Jak na to můžete jít:

Podle skutečných rozměrů pokojů nejdříve namalujte základní tvar bytu. Nejvhodnější je samozřejmě pohled shora – viz obr. 1 (půdorys).

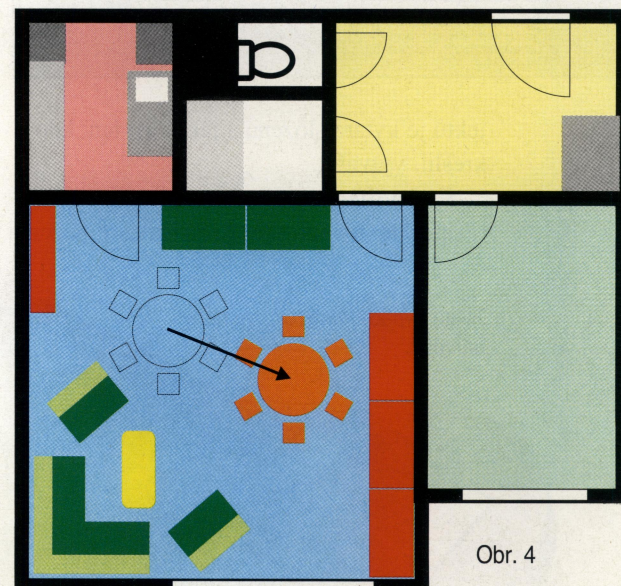
Pro přehlednost můžete jednotlivé pokoje vyplnit nějakou charakteristickou barvou (obr. 2).

Obr. 3

Důležitá je i pečlivá příprava nábytku. Opět je třeba kreslit podle skutečných rozměrů. Kusy nábytku jsou malovány bez detailů, pouze v základním tvaru (obr. 3).

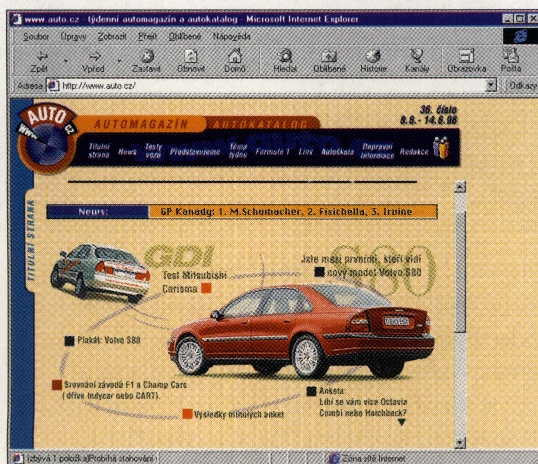
Nakonec stačí posouvat kusy nábytku tak dlouho, až bude výsledek dokonale odpovídat vašim představám (nebo raději představám vaší manželky) o dokonale zařízeném bytě (obr. 4).

Obr. 4

Co je Internet

Jedním z nejpoužívanějších slov (a to nejen v počítačových novinách) současnosti je slovo Internet. Mluví se o něm ve spojení s informacemi, komunikacemi a jinými „vymoženostmi" moderního světa. O Internetu se mluví především jazykem hemžícím se cizími výrazy a technickými pojmy. V následujících článcích se vás pokusíme přesvědčit, že Internet nemusí být jen pro počítačové odborníky, ale že ho využije (a oblíbí si ho)

kdokoliv z nás. Jednou z příčin, které vedly právě k rozvoji Internetu, je jeho snadné užívání bez nutnosti učit se nové programy.

Trocha historie

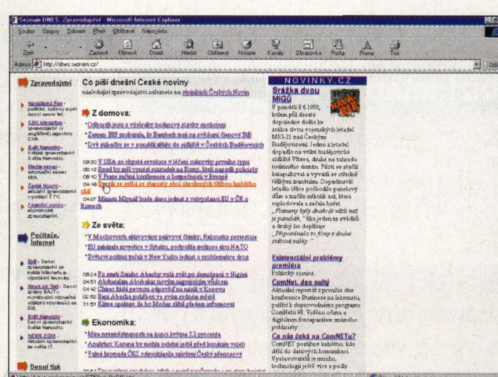
První „základy" Internetu vznikly přibližně v roce 1969 jako součást vojenského projektu. Postupem času se Internet pomalu rozrůstal především na vysokých školách a vědeckých ústavech. Zpočátku šlo o komunikaci pomocí psaných příkazů, které bylo nutné si pamatovat. V této fázi byl Internet pouze pro odborníky, kteří si věděli rady s ovládáním složitých programů, jež byly pro jeho využívání potřeba. Situace se začala měnit po roce 1992. Tehdy totiž Švýcar Tim Berners Lee vymyslel pro atomové fyziky ve švýcarském Bernu nový způsob výměny informací. Tento nový způsob, známý pod zkratkou WWW, byl startovním výstřelem, který odstartoval závod za zábavou a informacemi na Internetu. Proto pokud dnes někdo řekne Internet, má na mysli právě službu WWW. A proč je WWW tak populární? Pro práci s Internetem už totiž není potřebná znalost příkazů ani nějakého programu. Práce s Internetem je dnes mnohem jednodušší než například práce s Windows 95.

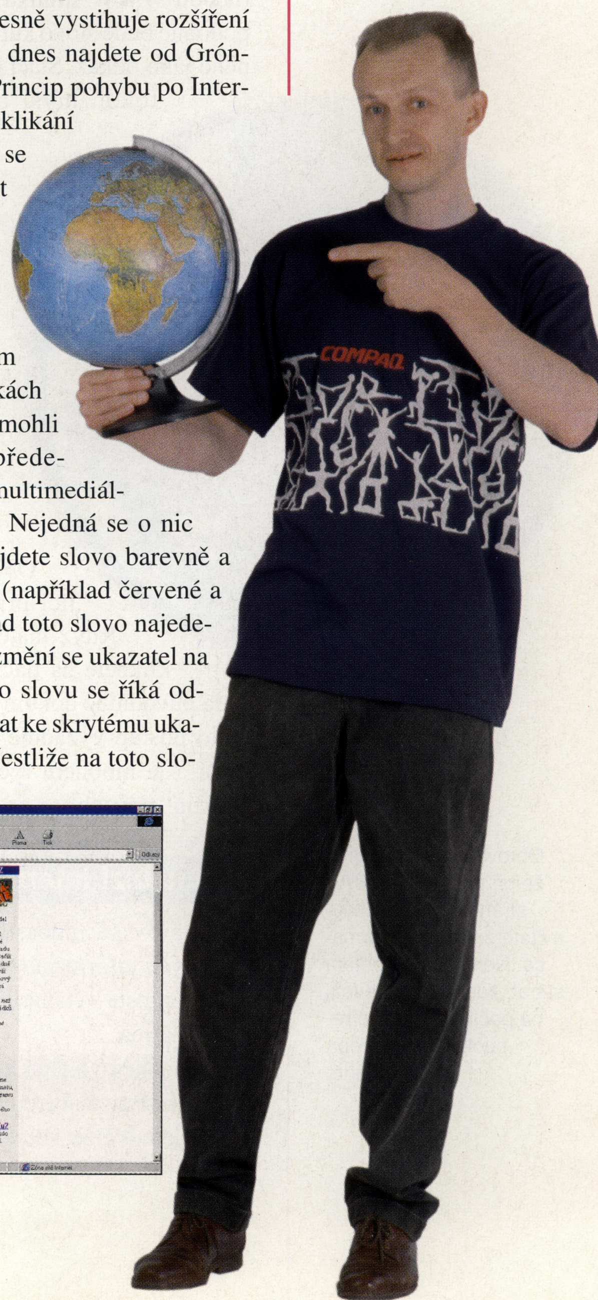
Co je to WWW

Tajemná zkratka WWW (World Wide Web) znamená v překladu přibližně „síť obepínající planetu" a přesně vystihuje rozšíření této sítě. Internet tak dnes najdete od Grónska až po Austrálii. Princip pohybu po Internetu spočívá pouze v klikání myší. Síť WWW by se dala charakterizovat několika slovy.

Slovo první – hypertext

O tomto tajemném slově jste se na stránkách našeho časopisu již mohli několikrát dočíst, především ve článcích o multimediálních encyklopediích. Nejedná se o nic složitého. V textu najdete slovo barevně a graficky zvýrazněno (například červené a podtržené). Pokud nad toto slovo najedete ukazatelem myši, změní se ukazatel na malou ručku. Tomuto slovu se říká odkaz. Dal by se přirovnat ke skrytému ukazateli na jiné místo. Jestliže na toto slo-

INFO

Informace se na Internetu nacházejí na tzv. WWW stránkách. Tyto stránky se prohlížejí pomocí programů, kterým se říká browsery nebo prohlížeče.

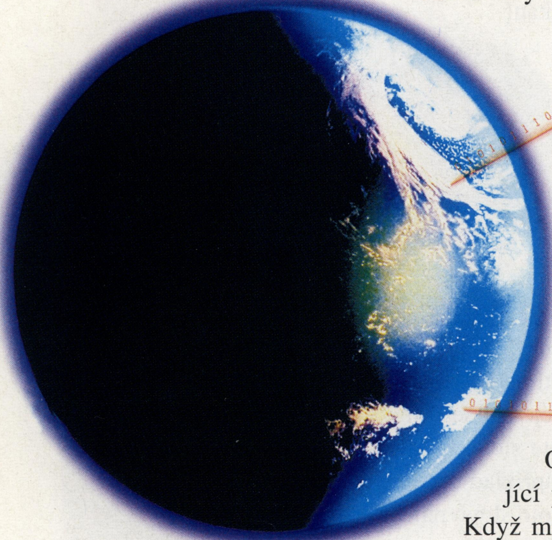

vo kliknete, objeví se stránka, na kterou odkaz ukazoval. V praxi to lze přirovnat k následující situaci.

Čtete kuchařku a chystáte se připravit nějaké sváteční jídlo. V receptu je napsáno: Maso podlijeme kupeckou omáčkou a dusíme. Vy samozřejmě nevíte, jak se taková kupecká omáčka připravuje. Nalistujete proto v kuchařce kapitolu o omáčkách a v ní najdete příslušnou přípravu. Pak se vrátíte k původnímu receptu a pokračujete v přípravě. U WWW je to podobné. Čtete-li dokument (neboli WWW stránku) s receptem, pravděpodobně bude slovo kupecká omáčka zvýrazněno jako odkaz. Stačí na něj najet ukazatelem myši a kliknout.

TIP

Pokud se vám něco líbí na WWW stránce (zajímavá informace, obrázek, video), můžete si cokoliv na svůj počítač uložit pouhým kliknutím myší.

Objeví se stránka popisující přípravu této omáčky. Když máte postup nastudován, kliknete na tlačítko zpět a vrátíte se do původního dokumentu s receptem. Celý tento postup vyžaduje jen schopnost klikat myší a je mnohem rychlejší než předchozí „knižní“ způsob.

Co nabízí Internet a WWW

- obrovské množství snadno dostupných informací (i v českém jazyce),
- naprostá většina informací a zábavy zdarma,
- snadné ovládání a přitažlivý vzhled,
- množství nabízených programů a her (demoverze, shareware, freeware...).

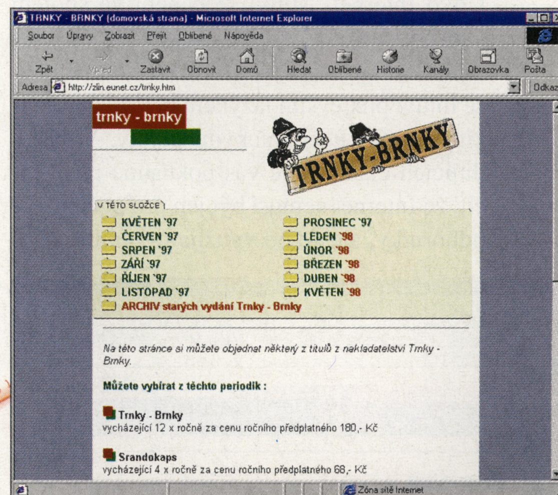
TIP

Obrovskou výhodou je, že při prohlížení WWW stránek pouze klikáte a čtete zajímavé informace. Nemusíte se přitom starat, zda informace leží na počítači v České republice, nebo třeba v Kanadě.

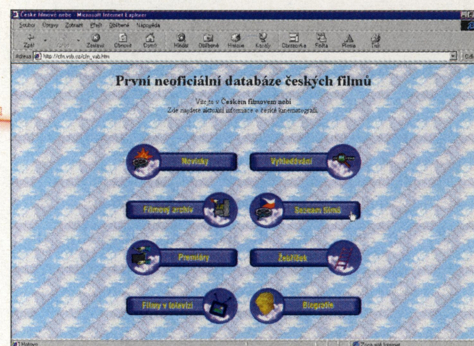
Na tomto principu funguje celá síť WWW. Na stránce o nových filmech v kinech najdete odkazy na stránky filmových společností, na jejich stránkách zase odkazy na známé herce... Takto jsou pospojovány související informace a vytvářejí tak opravdu obrovskou informační síť, rozprostírající se kolem celé planety.

Slovo druhé – multimédia

I o pojmu multimédia jsme se v Počítači pro každého zmiňovali už mnohokrát. Na Internetu mají multimédia také velký význam.

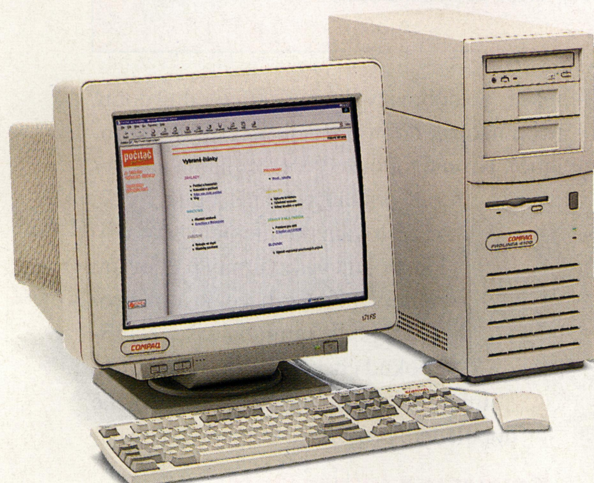
Jde o to, že na WWW stránkách můžete najít různé multimediální prvky (obrázky, zvuk, videoukázky). I když současná rychlost internetovského spojení nedovoluje plynule přehrávat klasický videozáznam, je velmi pravděpodobné, že Internet během několika let

začne pomalu konkurovat televizi. Již dnes například existuje několik (českých!) rozhlasových stanic, které vysílají po Internetu (samozřejmě bezplatně). Některé zahraniční televizní stanice už nabízejí zprávy, které jsou (opět zdarma) dostupné po celý den.

O tom, že Internet není jen WWW, se dozvíte v některém dalším čísle, nyní si však naprosto vystačíme se službou WWW, která zaujala miliony lidí na celém světě a která snad zaujme i vás.

Prostředky pro Internet

Internet, obrovská světová síť plná zábavy a informací, ve které najde každý něco pro sebe, nabízí sice většinu věcí zdarma, ale pro její zpřístupnění potřebujete několik „maličkosti“. Některé z nich jsou zadarmo, jiné lze získat téměř zadarmo při koupi počítače. Co je potřeba pro připojení k Internetu a co tato služba stojí, to se dozvíte právě zde.

Počítač

Pokud si kladete otázku, jaký počítač je pro připojení k Internetu potřeba, pak vás můžeme uklidnit, že požadavky nejsou příliš vysoké. Minimum je počítač třídy 486 a alespoň 8 MB hlavní paměti. Lze doporučit zvukovou kartu a reproduktory - mohou se vám občas hodit. Pokud máte rychlejší počítač, může se rychlost vaší práce ještě o něco zvýšit. Hlavní příčinu rychlosti (či naopak pomalosti) práce s Internetem je však nutné hledat jinde.

Připojení

Jednou z variant pro podniky (nebo pro ty bohatší) je připojení pomocí pevné linky, které však stojí minimálně 20 000 Kč měsíčně. V dnešní době se však připojení na Internet nejčastěji realizuje pomocí modemu. Modem je zařízení, pomocí kterého se přes telefonní linku spojíte s počítačem na Internetu. Cena modemu se pohybuje přibližně od 3 do 6 tisíc. V některých případech můžete získat modem při koupi s novým počítačem za velice výhodných podmínek. Také při různých reklamních akcích můžete získat modem s velkou slevou. Například nyní při koupi předplatného počítačového časopisu CHIP lze získat modem mnohem levněji.

Poskytovatel

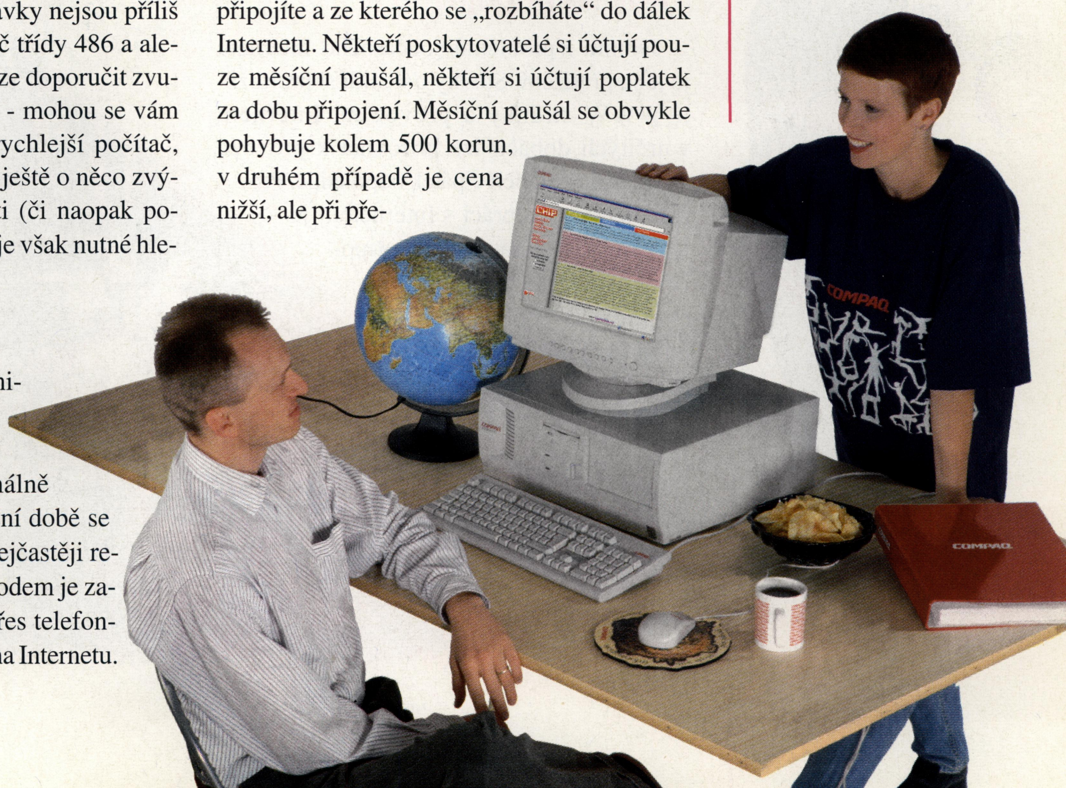
Druhou důležitou kapitolou pro zájemce o Internet je tzv. poskytovatel připojení, kterému se odborně říká „Internet provider“ (obvykle vyslovováno provajdr). Jde o firmu, která vám řekne telefonní číslo počítače (a přístupové heslo), na který se pomocí modemu připojíte a ze kterého se „rozbíháte“ do dálek Internetu. Někteří poskytovatelé si účtují pouze měsíční paušál, někteří si účtují poplatek za dobu připojení. Měsíční paušál se obvykle pohybuje kolem 500 korun, v druhém případě je cena nižší, ale při pře-

Položka	doba připojení	přibližná cena
Poplatek poskytovateli	neomezena	500 Kč
Telefonní poplatky	8 h/měsíc	400 Kč
Celkem		900 Kč

Předpokládá se přibližně polovina doby připojení ve špičce, druhá mimo špičku.

INFO

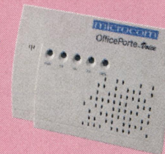
Pokud se chcete připojit na Internet doma, nezapomeňte, že po dobu, kdy budete připojeni přes modem (tedy přes telefon) na počítač poskytovatele, bude vaše telefonní linka blokována.

kročení určitého limitu (například jedné hodiny denně) platíte další částku za další hodiny připojení.

Jaký modem?

Jestliže plánujete trávit na Internetu více času (například 1-2 hodiny denně), pak se vám rozhodně vyplatí koupit si rychlejší modem (minimálně 28,8 kb/s). Ušetříte tak za telefonní poplatky a pohyb po Internetu bude znatelně rychlejší. Cena takovéhoto modemu se pohybuje kolem 6 – 7 tisíc korun. Jestliže však chcete Internet využívat jen občas, nebo pouze pro elektronickou poštu, bude vám stačit pomalejší modem (např 14,4 kb/s): Takový modem lze ve výprodeji koupit již za cenu okolo 4 tisíc korun.

Telefon

Jednou z nejdůležitějších „maličkostí“, které je nutné si při připojování na Internet uvědomit, je to, že je nutné platit také telefonní poplatky za připojení k počítači poskytovatele. Většinou sice jde o místní hovor, ale ani jeho cena není zanedbatelná. Pokud si budete tedy vybírat poskytovatele pro připojení na Internet, nejprve se zeptejte, zda má přípojné místo ve vašem městě či okolí. Pokud byste museli platit za připojení meziměstské hovorné, přišel by vás Internet velice draho.

TELEFONNÍ POPLATKY

Nemusíte se obávat, že byste při prohlížení informací z USA platili mezinárodní telefonní poplatky. Vždy (ať na Internetu provádíte cokoliv a kdekoliv) platíte pouze telefonní poplatky za připojení ke svému poskytovateli.

Kolik to tedy bude stát?

Zajímá vás, kolik vás bude takové připojení na Internet stát? Rozhodně to není levná záležitost; kromě úvodních investic (modem, počítač) půjde o částku kolem tisíce korun měsíčně. Pro orientaci se můžete podívat na tabulku, ve které vidíte přibližné ceny, které zaplatíte, jestliže budete připojeni na Internet přibližně 8 hodin měsíčně.

Kdy se připojit?

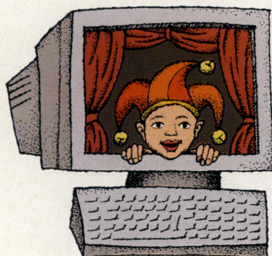
Jedním z problémů současného Internetu je jeho přetížení. Stovky tisíc lidí si prohlížejí WWW stránky a provoz na Internetu v určitých dobách lze přirovnat k provozu v pražských ulicích v pátek odpoledne. Pro připojení a pro práci s Internetem je tedy dobré vybírat si dobu připojení podle místa, kam se chcete podívat. Pokud vás budou zajímat pouze české stránky a české informace, je dobré zvolit buď dopolední dobu, nebo naopak dobu později večer (po 20. hodině). Kromě toho, že večer zaplatíte za telefonní poplatky méně, bude i vaše „cestování po Internetu“ svižnější. Pokud vás zajímají především zahraniční informace, je nutné volit dobu podle tamního času. Například pokud chcete navštívit americké stránky, volte dobu připojení převážně dopoledne, protože je tam právě noc.

Kavárny s Internetem

Jedním z řešení pro ty, kdo si chtějí Internet pouze vyzkoušet, mohou být tzv. internetovské kavárny. Jde o kluby (kavárny), ve kterých si můžete za určitý poplatek (ceny se pohybují od 50 do 100 Kč za hodinu) Internet vyzkoušet. Výhodou těchto kaváren bývá, že ve většině z nich je obsluha, která vám při vašich prvních seznamovacích krocích poradí. Tyto kavárny dnes již najdete v každém větším městě.

Co nabízí Internet?

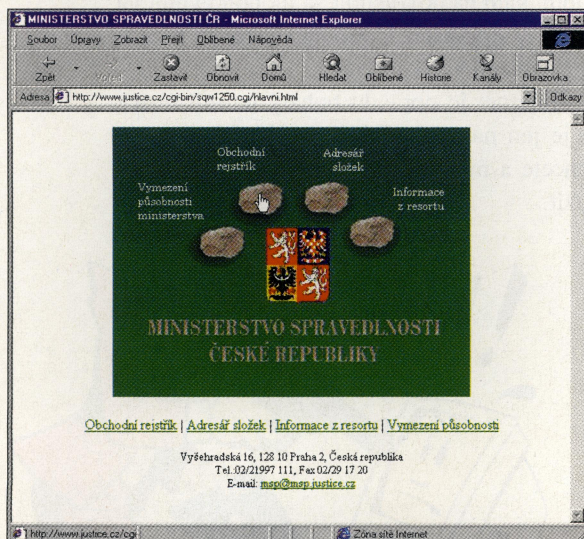
Pokud se někdo zeptá, co mu může nabídnout Internet, existuje jen jedna správná odpověď: všechno. Na Internetu snad opravdu neexistuje oblast, o které by nebyly stovky stránek informací.

Jak jsme se již zmínili, informace jsou na Internetu dostupné na tzv. WWW stránkách. Tyto stránky mohou obsahovat text (i barevný), obrázky, zvuky a videoklipy. Důležitým rysem každé stránky je, že může obsahovat hypertextové odkazy, které mohou odkazovat na jiné stránky (po kliknutí na tento odkaz se na ně přesunete).

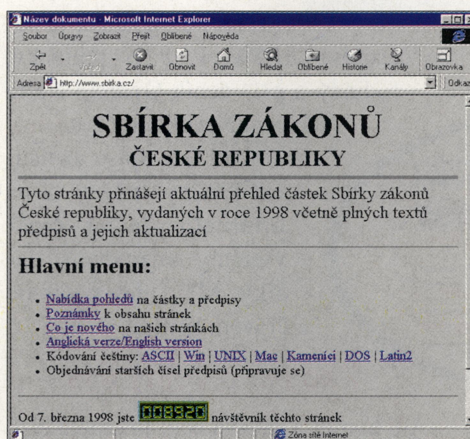
V současné době existují na celém Internetu miliony WWW stránek, z nichž je podstatná většina v anglickém jazyce. Ale ani „český“ Internet není chudým příbuzným. I u nás najdete mnoho stránek, které obsahují velké množství informací. Nyní vám ukážeme, co všechno můžete na WWW stránkách najít. Pro lepší přehlednost jsme stránky rozdělili do několika oblastí.

Pracovní

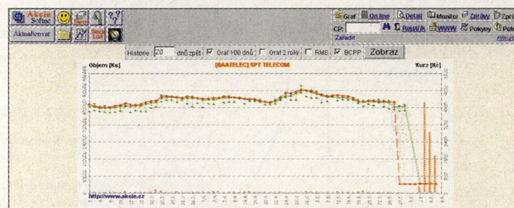
Jednou z oblastí, která se na Internetu rozvíjí obrovskou rychlostí, jsou informace, které

můžete využít při práci. Kromě tzv. firemních WWW stránek, na kterých najdete informace o určité firmě, existují i stránky s jinými

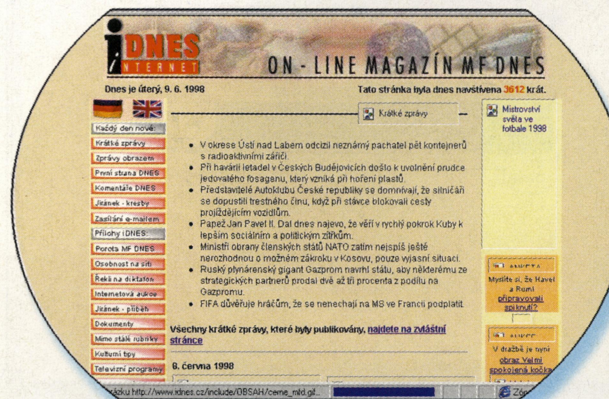

zajímavými informacemi. Lze tu najít například aktuální seznam zákonů, seznam různých neplatičů nebo například obchodní rejstřík s možností vyhledávání. Ti, kteří se zajímají o akcie, zajásají, protože existuje WWW stránka, na které najdete o akciích téměř vše. Lze dokonce kliknutím požádat o vytvoření grafu s informacemi o stavu cen příslušných akcií.

Zpravodajství

Také internetovské zpravodajství začíná televiznímu (a hlavně novinám) konkurovat. Jeho výhodou jsou aktuálnost (informace se může objevit na Internetu již několik hodin po události). K dispozici je v současné době

ČERSTVÉ ZPRÁVY

Výhodou těchto zdrojů informací je, že poskytují své služby (informace) ve většině případů zcela zdarma.

CHIPweek On-line

Co se událo ve světě výpočetní techniky

Titulní strana | Reklama | Kontakty

9.6. 12:20 Intel zažalován

8.6. 17:30 Nové stanice Compaq

8.6. 17:00 Celeron stále bez cache

5.6. 14:50 NEC - nejrychlejší superpočítač?

5.6. 14:30 Nové vývojové nástroje

velké množství WWW stránek s aktuálním zpravodajstvím. Od zpráv ČTK přes počítačové novinky časopisu CHIPweek až po „politický, rodinný a psí“ deník Ondřeje Neffa s názvem Neviditelný pes.

ČN ČESKÉ NOVINY

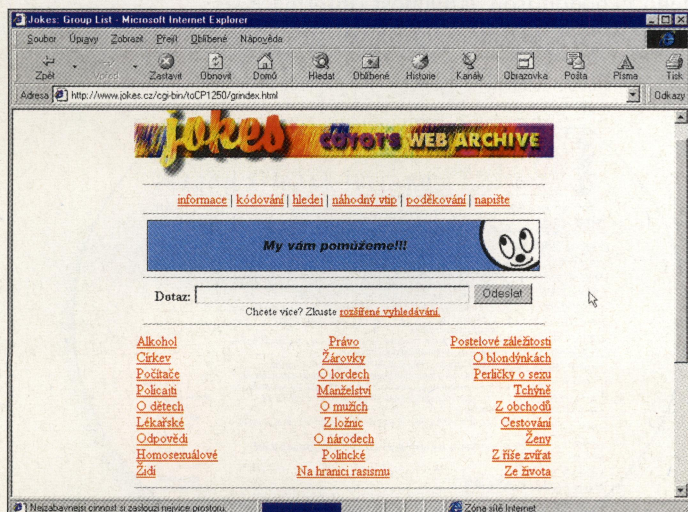
Pokud jste spíše zastáncem klasiky, můžete si na Internetu přečíst téměř všechny nejznámější deníky, MF Dnes počínaje a Právem konče.

Zábava a volný čas

Ani humor a zábava není Internetu cizí. Najdete na něm obrovské databáze vtipů (obsahující tisíce anekdot) i stránky oblíbených humoristických časopisů (např. Trnky – Brnky). Ti, kdo se raději dívají na televizi nebo chodí do kina, budou také příjemně překvapeni. Kromě kompletního televizního programu na celý týden lze na různých stránkách najít programy kin, recenze nových filmů, včetně ukázek a fotografií.

- Kultura na Karlovarsku - Kina, divadla, kulturní akce, koncerty
- Kultura na Karvinském Fóru - Kulturní dění ve městě Karviná. Aktuální nabídka filmů kin, filmového klubu, divadel a výstav.
- Kultura v Mladé Boleslavi - Program kin, divadlo, diskotéky, kluby, muzea atd.
- Kultura v Příbrami - Programy: kino, divadlo, Junior klub atd.
- Kulturní uhersko-hradišťský průvodce - Kam za zábavou a kulturou v regionu Uherského Hradiště - aktuální programy kin, divadel, klubů, galerií aj.
- Západ - Západočeský programový časopis - programy kin, divadel, galerií, koncerty, taneční zábavy, hrady, zámky. Veškeré kulturní dění v západních Čechách.

- Společnost – Kultura – Kina
  - ASTRA CINEMA Ostrava, s.r.o. - Program ostravských kin včetně odkazů, soutěží apod.
  - Cinema Broadway - Moderní pražské kino s technologií SDDS.
  - Kina na Karlovarsku - Aktuální programy kin v Karlových Varech, Ostrově atd.
  - Kina v Brně - Programy brněnských kin.
  - Kina v Karviné - Aktuální program kin.
  - Kino Art Brno - Kino pro náročné, první neoficiální stránka.

Praktické informace

Internet dnes začíná v některých situacích pomáhat stejně jako Zlaté stránky. Najdete zde totiž například slovníky, aktuální kurzovní lístky nebo velkou nabídku pracovních příležitostí. Ti, kdo se stále nemohou rozhodnout, kam na dovolenou, si mohou vybrat na WWW stránkách. Cestovní kanceláře zde totiž nabízejí své katalogy.

LangSoft Multilingual Dictionary

Tento slovník poskytuje firma LangSoft, výrobce slovníků a překladačů PC Translator®

Info o PC Translatoru a o výuce jazyků | Jak používat náš slovník na EuroTelu

směr: Ang -> Čes | Ang | Něm | Fra | Ita | Špa | Rus

a | Přelož | Otoč

a	(člen neurčitý)
a	jeden
a	týž
a	za
a bad smell	zápach
a bent tree	ohnutý strom
a bit	kousek
a bit	kus
a bit of coward	kus zbabělce
a bit of st.	kus čeho

JAVA verze | GIF verze | Podrobnosti | Zástupné znaky | Připomínky

Internet je opravdu bohatý na informace a je jen na vás, zda jej chcete a můžete využít.

INFO

Nabídka zpravodajství na Internetu je opravdu široká. Najdete zde téměř všechny známé deníky.

Internet – výhody

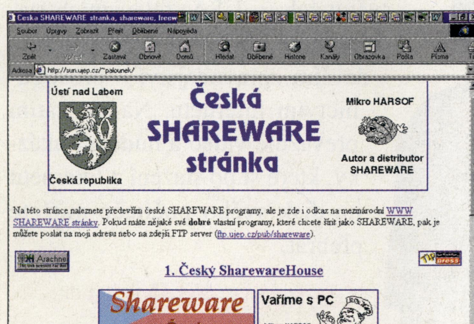
V minulých dílech jste se dozvěděli něco málo o Internetu. Nyní už víte, co ten Internet vlastně je a kolik vás bude stát (samozřejmě pouze v případě, že se k němu hodláte připojit). Nyní se také dozvíte několik důvodů, proč se na Internet připojit.

Cena

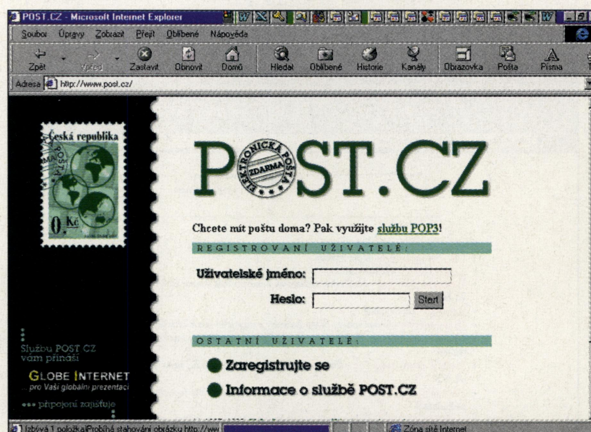
Prvním důvodem, který by vás měl přesvědčit o výhodnosti Internetu, je cena. Tím není myšlena cena připojení (ta je v rozmezí 500 – 1000 Kč), která závisí na délce připojení k Internetu – tedy na telefonních poplatcích. Důležitá je cena informací, které na Internetu najdete. Tyto informace a služby (co si můžete pod tímto pojmem představit, to se dozvíte za chvíli) jsou v naprosté většině ZDARMA. A to už stojí za uvážení.

Komunikace

První službou, kterou Internet nabízí, je elektronická pošta (odborně se jí říká e-mail). Jde o posílání dopisů přes Internet. Můžete poslat dopis (napsaný na počítači) komukoliv, kdo má tzv. elektronickou adresu (e-mailovou adresu). Tuto adresu dostanete většinou zdarma od firmy, která vás k Internetu připojí. Výhodou je, že k dopisu můžete při-

balit (samozřejmě v elektronické podobě) téměř cokoliv. Obrázkem počínaje a zvukem nebo videem konče. A jak je elektronická pošta rychlá? Ne nadarmo říkají pravidelní uživatelé elektronické pošty o poště klasické, že je příliš pomalá, často také s dovětkem „šnečí". Elektronický dopis totiž dorazí k adresátovi několik sekund po odeslání. Ten

může odpovědět okamžitě, nebo si ponechat čas na rozmyšlenou a odpovědět ve chvilce volna.

Telefon a spol.

Ač se to zdá neuvěřitelné, již dnes existují programy, pomocí kterých lze telefonovat přes Internet kamkoliv do světa zdarma (platíte pouze místní telefonní poplatky). Je pouze nutné, aby oba uživatelé měli speciální program – ten je ale dostupný zdarma. Také programy, které umožňují účastnit se videokonferencí, najdete na Internetu zdarma. Jednou z nejčastějších firemních „aktivit" je faxování. Na Internetu najdete speciální počítače, které umožňují faxovat za zlomek ceny kamkoliv do světa.

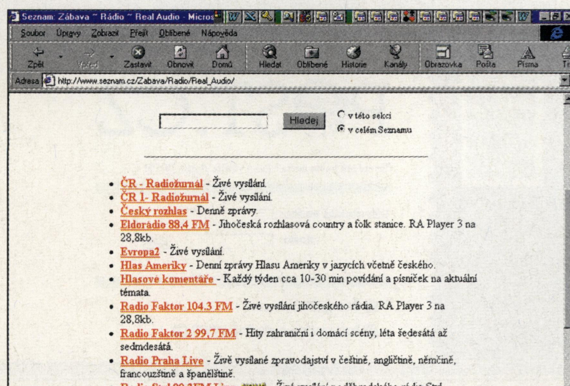
Programy

Určitě vás překvapí, že na programově solidně vybaveném počítači převyšuje cena programů několikrát cenu počítače. Ceny programů totiž neklesají takovou rychlostí jako ceny počítačů. Naštěstí i zde může vypomoci mocný Internet. Na něm totiž najdete WWW stránky s obrovským množstvím programů. Jde o programy typu freeware a shareware, které jsou nabízeny buď zadarmo, nebo za malý poplatek. Programy bývají rozděleny do několika kategorií podle oblasti použití (např. kancelářské programy, zábava a hry, volný čas, systémové programy, jiné pomocné programy). Z nich si mů-

žete přehledně vybírat programy podle svých požadavků. Na některých WWW stránkách bývají přidány k programům i popisky a hodnocení. Nejlepší programy dokonce dostávají ocenění (tzv. sharewarové Oskary), které svědčí o kvalitě programu.

Praktické informace

Internet se dnes stává velkým konkurentem několika zdrojů praktických informací. Na zvláštních WWW stránkách najdete seznamy firem, které nabízejí různé služby. V těchto seznamech lze hledat podobným způsobem (ale rychleji) jako ve Zlatých stránkách. Většinou lze nalézt i odkaz na WWW stránku firmy a na ní nalézt více informací a někdy i podrobnější ceníky. Druhou oblastí, ve které se Internet začíná prosazovat, je zpravodajství. Na Internetu dnes kromě WWW stránek deníků najdete i specializované WWW stránky se zpravodajstvím, které se obnovuje i několikrát denně. Máte tedy stále zdarma přístup k aktuálním informacím. Pokud jste ale příznivcem tištěného materiálu, není žádným problémem si tyto informace z WWW stránek vytisknout na tiskárně a přečíst u kávy či oběda.

Některé praktické informace, které Internet nabízí (slovníky, automatické vyhledávání železničního spojení), jinde ani nenajdete.

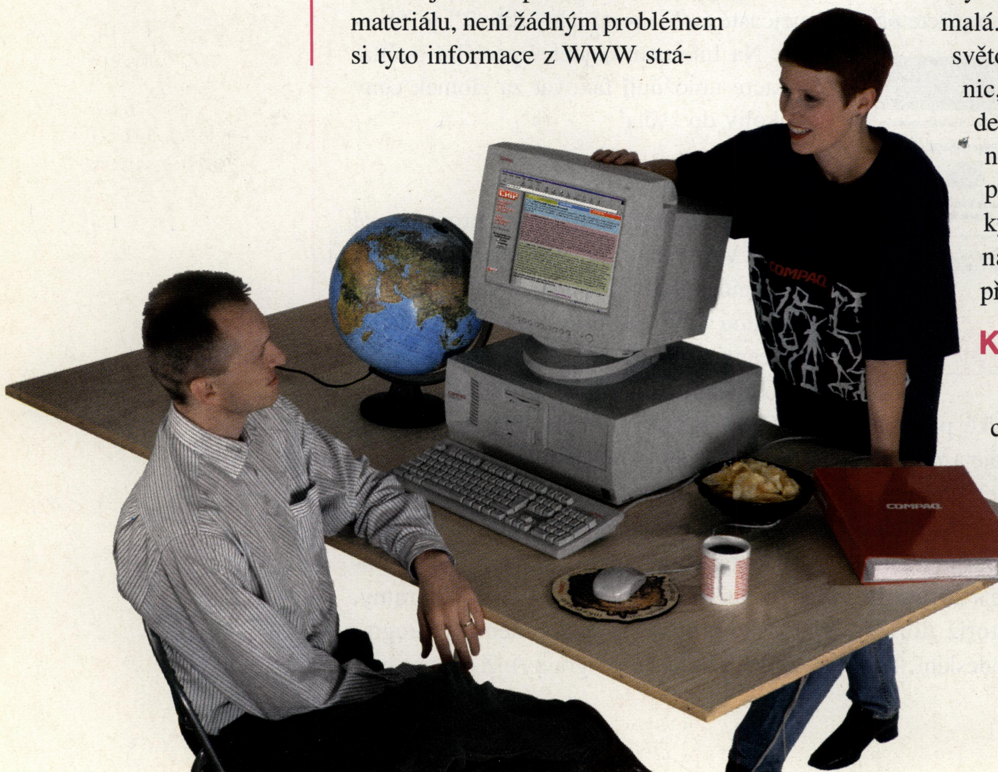
Rádio, televize, hudební CD (ukázky)

Nejznámějšími médii jsou bezesporu televize a rádio. Najde se jen málokdo, kdo nesleduje alespoň jednou denně televizi nebo neposlouchá rádio. Dalo by se tedy říci, že tato dvě média mají rozhodující podíl na zásobování člověka zábavou a informacemi. A pokud se domníváte, že i zde se jim Internet snaží „šlapat na paty“, pak tipujete správně. I v této oblasti se začíná objevovat malá konkurence. Jsou to sice poněkud rozpačité začátky, ale jejich vývoj letí rychlostí světla. V současné době je k dispozici (samozřejmě zdarma) několik desítek internetovských rozhlasových stanic, z nichž přibližně pět je v České republice. Televizní stanice jsou na tom trochu hůře, protože kapacita internetových linek je pro televizi ještě příliš malá. Proto existuje pouze několik světových (v USA) televizních stanic, které poskytují pořady – především zpravodajství – prostřednictvím Internetu. Na síti zatím převažuje video a hudební ukázky, které si po stažení z Internetu na disk svého počítače můžete přehrát.

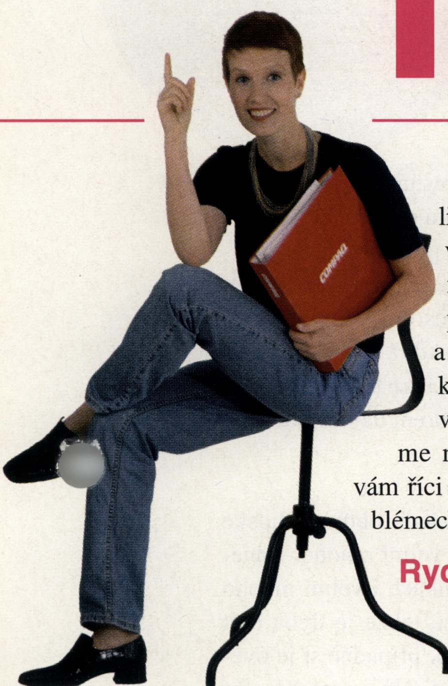

Kdykoliv, kdekoliv

Všechny předcházející informace mají několik společných rysů, které znásobují výhody, jež přináší Internet. Jsou to především rychlost, s jakou se k dané informaci lze dostat, a dostupnost, která vám zaručuje, že tuto informaci najdete, ať jste připojeni z Prahy, nebo z Horních Habartic.

Problémy Internetu

Až doposud jste mohli z informací, které jsme vám o Internetu sdělili, nabýt dojmu, že Internet přináší pouze výhody a že jeho používání je krása nesmírná. Protože však před vámi nechceme nic zatajovat, musíme vám říci i o nedostatcích a problémech Internetu.

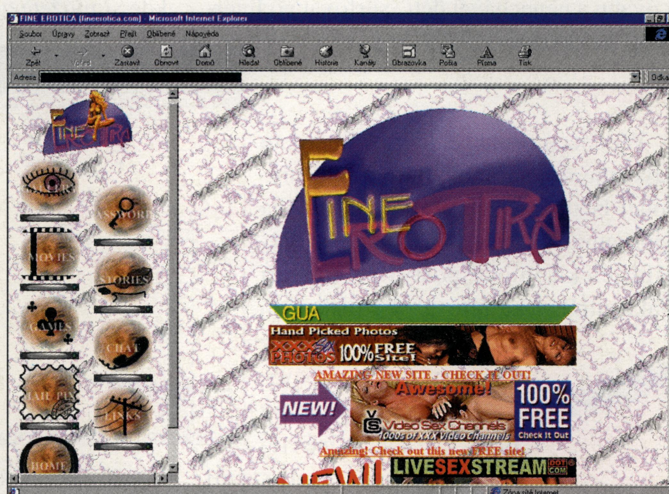
Rychlost

Jedním z největších problémů současného Internetu je rychlost. Kvůli obrovskému zájmu uživatelů, kterých přibývá geometrickou řadou, přestává stačit kapacita linek určených pro Internet. Tato situace by se dala přirovnat k rozvodu vody úzkým potrubím. Čím více lidí vodu odebírá, tím menší proud teče každému z nich. Proto při vybírání poskytovatele Internetu dbejte na to, aby jeho linky byly dostatečně „tlusté". S výběrem je proto lepší se poradit například v prodejně výpočetní techniky nebo prolistovat stránky odborného tisku (například časopisu CHIP). Tato výtka, týkající se rychlosti, samozřejmě neplatí vždy. Situace na této informační dálnici (jak se někdy Internetu říká) v mnohém připomíná stav na našich silnicích. Má své špičky, minima, zácpy, ale také naprosto volné dálnice, po kterých můžete uhánět maximální rychlostí. U Internetu je tato problematika ještě složitější, protože závisí i na typu služby (nebo informace), kterou hledáte, a také na místě, kde se nachází. Všeobecně platí, že na zpravodajských WWW stránkách v ČR je největší zácpa v ranních hodinách, kdy se počítačové noviny čtou nejvíce. Naopak na stránky v zahraničí (především USA) je nejlepší přístup právě dopoledne, protože je tam v tu chvíli noc.

Erotika

Ač se toto tvrzení může zdát přehnané, je pravda, že nejvíce vrásek na tváři propagátorů Internetu přidělává právě sex a erotika. Pro Internet od začátku jeho existence platí, že na něm v podstatě neexistuje cenzura. Tato obrovská výhoda pro prostředí vysokých škol a vědeckých ústavů se začíná měnit v noční můru některých lidí. V současné době najdete na síti Internet několik desítek tisíc (!!) WWW stránek s erotickým, až pornografickým obsahem. Tyto stránky nejsou nijak cenzurovány a jejich nalezení není nijak obtížné. Proto platí všeobecné doporučení: Nenechávejte děti nikdy samy bez dozoru pracovat s Internetem. Zpočátku sice nic nehrozí, ale až se dítě zorientuje, může díky své „zvídavosti" bez problémů dorazit na stránky opravdu tvrdšího kalibru. V USA již existují programy (např. Cyberpatrol), které po nainstalování znepřístupní některé stránky s erotickou tematikou,

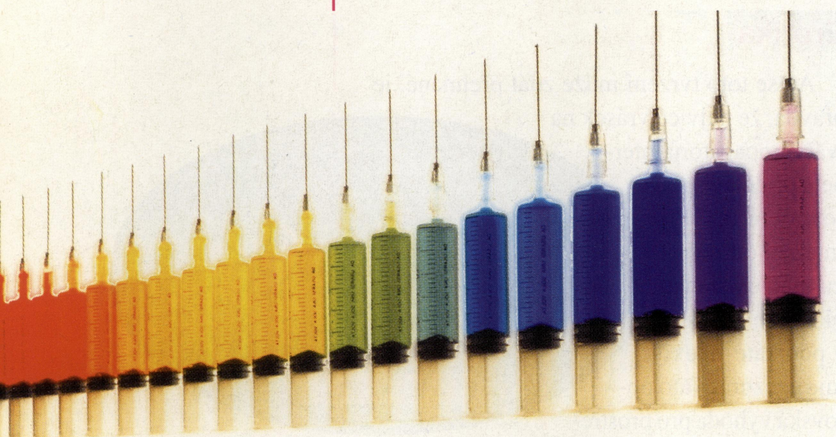
POZOR NA DĚTI

Nikdy nenechávejte své děti „hrát si s Internetem" bez dozoru. Mohly by tam najít i horší věci než ve večerním TV vysílání.

ale ani tyto programy nejsou stoprocentně účinné. Výhodné je proto při práci s Internetem děti hlídat a individuálně zasáhnout.

Drogy, výbušniny

O tom, že „vývoj" uhání mílovými kroky i v této oblasti, se můžete přesvědčit i na Internetu. Existují totiž speciální stránky, kde jsou popsány postupy na výrobu drog nebo výbušnin, a to především z běžně dostupných materiálů. Naštěstí pro nás jsou tyto informace

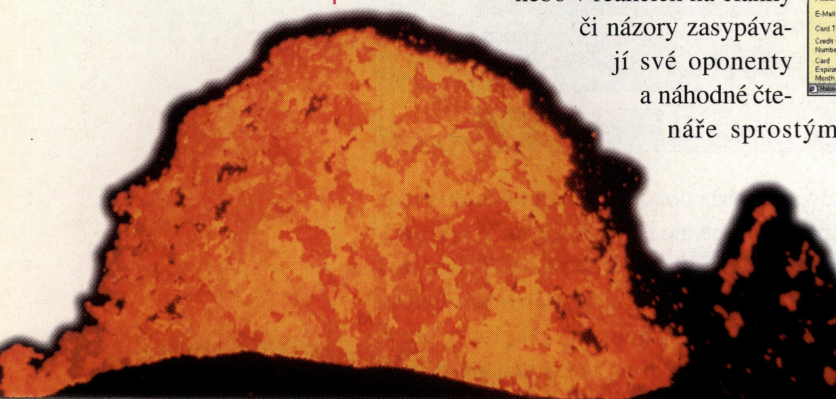
zatím pouze v anglickém jazyce a na takových WWW stránkách, na které se lze dostat teprve po nějaké době hledání. Také suroviny, které jsou nutné k výrobě, jsou určeny především pro americký trh a u nás většina z nich nebývá k dostání. Nicméně z dlouhodobého hlediska je nutné toto nebezpečí brát v úvahu a nenechávat děti „surfovat po Internetu" bez dozoru.

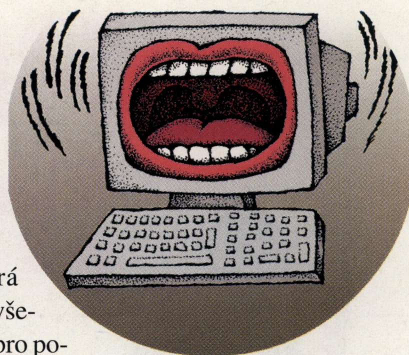
RADĚJI NA DOBÍRKU

Jestliže chcete nakupovat přes Internet, doporučujeme si zboží raději objednat na dobírku, protože zadávání čísla kreditní karty nemusí být vždy úplně bezpečné.

Chování

Všeobecná volnost, která v Internetu navozuje dojem anonymity a z ní plynoucí beztrestnosti, je zdrojem mnoha nepříjemností. Někteří uživatelé (především elektronické pošty) se chovají „jako utržení ze řetězu" a v diskusích nebo v reakcích na články či názory zasypávají své oponenty a náhodné čtenáře sprostými dopisy. Pro chování v Internetu platí nepsaná, ale většinou dodržovaná pravidla zvaná „NetEtiquete" (neboli síťová etika), která upravují zásady všeobecné slušnosti pro potřeby Internetu. Mezi přestupky proti těmto pravidlům patří i nevyžádaná pošta (Američané mají pro tento nešvar výraz spam), kterou vás zahlcují vykutálení obchodníci. To může způsobit naplnění vaší schránky (podobně jako když vám někdo vaši klasickou poštovní schránku naplní letáky), takže ostatní dopisy se do ní už nevejdou.

Fámy

Informací o téměř všech oborech lidské činnosti je na Internetu velmi mnoho. Naneštěstí je na WWW stránkách i velmi mnoho nezaručených informací, takže je třeba brát některé údaje s rezervou, případně si je ověřit ještě z jiného zdroje. Nezapomeňte, že fámy a dezinformace se v Internetu šíří obrovskou rychlostí. Nevěřte všemu, co vám sdělují „naléhavé elektronické dopisy" ve schránce.

Obchod a bezpečnost

S rozvojem obchodování pomocí Internetu roste nabídka tzv. internetových obchodů, kde si můžete zboží prohlédnout a objednat.

V zahraničí už existuje několik stovek takových obchodních WWW stránek. Protože problematika jejich bezpečnosti zatím není uspokojivě vyřešena, prozatím je mnohem lepší a bezpečnější objednat si vybrané zboží na dobírku.

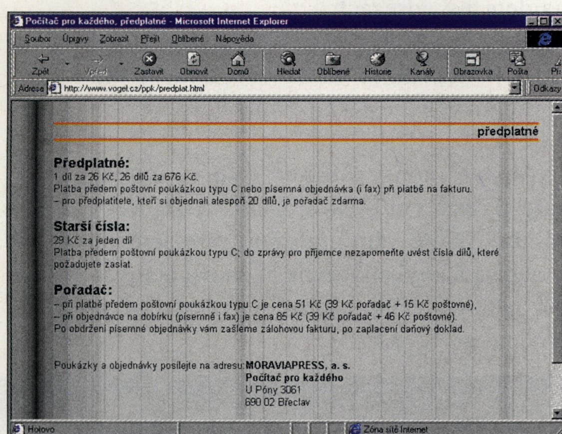
Internet nabízí velmi mnoho, ale je třeba ho využívat s rozvahou a obezřetností, aby vám přinesl potěšení, a nikoliv zděšení.

Orientace na Internetu

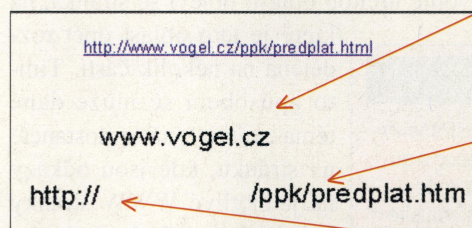
Internet je síť, která obsahuje obrovské množství informací. Dal by se také přirovnat k obrovské knihovně plné knih a časopisů. Ovšem aby bylo přirovnání dokonalé, je nutné si představit, že všechny knihy jsou nasypány v každé místnosti na hromadu a že téměř neexistuje třídění. V Internetu totiž také neexistuje centrální třídění a řazení informací. Orientace v něm je tudíž obtížnější.

Adresa

Než se pustíme do problematiky orientace v Internetu, je důležité si říci něco o adresách. Pro zjednodušení lze říci, že každá WWW stránka nebo jiná informace či program v Internetu má svou adresu. Tato adresa se skládá z několika částí. První částí je identifikace počítače, na kterém se tato stránka (nebo informace) nachází. Těmto počítačům se odborně říká servery a jsou to počítače, které část svého obsahu ukazují právě prostřednictvím Internetu. Tato část adresy zpravidla ukazuje na titulní

stránku serveru, kde najdete odkazy na jednotlivé podčásti, nebo dokonce i odkazy na konkrétní WWW stránky s informacemi. Jako příklad lze uvést například adresu www.vogel.cz, která je adresou hlavního počítače vydavatelství Vogel. Z ní vedou odkazy na stránky časopisů, které vydavatelství nabízí. Druhou částí adresy může být adresář na výšeuvedeném počítači, tedy adresář, ve kterém je k dispozici příslušná informace. Někdy je součástí adresy i název souboru, ve kterém se informace přímo nachází. Přípona tohoto souboru je htm nebo html. Příklad adresy můžete vidět na obrázku.

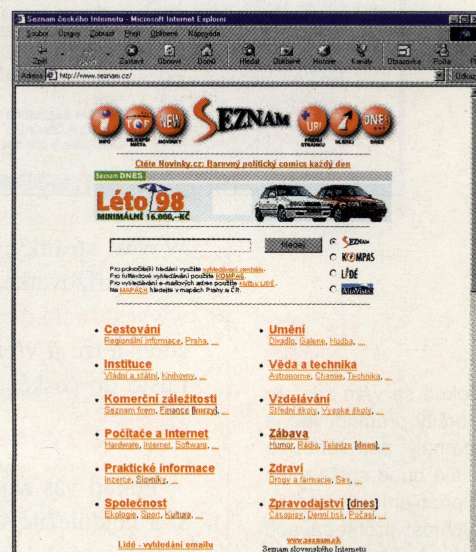

Orientace

Odhaduje se, že v současné době je v Internetu několik desítek milionů WWW stránek, plných informací. Je nad lidské síly tyto informace třídit a ručně hledat, existují proto dvě nejdůležitější metody, jak se k dané informaci dostat. Tyto dvě metody se od sebe liší v metodách i v použití. Pracovně si je nyní nazveme křižovatky a vyhledávače.

Křižovatky

První metodou, jak zavést v množství WWW stránek pořádek, je vytvoření tzv. křižovatek. Ty pracují následujícím způsobem. Jestliže najdete zajímavou stránku, můžete její adresu zadat pomocí formuláře do databáze křižovatky. Také správci těchto databází do nich mohou přidávat adresy zajímavých stránek, na které narazí během svých cest Internetem. Tato adresa (většinou s popiskem obsahu stránky) je poté k dispozici na stránkách křižovatky. Tyto stránky jsou uspořádány následujícím způsobem. Na titulní straně počítače najdete

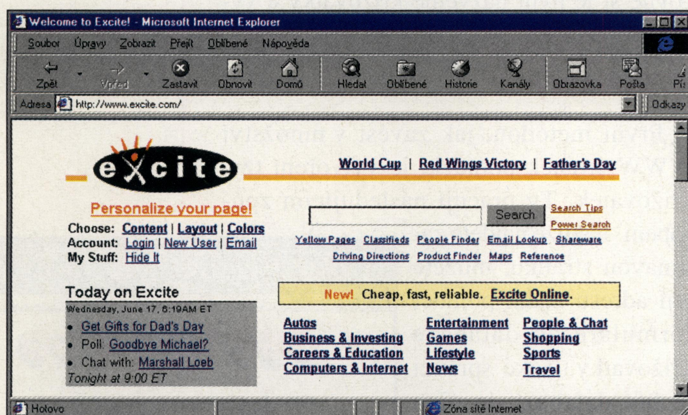

seznam hlavních kategorií, které jsou uspořádány podle jednotlivých oblastí. Pokud zvolíte určitou oblast, objeví se stránka, na které je tato oblast opět rozdělena na několik částí. Tímto způsobem se může dané téma „větvit", až se dostanete na stránku, kde jsou odkazy na jednotlivé WWW stránky (s popisky), jež obsahuje databáze křižovatky.

Většina křižovatek obsahuje i rychlé prohledávání svých databází, které vám umožní rychle najít stránku, která může být v několika kategoriích. Nejznámější světovou křižovatkou je Yahoo, které najdete na adrese www.yahoo.com. Avšak s prázdnou neodejdete ani tehdy, zajímají-li vás jen české

Hledání

Většina prohledávačů umožňuje i rozšířené vyhledávání. Pokud například hledáte něco o automobilech nebo motocyklech, zadáte: auto NEBO motocykl (u anglických hledačů musíte místo nebo zadat OR). Jestliže chcete stránku, kde jsou informace o automobilech a jejich prodeji, zadáte: auto A prodej

WWW stránky. Existuje totiž perfektní česká křižovatka, kterou najdete na adrese www.seznam.cz. Obsahuje velké množství adres a lze ji vřele doporučit jako startovní místo do českého Internetu.

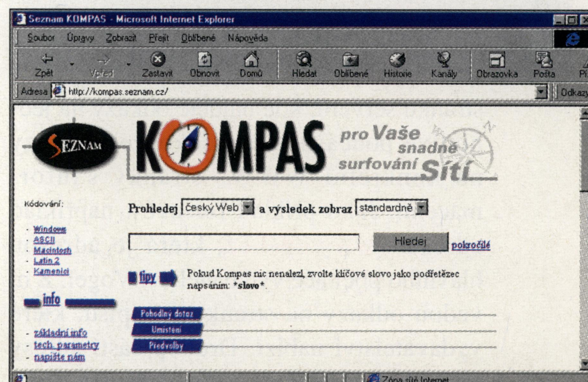
Vyhledávače

Pokud vás zajímají pouze nejzajímavější a nejdůležitější stránky, pak je výhodné použít právě křižovatku. Ovšem existuje mnoho zajímavých stránek, které nejsou v databázi žádné křižovatky. Jak se tedy na takovouto stránku dostat? Existují tzv. vyhledávače (říká se jim také prohledávače), které pravidelně vypouštějí na síť Internet tzv. pavouky, prolézající Internetem a shromažďující informace o jednotlivých stránkách. Tyto informace ukládají do obrovských databází, které jsou svou kapacitou

pro normálního člověka takřka nepředstavitelné. Pokud se připojíte na WWW stránku takového prohledávače, objeví se před vámi řádek, do kterého můžete zadat slovo nebo slovní spojení, které hledaná stránka obsahuje. Během několika okamžiků vám prohledávač zobrazí seznam stránek vyhovujících vašim požadavkům. Kliknutím na odkaz v tomto seznamu se přenesete přímo na příslušnou stránku. Nejznámějšími prohledávači jsou altavista a excite, které najdete na adresách www.altavista.com a www.excite.com. I v České republice existuje několik prohledávačů, z nichž asi nejzajímavější je Kompas na adrese kompas.seznam.cz.

Abyste mohli všechny tyto zajímavé adresy často používat, existují v prohlížeči záložky, které vám umožňují poznamenat si adresu a kdykoliv se na ni znovu podívat bez nutnosti jejího hledání. O záložkách si povíme něco příště.

TIP

Pokud se vám zdá, že určitý prohledávač je pomalý, pak věřte, že pomalé bude spíše vaše připojení na Internet. Rychlost prohledávačů je totiž velmi vysoká.

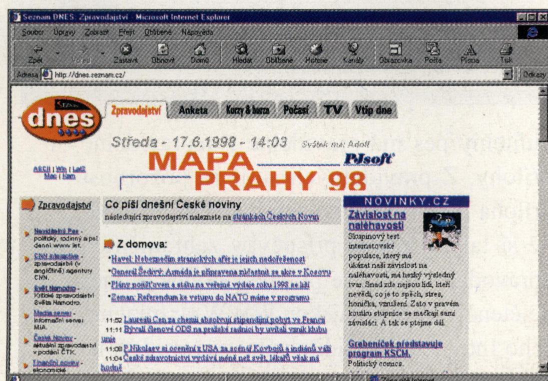
Zajímavé stránky na Internetu

Od tohoto čísla vám budeme pravidelně přinášet tipy na zajímavé WWW stránky, které můžete najít na Internetu. Budeme se pohybovat po jednotlivých kategoriích a budeme preferovat české zdroje. Nejprve se podíváme na informační zdroje, které mohou zcela nahradit noviny a rádio. Kdo by ostatně nechtěl vědět novinky dříve než soused a dříve, než se objeví v „papírových" novinách.

České noviny

Jako první zdroj by vám neměly ujít České noviny. Jedná se o stránky se zpravodajstvím ČTK. Najdete tam velice čerstvé informace, které jsou roztříděny do jednotlivých rubrik. Rubriku lze zvolit kliknutím na tlačítko rozbalovacího seznamu. K dispozici jsou například rubriky s názvy Sport, Ekonomika, Z domova nebo Móda. České noviny najdete na této adrese: ctk.ceskenoviny.cz.

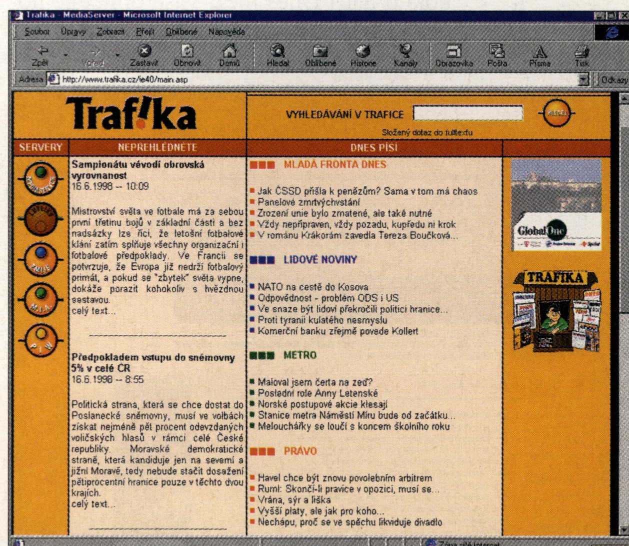
Seznam Dnes

Populární křižovatka s názvem Seznam obsahuje i nejnovější zpravodajství ze světa i domova. Najdete zde odkazy na články z jednotlivých deníků, ale i novinky seřazené dle času zveřejnění. Stránka obsahuje také odkazy na několik dalších zpravodajských stránek, a to včetně zahraniční stránky zpravodajství CNN. Seznam Dnes najdete na této adrese: dnes.seznam.cz.

Trafika

Stejně jako si chodíte pro svůj oblíbený denní tisk do trafiky, můžete i na Internetu chodit číst denní tisk do Trafiky. Jedná se o WWW stránky, na kterých najdete nejzajímavější články ze všech nejčtenějších článků. Jste také upozorněni na nejzajímavější články v rámci všech novin. Pokud hledáte článek na konkrétní téma, můžete použít ful-

ltextové vyhledávání. Trafiku najdete na této adrese: www.trafika.cz.

Svět namodro

Do kategorie „nejen zpravodajské stránky" lze zařadit „obdeník" (vychází v pondělí, středu a pátek) s názvem Svět namodro. Kromě zpravodajství a odkazů na jiné zpravodajské stránky zde najdete také velké množství článků na různá zajímavá témata

(Akta X, Kultura, UFO, Záhady, Psisko, Lidé nebo Filmotéka). Doporučit lze také velké množství článků o počítačové technice a o lidech s ní spjatých. Svět namodro najdete na této adrese: svet.namodro.cz.

Mladá fronta Dnes

Pokud patří Dnes mezi vaše oblíbené noviny, pak se určitě podívejte na tuto stránku.

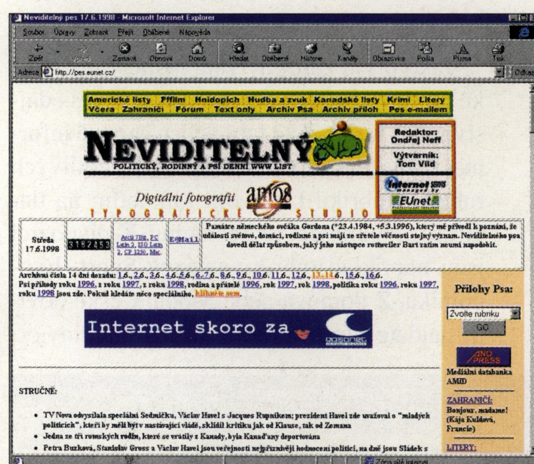
Kromě článků z papírového vydání tu jsou i přílohy, krátké zprávy, různé ankety a mnoho jiných zajímavých informací. Lze hledat také v archivu, který je dost rozsáhlý. Ani zde se nezapomíná na odkazy na jiné zpravodajské stránky (zde to jsou například Svět namodro a Neviditelný pes). www.idnes.cz

Neviditelný pes

Pokud nemáte zájem číst jen nezáživné zpravodajství, ale chcete se při

čtení zpráv také pobavit a odreagovat, nenechte si ujít „politický, rodinný a psí denní www list" s názvem Neviditelný pes, který vydává známý spisovatel Ondřej Neff. Najdete zde komentáře a reakce na většinu politických, lidských i psích událostí, které vám nemohou být lhostejné. Ne-

viditelný pes má pravidelné i nepravidelné přílohy. Z pravidelných stojí za pozornost příloha literární, filmová a hudební, rozhodně si také přečtěte příspěvky zahraničních zpravodajů. Jedná se pravděpodobně o dnes nejčtenější zpravodajskou WWW stránku našeho Internetu. Neviditelného psa najdete na této adrese: pes.eunet.cz.

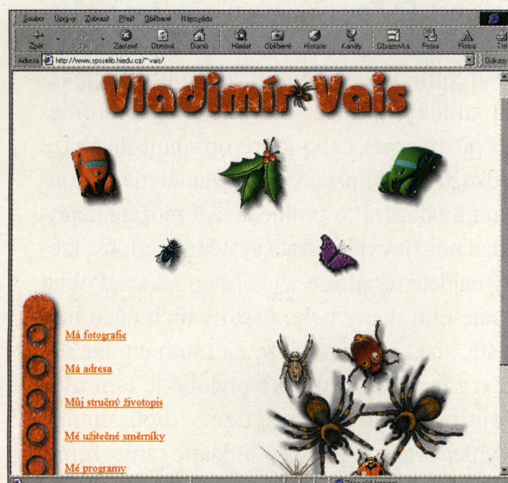
Typy stránek

Rozsáhlé prostory Internetu nabízejí velké množství informací umístěných na tzv. WWW stránkách. I když těchto stránek je obrovské množství, lze je bez problémů rozdělit do několika kategorií. Každá z kategorií má určitou charakteristickou vlastnost, kterou se liší od ostatních.

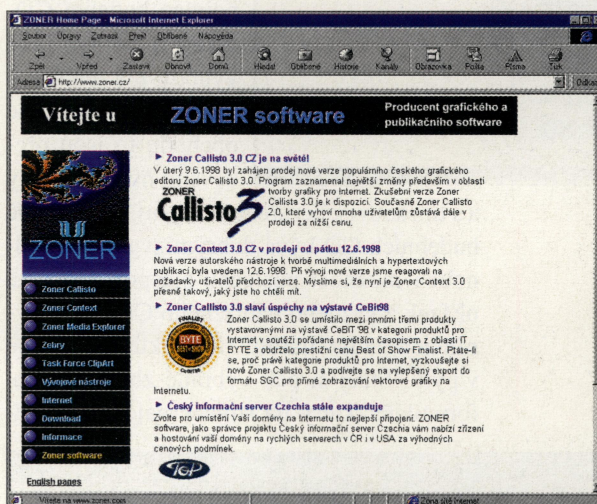
Domácí stránky

Jednou z nejrozšířenějších kategorií WWW stránek jsou tzv. domácí stránky. Někdy se jim také říká osobní (nebo anglicky home page). Tyto stránky jsou většinou vytvořeny lidmi, kteří se chtějí představit a uvést na Internetu. Na těchto stránkách najdete obvykle základní údaje o autorovi stránky – datum narození, krátký životopis a někdy i povídání o jeho zálibách. Samozřejmou součástí bývají tzv. oblíbené linky neboli odkazy na ty WWW stránky, které se autorovi stránky líbí. Většinou právě tam lze nalézt mnoho zajímavých adres, které se vám mohou hodit. Domácí stránky najdete především na stránkách vysokých škol, kde pro studenta informatiky je málem potupou nemít svou domácí stránku. Jeden ze zajímavých seznamů domácích stránek je na adrese people.vslib.cz, na které najdete domácí stránky mnoha studentů Technické univerzity v Liberci. Pokud hledáte někoho konkrétního, stačí se podívat na stránku lide.pinknet.cz, kde najdete vyhledávací formulář. Stačí do okénka zadat příjmení nebo jméno a kliknout na heslo hledej. Objeví se seznam lidí tohoto jména společně s odkazy na jejich WWW stránky a na elektronické (e-mailové) adresy.

Firemní stránky

Dalším typem stránek, kterých na Internetu rychle přibývá, jsou WWW stránky firem. Tyto stránky vznikají převážně za tím účelem, aby se lidé s firmou seznámili. Obvykle tyto WWW stránky obsahují alespoň něco o historii firmy a o jejím momentálním stavu. Na propracovanějších stránkách najdete i rozdělení na jednotlivá oddělení a také kontakty na příslušné osoby. Některé firmy (především obchodující se zahraničím) mají na svých stránkách dokonce ceníky služeb nebo fotografie a popisy výrobků. Hitem poslední doby je tzv. on-line obchod: přímo na firemních stránkách si můžete objednat určitý výrobek, nebo alespoň zjistit, kde se nachází nejbližší prodejna. U některých firem dokonce najdete speciální ceníky pro velkoodběratele, které se aktualizují i několikrát týdně. Stačí se jen podívat na příslušnou stránku, vyplnit ve formuláři přístupové jméno a hes-

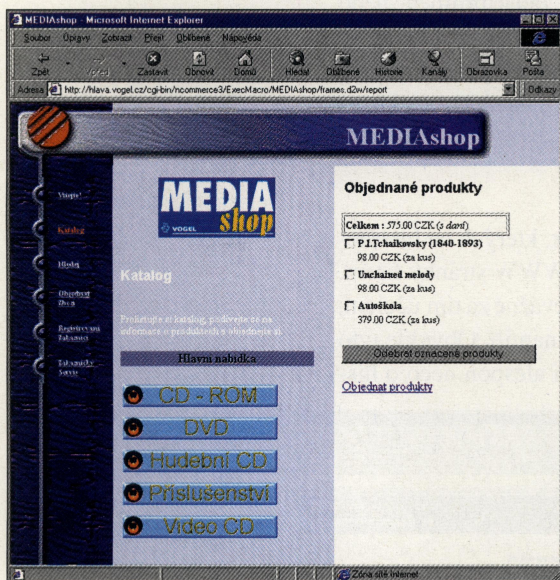
FIREMNÍ STRÁNKY

Firemní stránky obvykle obsahují i důležité kontaktní informace jako telefon, fax, nebo elektronickou adresu.

lo (které si s firmou domluvíte) a pak si během několika minut stáhnout a vytisknout kompletní ceník. Klasickým příkladem firemní stránky je například adresa www.vogel.cz. Příklad firemní stránky, kde jsou informace o prodeji určitého produktu (například počítačového programu), najdete na adrese www.zoner.cz.

Obchodní domy

Hitem Internetu jsou poslední dobou tzv. virtuální obchodní domy. Jedná se o WWW stránky, na kterých firmy nabízejí své výrobky. Jedná se především o knihy a menší (a levnější) zboží. Pokud budete kupovat televizor za patnáct tisíc, pravděpodobně půjdete raději do „kamenného“ obchodu, kde vám prodavač poradí a kde si vše můžete osobně vyzkoušet. Ve virtuálních obchodech se v současné době prodávají nejvíce hudební CD-disky a knihy. Jaké výhody má tento typ prodeje? Pro majitele obchodu to jsou především nízké náklady a s tím související „rozumné ceny“. V případě hudebních CD bývá dobrým zvykem nabídnout i možnost poslechu alespoň několika ukázek z každého nabízeného CD. Návštěvník má tudíž jistotu, že nekupuje zajíce v pytli. Stačí si pak vybrané zboží pomocí formuláře (který na stránce najdete) objednat na dobírku. Jeden ze zajímavých internetovských obchodních domů najdete na adrese hlava.vogel.cz. Pokud si chcete prohlédnout větší množství těchto virtuálních nákupních center, podívejte se na adresu www.shopping.cz. Najdete tam seznam obchodů roztříděný podle kategorií.

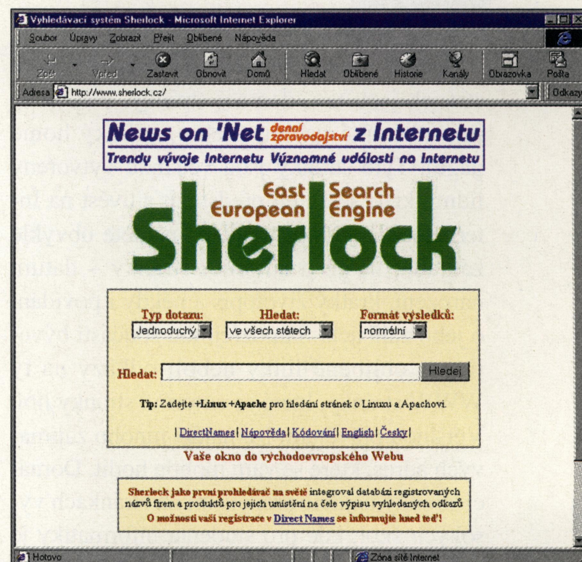

Informační stránky

Dalším typem stránek, se kterým se můžete na Internetu setkat, jsou stránky informační. Do této kategorie se kromě zpravodajských stránek řadí také stránky, jež obsahují zajímavé informace v elektronické formě. V takových stránkách lze jednoduše hledat, výsledky hledání vytisknout, případně po překopírování do textového editoru i upravit. Klasickým příkladem stránek tohoto typu je telefonní seznam, nyní dostupný také přes Internet. Dalším příkladem může být hledání v obchodním rejstříku, jehož adresu jsme již zveřejnili. Zvláštním případem jsou navigační stránky, pomocí kterých můžete prohledávat Internet nebo které obsahují databáze odkazů na zajímavé stránky zaměřené na konkrétní oblast. Pro prohledávání můžete například použít vyhledávací systém Sherlock, který najdete na adrese www.sherlock.cz. Pokud máte rádi mapy nebo často v nich něco hledáte, snad vás potěší, že na Internetu lze nalézt i je. V elektronické podobě je tam uveřejnila firma PJ Soft. Lze v nich snadno vyhledávat a výsledky hledání samozřejmě vytisknout.

Vše o e-mailu

E-mail neboli elektronická pošta je jednou z příčin, že právě Internet přitahuje stále více lidí. Potřeba komunikace totiž neustále roste, stejně jako požadavky na její možnosti, kvalitu a především na rychlost. A právě elektronická pošta může všechny tyto požadavky uspokojit.

Co je to e-mail

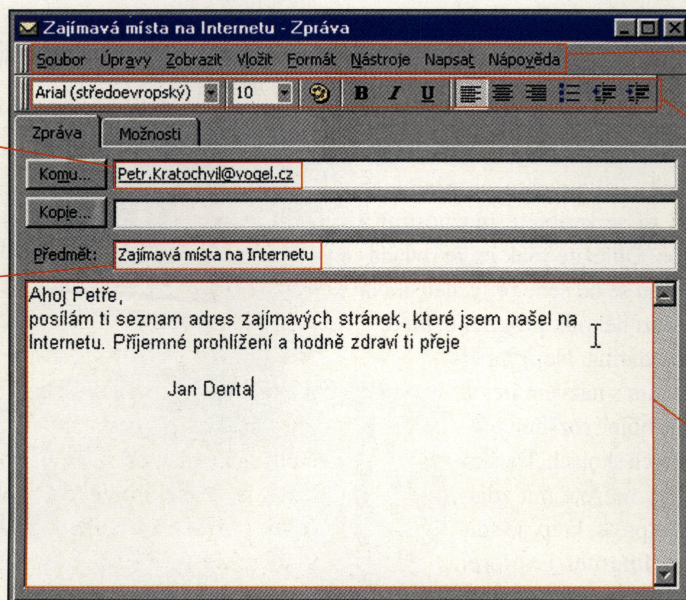
E-mail je anglický výraz pro elektronickou poštu, který se obecně vžívá i u nás. Jde o posílání dopisů v elektronické podobě přes Internet. Díky výhodám, které elektronická pošta přináší, se s ní můžete setkat i ve vnitropodnikových sítích, kde za její pomoci zaměstnanci komunikují a vyměňují si dokumenty a informace. Je to zkrátka komunikační prostředek modení doby, se kterým se budete setkávat stále častěji.

Výhody a nevýhody

Hlavní výhodou elektronické pošty je její rychlost. I několikastránkový dopis putuje na druhý konec světa nanejvýše několik minut. Odpověď tudíž může být téměř okamžitá. Kromě rychlosti potěší nejednoho spořivce i cena. Ať totiž odesíláte dopis kamkoliv, platíte vždy jen telefonní poplatky za dobu, než dopis doputuje z vašeho počítače na počítač poskytovatele připojení k Internetu. Další obrovskou výhodou je možnost „přibalit“ k dopisu téměř libovolný soubor. Může to být soubor s tabulkou v Excelu, text ve Wordu, zvuková nahrávka nebo například videoklip. Příjemce je na přítomnost takovéto přílohy upozorněn, může si ji uložit na svůj počítač a poté s ní libovolně pracovat. Největší a nejpodstatnější nevýhodou je prozatím nedokonale vyřešená bezpečnost dopisů. Proto se pomocí elektronické pošty nedoporučuje posílat důvěrnější (a důležitější) materiály. Pro kódování pošty sice existuje několik šifrovacích programů, ale jejich rozšíření není největší a jejich cena také není zrovna lidová.

TIP

Elektronická pošta vám pomůže podstatně zlepšit a zrychlit komunikaci.

Není zavináč jako zavináč

Co potřebujete, abyste mohli pracovat s elektronickou poštou (odesílat a přijímat ji)? Především počítač a připojení k Internetu. Další důležitou podmínkou jsou programy, o kterých se dovíte později. Jestliže tedy máte všechny tyto náležitosti, můžete požádat poskytovatele připojení k Internetu, aby vám přidělil elektronickou adresu. Obvykle je v ceně připojení kromě připojení samotného také elektronická adresa a poštovní schránka o velikosti 1 MB. Někteří poskytovatelé však žádají za tyto „vymoženosti" další poplatky. V tomto případě můžete buď zaplatit a dostat adresu od poskytovatele, nebo se připojit k některému internetovskému počítači, který nabízí tyto služby zdarma. Také o nich si později povíme.

Jak taková adresa vypadá? Elektronické adresy mívají různý tvar podle počítače, na kterém je umístěna elektronická poštovní schránka. Důležitým prvkem každé adresy je znak @, kterému se také říká „zavináč". Najdete ho v každé elektronické adrese. Rozděluje ji na dvě části. První část zpravidla charakterizuje konkrétní osobu, které adresa patří. Bývá to buď „jmeno.prijmeni", nebo určitý kód, který charakterizuje jméno osoby (např. „jnovak05"). Druhou částí adresy je adresa počítače, na kterém se schránka nachází. Například „poštovní počítač" pro Technickou univerzitu v Liberci má adresu vslib.cz. Adresa uživatele tedy může vypadat: Petr.Kratochvil@vslib.cz neboxjnovak007@czdos.cz.

OVLÁDÁNÍ PROGRAMŮ

Ovládání všech programů určených pro posílání a čtení pošty je téměř stejné. Stačí se naučit ovládat jeden a máte vyhráno.

Programy pro elektronickou poštu

Abyste mohli posílat elektronické dopisy, potřebujete program, který vám umožní takový to dopis vytvořit. Takovýchto programů je velmi mnoho. Liší se kvalitou, možnostmi a především cenou. Důležité však je, že ovládání těchto programů se od sebe příliš neliší. Na Internetu lze nalézt několik programů, které jsou k dispozici zdarma. Nejznámější z nich je program s názvem Pegasus Mail, který je hojně rozšířen především na vysokých školách. Dalším programem, který můžete mít zdarma, je Outlook express, který je součástí programu Internet Explorer. Také konkurenční prohlížeč, kterým je Netscape Navigator, obsahuje program pro čtení elektronické pošty. V kancelářském balíku MS Office (který ale zdarma není) najdete program s názvem Outlook, který je dnes pravděpodobně jedním z nejpoužívanějších programů pro čtení pošty.

E-mail zdarma

Zdarma můžete dostat poštovní schránku a elektronickou adresu například na těchto WWW stránkách:

- **www.post.cz** – tvar vaší adresy: **<jméno>@post.cz**
- **www.email.cz** – tvar vaší adresy: **<jméno>@email.cz**
- **www.pobox.sk** – tvar vaší adresy: **<jméno>@pobox.sk**
- **www.hotmail.com** – tvar vaší adresy: **<jméno>@hotmail.com**

Jak vypadá dopis

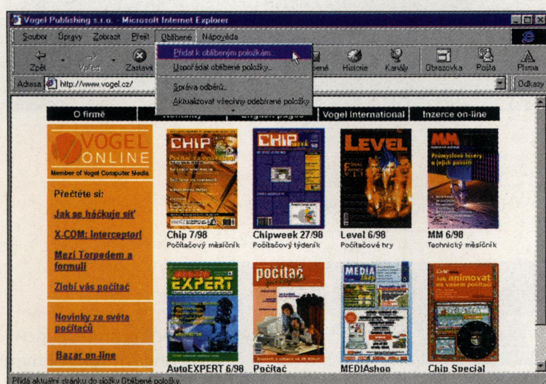
Nyní si ukážeme, jak takový dopis může vypadat. I když vzhledem a některými jinými drobnostmi se od sebe mohou programy pro čtení pošty lišit, ovládání a psaní dopisů je ve všech stejné. Zjednodušeně lze říci, že každý dopis se skládá z adresy a obsahu. Do příslušného políčka musíte napsat elektronickou adresu toho, ke komu dopis poputuje. Slušností také bývá vyplnění položky předmět, do které se píše téma dopisu. Příjemci to podstatně zjednoduší orientaci v došlé poště. Pak se stačí jen přepnout kliknutím myší do plochy pro „tělo dopisu" neboli do místa pro vlastní text dopisu. Objeví se tam textový kurzor a vy můžete psát. Pozor, stále ještě ne každý poštovní program podporuje český jazyk. Pokud tedy někomu píšete poprvé, pište „bez hacku a carek". Teprve když vám adresát potvrdí, že jeho program „česky umí", můžete psát česky se všemi náležitostmi.

Oblíbené stránky

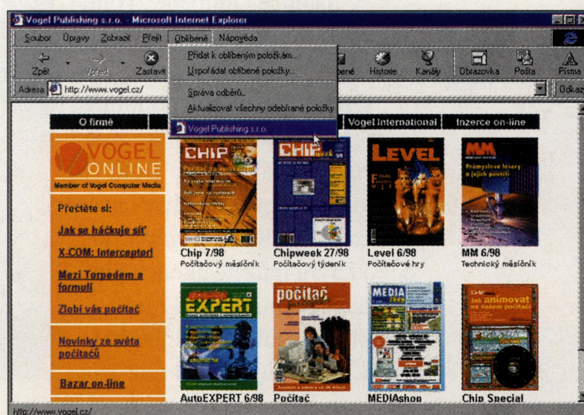

Internet, jak jsme si již říkali, obsahuje obrovské množství WWW stránek se spoustou zajímavých informací. Protože při průměrně dlouhém „surfování" po vlnách Internetu si prohlédnete několik desítek stránek, může se počet navštívených WWW stránek přiblížit k několika stům. Jistě uznáte, že orientovat se v takovéto záplavě stránek není možné. Právě proto má každý prohlížeč v sobě integrovánu funkci, která vám umožní si přehledně poznamenat, které stránky se vám líbily a kde je najdete. V některých prohlížečích se tato funkce jmenuje „Oblíbené" a v anglických verzích „Bookmarks". Jak se s ní pracuje?

Pokud se dostanete při prohlížení WWW stránek na nějakou zajímavou stránku, stačí jen v nabídce Oblíbené kliknout na položku Přidat k oblíbeným položkám.

Objeví se okno, ve kterém zvolíte typ stránky, případně vytvoříte novou složku (adresář) pro tuto stránku. V tomto okně také musíte vyplnit políčko, do něhož se zadává název položky, pod kterou se vám stránka objeví mezi oblíbenými.

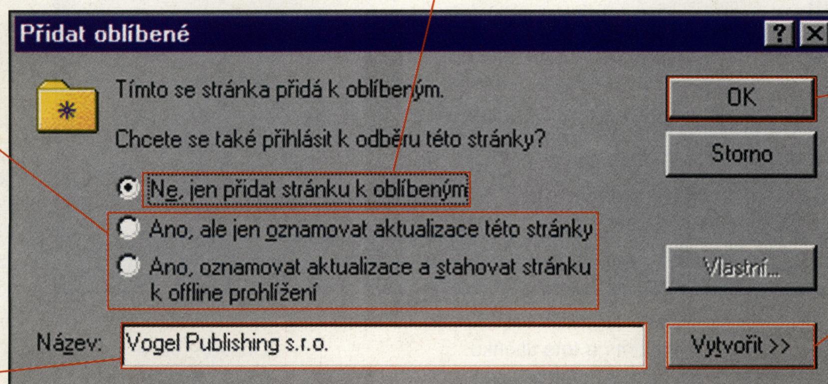

Nyní si budete chtít opět prohlédnout svoji oblíbenou stránku. Ať budete na kterékoliv stránce, stačí, když v nabídce Oblíbené kliknete na položku s názvem konkrétní záložky.

Určitě si nyní řeknete, že pokud stránek bude víc, ztratí tyto oblíbené položky na přehlednosti a srozumitelnosti. Naštěstí i na tento problém tvůrci programů mysleli. Složku Oblíbené totiž můžete rozdělit na několik

Pomocí této volby přidáte stránku k oblíbeným

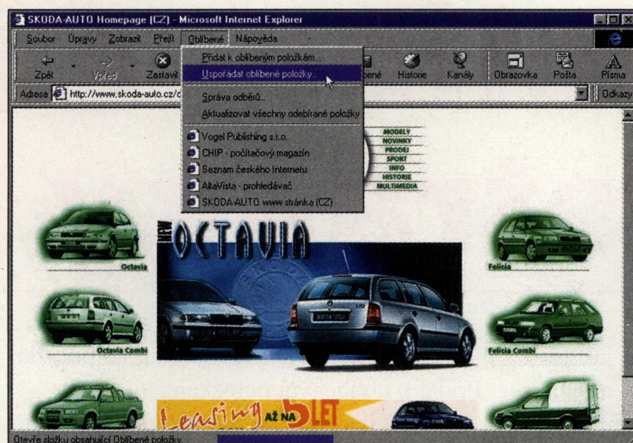
Jestliže zvolíte jednu z těchto voleb, budete elektronickou poštou upozorněni na aktualizaci stránky

Kliknutím na OK volbu potvrdíte

Kliknutím na toto tlačítko se okno rozšíří o možnost vytvoření nové složky nebo o možnost zařazení záložky do některé existující složky

Zde napíšete název své složky

podsložek (přihrádek), které vám umožní si setřídit oblíbené stránky lépe. Nyní si ukážeme, jak se takové složky vytvářejí.

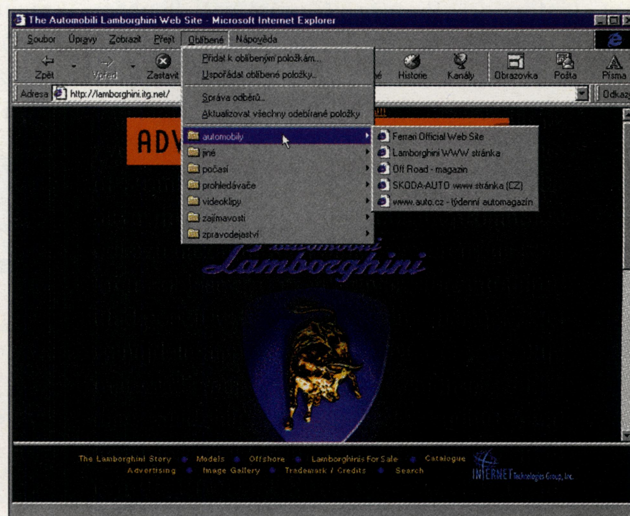
V nabídce Oblíbené zvolte položku Uspořádat oblíbené položky.

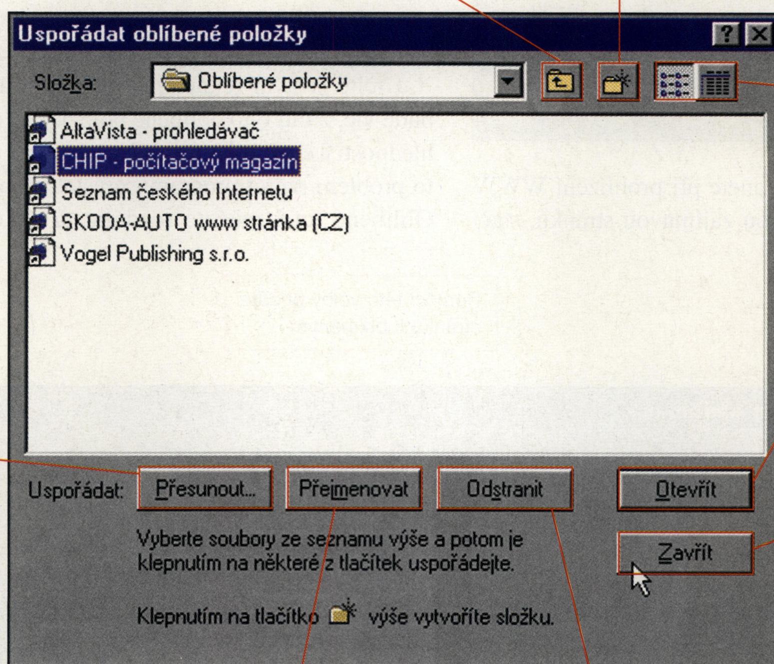
Objeví se okno, podobné programu Průzkumník. Zde můžete vytvářet nové složky, přesouvat, přejmenovávat i mazat záložky. Kliknutím na tlačítko Zavřít můžete ukončit práci se záložkami a okno zavřít.

Oblíbené položky nyní můžete mít rozděleny na několik kategorií, což vám zpřehlední pohyb po Internetu.

Záložky jsou výborným nástrojem, který vřele doporučujeme používat. Práce s nimi je podobná práci se složkami a se soubory v programu Průzkumník. Umožňují vám rychlý pohyb po celém Internetu.

Pomocí tohoto tlačítka se přepnete o složku „výše“

Tímto tlačítkem lze vytvořit novou složku

Přepínání mezi podrobným a stručným výpisem

Pomocí tohoto tlačítka otevřete vytvořenou složku

Kliknutím na toto tlačítko ukončíte práci se záložkami a okno zavřete

Pomocí tohoto tlačítka přesunete označené záložky na určité místo

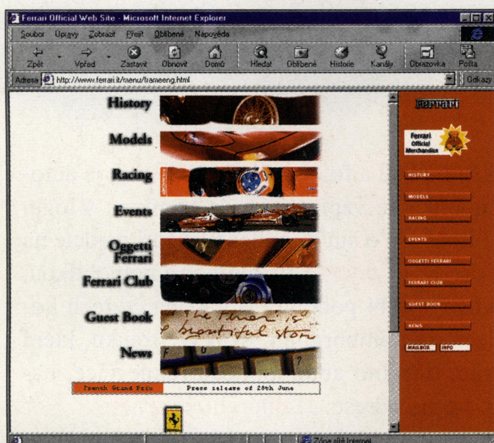
Kliknutím na toto tlačítko lze záložku přejmenovat

Odstraní označené záložky

Automobily na Internetu

Rozsáhlou oblastí, které je na Internetu věnována opravdu velká pozornost, jsou automobily a vše, co s nimi souvisí. Téměř každý výrobce automobilů má svou WWW stránku, na které představuje své modely, novinky a uveřejňuje zajímavosti s touto oblastí spojené. Další kategorií jsou místa, kde se auta prodávají, a to jak regionální prodejci nových automobilů, tak i autobazary. Také zde je nabídka opravdu rozsáhlá. Neméně zajímavé jsou internetovské časopisy, které se zabývají automototematikou. Jejich předností je rychlost, jíž reagují na novinky a události.

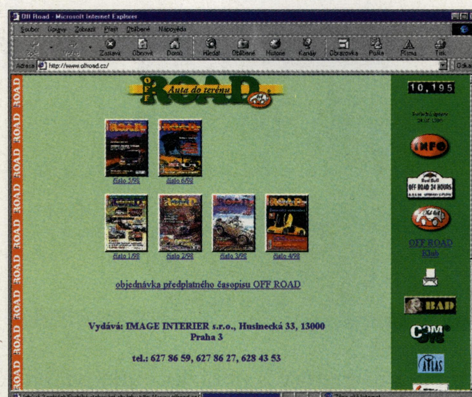
Obvyklé je jednodenní až týdenní vydání. Poslední kategorií jsou stránky automobilových a motocyklových fandů, které často obsahují velice zajímavé informace a obrázky.

Nové automobily

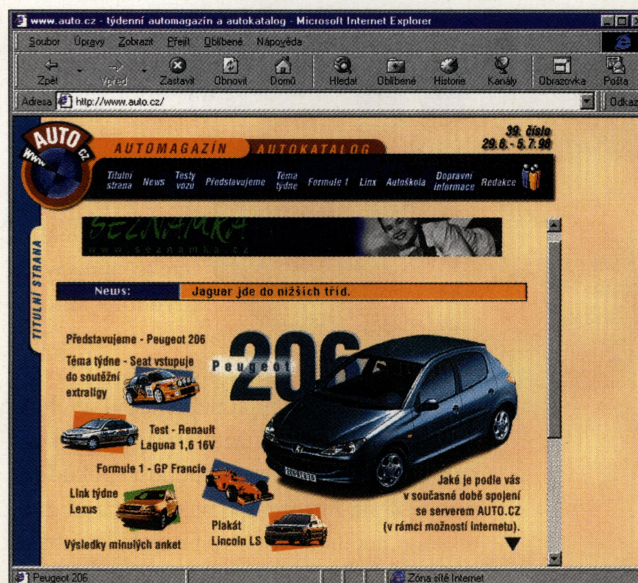
Absence prezentační WWW stránky je dnes u předních automobilek považována za ostudu. Proto na českém Internetu najdete stránky většiny známých výrobců, případně jejich distributorů. Na většině firemních stránek najdete podrobný popis modelů, včetně technických údajů a fotografií. Mezi prvními, kdo u nás poznal důležitost Internetu a vytvořil informační centrum o automobilech, byla právě mladoboleslavská Škoda, a. a. s. Její stránky najdete na adrese www.skoda-auto.cz.

Automobilové magazíny

Stejně jako v novinových stáncích můžete najít mnoho časopisů o automobilech, také na Internetu lze najít časopisy s touto tema-

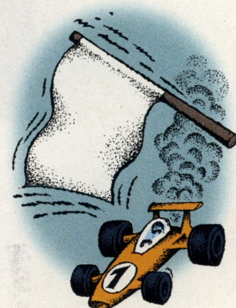

tikou. Jedním z nejznámějších (a nejoblíbenějších) je týdenní automagazín, který najdete na adrese www.auto.cz. Najdete na něm obvyklé testy vozů, novinky z této oblasti a články na aktuální témata. Další částí magazínu je autokatalog, ve kterém si můžete vyhledat vůz snů podle zadaných kritérií.

INFO

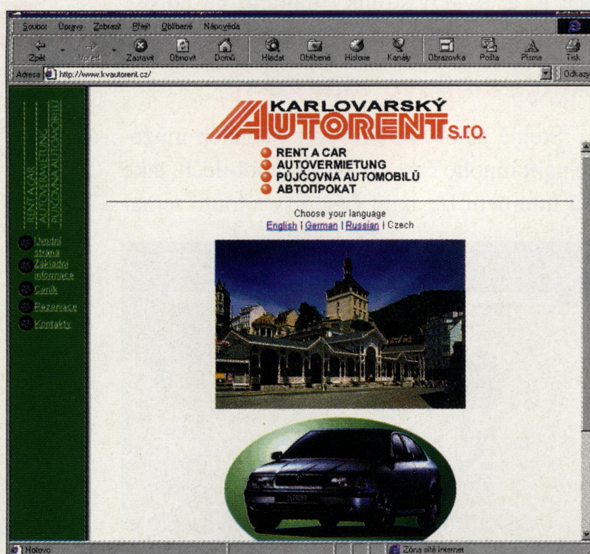
Na Internetu najdete zajímavosti a obrázky téměř o každém vyrobeném automobilu.

Dalším internetovským magazínem, který se ale zabývá především terénními vozy, je Offroad. Jde o elektronickou verzi stejnojmenného časopisu. Na adrese www.offroad.cz můžete najít nejzajímavější články včetně pěkných obrázků. Na této adrese si lze i objednat předplatné časopisu nebo získat jiné zajímavé informace z této oblasti.

Autoškoly a autopůjčovny

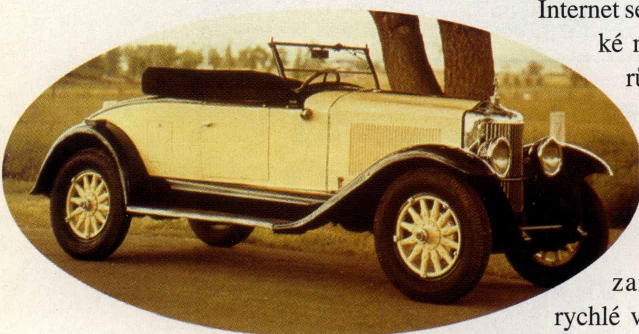
Také autoškoly a autopůjčovny začínají se svými prezentacemi pronikat na Internet. Na stránkách těchto firem najdete zpravidla

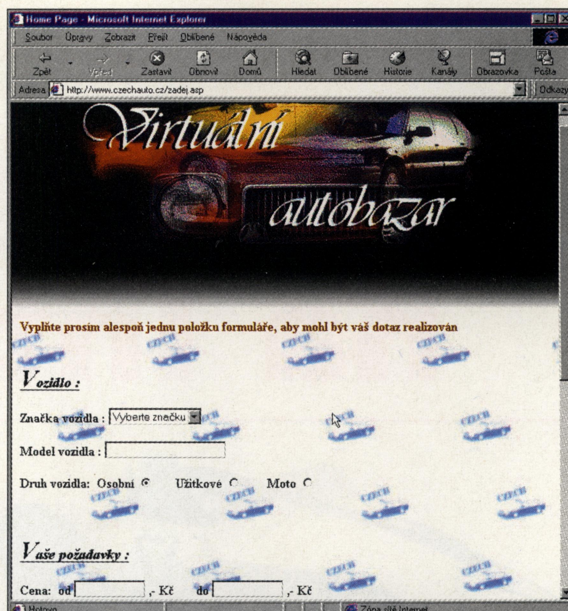

kompletní ceníky s obrázky půjčovaných automobilů. U všech najdete kontaktní telefon, případně adresu elektronické pošty. U autopůjčoven bývá obvyklé i uvedení výpůjčních pravidel. Odkazy na seznam autopůjčoven a autoškol najdete na adrese www.seznam.cz/Komercni_zalezitosti/Automoto/.

Autobazary

Na Internetu lze najít nejen nová auta. Na Internet se také přesouvá velké množství autobazarů, které můžete obdivovat podél českých silnic. Výhody elektronické podoby takovéhoto autobazaru jsou zřejmé: rychlé vyhledávání (například podle typu nebo ceny), rychlost (za jednu hodinu můžete „projít“ i několik autobazarů) a snadná dostupnost (pokud jste připojeni na Internet, nemusíte vstát ze židle u svého počítače). Seznam mnoha autobazarů najdete na adrese www.seznam.cz/Komercni_zalezitosti/Automoto/Autobazary/. Zajímavý autobazar najdete například na této adrese: www.czechauto.cz.

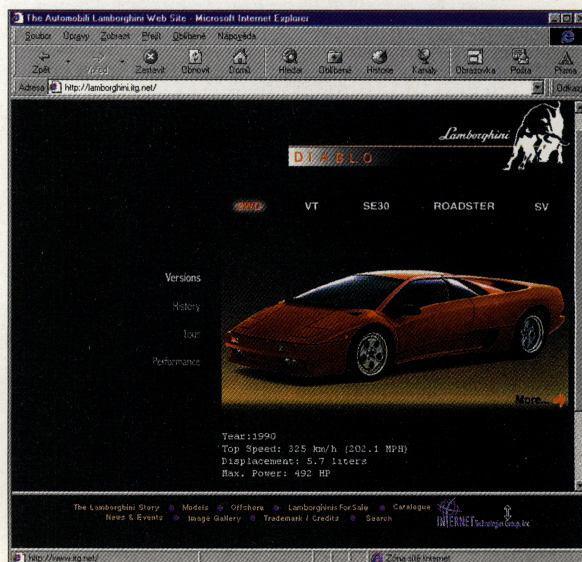

Supersporty

Jako bonbonek na konec jsme si pro vás nechali adresy stránek, na kterých můžete najít automobily svých snů, včetně technických údajů a fotografií. První z nich je automobilka se vzpínajícím se koníkem v logu. Téměř vše o automobilech Ferrari najdete na adrese www.ferrari.it. Druhou automobilkou, která vyrábí podobný skvost na čtyřech kolech, je Lamborghini. WWW stránku, která vám o těchto automobilech řekne více, najdete na adrese: lamborghini.itg.net.

Hudba a zvuk na PC

Doby, kdy počítač byl pouze mlčícím (v lepším případě pípajícím) pracovním nástrojem, jsou už dávno pryč. Dnes můžete na počítači doslova kouzlit se zvukem i s obrazem. Takovým počítačům, které dokáží pracovat s těmito komponenty, se říká multimediální. Co tedy musí takový multimediální počítač obsahovat?

Zvuková karta

První důležitou součástí je zvuková karta. Při koupi nového počítače se vám může jen výjimečně stát, že nebude vybaven zvukovou kartou. Stává se to jen u těch opravdu nejlevnějších modelů a u počítačů, u kterých je zvuková karta zbytečná. Ve většině případů však zvukovou kartu v počítači najdete. Obvykle jde jen o nejjednodušší model, ale není problém se s prodejcem domluvit na výměně za lepší. Musíte ale počítat s tím, že základní typ zvukové karty vás přijde přibližně na 1000 Kč, zatímco lepší typy zvukových karet stojí obvykle více než 3 000 Kč.

Reproduktory

Další součástí, kterou u multimediálních počítačů najdete, jsou reproduktory. V poslední době jsou v oblibě tzv. multimediální monitory, ve kterých jsou reproduktory zabudovány. Pro základní potřeby tyto reproduktory v monitorech postačí a obvykle tyto monitory nebývají o moc dražší než jejich nemultimediální kolegové. Pokud však chcete na počítači například poslouchat zvuková CD nebo máte na zvuk vyšší nároky, doporučujeme vám koupi samostatných reproduktorů. Těch je několik typů a ceny se pohybují od 500 Kč za nejjednodušší až po několik tisíc za lepší, složené z několika částí. Pokud chcete poradit při výběru správných reproduktorů, přečtěte si v čísle 5 oddíl Zařízení, kde najdete o reproduktorech více informací. Zajímavou variantou je propojení zvukové karty přímo s vaší věží (nebo magnetofonem), u které je zvukový vstup (obvykle označený LINE IN).

Pro hrátky s videem potřebujete také speciální kartu, která s videem umí pracovat. Takovéto karty nebývají běžnou součástí počítače. Také jejich cena se pohybuje od deseti tisíc až do závratných výšek. Důležité ovšem je, že po instalaci této karty můžete téměř profesionálně pracovat s videem i na svém běžném domácím počítači.

Mikrofon a sluchátka

Pro práci se zvukem je možné dnes také použít mikrofon. Jeho konektor se zasouvá v zadní části počítače do zvukové karty (zdířka označená MIC). Ti, kteří nechtějí rušit zvukem ostatní nebo chtějí mít kvalitnější poslech, mohou použít sluchátka. Jejich konektor se zasouvá do zvukové karty (zdířka označená symbolem sluchátek nebo PHONES). Cena sluchátek se pohybuje od několika set za nejjednodušší až po několik desítek tisíc za nejlepší.

Když tedy máte všechno toto vybavení, zbývá vám pouze tyto komponenty zapojit do správných zdířek a pustit multimediální program nebo hudební CD.

Nahrávání zvuku

MIKROFON

Investice do mikrofonu se určitě vyplatí, obzvlášť pokud se chcete za pomoci počítače učit jazyky. Některé programy (právě díky mikrofonu) umí kontrolovat vaši výslovnost. Cena nejlevnějších mikrofonů se pohybuje okolo 200 Kč.

Ještě donedávna byl počítač něčím neosobním, čistě pracovním nástrojem, stejně jako pro dělníka stroj nebo pro sekretářku psací stroj. S rozvojem techniky se počítač začal stávat nejen pracovním, ale i zábavním centrem. V počítači si můžete přehrávat videozáznam a pouštět hudební CD nebo se pomocí počítače učit hrát na kytaru. To vše bylo možné teprve s rozvojem těch částí počítače, které se zabývají zpracováním a přehráváním zvuku. O přehrávání zvuku jsme se již zmiňovali – potřebujete k tomu pouze zvukovou kartu a reproduktory. Pokud však chcete zvuk i nahrávat, musíte si koupit i mikrofon.

Záznam a ukládání zvuku

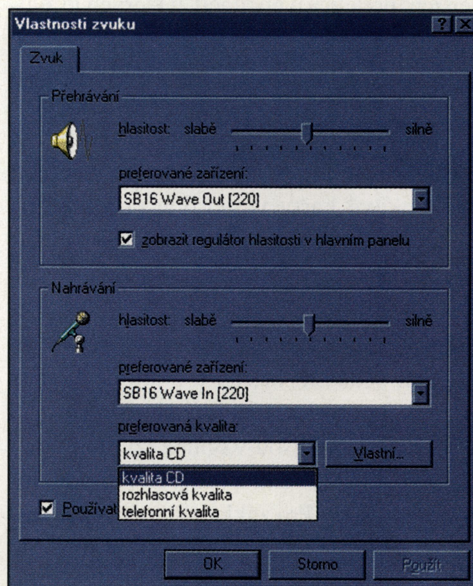
Pokud tedy vlastníte multimediální počítač, můžete si zkusit, jaká kouzla se dají dělat na počítači se zvukem. Základem je nahrávání (anglicky „recording") zvuku z jiného zdroje nebo z mikrofonu. To funguje tak, že zvukový signál přivedený do karty se digitalizuje, což znamená, že se převede na sled čísel, která dokáže počítač opět interpretovat jako zvuk. Pokud uložíte nahrávaný zvuk na pevný disk počítače, je struktura souboru velmi podobná záznamu na hudebním CD. Takovýto záznam pak lze různými programy dále upravovat – míchat, stříhat nebo vytvářet různé zvukové efekty. Tyto možnosti závisí především na zvukové kartě (zda podobné „kousky" podporuje) a na procesoru (je-li dostatečně rychlý).

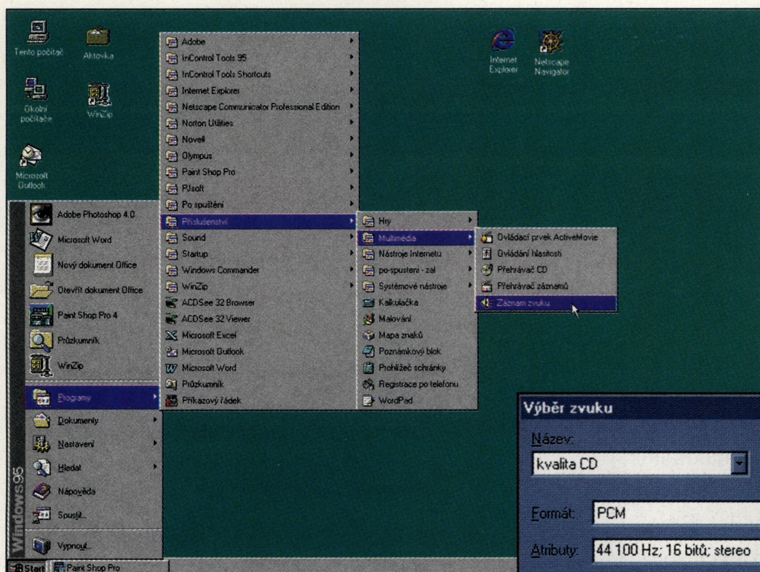
Vstup a výstup

Nejdříve je třeba si zjistit, zda můžete ovládat patřičné vstupy a výstupy na zvukové kartě. To zjistíte, když dvakrát kliknete na ikonu reproduktoru vpravo na hlavním panelu Windows. Otevře se okno s ovládacím pultem pro jednotlivé výstupy. Měli byste zde najít regulátory hlasitosti CD přehrávače, linkového vstupu (na linkový vstup můžete připojit například magnetofon), mikrofonu a celkové hlasitosti reproduktorů. Pokud chcete některé ze zařízení ztišit, stačí najet ukazatelem myši na táhlo potenciometru a za současného držení levého tlačítka ho stáhnout dolů.

Jestliže chcete nahrávat, je třeba z nabídky Možnosti vybrat Vlastnosti a v této nabídce

zvolit položku záznam. Postupným proškrtáváním jednotlivých vstupů zvolíte jejich zobrazení v okně Recording Control.

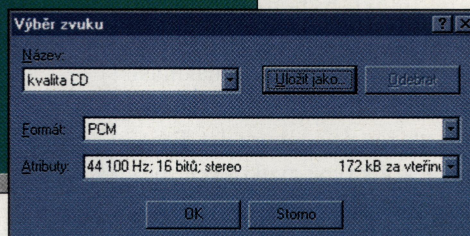
Před nahráváním je nutno zvolit zdroj signálu proškrtnutím daného pole. Pokud spustíte pro otestování zdroj signálu, např. mikrofon, a řeknete pár vět při kliknutí na tlačítko pro nahrávání v programu Záznam zvuku, zjistíte tak úroveň hlasitosti signálu. Pokud

ukazatel v sekci Recording dosahuje do červeného pole, je potřeba snížit úroveň na regulátoru hlasitosti.

Pokud naopak potřebujete získat hlasitější vstup z mikrofonu, přidejte na jeho regulátoru směrem nahoru.

Nyní si ukážeme, jak opravdu nahrávat. Kliknutím na tlačítko Start / Programy / Příslušenství / Multimédia / Záznam zvuku spusťte program Záznam zvuku. Nejprve je nutné zvolit kvalitu nahrávání. Tato volba se provádí v nabídce Úpravy / Vlastnosti zvuku. Zásadně neměňte

položku Preferované zařízení, ale můžete změnit kvalitu záznamu. Platí úměra, že čím vyšší je kvalita záznamu, tím větší místo vám zabere soubor se zvukem na pevném disku počítače.

Pro ilustraci: Pokud chcete pořídit záznam v CD kvalitě a stereo, budete potřebovat na 1 minutu 10,5 MB na pevném disku; k přenesení na jiný počítač byste potřebovali osm 3,5" disket.

Pokud vám ale stačí telefonní kvalita, jedna minuta zabere jen 0,66 MB. Záznam je pak monofonní a kvalita se blíží mluvenému slovu v telefonu.

Vlastní nahrávání probíhá po stisknutí tlačítka Record. Poté se začíná nahrávat záznam ve zvolené kvalitě. V momentě, kdy chcete skončit, stisknete Stop a můžete dále pracovat se záznamem. Mezi běžné funkce patří střih, spojení dvou záznamů, postupný náběh nebo doběh hlasitosti apod. Pokud chcete hotový zvuk uložit, máte možnost jej uložit s příponou WAV a také můžete měnit kvalitu ukládaného souboru.

Pozor však na jednu vlastnost. V případě, že jste zvolili nahrávání v telefonní kvalitě a při uložení chcete zvýšit kvalitu na CD, nedojde k nárůstu kvality, ale pouze ke změně na větší objem dat, protože např. údaje o stereokvalitě nebo dynamice záznamu nebudou k dispozici. Proto je lepší pro nahrávání vždy volit záznam v CD kvalitě a při ukládání zvolit vhodnou úroveň kvality podle zamýšleného použití. Formát doporučujeme ponechat původně nastavený.

PŘIPOJENÍ MIKROFONU

Mikrofon se připojuje do zdířky zvukové karty v zadní části počítače. Tato zdířka bývá obvykle označena MIC. Některé typy mikrofonů se dodávají připojené ke sluchátkům. To může být výhodné zejména tehdy, potřebujete-li mít při práci s mikrofonem volné ruce.

Kouzla se zvukem

TIP

Programy Cakewalk i GoldWave najdete ve formě sharewaru na Internetu. Můžete si je po určitou dobu zdarma vyzkoušet a poté v případě spokojenosti i zakoupit.

Má-li počítač pracovat se zvukem, musí být zvuk uložen v podobě počítačových dat. To znamená, že zvukový signál musí být digitalizován (převeden na čísla) a uložen do souboru dat. Existuje několik typů zvukových souborů, které rozeznáte podle přípony jejich názvu. Se zvukovými soubory pak počítač pracuje prostřednictvím specializovaných programů, které určitému typu souboru „rozumějí“. Přiblížíme vám některé typy zvukových souborů, s nimiž se setkáte nejčastěji.

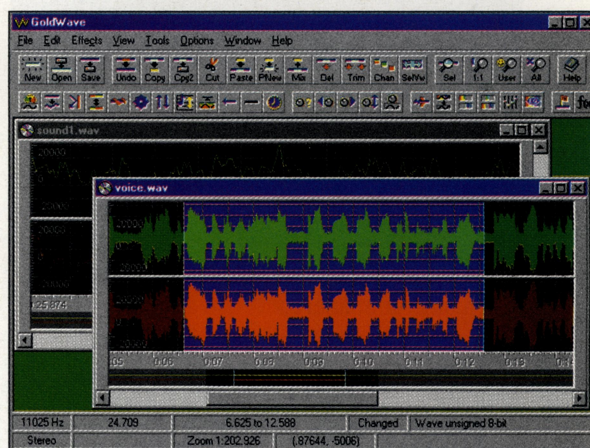

WAV

Nejznámějším zvukovým formátem je soubor wav, ve kterém jsou například uloženy všechny standardní zvuky Windows95. Tento formát není komprimovaný (zhuštěný), a proto zabírá příliš mnoho místa na disku i v paměti počítače.

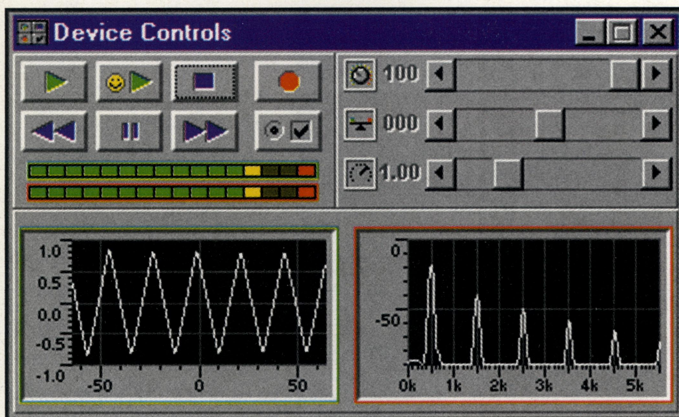
MP3

Dalším (stále častěji) prosazujícím se formátem je MP3. Jde o komprimovaný formát využívaný především na Internetu. Podstatou komprese (zhuštění) těchto zvukových souborů je skutečnost, že pokud najednou v tentýž okamžik hraje naplno například trubka, pak zároveň hrající flétna nebo housle nejsou slyšet, tedy lidské ucho je nepostřehne. A tak komprimační programy dovedně vybírají jednotlivé pasáže tak, aby odstranily zvuky, které stejně neslyšíte; tím docilují až dvanáctinásobné komprese dat oproti normálu. Pokud bychom si představili, že jeden hudební CD uložený v podobě nekomprimovaných počítačových dat by zabral čtyři sta padesát 3,5" disket, pak po kompresi do formátu MP3 by se vešel na pouhých 38 disket! To je opravdu znatelná úspora místa, navíc bez běžně znatelné ztráty na kvalitě reprodukce nahrávky. V současné době je Internet zaplněn množstvím zdrojů se soubory MP3, které obsahují nahrávky populárních i neznámých interpretů.

MOD

Dalším (i když poněkud „exotickým“) formátem je zvukový soubor s příponou MOD. Je to formát původně určený pro zvukové soubory z počítačů Amiga. Jde v podstatě o kombinaci zvukového souboru a souboru

MIDI (o MIDI se dočtete v dalších odstavcích tohoto článku). Základem je řada krátkých vzorků zvuku jednotlivých nástrojů použitých ve skladbě. Tyto vzorky jsou podle nějakého schématu, které můžeme zjednodušeně chápat jako notový part, postupně přehrávány. Výhodou tohoto formátu byla možnost pracovat s neomezeným množstvím nástrojů a jejich variací a také fakt, že skladba zněla všude stejně, protože notový part nesl s sebou i zvuky všech nástrojů. Komponování, nahrávání a přehrávání těchto zvukových souborů probíhalo na počítačích PC vždy jen prostřednictvím specializovaných programů a v poslední době se již příliš často nepoužívá.

Pro všechny tyto formáty souborů existuje velké množství přehrávačů, které jsou na

Internetu k dispozici obvykle zdarma, nebo je najdete na některých discích CD-ROM se sbírkami volně šiřitelných programů.

MIDI

Tím jsme vyčerpali možnosti klasických zvukových souborů a zajdeme do světa MIDI hudby. Soubor pro MIDI nástroje s příponou MID nebo RMI je vlastně notová osnova, ve které je zapsáno, kdy má zahrát notu některý nástroj z banky MIDI, uložené na zvukové kartě. Zjednodušeně lze říci, že banka MIDI je jakýsi soubor, ve kterém jsou nahrány úryvky hry jednotlivých hudebních nástrojů. Z těchto vzorků pak počítač menšími úpravami skládá výsledný zvuk. Protože ne každá zvuková karta má stejnou banku MIDI, může soubor MIDI přehrávaný na různých zvukových kartách mít různý zvuk i při použití stejných nástrojů.

MP3 je náročný

Přehrávání souborů ve formátu mp3 je náročné na výkon vašeho procesoru. Pro plynulé přehrávání je doporučen alespoň procesor Pentium s taktovací frekvencí 100 MHz.

Zvukové editory

Práce se zvukem je samozřejmě možná i za pomoci běžných programů, které najdete jako součást Windows. Pokud však budete chtít se zvukem pracovat trochu více, doporučujeme pořídit si některý ze sharewarových nebo komerčně šířených zvukových editorů.

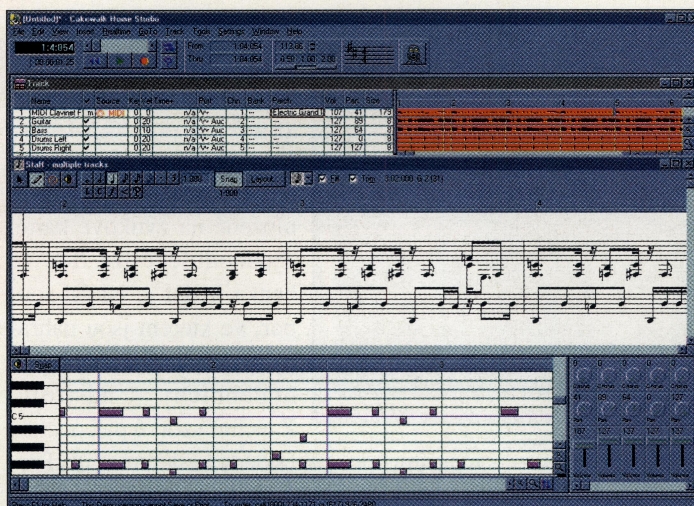
Sharewarový GoldWave

Jedním z mnoha je program GoldWave od Chrise Craiga. Tento sharewarový zvukový editor je neustále vylepšován a v současné době má takové množství funkcí, že vám pro běžné pokusy se zvukem a neprofesionální tvorbu jistě postačí. Tento program umožňuje komfortní práci se zvukovými soubory, a to od jejich pořízení z různých zdrojů přes následné zpracování, jako je střih jednotlivých stop či mixáž více souborů (i v různých formátech) do jednoho, až

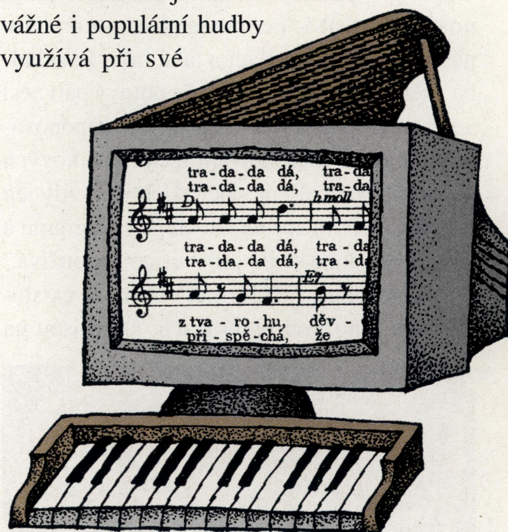

TIP

Pokud vaše karta nemá banku MIDI (na kartě není napsáno Wave Table), budou vám přehrávané MIDI soubory znít jen jako jednoduché melodie „vybrnkávané“ jedním nástrojem.

Notátor je v podstatě speciální textový editor, který místo písmen píše noty a všechny ostatní hudební značky. Jeho výsledným produktem je tištěná partitura nebo jednotlivé party nástrojů v orchestru. Proto nenabízí tak širokou škálu funkcí v oblasti vlastního zpracování syntetického zvuku jako specializované zvukové editory. Je však výkonnější v části týkající se například hudebních značek. Umožňuje také přímo svázat jednotlivé takty s doprovodným textem třeba u písní. Notátory se používají pro větší orchestry a v dnešní době je mnoho autorů vážné i populární hudby využívá při své

práci. Obecně se dá říci, že pokud komponujete hudbu, kterou budou hrát živí hudebníci, je lepší pracovat v notátoru. Pokud celá vaše práce bude probíhat jen v počítači, je dobrou volbou kvalitní sekvencer.

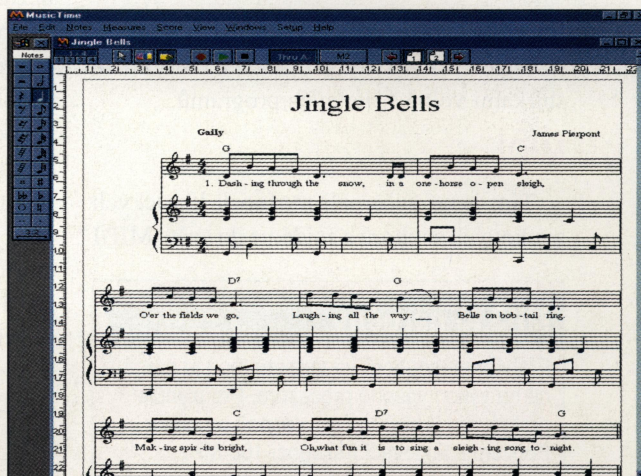
po následné uložení v jednom z dvanácti formátů.

Sekvencery a notátory

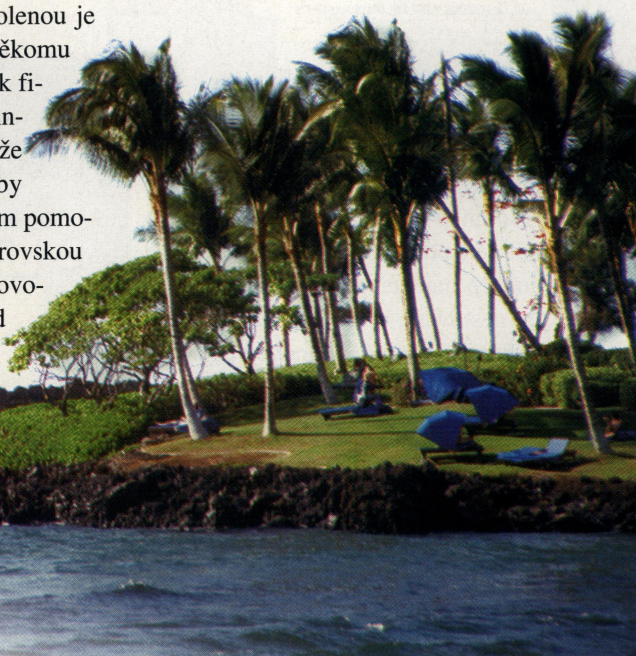
Dalším typem programů jsou programy pro práci se soubory MIDI (odborně jim říkáme sekvencery a notátory). Sekvencer je program, který je určen pro komponování hudby s cílem výsledný produkt přehrát na zvukové kartě a tento zvuk nahrát například do zvukového souboru nebo na magnetofon. Sekvencery umožňují také tisk partitur, ale jejich silnou zbraní je množství funkcí pro práci s vlastním nástrojem během přehrávání not. Některé lepší sekvencery zvládnou odděleně nahrát prostřednictvím mikrofonu a zvukových komponent zpěv, ten pak přehrát spolu s MIDI partiturou a získat kompletní „studiovou“ nahrávku. Tímto způsobem dnes své nahrávky pořizují a upravují mnozí populární zpěváci a skupiny.

Mezi známé sekvencery nesporně patří Cakewalk. Ten může pracovat ve dvou režimech: jednoduché zobrazení a plnohodnotná notová osnova. Také je možno přes připojený MIDI nástroj, třeba elektrické varhany, vkládat noty pouhým hraním na nástroj. Program totiž sleduje komunikaci mezi počítačem a nástrojem a zaznamenává vše, co hrajete na varhanách.

Cestujeme s Internetem

Odjet v létě na krásnou dovolenou je určitě snem nejednoho z nás. Někomu ve vyplnění snu brání nedostatek financí, jinému zase nedostatek informací. Oba tyto problémy může vyřešit Internet. Tedy ne, že by vám sehnal peníze, ale může vám pomoci najít levnější dovolenou. Obrovskou výhodou je možnost vybrat si dovolenou, aniž byste museli vstát od počítače. Nabídka cestovních

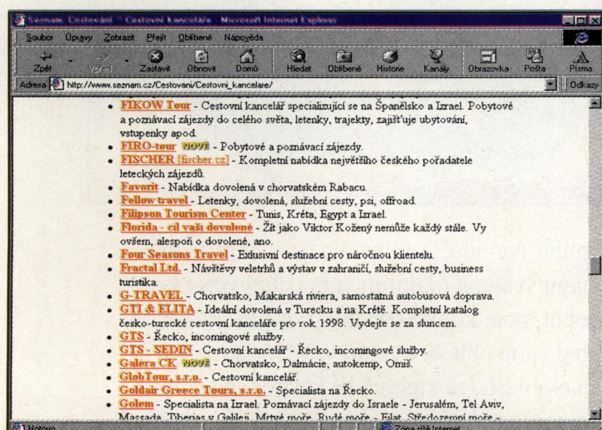

kanceláří na Internetu je již opravdu tak rozsáhlá, že lze bez nadsázky říci, že kdo není na Internetu, ten jakoby nebyl…

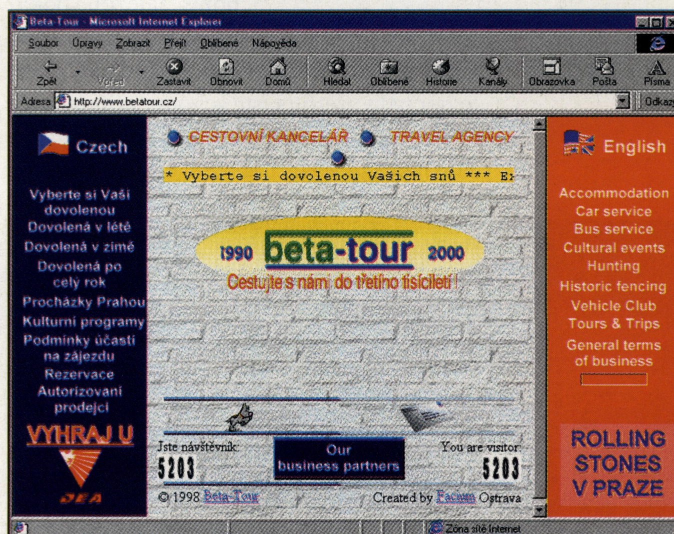
Seznam

Nejlepší startovní místo pro hledání dovolené vašich snů je Seznam. Tedy ne, že by Seznam přímo nabízel báječnou dovolenou, ale najdete na něm odkazy na WWW stránky více než 200 cestovních kanceláří. Můžete tak v klidu, bez pobíhání vybrat přesně to, co hledáte. Adresa tohoto seznamu je: www.seznam.cz/Cestovani/Cestovni_kancelare/.

Betatour

Jednu z pěkných WWW stránek má i cestovní kancelář Betatour. Je tu přehled mnoha typů zájezdů, a to včetně možnosti objednání (i zaplacení). Najdete tu komplexní nabídku

včetně podmínek zájezdů i možnosti jejich rezervace. U zimních zájezdů je i aktuální sněhové zpravodajství z dané oblasti. Tyto stránky najdete na adrese www.betatour.cz.

Firotour

Další zajímavou cestovní kanceláří, která má také kvalitní WWW stránky, je Firotour. Najdete zde velkou nabídku zájezdů všech typů, včetně zájezdů „na poslední chvíli". Výhodou je, že tu jsou i informace o umístění poboček po republice, takže víte, kam to máte nejblíže. Tyto stránky najdete na adrese www.firotour.cz.

Fischer

Také jedna z našich největších a nejznámějších cestovních kanceláří nabízí své zájezdy na Internetu pomocí WWW stránek. Na těchto stránkách najdete všechny informace důležité pro cestování, včetně nabídky „last minute". Najdete zde také předpověď počasí a seznam poboček této cestovní kanceláře. Tyto stránky mají adresu www.fischer.cz.

!!! Na poslední chvíli !!!

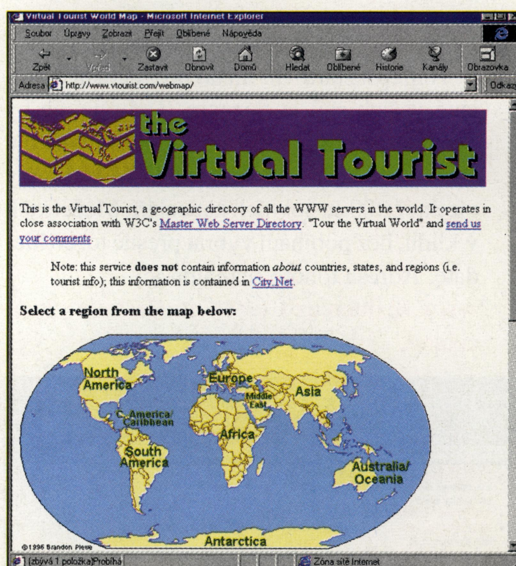
č.	CK	Místo	Termín	Zájezd	Ubytování	Cena
1	AKORD	Španělsko - St.Feliu de Guixols	17.07.-26.07.	Pobytový	Hotel**	7.400,-
2	AKORD	Španělsko - Platja d'Aro	17.07.-26.07.	pobytový	Hotel**	9.100,-
3	ALEA Tours	Izrael-Mrtvé moře	28.08.-11.09.	léčebný	Hotel***	45.200,-
4	ALYSSA	Tunisko - Monastir	17.07.-28.07.	Pobytový	Hotel****	21.990,-
5	ALYSSA	Tunisko - Mahdia	17.07.-28.07.	pobytový	Hotel***	17.990,-
6	ALYSSA	Korfu - Irini	18.07.-28.07.	Pobytový	Studia	10.390,-
7	NAVELKA	Itálie - St.Maria di Leuca	23.07.-02.08.	Pobytový	Apartm.	6.500,-
7	NAVELKA	Itálie - Pescara	29.08.-09.09.	Pobytový	Hotel***	8.400,-
8	HELIOS VIA	Řecko - Lefkada	16.07.-27.07.	Pobytový	Studia	12.500,-
8	HELIOS VIA	Řecko - Zakynthos	23.07.-03.08.	Pobytový	Studia	13.300,-
9	HELIOS VIA	Chorvatsko - Zadar	18.07.-25.07.	Pobytový	Apartm.	14.600,-
10	IDEAL TOUR	Norské fjordy	17.08.-23.08.	Poznávací	Bungalovy	8.950,-
11	IDEAL TOUR	Anglie	30.07.-06.08.	Poznávací	Apartm.	13.850,-
12	Prázdninový klub	Španělsko - Benalmadena Costa	24.07.-31.07.	Pobytový	Hotel***	16.990,-
13	Prázdninový klub	Mallorca - Paguera	21.07.-28.07.	Pobytový	Hotel***	18.700,-
14	Prázdninov klub	Mallorca - Playa de Palma	21.07.-28.07.	Pobytový	Hotel***	18.300,-

Na poslední chvíli...

Pokud patříte k typům, které se nemusí na dovolenou tři měsíce připravovat a dva měsíce balit, pak vás určitě potěší centrální nabídka zájezdů „na poslední chvíli". Na této WWW stránce najdete vždy stručný popis zájezdu, odkaz na WWW stránku cestovní kanceláře, která tento zájezd nabízí, a cenu. Pokud tedy chcete opravdu ušetřit a jste schopni připravit vše na dovolenou během několika dnů, podívejte se na adresu www.tours.cz/lminute.htm.

Virtuální turistika

O tom, že lze cestovat, aniž byste se zvedli ze židle od svého počítače, se můžete přesvědčit na mnoha WWW stránkách světa. Stačí pouze klikat a kochat se přírodními krásami, případně kontaktovat firmy z vybraného regionu, které vám mohou zajistit skutečný pobyt. Na adrese www.vtourist.com najdete mapu světa. Kliknutím si musíte vybrat kontinent, poté konkrétní oblast atd. Nakonec se před vámi objeví seznam WWW stránek zvolené oblasti, ze kterých se lze dozvědět mnoho zajímavých informací.

Když počítač nefunguje...

Určitě se vám někdy stalo, že uprostřed práce vás počítač náhle odmítl poslouchat. Někdy „pouze“ nefungovala myš nebo klávesnice, jindy se objevila modrá nebo černá obrazovka a s počítačem už nešlo dělat vůbec nic. Takovéto situace se stále stávají i přesto, že se vyrábí stále novější a lepší typy počítačů. My vám nyní poradíme, jak se zachovat, když se to stane právě vám.

Klávesnice

Klávesnice je zařízení, které nejvíce trpí. Mastné prsty, cigaretový kouř, zbytky jídla, prach – to vše jsou faktory, které životnost vaší klávesnice neprodlouží. Proto se může stát, že klávesnice někdy odmítne dále pracovat. Nejprve je nutné zkontrolovat, zda se konektor klávesnice neuvolnil ze zdířky v zadní části počítače. Jestliže je konektor uvolněný, stačí ho zasunout do správné zdířky a můžete pracovat dále. Pokud je konektor na svém místě, bude chyba pravděpodobně jinde. Prvním krokem by mělo být obrácení klávesnice a vyklepání prachu a nečistot ze vnitřku. Pokud ani to nepomůže, je lepší se obrátit na někoho zkušenějšího, kdo vám klávesnici vyčistí. Jelikož chyba nemusí být ve „špíně“, ale může jít např o vadný kontakt, je lepší mít jednu klávesnici v záloze. Cena obyčejné klávesnice není příliš vysoká.

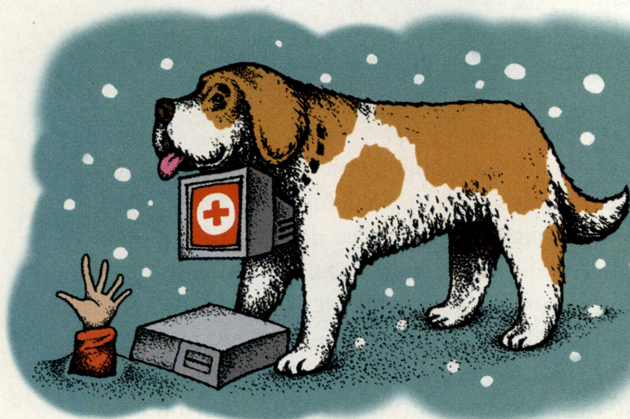
Myš

Také o „haváriích“ myší jste se mohli v našem časopise dočíst. Myš je totiž velice citlivá na čistotu prostředí, po němž se „pohybuje“. Je proto dobré alespoň jednou týdně vyklepat (nebo otřít) podložku; neškodí ji alespoň jednou ročně vyměnit za novou. O čištění myši jste se již mohli dočíst v předchozích číslech, takže pouze stručně: otočte myš na „záda“, vyjměte kotouč zajišťující kuličku a odstraňte nečistotu z válečků. Nakonec otřete kuličku, vložte ji do myši a vraťte kotouč na původní místo. Rychlým řešením tohoto problému je koupě „záložní“ myši . Tato investice není příliš veliká (cena začíná asi na 200 Kč), takže se koupě určitě vyplatí.

Diskety a CD disky

Občas se stává, že vaše disketová nebo CD mechanika nemůže přečíst disk, který ještě nedávno četla bez problémů. Řešení této nepříjemné situace je několik. U klasických disket (o velikosti 3,5 ”) se doporučuje zkusit jinou mechaniku,

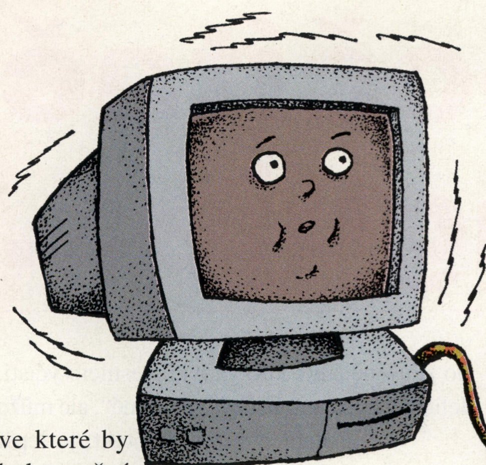

TIP

Poškození kabelu sluchátek není na první pohled vidět, protože bývají přerušeny kabely uvnitř. Poškození však poznáte podle šumů a praskotu při poslechu hudby.

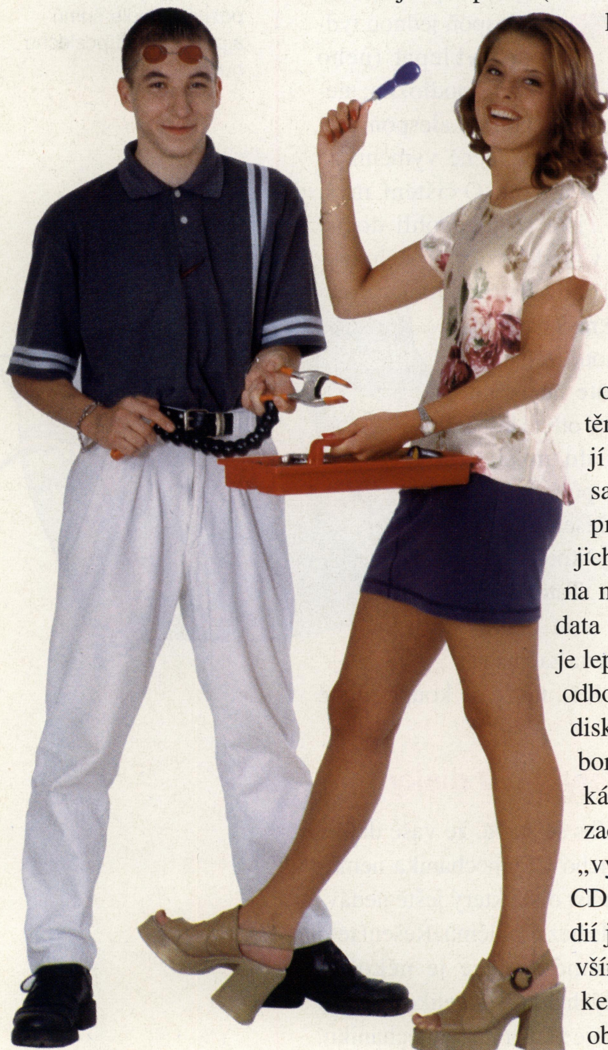
TIP

Všechny opravy a pokusy s částmi počítače provádějte jen tehdy, když je počítač vypnut. Při úpravách za chodu počítače by se vám mohlo stát, že počítač poškodíte.

ve které by bylo možné data přečíst. Pokud to možné je, je nutné tato data ihned uložit na pevný disk a raději je překopírovat na novou disketu. Tu původně „nefunkční“ disketu je lepší zformátovat a poté odložit mezi méně spolehlivé. Ti, kdo potřebují mít data bezpečně uložena, ji raději vyhodí, protože cena diskety (10 – 20 Kč) je natolik nízká, že se nevyplatí riskovat ztrátu cenných dat. U CD disku je to složitější. Zde platí podobné pravidlo jako u disket. Zkuste CD disk „přečíst“ v jiné CD mechanice. Ovšem jeho kapacita (650 MB) je natolik veliká, že pořizovat zálohu na pevný disk vždy nelze. Je proto lepší se pokusit disk vyčistit. Jemným hadříkem namočeným do speciální čisticí tekutiny disk otřeme a necháme oschnout. Na čištění CD se prodávají speciální čisticí sady, jež jsou sice praktické, ale jejichž cena není zrovna malá. Pokud mají data velkou hodnotu, je lepší neriskovat neodborný přístup a CD disk raději svěřit odborníkům, kteří dokáží data na disku zachránit a znovu je „vypálit“ na nový CD disk. U obou médií je důležitá především prevence. Diskety dávejte do obalu či do krabičky, protože jim prach příliš nesvědčí. Také elektromagnetické zdroje (velké reproduktory, televize, magnety...) vám mohou data na disketě pěkně zamíchat. U CD disků platí podobná pravidla. Jim sice elektromagnetické záření neuškodí, ale o to víc jsou citlivé na „slušné zacházení“. Stačí několik větších škrábanců a můžete CD disk vyhodit. Nenechávejte proto disky volně položené mimo krabičku. Dalším problémem může být teplo. CD disky ani diskety nejsou příliš tepelně odolné, takže pokud zapomenete diskety na slunci za oknem v automobilu, můžete se s daty na nich uloženými pravděpodobně rozloučit.

Monitor

Jednou z nejméně příjemných havárií je havárie monitoru. Jestliže se na obrazovce monitoru neobjeví po zapnutí počítače obraz, nezoufejte – nemusí se ještě jednat o závadu. Zkontrolujte, zda je do monitoru přiveden elektrický proud (zda pouze nevypadla zástrčka), nebo zda je monitor vůbec zapnut. Pokud jsou obě podmínky splněny (proud jde, monitor je zapnut), vyzkoušejte, není-li nastaven jas na minimum. Nezapomeňte také zkontrolovat, zda je datový

kabel (propojuje grafickou kartu a monitor) správě zasunut. Stačí mírné uvolnění kabelu a monitor vám začne dělat „psí kusy“. Zasuňte proto tento kabel do správné zdířky a pro jistotu zašroubujte i jisticí šroubky. Pokud ani to nepomůže, bude závada pravděpodobně jinde a je lepší svěřit monitor autorizovanému servisu. Pokud vám monitor

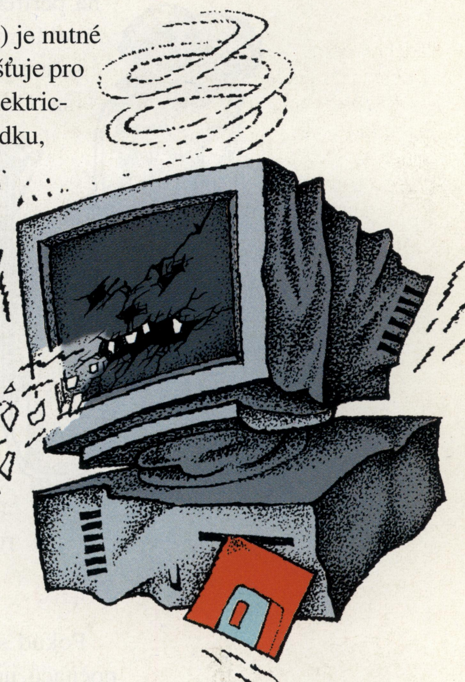
přestane fungovat uprostřed práce, opět můžete překontrolovat, zda vám nevypadl kabel; pravděpodobně se však bude jednat

o složitější závadu, jejíž řešení je lepší svěřit odborníkům.

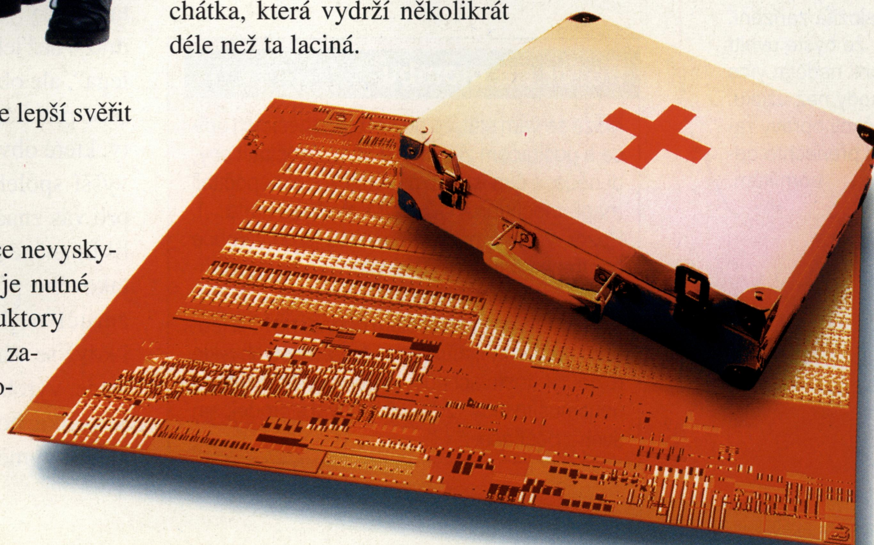
Reproduktory

U reproduktorů se závady sice nevyskytují příliš často, nicméně i zde je nutné znát několik věcí. Aby reproduktory hrály, musí být jejich konektor zasunut do příslušné zdířky zvukové karty v zadní části počítače. U aktivních reproduktorů (to jsou ty, které obsahují i zesilovač) je nutné zapnout napájecí kabel, který zajišťuje pro reproduktory přísun životodárné elektrické energie. Pokud je vše v pořádku, a zvuk se přesto neozývá, zkuste ovládání hlasitosti ve Windows. Zkuste také, zda ovladač hlasitosti na reproduktorech (bývá označen „volume") není nastaven na minimum. Jestliže ani jedna z těchto možností vaše problémy nevyřešila, reklamujte reproduktory tam, kde jste je zakoupili.

Sluchátka

Další problematickou komponentou mohou být sluchátka. U levnějších sluchátek bývá největším problémem přerušení přívodního kabelu, který je nejvíce namáhán. Poškození tohoto kabelu zpočátku způsobuje jen menší šumy a praskání při poslechu zvuku, obvykle však končí úplným přerušením kabelu. Vyplatí se proto kupovat kvalitnější sluchátka, která vydrží několikrát déle než ta laciná.

Předcházejte problémům...

V předchozím článku jste se dozvěděli o některých problémech, se kterými se můžete setkat při práci s počítačem. Podobné problémy však mohou nastat, i když jsou všechna periferní zařízení v pořádku. Takovéto problémy mají příčinu uvnitř bedny počítače a jen málokdy je můžete sami vyřešit. Co proti nim tedy můžete dělat? Nejdůležitější pro vás bude hlavně prevence.

Prach

Prvním opatřením by mělo být pravidelné utírání prachu. Pokud máte počítač na prašném místě, mnoho prachu se usazuje také uvnitř počítače. Usazený prach snižuje životnost jednotlivých součástek a zvyšuje pravděpodobnost poruchy.

Teplo

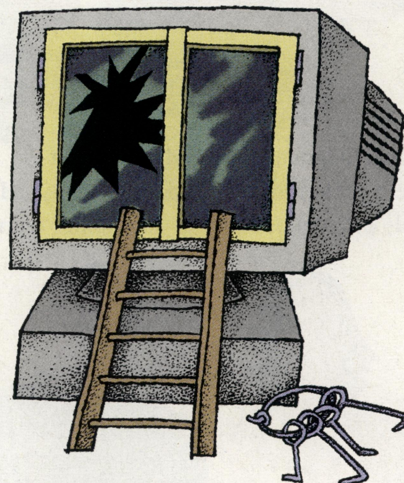
Pokud se podíváte na zadní část většiny počítačů, určitě vás zaujme velký větrák. Tento větrák má za úkol odvětrávat teplo, které jednotlivé počítačové komponenty (hlavně procesor) vytvářejí. Pokud počítač umístíte na místo, kde je obvykle vysoká teplota (v zimě nad topením, v létě u okna), chlazení nebude stačit, komponenty v počítači se budou přehřívat a může častěji docházet k haváriím.

TIP

Pokud nemáte s počítači více zkušeností, nikdy nerozebírejte počítač „za účelem opravy". Počítače jsou natolik složitá zařízení, že byste uvnitř mohli nadělat více škody než užitku. Jakékoli opravy raději přenechte odborníkům.

Pozor na plombu

Může se vám stát, že po několika měsících práce s počítačem zjistíte, že vám v počítači chybí něco, s čím jste při původní koupi nepočítali (např. mechanika CD-ROM, zvuková karta...). Pozor, většina nových počítačů je od výrobce opatřena plombou, která vám zabraňuje v přístupu do nitra počítače. Pokud tuto plombu porušíte (například za účelem dodání nové či lepší komponenty), můžete se se zárukou obvykle rozloučit. Instalaci nových (či lepších) komponent musíte tedy vždy konzultovat s prodejcem svého počítače.

Nárazy

I když počítače jsou stále odolnější, především při práci „mají rády klid". Neustálé nárazy a kývání počítače neprospívá především pevnému disku, na který ukládáte svá data. Proto vám doporučujeme, abyste před jakoukoli manipulací se skříní počítače (posouvání nebo přenášení) počítač vypnuli a až poté s ním manipulovali.

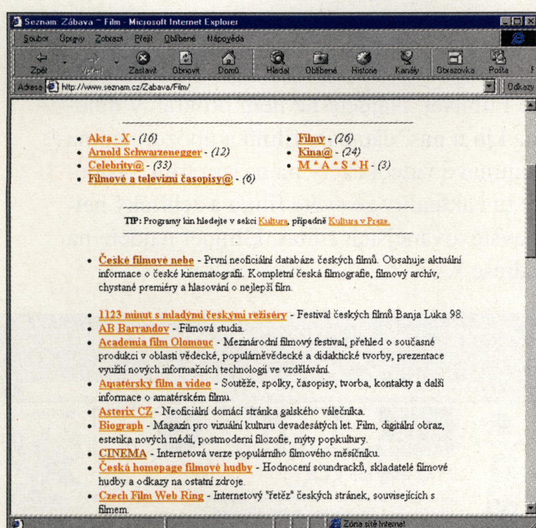
Problémům s počítačem se úplně ubránit nemůžeme, ale jejich počet lze snížit na minimální úroveň. Při koupi lze zvolit značkový počítač, který je sice o něco dražší než jeho stejný „kolega", ale obvykle při výrobě prochází mnoha testy, které obvykle zaručují vyšší spolehlivost. Pokud je pro vás značkový počítač příliš finančně náročný, vyberte si takového prodejce, který vám zaručí nejlepší servis. Poté i když se vám s počítačem něco stane, výrobce vám může během několika hodin počítač opravit, nebo i vyměnit.

Kino a film

V tomto díle si ukážeme adresy www stránek souvisejících s filmem. V této oblasti existují stránky příznivců filmu a najdete na nich různé zajímavosti týkající se obvykle jejich oblíbeného herce nebo filmu. Také se začínají objevovat první stránky kin, která tímto způsobem zveřejňují programy, případně další informace o promítaných filmech. Dnes již pravděpodobně neexistuje filmová společnost, která by neměla svou vlastní www stránku. Na těchto stránkách většinou najdete informace o filmech, ukázky z nových filmů (videoklipy), portréty herců, barevné fotografie, případně soutěže s filmovou tematikou.

Filmový rozcestník

Pokud hledáte něco z filmového oboru, je nejlepší začít na nějaké křižovatce. V případě zahraničních informací lze doporučit adresu www.yahoo.com, kde v oddělení film

najdete opravdu bohatou nabídku odkazů na filmové stránky. U nás podobnou roli plní stránky serveru Seznam. Na této adrese najdete odkazy na zajímavé české filmové stránky: www.seznam.cz/Zabava/Film/.

České filmové nebe

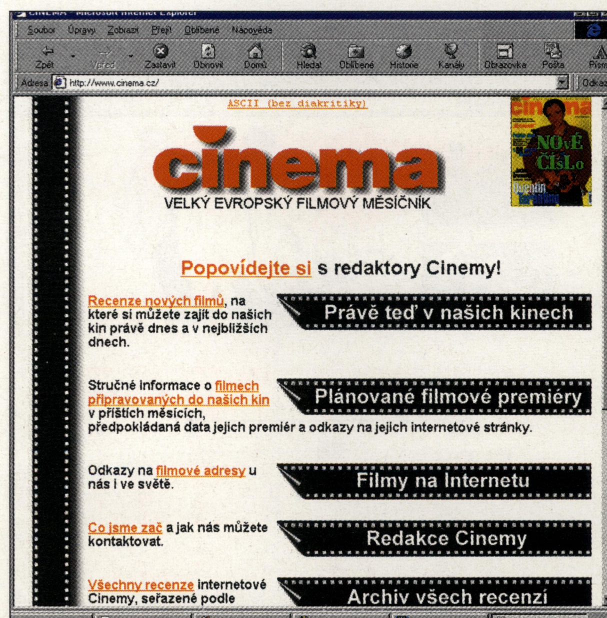
Jednou ze zajímavých stránek, na kterých najdete mnoho informací v českém jazyce, je

České filmové nebe. Jde o první neoficiální databázi českých filmů. Tato databáze obsahuje aktuální informace o české kinematografii. Najdete v ní přehled kompletní české filmografie, filmový archiv, informace o chystaných premiérách a hlasování o nejlepší film. Tuto stránku najdete na této adrese: cfn.vsb.cz.

Časopis Cinema

I známé časopisy se začínají stěhovat na Internet. To platí i o časopisech filmových, a tak se zde můžete setkat i s časopisem Ci-

TIP

Na Internetu lze nalézt i krátké videoukázky z nových i starších filmů. Tyto ukázky jsou však určeny především uživatelům s rychlejším připojením k Internetu.

nema. Kromě recenzí na nové i starší filmy zde můžete najít také odkazy na spoustu zajímavých stránek s filmovou tematikou. Cinemu najdete na Internetu na této adrese: www.cinema.cz.

Kinofil

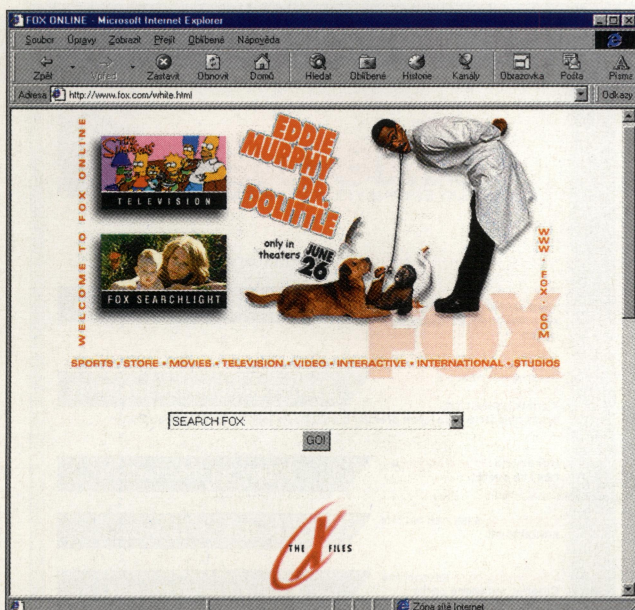
Dalším časopisem s filmovou tematikou, který také najdete na Internetu, je Kinofil.

Obsahuje také recenze, ale i portréty oblíbených herců, články na zajímavá témata, novinky ve filmové oblasti a zábavné stránky. Právě z nich doporučuji tzv. hlášky, v nichž najdete nejzajímavější a nejhumornější rozhovory a monology ze známých filmů. Časopis Kinofil najdete na této adrese: www.kinofil.cz.

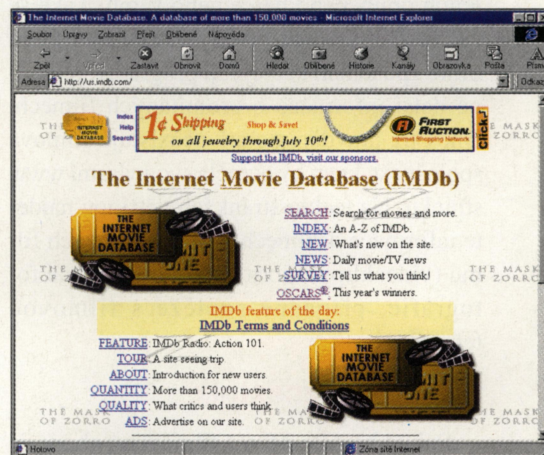
Fox film

Naprostá většina filmových společností má již své www stránky. Na nich zpravidla najdete informace o nových filmech, známých hercích a jiných aktivitách filmových společností. Velice časté jsou také soutěže (týkající se především nových filmů), ve kterých lze vyhrát propagační předměty nebo volné vstupenky na libovolný film. Příkladem takovýchto stránek mohou být www stránky společnosti FOX film, které najdete na www.fox.com.

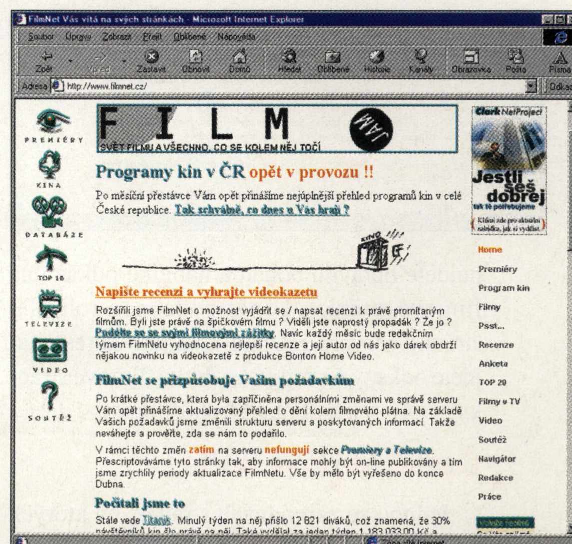
Velká filmová databáze

Na Internetu existuje velmi mnoho filmových databází. Některé menší, jiné větší, ovšem jen málo z nich je schopno vám nabídnout informace o většině filmů. Jednou z takovýchto gigantů je Internet Movie Database, která obsahuje opravdu hodně informací. Najdete ji na adrese us.imdb.com.

FilmNet

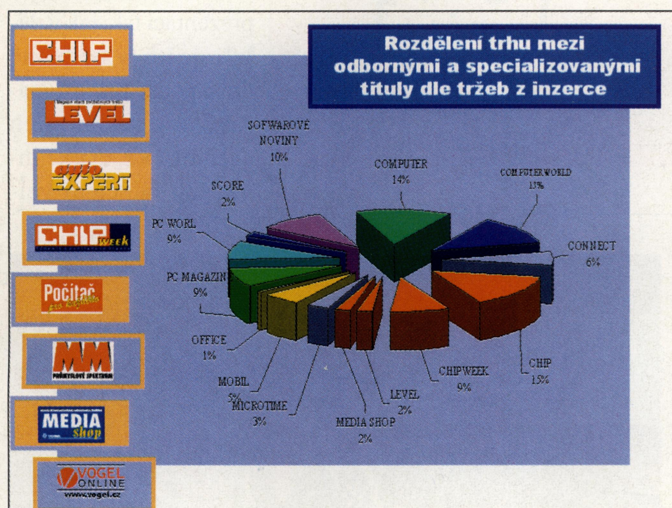
Posledním serverem, který lze doporučit, je FilmNet. Najdete ne něm programy mnoha kin u nás, databázi filmů a upozornění na zajímavé videokazety na našem trhu. Najdete tu i aktuality ze světa filmu a žebříčky nejnavštěvovanějších filmů. Filmnet najdete na adrese www.filmnet.cz.

TIP

Pokud si nejste jisti, zda na určitý film jít, či nikoliv, přečtěte si recenzi ve filmovém časopise, který vám určitě poradí.

Prezentace na počítači

K jednoduše vytvořenému grafu můžete přidat například loga své společnosti.

V současném světě přeplněném informacemi všeho druhu je velmi obtížné upoutat pozornost posluchače či diváka tak, aby nabízenou informaci nejen vyslechl, ale také si z ní něco zapamatoval. Může jít o představení nového výrobku, služby nebo jen o ukázku toho, jak ta či ona organizace pracuje, jaké jsou v ní vztahy a jaké vykazuje hospodářské výsledky.

Jednou z mnoha forem, jak na tyto informace upozornit a nové výrobky nebo služby představit, je prezentace. Prezentaci můžete použít také na konferencích či seminářích. Tak názorně představíte hlavní body přednášky, které je vhodnější ukázat pro lepší zapamatování názorně na projekčním plátně než je jen přečíst.

Existuje mnoho způsobů, jak prezentaci vytvořit. Můžete ji promítat z průhledných fólií pomocí zpětného projektoru, z diapozitivů nebo ji jen nakreslit na tabuli barevnými křídami.

Výhodou prezentací vytvářených na počítači je hlavně to, že je možné je kdykoli doplnit, změnit či nahrát na disketu nebo je poslat elektronickou poštou po Internetu kolegovi na druhém konci světa. Na konferencích se předváděné prezentace většinou uloží a nějaký čas jsou pak přístupné na domovských internetovských stránkách přednášejících. Na konferenci pak stačí jen poslouchat a poznamenat si WWW adresu, na které bude prezentace uložena, a po ná-

CHIP

Počítačový magazín

Rozsah: 200 stran
Náklad: 49 050 ks auditován ABC ČR.
Periodicita: měsíčník - příloha Chip CD

Tak může vypadat základní informace o vámi představovaném produktu.

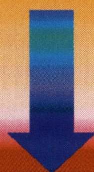

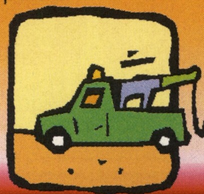
DATOVÝ PROJEKTOR

Datový projektor vypadá trochu jako promítačka diapozitivů. Připojuje se však k počítači místo k monitoru (anebo zároveň s ním). Všechno, co by počítač zobrazil na obrazovce monitoru, s tímto přístrojem vidíte na promítacím plátně. Když datový projektor připojíte k přenosnému počítači, můžete svou přednášku promítnout téměř kdekoli.

-učinit grafickou úpravu více atraktivní

-stávající témata prezentovat poutavější formou
-více specializovat obsah jednotlivých rubrik
-tyto umisťovat v pevném pořadí
-přiblížit témata čtenáři

zavést rubriku pro kontakt se čtenáři

auto EXPERT

vratu domů si ji na Internetu najít a třeba vytisknout.

V současnosti nejpoužívanějším programem pro tvorbu prezentací je Microsoft PowerPoint, který má většina uživatelů kancelářského balíku Microsoft Office ve svém počítači. Je to ten program, který když si spustíte, vám nepřipomíná ani známý Word, ani Excel, ale ani žádný z grafických programů. Přesto pomocí něj můžete kreslit, psát, vkládat do něj tabulky, grafy, obrázky a mnoho dalších věcí. Při prvním seznámení s tímto programem si možná řeknete: k čemu to vlastně je, když obrázky i grafy přece mohu jednoduše umístit do Wordu či jiného textového procesoru? Avšak po chvilce zjistíte, že v PowerPointu je to mnohem jednodušší. S pomocníky či šablonami vytvoříte za malou chvíli dokonalou prezentaci tak, jak ji dělali ještě v nedávné době pouze profesionálové z reklamních agentur či z marketingových oddělení velkých firem. Program vás velice názorně vede k cíli způsobem „sem napište nadpis, sem vložte obrázek a sem do tohoto malého rámečku napište svůj reklamní slogan, … a přejete si to takto uložit?“

OSNOVA

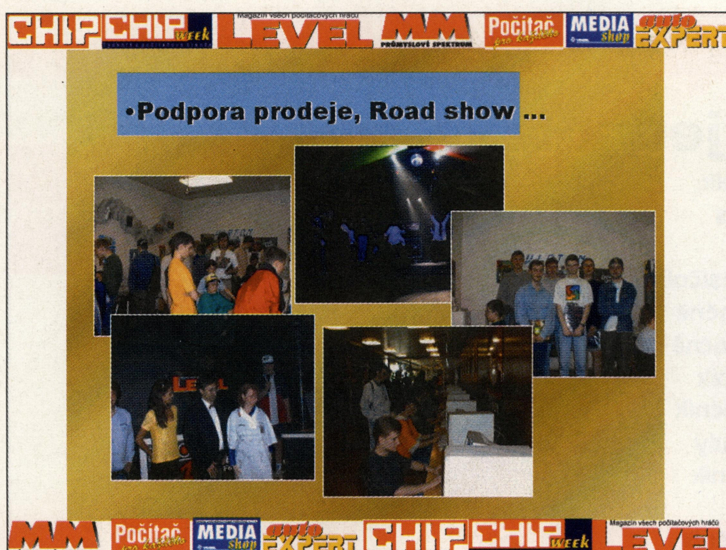
Prezentaci vytvořenou na počítači můžete s úspěchem použít jako osnovu své přednášky. Máte-li na jednotlivých obrazovkách napsány všechny hlavní body přednášky, nehrozí nebezpečí, že byste na něco důležitého zapomněli. Navíc nemusíte číst poznámky z papíru.

Už v úvodu vám dá PowerPoint vybrat, zda chcete použít jednu z připravených šablon a pouze v jednotlivých listech doplňovat údaje, které chcete představit, nebo zda si vytvoříte svoji vlastní prezentaci.

Celý program je součástí programového balíku Microsoft Office, což znamená, že všechny ostatní programy, jako je Word, Excel, ale i vlastní Windows, s tímto programem dobře spolupracují. A tak můžete tabulku vytvořenou v Excelu nebo text z Wordu jednoduše přenést do Power-

Chcete ukázat, jak vypadá vaše WWW stránka? Stačí uložit snímek obrazovky do schránky klávesou PrintScreen a pomocí funkce Vložit z nabídky Úpravy obrázek umístit do prezentace.

Vložení fotografie také není žádný problém.

Pointu. Samozřejmě že PowerPoint si umí vše vytvořit sám, a tak pro vás nebude větší problém udělat a umístit do jednotlivých listů graf či obrázek.

Do jednotlivých listů můžete umístit odkaz na jakýkoli jiný list a pouhým poklepáním na něj se vrátit nebo se posunout na jiné místo. Dále pak lze vkládat na předem určené místo nejenom obrázky, ale i zvuky či videoukázky.

Pohyblivé obrázky

Naprostou samozřejmostí se pro vás za chvíli stane animování písmen a obrázků. Budete-li chtít, můžete třeba nadpis stránky nechat připlout na obrazovku z pravého horního rohu a zbytek textu z levého. Jednotlivý-mi listy je pak možné listovat kliknutím myší nebo stiskem odpovídající klávesy anebo lze střídání jednotlivých stránek nastavit automaticky.

Ještě než se rozhodnete prezentaci vytvořit, je však důležité si ujasnit, jaký pro ni předpokládáte výstup. To znamená, zda budete prezentaci ukazovat pomocí datového projektoru (promítačka, která převádí obraz z počítače či z videozařízení na plátno), nebo zda ji budete tisknout na papír. Pro první variantu nejste omezeni ničím, můžete v klidu nechat nadpisy na plátno připlouvat ze zvoleného směru, doprovodit promítání stránky zvukovými efekty, libovolně v prezentaci listovat a uplatnit jakékoli barvy, které vám počítač nabídne. Při tisku na papír už musíte být trochu skromnější s ohledem na svoji tiskárnu a také na to, že papír

Propagace v médiích

30" spot sítě HIT

časopis Autoexpert

ČTĚTE MĚSÍČNÍK MM PRŮMYSLOVÉ SPEKTRUM
NOVINKY
TECHNOLOGIE
INOVACE
KONTAKTY
VOGEL Publishing, s. r. o.

časopis Týden

UŽ PRODÁNO! VYCHÁZÍ OD 8. 4. 1998 počítač pro každého
500 000 VÝTISKŮ NA STÁNCÍCH
ZA 3 TÝDNY 20 000 PŘEDPLATNÝCH

30" spot rádio Zlatá Praha

Můžete umístit i zvuky či návrhy obrázků.

Vlastní vytvořené pozadí.

neumožňuje vždy vyjádřit to, co umožňuje počítač.

Co je nejdůležitější

Při přípravě každé přednášky si musíte uvědomit, že světelné a zvukové efekty, které vám počítač nabízí, sice dokážou udržet pozornost posluchačů, ale samotný obsah sdělení nenahradí. Kdo chce přednášet, musí především mít co sdělit. S problémem, jak to sdělit, už vám pomůže počítač.

Nebylo by vám mnoho platné, kdyby si posluchači dlouho pamatovali vaši poutavou přednášku, ale nevzpomněli by si, o čem byla (pokud ovšem právě to nebylo vaším záměrem).

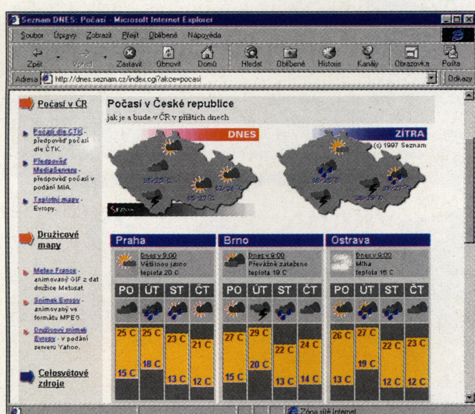
Organizační diagram s pozadím tvořeným vloženou fotografií.

Jaké bude počasí?

Počasí na „Seznamu“

Předpověď na tři dny dopředu pro Prahu, Brno a Ostravu. Odkazy na mnoho našich i světových zdrojů z této oblasti. Předpověď

pro největší evropská města. To jsou hlavní přednosti předpovědi počasí, kterou najdete na adrese dnes.seznam.cz/index.cgi?akce=počasí. Výhodou je i dobrá rychlost a spolehlivost tohoto zdroje.

Družice pro vás

Pokud nevěříte předpovědím a víte něco o meteorologii, podívejte se na stránku www.applet.cz/~cech/meteo/fore_cz.html. Najdete tam animované snímky z družice Meteosat, které se obnovují každých 30 minut. Svou předpověď si můžete porovnat i s oficiální předpovědí, která je zde k dispozici také.

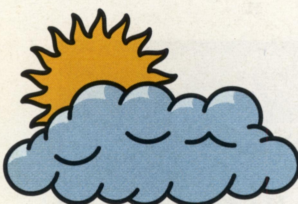
Počasí dle ČTK

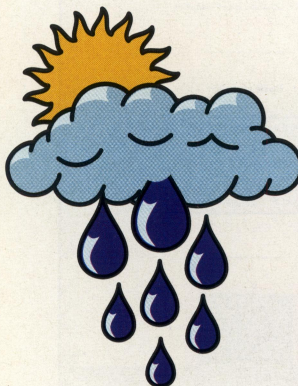
Také v Českých novinách, které vydává na Internetu ČTK, najdete předpovědi počasí. Kromě synoptické mapy a biopředpovědi

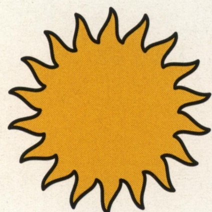

lze naleznete i klasickou předpověď na tři dny dopředu. Širokou nabídku meteorologických informací doplňuje i popis stavu ozonové vrstvy a údaje o sluneční a geomagnetické aktivitě. Příjemnou perličkou je týdenní předpověď a zprávy s meteorologickou tematikou od nás i ze světa. Tyto stránky najdete na adrese ctk.ceskenoviny.cz/pocasi.htm.

Komplexní meteorologie

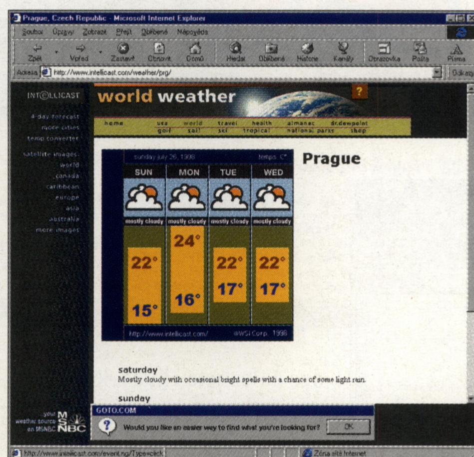
Tento informační zdroj by se dal popsat jednou větou. Stránka komplexních informa-

cí o počasí a všem, co s ním souvisí. Najdete zde odkazy i na jiné stránky obsahující informace o počasí, jsou tady také synoptické mapy, informace o teplotě, tlaku nebo o množství ozonu. Pokud vás to vše zajímá, neváhejte a podívejte se na adresu www.apexnet.cz/pocasi/index.htm.

Světové počasí

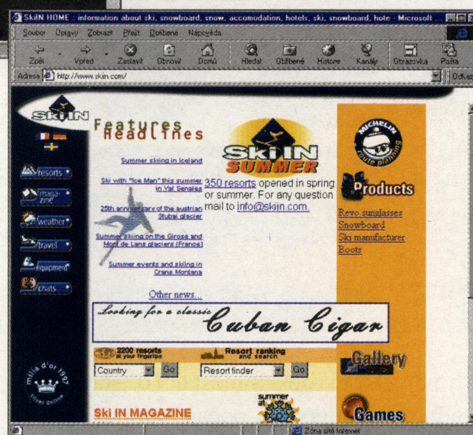
Pokud hodně cestujete, rádi lyžujete, plachtíte nebo se chystáte na dovolenou do

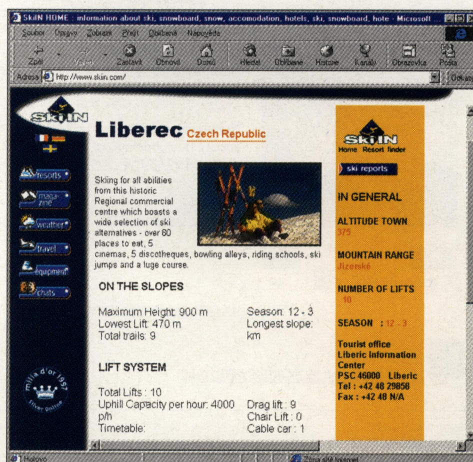
ciziny, jistě vás potěší stránky Intellicast. Najdete na nich kromě předpovědi počasí pro téměř všechna důležitá větší města také „větrnou“ mapu pro všechny milovníky plachtění a informaci o sněhových podmínkách pro lyžaře z celého světa. Tyto stránky najdete na adrese www.intellicast.com/weather/prg/.

Počasí a sníh

Lyžujete rádi? Jezdíte lyžovat do zahraničí? Chcete vždy vědět, jaké jsou (nejen sněhové) podmínky v místě, kam se hodláte vypravit? Pokud jste odpověděli ano, podívejte se na stránky, které najdete na adrese www.skiin.com. Najdete zde snad nejkomplexnější informace o všech možných lyžařských střediscích, a to jak ve světě, tak i u nás. Pokud se tedy někam chystáte, jednoduše si tak zjistíte výšku sněhové pokrývky a počasí a hned víte, co máte zabalit do batohu. Jestliže vás lyžování omrzí, můžete se vypra-

vit za kulturou nebo radovánkami, které vám příslušné lyžařské středisko nabízí. Najdete zde i informace o těchto zdrojích. Pokud snad vaše zvědavost převyšuje možnosti tohoto informačního zdroje, stačí zavolat na číslo uvedené na stránce u každého ze středisek zimních radovánek, kde vám určitě poradí více. Jedinou nevýhodou je, že všechny tyto informace jsou k dispozici pouze v anglickém jazyce.

Programy zdarma

Koupě počítače dnes již není o nic finančně náročnější než koupě videorekordéru nebo mikrovlnné trouby. Pokud nejste nároční a nemusíte mít počítač, který je ďábelsky rychlý, lze pořídit počítač za cenu nižší než patnáct tisíc. Takový počítač vám sice neumožní hrát nejdokonalejší a nejlepší verze her, ale pohodlně pracovat ve Windows na něm lze.

Jedním z problémů, se kterými se člověk při koupi počítače setká, je problém zvaný „programy: koupit ano, či ne?" Naše rada je jednoznačná a zní ANO.

Nakupujte výhodně

Jestliže si program zkopírujete, máte jednu jedinou výhodu, kterou je nulová cena. Naopak nebezpečí, kterým se vystavujete, je několik. Kromě nebezpečí, že pirátsky sehnaný program může být zavirovaný, se vám může také stát, že programu bude něco chybět a že při kopírování na pevný disk se poškodí i dosud fungující programy. Nezapomeňte také, že takovéto nelegální kopírování je trestné! Naopak legálně zakoupený program vám dává několik privilegií. Obvykle je nutné se zaregistrovat u výrobce programu (poslat výrobci vyplněný lístek, který najdete u programu). Poté vás výrobce programu informuje o vylepšeních a o nových programech. Často máte také k dispozici tzv. help line, kde vám při problémech s programem poradí. Největší předností bývá zvýhodnění při koupi novější verze, které je obvykle v řádu tisíců korun. S těmito výhodami se již vyplatí přemýšlet o koupi programu…

Nekoupit neznamená ukrást

Cena mnoha programů je bohužel natolik vysoká, že ne každý si může dovolit takovýto program koupit. Naštěstí však existuje jednoduché řešení tohoto problému, které si může dovolit doslova každý. Tímto řešením je shareware a freeware (čti šerver a fríver). Protože ne každý o těchto pojmech ví, povíme si o nich něco více.

REGISTRACE ZNAMENÁ VÝHODY

Registrace programu pro vás znamená mnoho výhod navíc. Kromě slevy na lepší verze programu máte k dispozici telefonní poradnu nebo informace o nových programech.

TIP

Sharewarové programy vám umožňují si program vyzkoušet, než se rozhodnete ho koupit. Také cena těchto programů bývá obvykle pouze symbolická.

ÚPLNĚ ZADARMO

Freewarové programy jsou zcela zdarma. Určitě je vyzkoušejte. Možná vám budou vyhovovat více než jiné, drahé programy.

Jak to začalo

Poté, co programátoři „vyrobí“ nějaký program, nastává další neméně důležitá etapa, kterou je cesta od firmy, která program vyrobila, k vám. To se většinou řeší sítí prodejců, kteří ve svých obchodech tyto programy prodávají. Ti si obvykle za to, že program prodávají, účtují nezanedbatelné částky. Také propagace programu (aby se o něm někdo dozvěděl) stojí spoustu peněz. Tyto dva faktory samozřejmě citelně zmenšují zisk výrobci. Naštěstí se našel někdo, kdo vymyslel jiné řešení – dáme programy lidem na určitou dobu zdarma, a pokud se jim bude program líbit, určitě si ho koupí. Tato doba bývá omezena nejčastěji počtem spuštění nebo dobou, po kterou je program zdarma (obvykle 30 až 60 dní). Poté je nutné se zaregistrovat, což znamená poslat výrobci obvykle menší částku (většinou v řádu stovek korun). Za to dostanete kompletní nápovědu, pomoc při problémech a nárok na novější verze zdarma. To už jsou nezanedbatelné výhody. Výhodou pro výrobce je, že pokud je program dobrý, sláva programu se šíří rychle a bezplatně mezi uživateli.

Zdarma

Dalším pojmem je freeware. Jde o kategorii programů, jejichž tvůrci vám je dali k dispozici zdarma. Zpočátku šlo jen o menší prográmky, nyní se však můžete setkat s programy velice kvalitními a profesionálními. Jejich autoři bývají buď studenti, nebo šikovní jedinci, kteří si program vytvořili pro své vlastní potřeby a nyní ho nabízejí vám.

Výhody a nevýhody

Výhody programů těchto kategorií jsou následující. Za rozumnou cenu (někdy i 0 Kč) obvykle získáte kvalitní program.

Pokud program není úplně zdarma, můžete si ho vyzkoušet, a teprve pokud jste si jisti, že je to pro vás to pravé, sáhnout do peněženky a obětovat něco málo za ověřenou kvalitu. Abychom k vám byli upřímní, programy tohoto typu mívají i několik nevýhod, které stojí za zmínku. Prvním faktorem, který vás může od programů této kategorie odradit, je zpravidla anglická verze. Zatímco velcí výrobci si mohou dovolit utratit nemalé obnosy za lokalizaci (neboli přeložení) programu do našeho rodného jazyka, u sharewarových a freewarových programů je to méně obvyklé. I v České republice existují firmy, které se tímto překladem zabývají. V těchto dvou kategoriích existuje také několik špičkových programů, které mají i českou verzi, nebo jsou zcela české. Dalším potenciálním faktorem, který může nejednoho zájemce odradit, je velké množství těchto programů. Existují desítky tisíc programů, často velice rozdílné kvality. Bývá obvyklé, že na jeden špičkový program připadá sto programů, které nestojí ani za pohled. Jak tedy najít to, co hledáte, a neztratit přitom dva měsíce hledáním toho pravého?

Krást se nevyplácí

Kradené programy nemusí být kompletní a při instalaci na disk vašeho počítače vám mohou způsobit více starostí než užitku. Také riziko virové nákazy z takovýchto pirátských programů bývá nezanedbatelné.

Kde je najít

Nyní už víte, že existuje kategorie programů freeware a shareware. V těchto kategoriích můžete najít velké množství zajímavých programů, mezi kterými najde každý ten „svůj“.

Internet

Prvním, v současné době stále důležitějším médiem je Internet. Na Internetu najdete velké množství počítačů nabízejících tento typ programů. Tyto počítače (říká se jim servery) obsahují často tisíce programů obvykle roztříděných podle kategorií. Každý server nabízí zpravidla něco specifického. Jeden se zaměřuje výhradně na programy pro Windows 85, jiný zase shromažďuje multimediální programy. Všechny tyto počítače bývají velmi rychlé, takže se nemusíte obávat jejich přetížení při stahování více programů najednou. Naprostá většina serverů umí hledat program podle několika kritérií. Obzvláště výhodné jsou ty servery, které k programům připojují popisky, jež je charakterizují, případně rovnou hodnotí jejich kvalitu. Výhodou „stahování“ programů z Internetu je možnost téměř neomezeného výběru a relativní cenová výhodnost (záleží na tom, jak je soubor velký, jaký je telefonní tarif). Naopak někdy bývá obtížné se v tak velké nabídce orientovat, a pokud nevíte, co vlastně chcete, může vás brouzdání po Internetu vyjít cenově dráž než koupě sharewarového kompletu na CD. Při hledání je nutné znát adresy alespoň několika serverů s programy a mít předem jasno, který program hledáte.

Mezi nejznámější zdroje patří:

www.tucows.com – vyberte si na mapě svůj kontinent, na němž chcete najít nejrychlejší server.
www.winfiles.com – šikovně organizovaná sbírka s popisem programů a informacemi o nich.
www.shareware.com – server nabízející zajímavé programy mnoha kategorií; každý si vybere.
www.jumbo.com – obrovská sbírka programů

TIP

Více CD disků ještě neznamená lepší výběr. Je důležité, zda jsou programy opravdu vybrány, nebo zda jsou programy na disky jen nakopírovány.

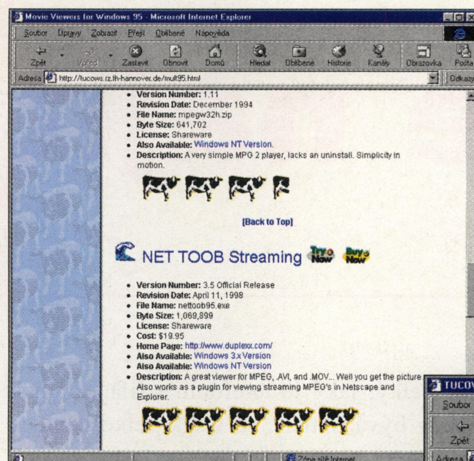
CD komplety

Bohužel, zatím ne každý má připojení na Internet, a tak by velké množství programů vůbec nenalezlo své majitele. Na tuto možnost naštěstí myslelo několik firem, které vytvářejí tzv. sharewarové CD komplety. Tyto

TIP

Při stahování z Internetu si vybírejte ty zdroje, ke kterým máte nejrychlejší přístup, abyste nemuseli platit velké částky za telefon.

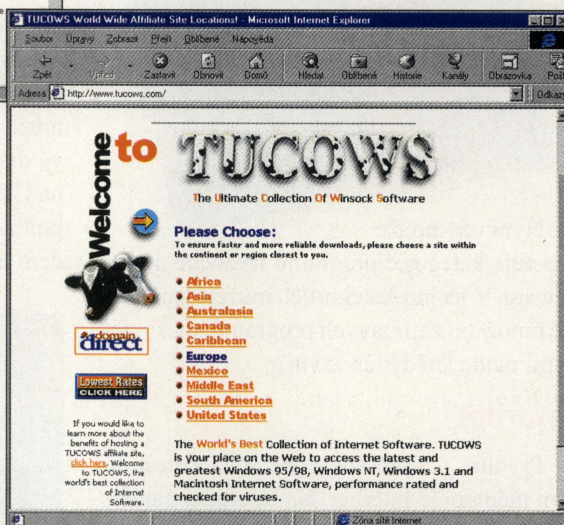
komplety obsahují obvykle velké množství programů (na CD disk se vejde 650 MB), roztříděných podle kategorií. Obvykle na nich najdete nejoblíbenější a nejlepší sharewarové a freewarové programy z určitého období. Výhodou takovýchto kompletů je velké množství „vybraných" programů a obvykle i rozumná cena. V žádném případě nekupujte CD, které stojí více než 400 Kč. Než CD disk koupíte, doporučujeme vám dát si ho předvést (jeho ovládání a práci s ním) v prodejně. Vyhnete se tak pozdějším problémům s ovládáním.

CD přílohy

Zatím nejlepším způsobem, jak sehnat sharewarový program, je koupit si počítačový časopis, se kterým takováto CD vycházejí. Například nejznámější a nejprodávanější počítačový časopis CHIP má CD disk jako přílohu vždy v lichých číslech. Na tomto CD disku najdete mnoho zajímavých programů, o kterých se obvykle dočtete i v časopise. Nemůže se tedy stát, že byste dostali program nízké kvality. Tento CD disk vás také bude stát o mnoho méně. Cena CD i s časopisem totiž nepřesahuje 100 Kč, přičemž cena pro předplatitele je ještě výrazně nižší. Dalším časopisem, ve kterém vycházejí zajímavé sharewarové a freewarové programy na CD jako příloha, je Level. Je to časopis pro počítačové hráče, nicméně kromě her a jejich demoverzí zde najdete i mnoho jiných zajímavých programů. Level se opravdu vyplatí, protože na jeho CD můžete najít i „plné" verze her, které vás tak vyjdou velice levně. Posledním hitem je komplet Level speciál, ve kterém najdete za 345 Kč plné verze některých her (Gooka, Colony 28 apod.). A to už se vyplatí.

Čeho si u programů všímat?

Jedním z nejdůležitějších faktorů, které je dobré sledovat, je možnost odinstalování programu. To je výraz pro úplné a bezproblémo-

vé odstranění programu z vašeho počítače. Další důležitou věcí je tzv. uživatelská přívětivost. To znamená, jak se vám s programem pracuje. Pokud je ovládání příliš složité nebo je nutné před spuštěním programu v něm nastavovat velké množství parametrů, raději se takovému programu vyhněte.

Registrace

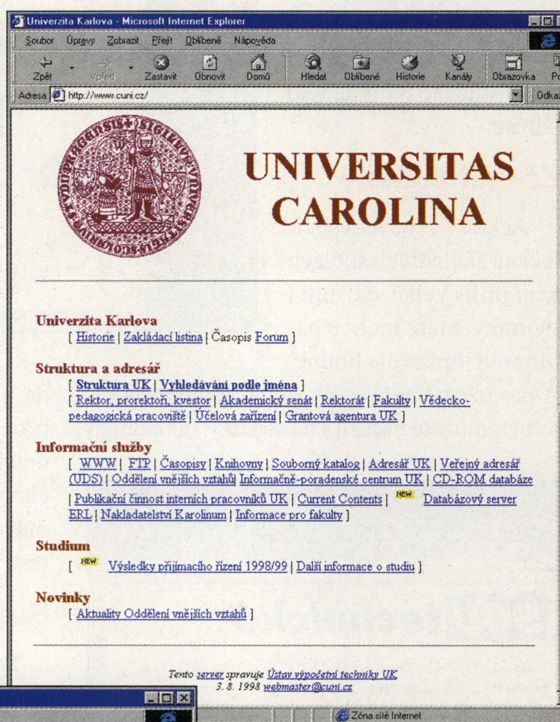
Při výběru kompletů se také zajímejte o to, zda je možné (v případě sharewarového programu) zajistit též registraci programu, která vám umožní lepší využití programu. Tato registrace obvykle stojí několik dolarů (150 – 500 Kč) a je nutné tyto peníze zaplatit do zahraničí. Možnost registrace nabízí v současné době několik firem.

Školy na Internetu

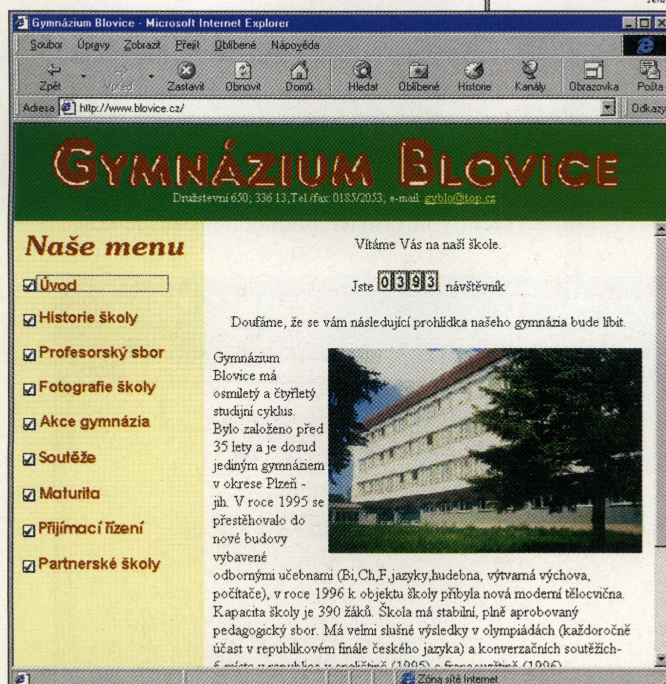
Vysoké školy

V současné době snad neexistuje vysoká škola, která by neměla alespoň jednoduchou WWW stránku. Obvykle však mají vysoké školy obrovské komplexní stránky, na kterých lze nalézt o škole téměř vše, výsledky přijímacího řízení počínaje a informacemi o ubytování konče. Stránky mají obvykle vysokou úroveň a jen málokdy na nich nenajdete to, co právě hledáte. Například stránku Univerzity Karlovy najdete na adrese www.cuni.cz.

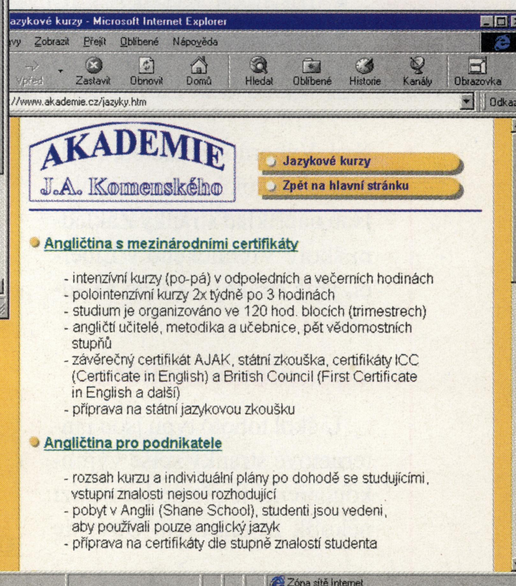
Jazykové školy

Velký rozvoj prožívají WWW stránky jazykových škol, kterých najdete na Internetu opravdu mnoho. Na těchto stránkách najdete nabídky mnoha kurzů, včetně podrobností. Můžete tak bez velkého hledání najít pro sebe ten pravý kurz. Klasický příklad můžete vidět například na této adrese: www.akademie.cz.

Střední školy

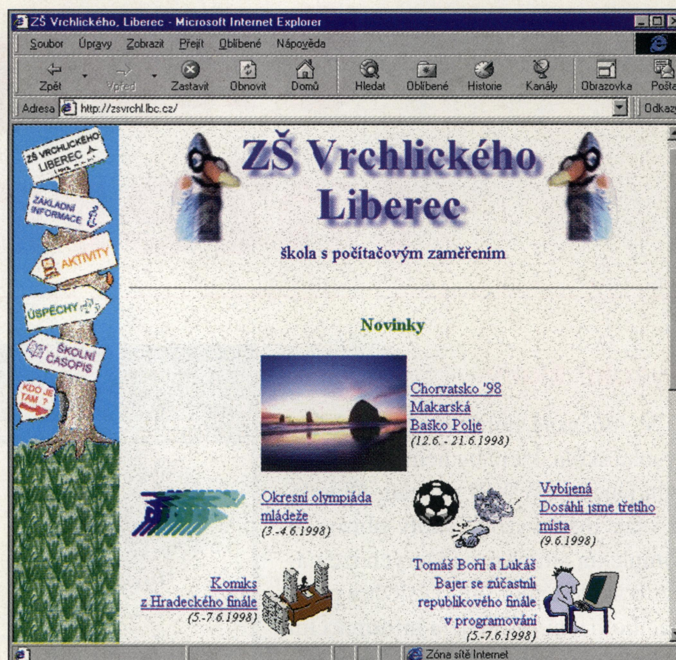
Také střední školy se snaží prezentovat na Internetu. Najdete jich tam více než 200. Na jejich stránkách můžete obvykle nalézt kontakty, základní infor-

TIP

S pomocí Internetu můžete snadno najít vhodnou školu podle svých představ. Představení školy na Internetu vám navíc napoví, jak na škole pracují s výpočetní technikou.

mace o škole, případně o jejích aktivitách. Někde jsou například k dispozici informace o maturitách nebo o přijímacím řízení, jinde zas narazíte na rozvrhy nebo rozpisy předmětů. Každá škola se snaží zaujmout a nabídnout o sobě co nejvíce informací. Klasický příklad WWW stránky střední školy můžete najít na této adrese: www.blovice.cz.

Základní školy

Ačkoliv vybavení počítači na základních školách není příliš velké, existují i výjimky, které mohou nabídnout opravdu hodně. A protože některé školy jsou připojeny na Internet, můžete narazit i na stránky základních

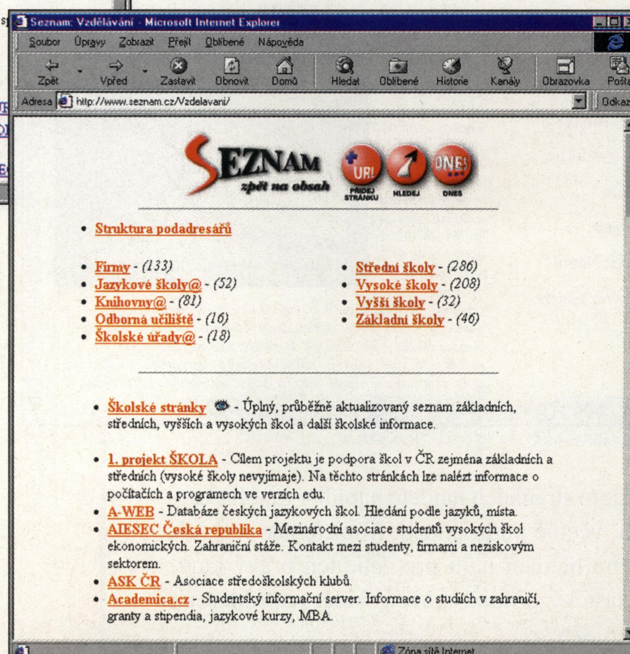
škol. Výbornou stránkou, svědčící o vysoké úrovni školy, jsou například stránky Základní školy Vrchlického v Liberci, jejíž stránky najdete na adrese zsvrchl.lbc.cz.

Technická učiliště

U škol tohoto typu jsou i internetové stránky spíše výjimkou, nicméně přesto lze nalézt několik zajímavých. Obvykle na nich najdete články z historie školy, ale také studijní programy a odpovědi na časté dotazy. Samozřejmostí je kontakt (telefonní číslo, fax nebo e-mail) přímo na školu. Zajímavou stránku jednoho učiliště najdete na adrese www.spos.cz/sout/.

Seznam

Pokud vás stránky o školách a o školství zajímají více, navštivte stránky některé křižovatky nebo si dejte vyhledávačem najít příslušné odkazy. Jedním z míst, kde najdete velké množství informací o této problematice, je seznam. Určitě se tedy podívejte na adresu www.seznam.cz/Vzdelavani/, kde najdete všechny informace přehledně roztříděné.

Počítač ve škole

Pojmy počítač a škola spolu souvisí více, než by se na první pohled zdálo. Při práci na počítači se obvykle stále něco nového učíme, něco nového objevujeme a lze určitě říci, že to není nudné učení. A právě proto lze bez nadsázky říci, že počítač může být jednou z nejlepších učebních pomůcek, které kdy spatřily světlo světa. Pojďme se nyní podívat na toto téma podrobněji.

Škola a počítače

Velkým problémem škol (jak se obecně ví) je nedostatek financí. Avšak i když se přece podaří škole nějaký počítač získat, bývá obvykle problém sehnat někoho, kdo s počítačem dokáže pracovat. I když se tento problém pomalu lepší, stále existují školy (a to nejen základní), které mají jeden až dva počítače, na nichž se pouze píší a tisknou dopisy. O tom, že existují i výjimky, se můžete přesvědčit na Internetu, kde se ty lépe vybavené školy prezentují na WWW stránkách.

Žáci a počítače

O tom, že žáci mají počítače (a vše co s nimi souvisí) rádi, nemůže být nejmenších pochyb. Samozřejmě že většina z nich by ráda spíše hrála hry, ale pokud jsou k dispozici dobré programy a dobrý učitel, rádi se s počítačem učí i věci, které by v nich jinak vyvolávaly odpor.

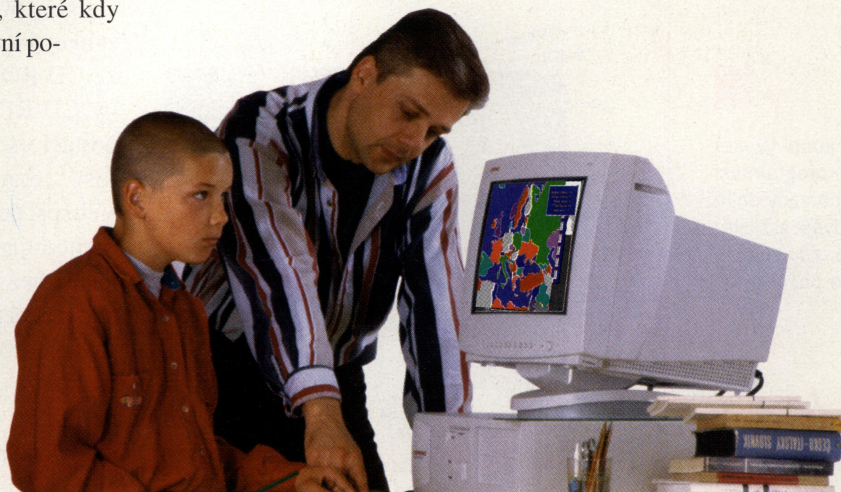
Co počítače nabízejí

Co tedy počítače škole nabízejí? Žákům především zajímavým způsobem podané učivo, které by jinak možná přijali s maximálním odporem. Dále počítač usnadňuje vnímání učiva, protože obvykle působí na naši pozornost několika způsoby a útočí na několik smyslů najednou. Moderní výukové programy bývají kvalitně namluveny a doplněny zajímavými videoukázkami.

Výukové programy

Programů, které by vyhovovaly náročným kritériím kladeným na výukový program, není mnoho. Takovýto program by totiž měl splňovat následující požadavky:

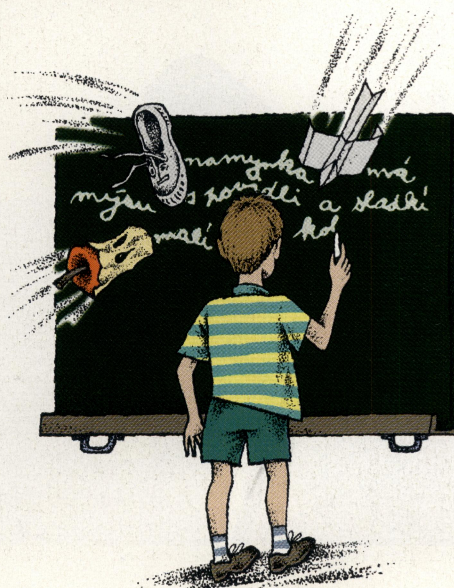
1) Snadné ovládání

Výukové programy jsou určeny především začátečníkům a ti by neměli být zbytečně nuceni se učit ovládání takovéhoto programu. Složité ovládání navíc zdržuje a snižuje celkovou výukovou hodnotu. Důležitá je možnost ovládání jak myší, tak klávesnicí. Myš bývá obvykle lepší pro začátečníky, ovládání klávesnicí však bývá naopak rychlejší.

2) Přívětivé prostředí

Vzhled programu by měl být graficky co nejlepší. V době, kdy na vás ve Windows „křičí" barvy z každého okna, se asi málokdo spokojí se stránkou plnou textu doplněnou jedním černobílým obrázkem. Pokud však na vás každý nápis svítí jinou barvou, počítejte s tím, že po půlhodinové práci s programem vás budou bolet oči.

TIP

Při koupi výukového programu si ho vždy dejte předvést a zjistěte, zda splňuje vaše požadavky.

3) Ovládání v češtině

I když základní znalost anglického jazyka patří k obvyklé nutnosti při práci s počítačem, u výukových programů bychom měli dát přednost češtině. Výjimku samozřejmě představují programy na výuku či procvičení anglického jazyka. O kvalitě programu obvykle svědčí i český návod.

4) Rozumná cena

Výukový program, který na vás dokáže mluvit osmi jazyky nebo obsahuje na třech CD-discích výukové filmy, je sice pěkný, ale pro normální potřeby nepoužitelný. Pokud totiž cena přesáhne rozumnou hranici, program si koupí jen málokterá škola (nebo domácnost).

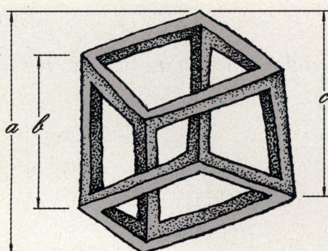
5) Multimediální obsah

V dnešním světě moderní techniky už i u výukových programů očekáváme, že program bude multimediální. Kapacita CD disků již umožňuje doplnit takovýto program o zvuky a videoukázky, které zpříjemňují práci s programem a zvyšují jeho přitažlivost.

Počítač pro učení

Počítač ve škole, kde se klade hlavně důraz na cenu, musí splňovat několik požadavků. Procesor nemusí být zrovna ten nejrychlejší. Bohatě postačí procesor třídy Pentium, ovšem minimálně s 16 MB RAM. Dalším požadavkem je zvuková karta a mechanika CD-ROM. U mechaniky CD-ROM opět bohatě postačí osminásobná rychlost (označuje se 8x). Velikost pevného disku není rozhodující (dnes se disky menší než 1 GB již nevyrábějí) a záleží především na finančních možnostech. Celkově lze říci, že takovýto počítač nemusí být právě nejnovější model. Jeho cena by se tak mohla dostat pod hranici 20 tisíc Kč.

Co koupit?

O výukových programech jsme obecně psali v předchozím článku. Nyní si ukážeme, které konkrétní programy můžete v prodejnách či na Internetu najít. Zde předváděné programy pocházejí buď z CD disku, který byl přílohou časopisu CHIP číslo 3/97, nebo z nabídky multimediálních CD, která jsou momentálně na trhu. Více o těchto CD můžete najít například v naší rubrice „Zábava a multimédia". V následujícím přehledu najdete starší i novější programy, proto přehled slouží pouze jako orientační.

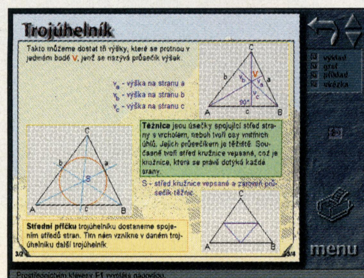
Český jazyk

Výuka českého jazyka (mluvnice obzvlášť) obvykle nepatří mezi nejoblíbenější předměty. Zajímavější formu procvičování můžete vidět v programu Český jazyk 1. Program vás může vyzkoušet ze znalosti vyjmenovaných slov, a to formou doplňování písmen: za každé správně doplněné slovo se odkryje jedna část zakrývající zajímavý obrázek. Program je zajímavý zejména pro majitele pomalejších počítačů, ovšem musíte oželet absenci multimédií.

Matematika (matur.)

Tento program, který je dodáván na CD disku, z kategorie výukových programů trochu vybočuje, neboť slouží hlavně k procvičení a zopakování látky před maturitou.

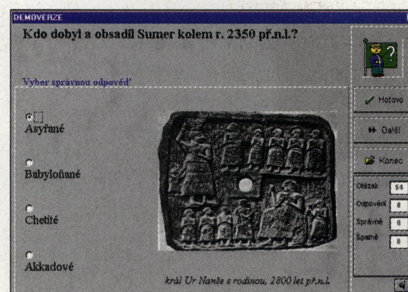

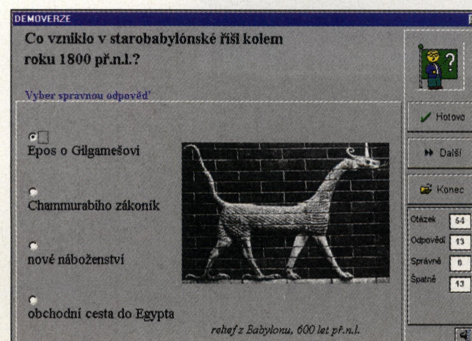

Nicméně díky profesionálnímu zpracování lze tento program doporučit mnohem širší vrstvě (ovšem minimálně středoškolákům). Vše je přehledné, s příklady, animovanými ukázkami a hlasovým výkladem.

Dějepis

Tento program je asi klasickým příkladem, jak by výukový program neměl vypadat. Bez jakýchkoliv multimediálních prvků, nezajímavé obrázky a prapodivný vzhled. Navíc, pokud jste neodpověděli správně, hned se nedozvíte, jaká byla správná odpověď. Zvuky v programu jsou nepříjemné na poslech a je lepší je vypnout.

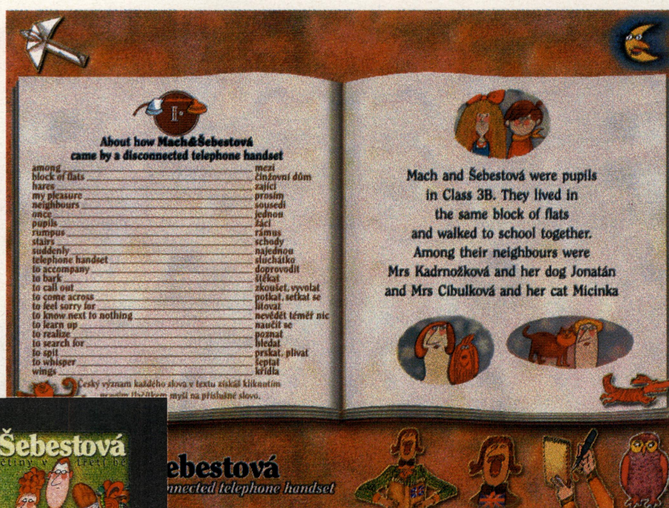

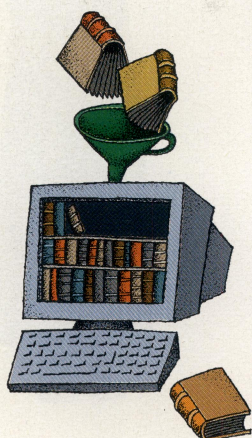
Anglický jazyk

O tom, že ani výuka cizích jazyků nemusí být nuda, vás mohou přesvědčit Mach a Šebestová. Tento program, který najdete na jednom CD disku, vám totiž zábavnou formou pomůže v procvičování an-

glického jazyka. Díky jednoduchému ovládání si s ním však můžou hrát i ti menší. Obsahuje i několik příběhů této populární dvojice v podání Petra Nárožného, takže máte o zábavu postaráno. Klasický příklad vynikajícího (nejen) výukového programu.

Matematika

Program na výuku matematiky je doplněn o jednoduchou, ale jinak naprosto skvělou hru. Pomocí nenásilné formy vám totiž hra umožní procvičit si sčítání a násobení. Malou postavičkou pobíháte po bludišti a sbíráte srdíčka. Při každém sebrání musíte vyřešit jeden početní nebo slovní příklad. Zároveň musíte dávat pozor na modrou hlavu, která vás honí. Náročnost se stupňuje, takže se nemusíte bát, že se hra (i učení) stane nudou. Opět program určený i pro majitele starších počítačů.

Zeměpis

Zajímavá myšlenka, průměrné zpracování, hrozné ovládání. To je základní charakteristika této výukové pomůcky. Ovládání pouze pomocí myši asi nepotěší každého, ovšem

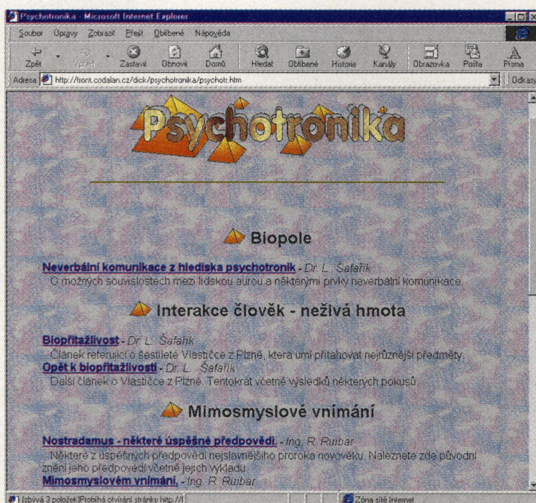

horší je absence přehlednosti. Například při určování státu nevíte, který stát máte vlastně uhodnout, neboť celková pestrost ztěžuje orientaci. Nicméně otázky i informace jsou dobré a program lze trpělivějším jedincům doporučit.

Tajemno kolem nás

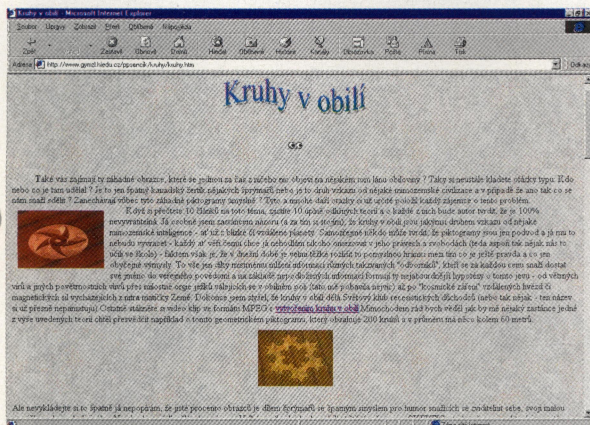
Zajímá vás tajemno, návštěvy mimozemských civilizací, UFO nebo paranormální jevy? Díváte se rádi na Akta X? Pak vás Internet nezklame ani v této oblasti. Nabídne vám totiž obrovský mix informací, videoukázek, zvukových nahrávek a obrázků. Na stránkách najdou velké množství zajímavých informací i ti, kdo se nad podobnými otázkami jen usmívají.

Svět namodro

V tomto komplexu stránek najdete mnoho zajímavých informací z oblasti duchovna, záhad a tajemství. Samozřejmě ani zde nemohou chybět stránky věnované seriálu Akta X. Nejdete zde popis jednotlivých epizod, zajímavosti o seriálu, plakáty a fotografie. Pokud tedy patříte mezi nedočkavé nebo chcete vědět, o čem ta „dnešní“ akta budou, určitě se podívejte na adresu svet.namodro.cz/w-x/.

Kruhy v obilí

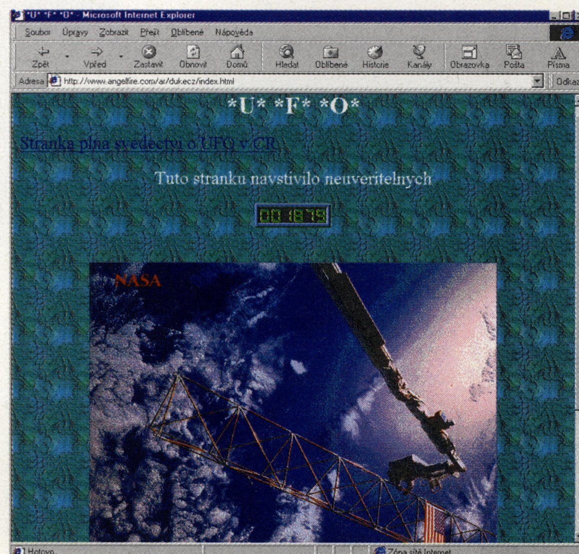
Slyšeli jste někdy o kruzích v obilí? Zajímá vás, co si o tom myslí jiní? Na této stránce najdete mnoho zajímavého čtení a především množství nádherných obrázků vztahujících se k této záhadě. Stránku najdete na adrese www.gymzl.hiedu.cz/ppsencik/kruhy/kruhy.htm.

Psychotronika

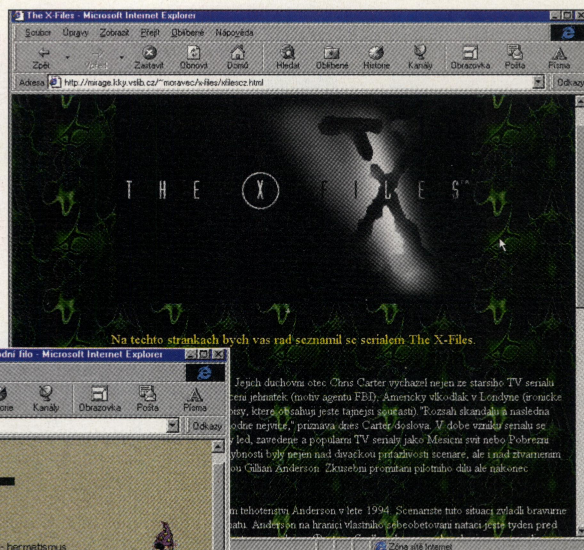
Psychotronika patří k jedněm z mála oborů, kterým se odborníci více věnují. I u nás se můžete setkat s mnoha psychotroniky, kteří vám nabízejí všechno možné. Zajímá-li vás tento obor, určitě si nenechte ujít stránku front.codalan.cz/dick/psychotronika/psychotr.htm.

Svědectví o UFO

Věříte na UFO? Ne? Pak vás možná přesvědčí stránka www.angelfire.com/ar/dukecz/index.html, která je plná svědectví lidí o tomto

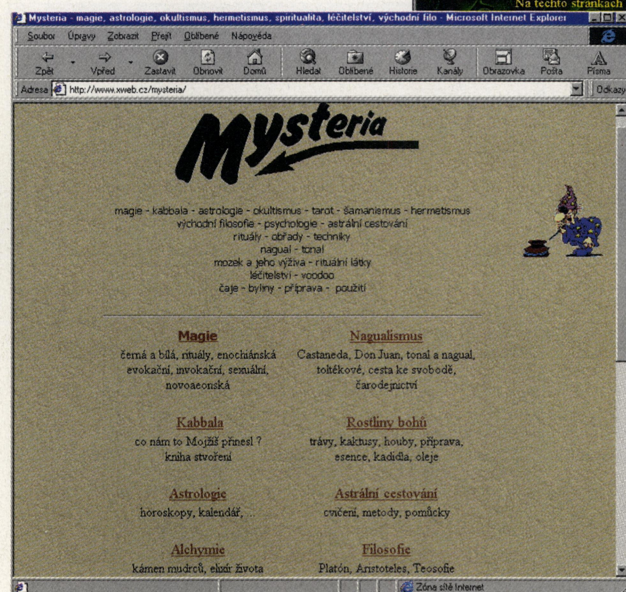

fenoménu. Zajímavé je, že zde najdete i elektronické adresy (tedy e-mail) svědků těchto pozorování.

Magie

Dalším oborem, který nám v našich odkazech na tajemno chyběl, byla magie. Tyto stránky najdete na adrese www.xweb.cz/mysteria/.

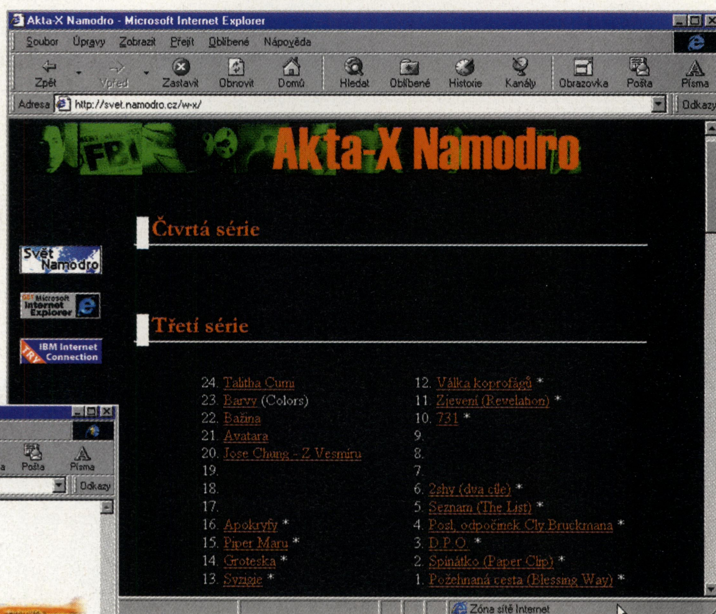
A pokud vás magie či voodoo unaví, můžete si přečíst třeba několik článků o filozofii nebo astrologii.

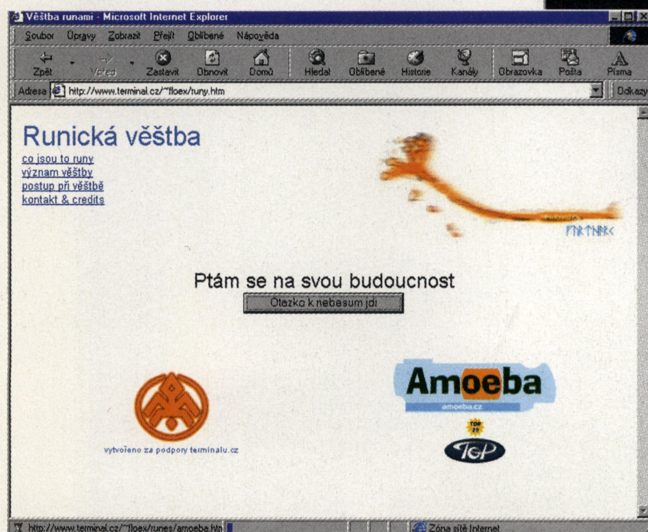
Věštba

Nevěříte věštbám z kávové sedliny, dlaně či z osobních čísel? Nechte si předpovědět osud z run. Na adrese www.terminal.cz/~floex/runy.htm najdete stránku, kde se kromě věštby můžete dozvědět i mnoho zajímavých informací o runách a věštbě z nich.

Akta X

Tento seriál patří k nejoblíbenějším i na Internetu. Najdete tam stovky stránek věnovaných seriálu a jeho hrdinům.

I u nás se najde několik stránek zabývajících se tímto seriálem. Jednu zdařilejší najdete na adrese mirage.kky.vslib.cz/~moravec/x-files/xfilescz.html. Kromě informací o hlavních postavách tu najdete i odkazy na zahraniční zdroje a na fankluby a zajímavosti o Aktech X na videokazetách a o budoucnosti seriálu.

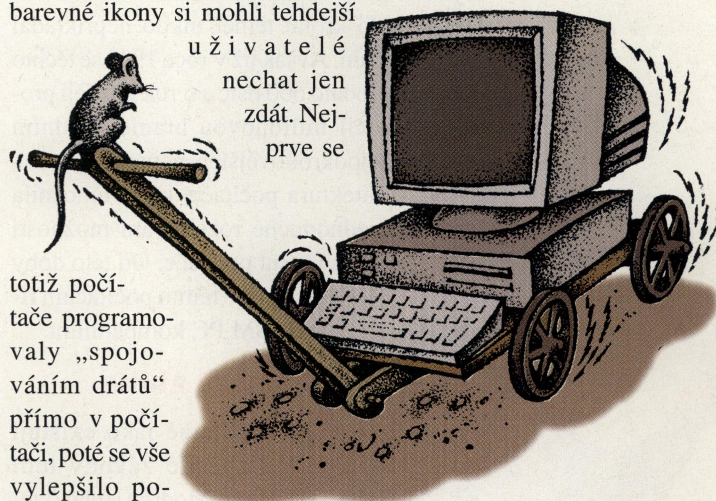
Historie počítačů

Počítače a výpočetní technika mají obecně historii velmi krátkou, ale zato mimořádně bohatou. Leckdo se asi může divit, jak vůbec můžeme u počítačů mluvit o historii, když se jedná o tak krátké období. Ano, je pravda, že například historie vzduchoplavectví nebo automobilismu jsou staré několik stovek let, ale za tuto dobu určitě neprošly tak bouřlivým vývojem, jakým prošel vývoj počítače. Dnešní majitelé počítače třídy 486, který má dnes cenu pět až deset tisíc, si neuvědomují, že v roce 1981 měl takový „stroj" cenu téměř půl milionu. Ano, pokrok se žene vpřed stomílovými kroky a nelze ho zastavit. V tomto článku asi nenajdete přesný přehled historie, ale spíše se přijatelnou formou seznámíte s minulostí tohoto oboru.

Jak to všechno začalo

Počátek historie počítačů sahá až do šedesátých let, kdy se začaly objevovat prototypy, které ovšem vůbec nepřipomínaly dnešní počítače. Tyto počítače byly spíše sálové nežli „osobní". Jejich rozměry byly opravdu tak velké, že zabíraly i několik místností. Obrovská poruchovost, cena a energetické nároky znemožňovaly jejich větší použití. Další nevýhodou bylo, že uživatelé takového počítače museli být zpočátku i technici a programátoři. O ovládání počítače pomocí klávesnice nebo klikáním myší na barevné ikony si mohli tehdejší uživatelé nechat jen zdát. Nejprve se totiž počítače programovaly „spojováním drátů" přímo v počítači, poté se vše vylepšilo pomocí děrných štítků.

Jablečná story

Prvním, kdo slovo počítač zpopularizoval, byla americká firma se znakem nakousnutého jablka ve znaku. Firma Apple totiž vyrobila počítač, který se opravdu dal nazývat osobním a který jako osobní i nabízela. O jeho obrovském úspěchu rozhodla nejen nízká cena, ale i příjemné ovládací prostředí. Tato firma jako první vymyslela a použila grafický operační systém, který se poté stal hitem ve Windows. Počítače Apple se ale lišily (a dodnes liší) od dnešních počítačů z několika hledisek. Například jiný celkový vzhled, formát souborů, jiné ovládání, jiný hardware – to

jsou věci, které ho od dnešního PC odlišují. Počítače Apple se dnes používají především tam, kde je nutný vysoký výkon. Najdete je hlavně v grafických studiích a pracovištích pro úpravu digitálního videa.

Velká modrá

Historie počítačů PC však pokračuje jinde než u Applu. V roce 1981 přišla firma IBM (které se podle loga říká „Velká modrá") s počítačem IBM personal computer neboli osobním počítačem. Tento počítač měl procesor od tehdy ještě nepříliš známé firmy Intel a operační systém od „téměř neznámých mladíků" z firmy Microsoft. Tenkrát tomuto kroku téměř nikdo nepřikládal velký význam. Avšak již v roce 1983 se těchto počítačů prodalo 600 tisíc a o rok později prodej překročil milionovou hranici. Jedním z nejpokrokovějších nápadů byla architektura počítače, která umožnila jednoduché rozšiřování možností a výkonu počítače. Od této doby se začínalo těmto počítačům říkat IBM PC kompatibilní.

Modrá stuha

Stejně jako existují zběsilé závody lodí o Modrou stuhu (kterou získá ta loď, která nejrychleji přepluje Atlantický oceán), odstartoval vývoj osobních počítačů závod o výkon. Výrobci se předháněli, kdo bude mít rychlejší počítač, a ne vždy se řídili určenými standardy. Některé novinky se osvědčily, některé zanikly bez podstatnějšího prosazení. Každá část počítače prošla obrovským vývojem, který kromě zvyšování rychlosti spočíval i v miniaturizaci. Asi vám bude připadat směšné, že v dobách počítače třídy XT byl pevný disk o kapacitě 80 MB tak velký, že se ozývaly hlasy, že takovýto disk nebude možné ani zaplnit. Největším vývojem však pravděpodobně prošly procesory. Jejich výkon závratně rostl každým rokem a velikost díky rozvoji techniky zůstávala téměř stejná.

Programy

Stejně jako se vyvíjely počítače (hardware), zlepšovaly se také programy, a to především operační systémy. Starší operační systém s názvem DOS (který ještě mnoho z nás má na svém počítači) například dokázal ve verzi 3.0 (v roce 1984) ovládat „dokonce" diskety s kapacitou 1,2 MB a pevné disky o kapacitě 20 MB. Teprve s rozvojem Windows se na počítačích PC objevilo grafické rozhraní, které zpřístupnilo možnosti počítače téměř každému. Proto až budete pracovat na svém „pomalém pentiu", vzpomeňte si na jeho počítačové předky, kteří se za ustavičného přehřívání programovali přepojováním kabelů. Možná si pak přece jen řeknete, jak vám to sviští…

Jak dostat obrázek do počítače

V dopisech, které nám do redakce přišly, je mnoho dotazů, jak se vlastně mohou obrázky do počítače dostat. Způsobů je velmi mnoho a podrobně se všemi zabývat není možné. Také technické a finanční nároky některých metod jsou velmi vysoké. To nám však nebrání říci si o nich alespoň něco. Důležitějším metodám se budeme věnovat podrobněji.

Namaluj si sám

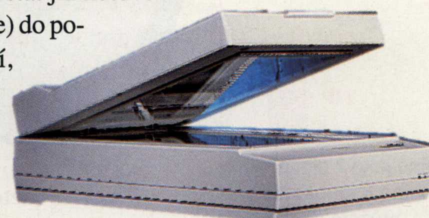
Nejjednodušší metodou, jak se v počítači může obrázek ocitnout, je ten, že si ho přímo v počítači sami namalujete. Pro tento případ existují desítky programů, které vám za různou cenu nabídnou rozdílné možnosti a techniky. Existují programy pouze pro tvorbu čárové grafiky (vizitky, jednodušší obrázky), ale také programy, ve kterých můžete napodobovat kreslení různými typy štětců. Nejjednodušším programem, který znáte, je Malování. Najdete ho sice v každých Windows, ale jeho možnosti jsou značně omezené. Na našem CD, které se objeví koncem roku, najdete mnohem zajímavější program s názvem Paint Shop Pro. Jeho pomocí lze vytvářet mnohem zajímavější nové obrázky, stejně jako upravit obrázky získané odjinud.

Skener

Dalším způsobem, jak dostat již hotové obrázky (nejčastěji fotografie) do počítače, je použít zařízení, kterému se říká skener. O něm jsme již psali v rubrice Zařízení, takže jen stručně. Skener můžete koupit v ceně od 5 tisíc do několika desítek tisíc korun. Po připojení skeneru k počítači můžete libovolné obrázky (i barevné) převádět do digitální podoby a ukládat je v počítači. Ovládání takového skeneru není příliš obtížné a i netechnický typ tuto práci zvládne po několikaminutové instruktáži. Nejčastěji se můžete setkat se skenerem stolním, který je nejvýhodnější, i pokud jde o cenu.

Obrázkové CD

Stejně jako můžete dnes najít na CD knihy, hry a multimediální encyklopedie, existují také CD disky plné obrázků. Může jít buď o profesionální fotografie, jejichž cena však dosahuje závratných výšek, nebo o sady fotografií pro amatérské použití. Jejich kvalita je plně dostačující a cena je obvykle nízká. Velmi často

také můžete najít obrázky na CD discích s některými (obvykle grafickými) programy. Klasickým příkladem je Corel Draw nebo Adobe Photoshop. Zajímavé je, že mnoho nádherných obrázků najdete například i na instalačním CD z kancelářského balíku Microsoft Office nebo Corel Office.

Kodak Photo-CD

Jedním za způsobů, jak „dostat" například fotografie z dovolené do počítače, je použít Kodak photo-CD.

Pokud do vybrané prodejny přinesete filmy či diapozitivy, za určitou částku (přibližně dva až čtyři tisíce Kč) vám je „vypálí" na CD. Doma se pak jimi můžete kochat bez obav, že vám je někdo roztrhne či poleje. Kapacita takovéhoto CD je přibližně sto snímků v dobré kvalitě. Pokud se vám bude některý ze snímků líbit, můžete si ho v počítači zvětšit a nechat třeba vytisknout.

TIP

Stejně jako z digitálního fotoaparátu můžete dostat obrázky do počítače i z videokamery.

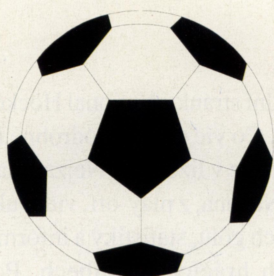

Digitální fotoaparát

Jednou z posledních novinek v metodách přenosu obrázků do počítače je digitální fotoaparát. Při práci s klasickým fotoaparátem musíte to, co vás zaujme, nejprve vyfotografovat a potom fotografie odnést do prodejny (či sběrny), kde vám vyvolají film a fotografie vyrobí. Poté fotografie vezmete a naskenujete. U digitálního fotografického aparátu tato anabáze odpadá. Prostě fotografujete až do chvíle, kdy vás to přestane bavit nebo je plná paměť. Poté fotoaparát připojíte kabelem k počítači a fotografie překopírujete do počítače. Rychlé a snadné. Výhodou digitálních fotoaparátů je také možnost mazat ihned po vyfotografování nepovedené fotografie. Pořídíte snímek krajiny, na displeji fotoaparátu si fotografii prohlédnete, a když se vám nelíbí, můžete ji smazat a fotografovat znova. Cena fotoaparátů se pohybuje podle vybavení a kapacity od deseti tisíc korun za nejjednodušší až po téměř sto tisíc za poloprofesionální. Kvalita fotografií je u těch lepších fotoaparátů srovnatelná s klasickou fotografií (vyráběnou z negativu).

V závislosti na velikosti fotografie (kterou můžete obvykle nastavovat) bývá kapacita digitálního fotoaparátu od 10 do 120 snímků.

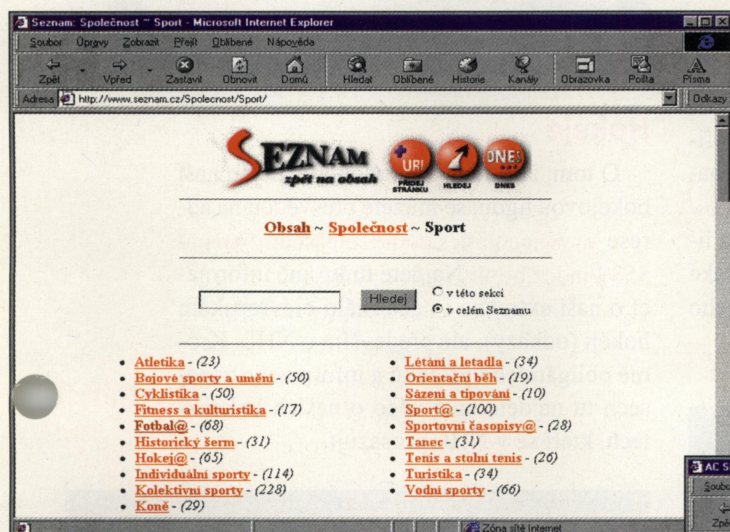

Sport

Sportovních stránek najdete na Internetu opravdu mnoho. Většina z nich je obvykle dílem nadšenců, nicméně i oficiálních stránek postupně přibývá. Kvalita informací bývá obvykle dobrá, ovšem ne každá stránka je natolik obsáhlá, aby vás její informace dokázaly uspokojit. Většinou bývají stránky spíše řazeny podle jednotlivých sportů. My se zaměříme na dva, které jsou u nás nejpopulárnější. Na fotbal a hokej.

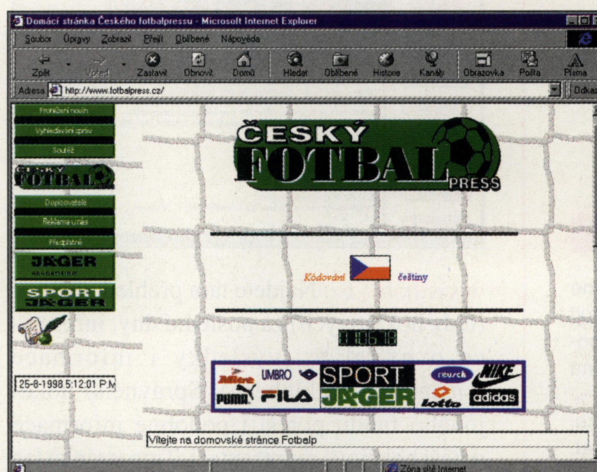
Seznam

Stejně jako ve většině případů je i tentokrát nejlepší startovat z dobře známého seznamu. Najdete zde křižovatku s několika sty odkazů na stránky snad všech sportů. Zde si vybere i náročný fanoušek.

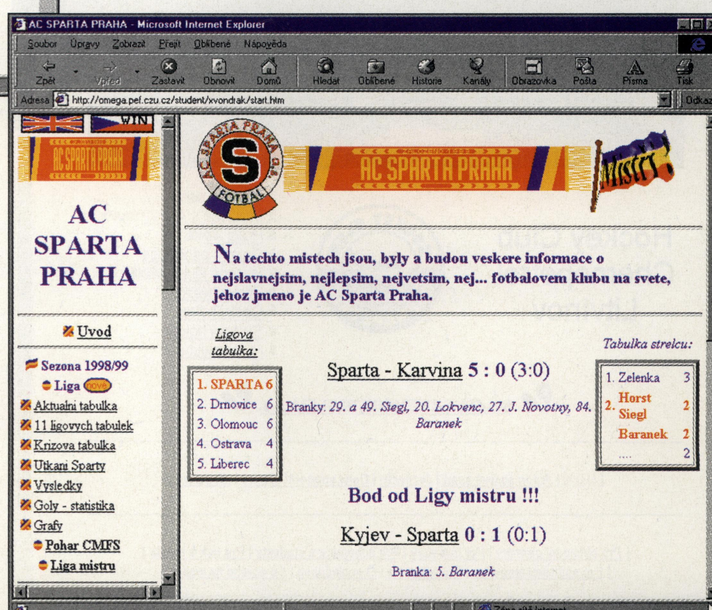
Fotbalpress

Internetovskou verzi časopisu Fotbalpress, který se chlubí faktem, že je nejobsáhlejším médiem o fotbalovém dění v ČR, najdete na adrese www.fotbalpress.cz. Na těchto stránkách najdete vše o první a druhé lize, ale také informace o regionálních a mládežnických soutěžích. Náročnější uživatelé zde mohou automaticky hledat v článcích, které již vyšly.

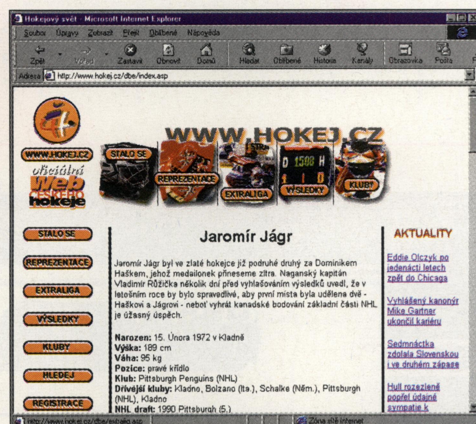
AC Sparta Praha

V klasickém sportovním tisku mnoho informací o fotbalových klubech obvykle nenajdete. Pokud se tedy zajímáte o vše, co se ve vašem oblíbeném klubu šustne, a chcete-li mít neustále na „očích“ aktuální informace o poloze klubu v tabulce, podívejte se na Internet. Například na adrese omega.pef.czu.cz/student/xvondrak/start.htm najdete neoficiální stránky AC Sparty Praha.

Hokej

Pokud vás zajímají opravdu aktuální informace o hokeji, určitě se podívejte na adresu

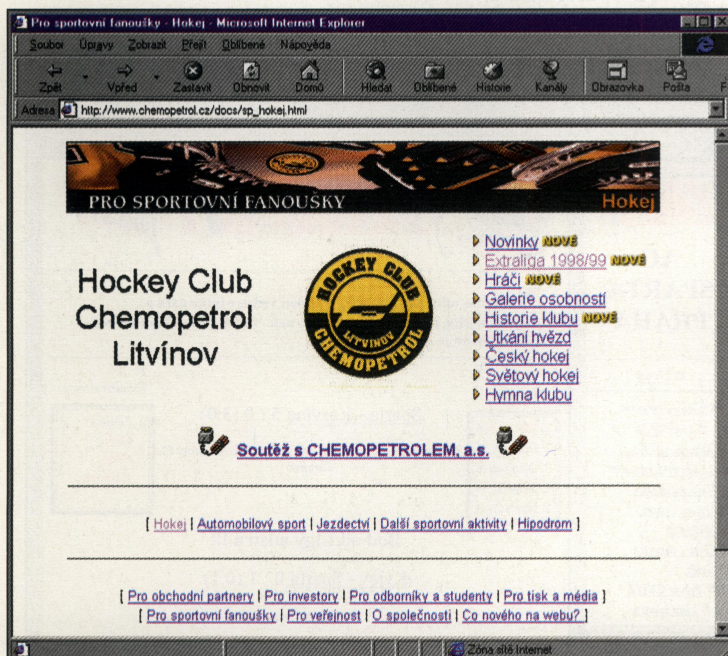
www.hokej.cz. Najdete tam přehled událostí (tedy hokejových) za poslední dny, informace o extralize (výsledky i informace o jednotlivých klubech). Správného hokejového fandu potěší i podobné informace o naší hokejové reprezentaci. Tuto stránku lze opravdu doporučit všem, kteří se o hokej zajímají.

TIP

Pokud vybrané stránky nesplňují vaše náročné požadavky, zkuste na www.seznam.cz zadat heslo hokej nebo fotbal.

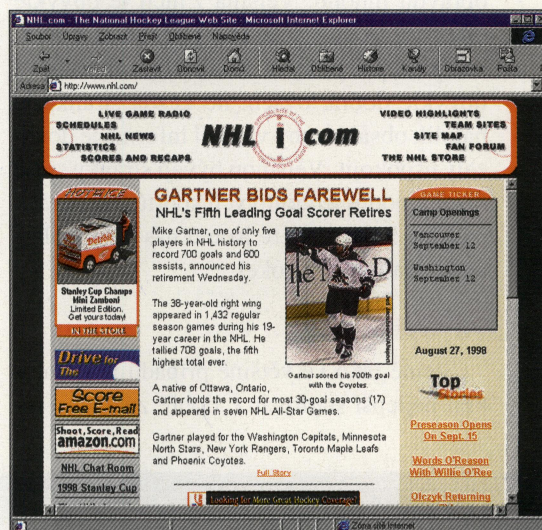
HC Litvínov

Na WWW stránkách Internetu se snaží zviditelnit také hokejové kluby. Například oficiální stránku HC Chemopetrolu Litvínov najdete na adrese www.chemopetrol.cz/docs/sp_hokej.html. Kromě výsledků loňského ligového ročníku najdete na této stránce také mnoho zajímavých informací o klubu a jeho hráčích.

NHL

Oficiální stránky National Hockey League čili NHL. Co víc dodat? Podrobné informace o všem, co se v lize děje. Nejzajímavější momenty z Nagana, z play-off, videoukázky nejkrásnějších gólů, statistiky a informace o jednotlivých hráčích a klubech. Pokud jste fanoušci NHL a umíte alespoň trochu anglicky, pak neváhejte ani sekundu a podívejte se na www.nhl.com.

Hokeje

O tom, že stránky „mohou žít" nejen naší hokejovou ligou, se můžete přesvědčit na adrese www.geocities.com/Colosseum/Arena/5539/indcz.html. Najdete tu kromě informací o naší extralize i něco málo o evropském hokeji (odkazy), ale především o NHL. Kromě obligátních výsledků a informací o zápasech tu najdete také něco o našich hokejistech, kteří se v NHL prosazují.

Kupujeme počítač

V předchozích číslech našeho časopisu jste se mohli dočíst něco o jednotlivých částech počítačů. Poznali jste, jak kupovat procesor, jaký si vybrat monitor nebo tiskárnu. Ovšem při koupi počítače jen málokdo požaduje postavit počítač přímo „na míru", i když je to nejlepší způsob, jak koupit počítač odpovídající vašim potřebám. Obvykle se spíše kupují určité sestavy nabízené výrobcem. Tyto sestavy se obvykle jen mírně upraví a člověk si bez velkého přemýšlení nese domů počítač, který (jak později zjistí) nesplňuje přesně jeho požadavky a za který zaplatil více, než si původně určil. Příčinou je obvykle reklamní kampaň prodejce, který nabízí „Pentium již od…" nebo „fantastickou cenu". Stejně jako v jiných oblastech reklamy je i tato tvrzení nutno brát „s rezervou". Prodejci totiž na nás vymýšlejí stále nové triky, které mají zákazníka přimět ke koupi právě toho jejich počítače. Je proto lepší tyto triky znát a vyhnout se tak nemilým překvapením.

Než vstoupíte

Předtím než vstoupíte do prodejny výpočetní techniky, je lepší si promyslet několik „drobností". Prvním a nejdůležitějším faktorem je cena. Každý si určitě dokáže určit svou horní hranici, kterou by neměl překročit. Avšak lepší je ponechat si menší rezervu (tři až pět tisíc korun), kterou později „výhodně použijeme". Dalším krokem by mělo být rozhodnutí, k jakému účelu budete počítač převážně potřebovat, a podle toho upravit své požadavky. Obvyklý požadavek zní „k práci, ale i občas na hry". V praxi to však bývá naopak, a tak počítač ve hrách nepodává takový výkon, jaký bychom očekávali. Například pro práci ve Wordu či Excelu stačí méně výkonný procesor a grafická karta, ale doporučuje se sedmnáctipalcový monitor. Pro hry stačí monitor patnáctipalcový, ale na

TIP

K počítači byste měli dostat i **český** návod na použití a diskety (CD disky) se záložními ovladači, například pro grafickou či zvukovou kartu nebo pro monitor.

procesoru a grafické kartě se nevyplatí šetřit. Před vstupem do prodejny si také přečtěte alespoň něco o jednotlivých komponentách (například v naší rubrice Zařízení), aby vás prodejce nezaskočil například otázkou: „Chcete grafickou kartu s 1 MB, nebo se 2 MB?“

Rozhodněte o obsahu

Ještě před koupí počítače byste měli mít jasno v tom, které komponenty budete požadovat. Mechanika CD–ROM a zvuková karta jsou již nepsaným standardem, jehož se vyplatí držet. Naopak síťovou kartu využijete doma spíše minimálně (pokud nemáte doma alespoň počítače dva). Vyplatí se také rozmyslet si, zda chcete raději větší disk a rychlejší procesor, nebo velký monitor.

TIP

Pokud vám při rozhovoru prodavač konečnou cenu tají až do posledního okamžiku, neváhejte a zvolte konkurenci.

Poznejte nevýhody

Při koupi počítače si dejte počítač popsat a zajímejte se o jednotlivé komponenty. U každé části se zeptejte na její výhody a nevýhody. Pokud budou pro vás tyto nevýhody podstatné, můžete použít výše zmiňovanou finanční rezervu a připlatit si na lepší komponentu. Tímto způsobem můžete za lepšího využití finančních prostředků získat počítač podle svých požadavků. Nikdy se nenechte přesvědčit, že tato součást počítače je opravdu skvělá a že nic lepšího není (tedy pokud nekupujete počítač za sto tisíc). Každá část počítače má své výhody a nevýhody, které určují oblast jejího použití. Například procesory Celeron, které nemají vnitřní paměť (cache), jsou určeny především pro grafiku a hry, zatímco levnější procesory od firem Cyrix a AMD se hodí spíše pro kancelářské programy, ve kterých je jejich výkon dobrý. Technicky zdatnější jedinci mohou využít odborných časopisů (například nejprodávanějšího počítačového časopisu CHIP), kde najdou mnoho rad a především testů různých komponent.

Cena již od...

Nejčastějším trikem prodejců je právě tato formulace. Fantastická nabídka počítače s procesorem Pentium za 12 tisíc vás do prodejny určitě přitáhne. Tam však zjistíte, že se jedná nejen o cenu bez DPH (daně z přidané hodnoty), která činí 22 %, ale i o tu nejlevnější sestavu, se kterou asi moc věcí dělat nemůžete. Tato sestava bývá složena z těch nejlevnějších komponent, které se opravdu nevyplatí kupovat. Vy však již jste v prodejně a prodavač se vás snaží přesvědčit, že ten počítač, který vám nabízí, je ten pravý.

Co v sestavě chybí?

Dalším trikem (který používají téměř všichni prodejci) je uvádění ceny bez některých komponent. Obvykle bývá zamlčena

cena monitoru (která činí 5 – 15 tisíc dle typu). Někdy také v počítači chybí mechanika CD-ROM nebo zvuková karta. Nezapomeňte, že pokud nemáte (a nechcete používat) sluchátka, potřebujete ke zvukové kartě také reproduktory, což je další investice v hodnotě 500 až 1000 Kč.

Při výběru počítače můžete volit přibližně ze tří variant:
1) Zahraniční renomovaná firma (například Compaq, Dell, HP nebo IBM)
Výhodou je obvykle dobrý počítač s perfektním servisem, nevýhodou bývají vyšší ceny.
2) Známá česká firma (například Comfor nebo Autocont)
I zde dostanete dobrý počítač za střední cenu a s dobrým servisem.
3) Menší (místní) firmy
Nabízejí montované počítače průměrné kvality obvykle za nízké ceny. Záruční servis bývá někdy sázkou do loterie.

Možnost pro rozšiřování

Při výběru počítače je nutné mít na paměti, zda chcete počítač jen na občasnou práci, či na hry – z toho vyplývá, že vám stačí lépe vybavený počítač, který však nemá příliš možností pro vylepšování. Naopak, pokud počítáte s tím, že budete počítač používat stále častěji a nyní nechcete investovat do jeho koupě příliš velkou částku, kupte si počítač s méně komponentami, ale s lepšími možnostmi pro rozšiřování (například základní desku pro procesory třídy Pentium II). Nezapomeňte se svého prodejce zeptat, jaká je možnost pozdějšího rozšiřování. Asi by vás nemile překvapilo, kdybyste za měsíc sehnali levně od kamaráda velký pevný disk, ale prodejce by vám ho odmítl zamontovat, protože to není „od něj“. Také účtování přemrštěných cen za instalaci novějších komponent se můžete vyhnout, zjistíte-li si předem ceny.

Programy v ceně

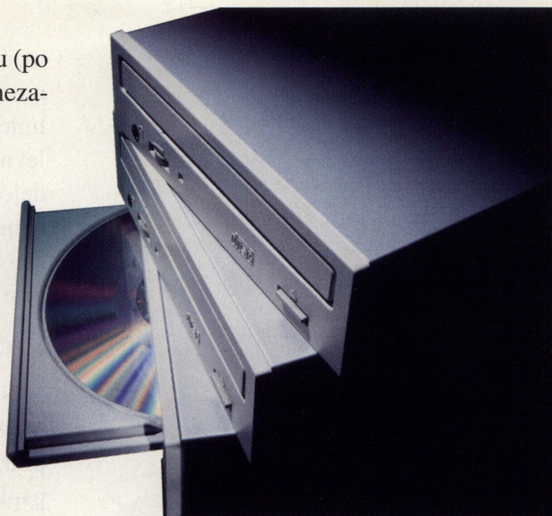

Samotný počítač je vám téměř k ničemu. Můžete si na něj položit květiny nebo ho používat jako těžítko na větší papíry, ale pracovat na něm nemůžete. Tím, co počítač mění z hromady zbytečného železa v šikovného pomocníka, jsou programy. Kupovaný počítač by měl obsahovat alespoň operační systém (obvykle Windows), který již obsahuje některé důležité programy (jednoduchý textový editor, kalkulačku nebo program pro malování). Například cena Windows 95 (dodávaných s počítačem) se pohybuje okolo čtyř tisíc korun. Daleko lepší však bývá, pokud k počítači dostanete i jiné programy (většinou se označují zkratkou OEM). Obvykle to jsou antivirové programy, multimediální encyklopedie nebo účetnictví. Pamatujte si, že prodejci nabízejí programy při koupi s počítačem za mnohem výhodnější ceny, než kupujete-li tyto programy samostatně.

Záruka

Dalším důležitým kritériem je záruční doba. Obvykle je poskytována zvlášť na monitor (2 – 3 roky) a zvlášť na celou sestavu (1 – 2 roky). Pokud vám někdo nabídne záruku kratší, jděte raději ke konkurenci. Nezapomeňte se zeptat, jaký je postup při vyřizování oprav. Některé firmy nabízejí opravu (či výměnu) do 24 hodin, což stojí za uvá-

žení. Zajímavá také bývá nabídka servisu (po první rok záruky) u zákazníka. Nikdy nezapomeňte podrobně se zeptat na ceny!

Kupujte včas

Poslední důležitou informací je doba, kdy kupovat. Zde pro vás máme několik pravidel, která je nutné při koupi uvážit.

Pravidlo 1:

Cena výpočetní techniky neustále klesá. Protože jsou na trh chrleny neustále nové a nové výrobky, cena těch „starších" klesá. Tento pokles je někdy pomalejší, někdy rychlejší. Je důležité vystihnout, kdy je určitá komponenta levná, ale ještě není natolik stará, abyste ji nedokázali využít.

> Všechny informace o počítači si dejte vysvětlit. Pokud bude prodavač nepříjemný, klidně odejděte ke konkurenci. Nekupujete totiž třešňový kompot za 30 korun, ale počítač za několik desítek tisíc. A to už stojí za rozvahu.

Pravidlo 2:

Protože se většina výpočetní techniky dováží, závisí její cena také na kurzu koruny. V případě, že koruna stoupá, cena výpočetní techniky klesá rychleji; jestliže koruna klesá, cena výpočetní techniky zůstává stejná, nebo roste.

Pravidlo 3:

Cena počítačů je ovlivňována i roční dobou. Nejvyšší ceny bývají zpravidla před Vánocemi, nejnižší v létě a na podzim. Doporučujeme sledovat i různé sezonní akce (například „počítač za vysvědčení"), které mohou výslednou cenu také ovlivnit.

Jak tedy kupovat?

Při koupi vám doporučujeme následující postup:

1

Před koupí si ujasněte své požadavky a můžete si je i napsat na papír.

2

Projděte několik prodejen s výpočetní technikou a požadujte počítač dle svých představ. Dejte si nabízený počítač podrobně popsat. Ceny si poznamenejte. Dobré je si i vzít několik letáků nebo ceníků.

3

Doma porovnejte ceny, uvažte všechny aspekty jednotlivých počítačů (ten je levnější, ale nemá v ceně reproduktory, ten je dražší, ale obsahuje i modem).

4

Nakonec se vydejte k vybrané prodejně a počítač kupte.

Počítač na splátky

Dobrou volbou může být i počítač na splátky. Záleží ovšem, o kolik více musíte celkově zaplatit, než kdybyste zaplatili hotově.

Počítač téměř zadarmo?

V předchozím článku jsme si povídali obecně o kupování počítače. Nyní si ukážeme, jak kupovat počítač v praxi. O tricích prodejců jsme se již zmiňovali, nyní je tedy nutné ukázat si je v praxi.

Nejprve si určíme, co by měl standardní počítač obsahovat. Jádrem počítačové sestavy je skříň (někdy označovaná jako case), která obsahuje procesor, grafickou kartu, základní desku, paměti, pevný disk a disketovou mechaniku. Tyto komponenty obsahuje snad každá sestava a lze je považovat za samozřejmost. Ovšem jsou tu další komponenty, které by také měly být standardní součástí, avšak leckdy nejsou. Patří mezi ně:

1 Monitor (chybí velmi často, neboť jeho cena podstatně ovlivňuje cenu celého počítače).

2 Zvuková karta (chybí málokdy, neboť cena zvukové karty není příliš vysoká).

3 Mechanika CD-ROM (chybí hlavně u těch počítačů, u kterých se výrobce snaží dostat cenu pod určitou hranici).

4 Windows 95 (chybí většinou u těch nejlevnějších počítačů).

5 Reproduktory: počítač vybavený zvukovou kartou by měl mít reproduktory standardně (bohužel, v praxi je to spíše naopak).

6 Klávesnice a myš: obvykle v ceně jsou, ale jen nejlevnější typy, které však nemusí vyhovovat.

Nyní si srovnáme dvě nabídky, abychom ukázali, jak může být nabídka počítačové firmy ošidná:

Firma XXX nabízí:	Firma YYY nabízí:
Procesor IBM 6x86 200 MMX	Procesor IBM 6x86 200 MMX
HDD 1,2 GB	HDD 2,1 GB
16 MB RAM	16 MB RAM
Graf. karta: S3 1 MB	Graf. karta: S3 2 MB
FDD 3,5"	FDD 3,5"
	Monitor 15"
	Zvuk. karta: ESS 1869
	CD-ROM 24x
MS-DOS	Windows 95
Cena 9 999 Kč	Cena 27 000 Kč včetně DPH

Na první pohled je první nabídka fantastická. Cena je o 15 tisíc nižší a nezdá se o moc horší. Pokud se ale na sestavy podíváte podrobněji, všimnete si několika rozdílů.

1 Druhá sestava má v ceně větší pevný disk. Disk o kapacitě 1,2 MB je dnes již malý. Za větší disk si však musíte připlatit asi 1 000 Kč.

2 Grafická karta s 1 MB paměti je dnes naprosto nedostačující. Přidání druhého megabajtu paměti vás bude stát přibližně 500 Kč.

3 U prvního počítače chybí monitor. Cena patnáctipalcového monitoru (menší dnes již nemá cenu kupovat) se pohybuje kolem 7 000 Kč.

4 Zvuková karta a mechanika CD-ROM by měly být standardní součástí počítače. U první sestavy chybějí a vy si budete muset doplatit cca 500 Kč za zvukovou kartu a 2000 Kč za mechaniku CD.

5 Počítač s operačním systémem MS-DOS není k ničemu. Dokoupení Windows 95 vás přijde zhruba na 3000 Kč.

6 U prvního počítače je uvedena cena bez DPH, za kterou nakupuje jen málokdo z nás. DPH činí 22 %, což není zanedbatelné.

Sečtete-li nyní položky na vylepšení prvního počítače, vyjde vám celková cena 24 000 Kč. Připočítáte-li ještě DPH, vyjde vám více než 29 tisíc Kč. Vidíte, že nejlákavější nabídka nemusí být nejlepší.

TIP

Hodnotu počítače mohou zvyšovat multimediální encyklopedie na CD-ROM, ovšem zamyslete se, zda je opravdu potřebujete, nebo zda raději zvolíte sestavu, která zahrnuje kancelářský balík.

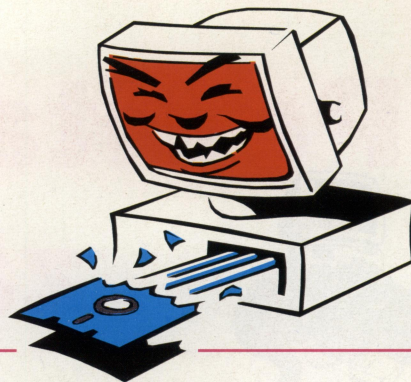
INFO

Koupě počítače s procesorem 486 je dnes již špatnou investicí. Pro práci ve Windows 95 se doporučuje minimálně procesor třídy Pentium.

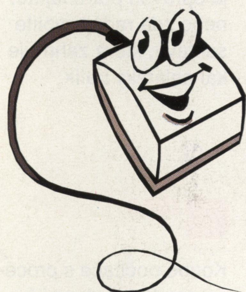
TIP

Pokud máte doma starší počítač (386) a nemáte peníze na novější, zkuste se alespoň podívat po „486“. Základní deska s tímto procesorem se dá dnes sehnat i za 500 Kč. Přestavbu však lze doporučit spíše zdatnějším uživatelům.

Počítač pro vás

Nastal čas ukázat vám **konkrétní** příklady počítačových sestav. Nezapomeňte, že vývoj počítačů jde stále rychleji kupředu, a tak sestavy, které vám nyní doporučujeme, mohou za rok vzbudit úsměv na rtech přihlížejících; stejně jako se vy usmíváte nad počítači „386“, které před několika lety patřily ke špičce. Ze stejného důvodu neuvádíme ceny, které se obvykle mění takřka každý týden. Kvůli neustálému přílivu novinek (a ukončování výroby starších typů) se může stát, že některou komponentu už neseženete (například – pevné disky menší než 1,6 GB se již nevyrábějí). Zkuste navštívit několik prodejců, a pokud neuspějete, zvolte komponentu o něco lepší. U některých komponent (např. u grafické karty) můžete zvolit i podobný typ. K sestavě je nutné ještě přidat reproduktory, klávesnici, myš a operační systém Windows 95.

Počítač pro nenáročné

Tento počítač je dnes asi nejnižší nabídkou, kterou vám může seriózní prodejce nabídnout. Jaho rychlost snižuje především malá pamět. Práce ve Windows 95 je možná, avšak vinou menší paměti poněkud pomalejší. Výhodou tohoto počítače je především jeho nízká cena.

Procesor: Intel Pentium 166 MMX
Paměť RAM:16 MB
Pevný disk: 1,6 GB
Grafická karta: s čipem S3 2MB
Zvuková karta: 16bitová
Monitor: 15 "

Možnosti rozšiřování tohoto počítače finančně náročnější.Lze ho podstatně zrychlit přidáním paměti RAM na velikost 64 MB, koupí lepší grafické karty, případně o něco lepším procesorem (v závislosti na možnostech základní desky). Tento počítač lze po menším vylepšení rozumně používat ještě jeden až dva roky.

Počítač pro každého

Pokud jsou vaše nároky vyšší (a peněženka plnější), můžete zvolit tento počítač. Jeho výkon je dostačující i pro některé novější hry a ve Windows 95 na něm můžete pracovat bez nejmenších problémů ještě dlouho.

Procesor: AMD K6 266 MMX
Paměť RAM: 64 MB
Pevný disk: 2,1 GB
Grafická karta: s čipem S3 Virge 2MB
Zvuková karta: 16bitová
Monitor: 15 "

Tento počítač lze ještě o něco málo vylepšit výkon koupí lepší grafické karty či výkonnějšího procesoru (AMD K6 3D 333). Výkon pro hry lze zvýšit koupí přídavné grafické karty (3Dfx). Při stejných nárocích lze tento počítač bez problémů využívat ještě několik let.

Levný počítač pro budoucnost

Tento počítač netvoří špičku, ale ani není nejlevnější. Jeho obrovskou výhodou jsou však možnosti pro budoucí rozšíření. Za rozumnou cenu ho můžete postupně vylepšovat a zvyšovat tím jeho výkon.

Procesor: Intel Celeron 266
Paměť RAM: 32 MB
Pevný disk: 3,4 GB
Grafická karta: s čipem S3 Virge 2MB
Zvuková karta: 16bitová s Wave Table syntézou
Monitor: 15 "

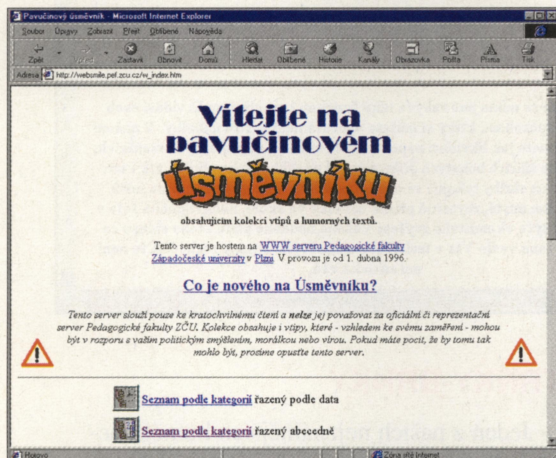
Výhodou této sestavy je, že obsahuje desku pro nové typy procesorů (slot1), takže do ní můžete postupně montovat stále výkonnější procesory (samozřejmě v závislosti na možnostech desky), aniž je potřeba vyměnit základní desku. Podstatné zlepšení je možné také u grafické karty, paměti a monitoru.

Počítač pro náročné

Tento počítač je v současné době špičkou, a to jak výkonově, tak i cenově. S ním se nemusíte bát, že byste za rok museli kupovat nový „stroj“. Počítač se dá použít jak pro práci v grafickém studiu, tak pro náročné hry.

Procesor: Intel Pentium II 400
Paměť RAM: 128 MB
Pevný disk: 8,4 GB
Grafická karta: karta pro AGP
Grafická karta pro hry: s čipem 3Dfx Voodoo II
Zvuková karta: Sound Blaster AWE 64
Monitor: 19 "

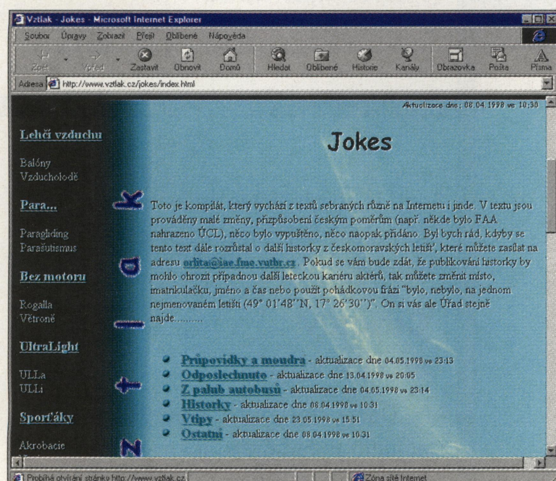
Vtipy a humor pro každého

Humoru není nikdy dost! Pokud se tímto pravidlem řídíte, stane se pro vás Internet nevyčerpatelnou studnou humoru a zábavy. Tím však vůbec nemáme na mysli různé „vtipy dne“, které se objevují na mnoha stránkách, ale celé servery plné anekdot, veselých příhod a kresleného humoru. Dobře se bavte…

Pavučinový úsměvník

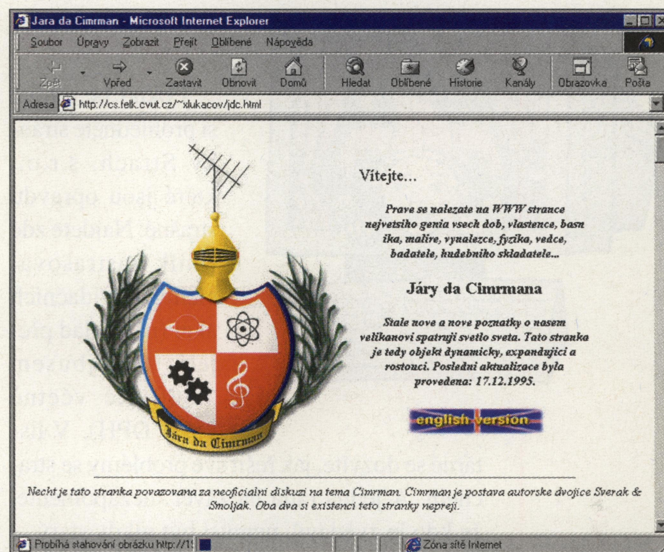
Zajímavá kolekce vtipů a humorných textů nacházející se na adrese websmile.pef.zcu.cz/w_index.htm vás může těšit ještě hodně dlouho. Ve více než třiceti kategoriích zde

najdete velké množství kvalitních vtipů. Vtipy jsou seřazeny jak podle kategorií, tak i podle data (můžete číst jen ty nejnovější).

Jára da Cimrman

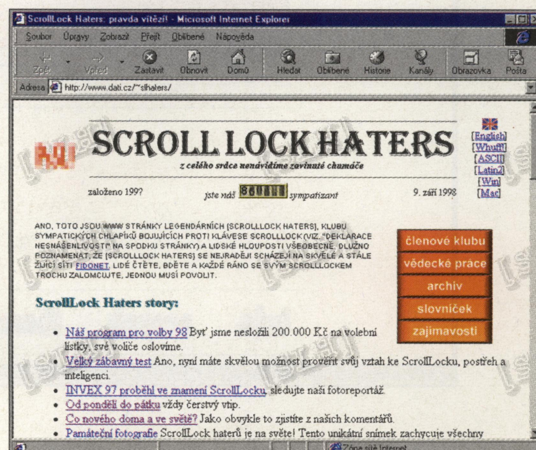
Ani my nesmíme zapomenout na tohoto giganta české vědy, před kterým se Leonardo da Vinci krčí nesměle v koutku. O Cimrmanovi a jeho činech se můžete dočíst na dvou zajímavých stránkách. Na adrese www.vol.cz/CIMRMAN/ najdete oficiální stránky Divadla Járy Cimrmana. Na následující adrese

najdete neoficiální stránky tohoto českého génia: cs.felk.cvut.cz/~xlukacov/jdc.html. Jsou graficky zdařilejší, a pokud vám nevadí text „bez hacku a carek“, určitě se pobavíte.

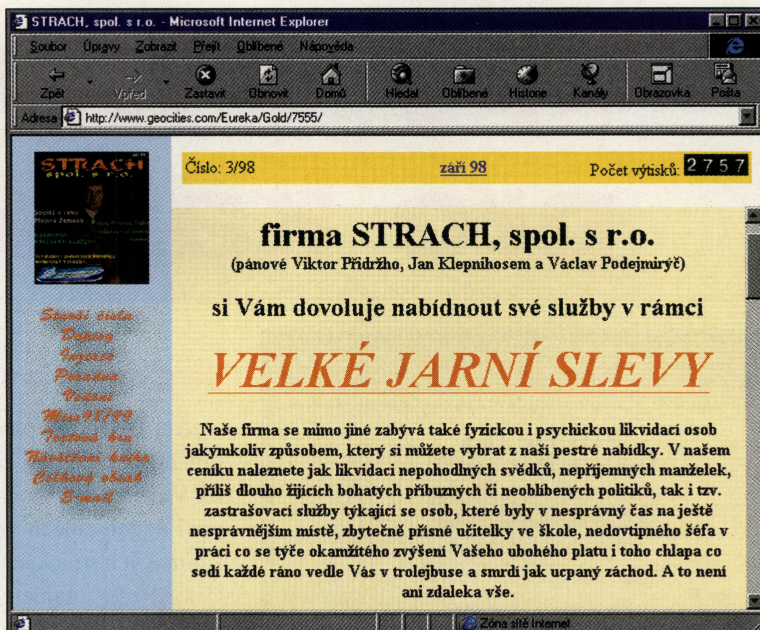
Máte rádi Scroll Lock?

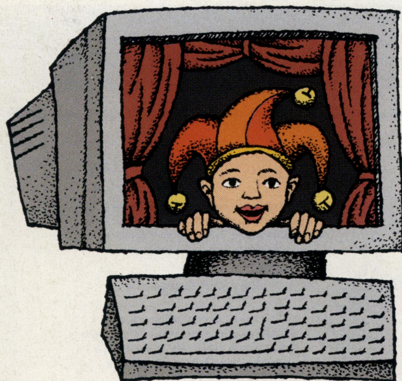
Nesnášíte klávesu Scroll Lock natolik, že jste schopni se přihlásit do klubu jejích odpůrců? Pak se určitě podívejte na stránku www.dati.cz/~slhaters. Najdete tam mnoho zajímavých textů na toto téma a také test, který vám poskytne zajímavé hodnocení vašich znalostí.

Letecký humor

Máte rádi letadla a létání vůbec? Podívejte se na stránku www.vztlak.cz/jokes/index.html, kde najdete spousty veselých historek a vtipů z tohoto oboru. A i když nepatříte mezi letecké odborníky, zde se určitě pobavíte, protože na našem Internetu lepší stránku na toto téma pravděpodobně nenajdete.

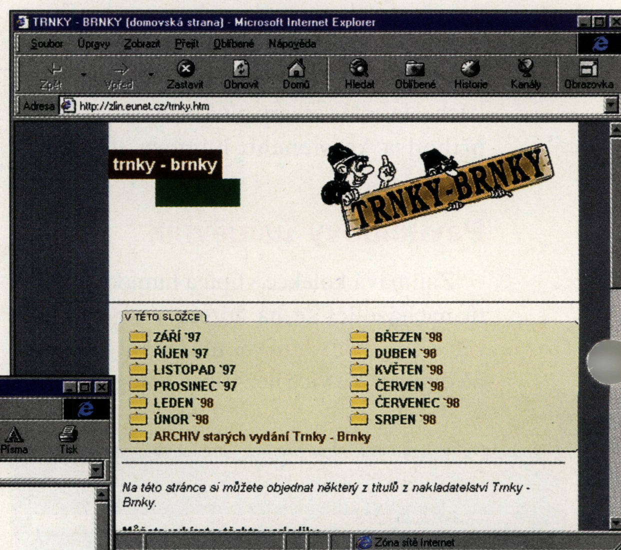

Máte strach?

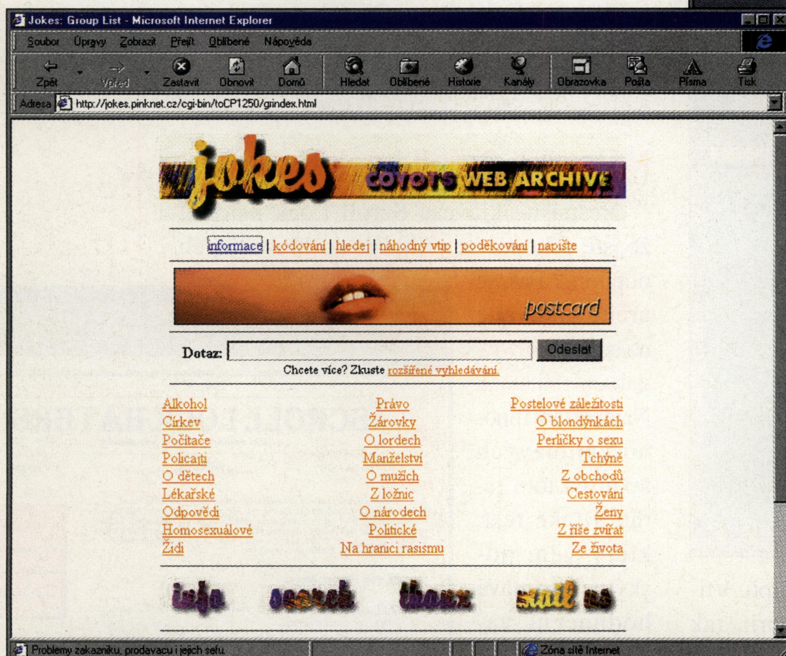
Pokud ne, určitě si prohlédněte stránky Strach, s.r.o., které jsou opravdu strašné. Najdete zde ceník zastrašovacích a likvidačních akcí (například přejetí trolejbusem 5 800 Kč včetně 78 % DPH). V listárně se dozvíte, jak řešit své problémy se strachem. A jedna rada na závěr: nezapomeňte, že kdo je zvědavý, nemusí být nikdy starý…

TRNKY-BRNKY

Jeden z našich nejznámějších humoristických časopisů má také své stránky na Internetu. Najdete je na adrese zlin.eunet.cz/trnky.htm. Psané i kreslené vtipy, zábavné čtení

– to je obsah těchto stránek, které potěší každého, kdo se rád zasměje.

Coyotův archiv vtipů

Další databáze anekdot – najdete ji na adrese jokes.pinknet.cz/cgi-bin/toCP1250/grindex.html. Vtipy jsou setříděny podle kategorií a najdete jich zde opravdu hodně.

Učíme se s počítačem

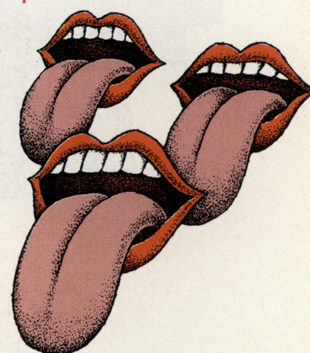
V dnešní době plné novinek je učení nutnost. Učíte se ovládat novou techniku (počítač, mikrovlnnou troubu, videorekordér), jazyky nebo jiné věci důležité pro život či práci. Učení je zkrátka nutností pro téměř každého. Obvykle sice bývá spíše nepříjemnou povinností, ale přesto existuje metoda, jak si tuto činnost zpříjemnit. Ano, hádáte správně – tím pomocníkem, který vám pomůže s obtížným učením, je počítač. Samozřejmě nemůžete čekat, že se s počítačem vše naučíte lépe a třikrát rychleji, ale může vám proces učení zpříjemnit natolik, že se z učení stane zábava. Ve kterých oborech a jak vám tedy může počítač pomoci?

Zaměstnání

Nároky na zaměstnance stále stoupají. Tam, kde dříve stačila maturita, je nyní nutná znalost alespoň jednoho světového jazyka a psaní na stroji. Tyto a podobné požadavky je možné s klidem a úsměvem splnit. Máte přece počítač!

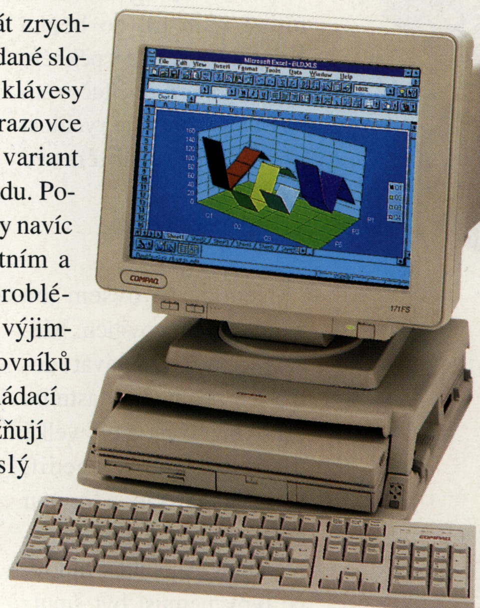
Jazyky

Výuka cizího jazyka je zpravidla dlouhý a náročný proces. V žádném případě zde počítač nemůže nahradit „živého" učitele, ale může vám pomoci toto učení zrychlit a zpříjemnit. V současné době existuje velmi mnoho programů na výuku jazyků a tyto programy lze rozdělit do několika kategorií. První kategorií jsou programy, které pomáhají zlepšit vaše schopnosti „porozumět jazyku". U klasického programu této kategorie najdete obvykle několik anglických příběhů, které si můžete přehrávat, zastavovat, opakovat zvolené pasáže. Obvykle nechybí ani slovníček, u lepších programů i s možností přidávání vlastních slov. Další kategorie programů slouží k zlepšení „mluvení". Tyto programy (vyžadují mikrofon) dokáží kontrolovat vaši výslovnost a poradit vám, kde děláte chyby. Poslední kategorií bývají programy pro zlepšení slovní zásoby. Obsahují obvykle velký slovník a určitým způsobem (skládačky, hry) vás učí nová slova a pomáhají procvičit starší. V některých případech může být program pro výuku jazyků souhrnem několika výšeuvedených kategorií, nebo může být dokonce ještě více specializován (například na výuku číslovek). V každém případě jsou tyto programy velmi dobrými pomůckami při učení.

Slovníky

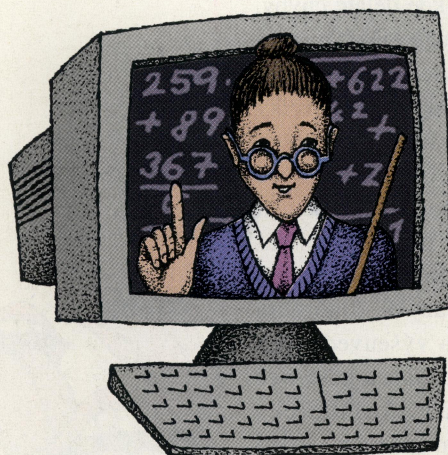
Zvláštní kapitolou jazykových programů jsou slovníky a překládací programy. Počítačové slovníky nemají za cíl vás naučit velké množství slovíček, ale mají vám pomoci při překládání cizojazyčného textu. Jejich výhoda je jasná každému, kdo se alespoň jednou pokusil číst delší cizojazyčný text se slovníkem. Obtížné hledání každého třetího výrazu dokáže určitě znechutit každého. S počítačovým slovníkem lze tuto činnost desetkrát zrychlit. Napíšete hledané slovo a po stisku klávesy Enter se na obrazovce objeví několik variant možného překladu. Počítačové slovníky navíc netrpí hmotnostním a objemovými problémy, takže není výjimkou několik slovníků v jednom. Překládací programy umožňují přeložit souvislý text. Kvalita těchto programů je různá, ale ani ty nej-

lepší nedokáží přeložit větu přesně. Ovšem není příliš obtížné porozumět větě: „Tomáš jít do divadlo večer“, a tak je lze doporučit každému, kdo častěji pracuje na počítači s cizojazyčnými texty a jemuž se nechce hledat ve slovníku.

Všemi deseti

Mezi další pomocníky, kteří vám mohou usnadnit učení, patří například programy na výuku psaní na stroji. Program obvykle nejprve radí, „jak na to“. Poté přichází cvičení, které je „plně pod dohledem počítače“. Po jeho ukončení vám počítač prozradí, jak rychle jste psali, jaké chyby děláte, a nakonec vám doporučí cvičení, které tyto chyby pomůže odstranit. Při výběru takového programu je důležité dávat pozor, zda je nabízený produkt český. Jen tak se naučíte psát s „háčky a čárkami“, které u anglických programů nejsou.

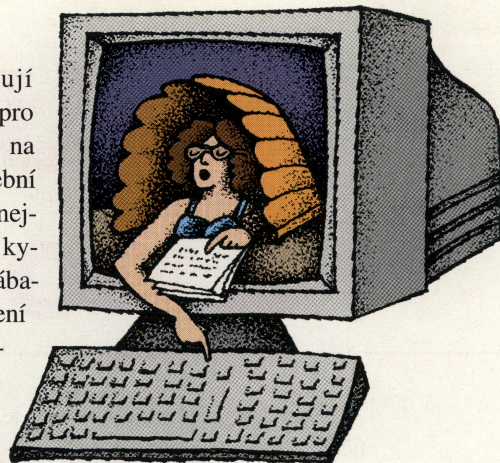
Na plný plyn

Umění řídit auto patří už dnes k základním znalostem moderního člověka. Alespoň to tvrdí autor videokazety, která se promítá v autoškolách při první hodině. Pokud vám nestačí učebnice nebo výklad instruktora, můžete si zlepšit své znalosti nebo vyzkoušet, co už umíte, pomocí počítačového programu. Nabídne vám to, co běžná autoškola, ale vše v pěkném a pohodlném počítačovém hávu. Výhodou je rychlost práce a bezproblémové ovládání.

Doma

Neučíte se ovšem jen z důvodů pracovních. Můžete se proto vzdělávat i doma jen pro pocit vlastního uspokojení. Existuje velké množství encyklopedií, které vás zábavnou formou naučí mnoho z libovolného oboru. Ani hudbymilovné typy nemusí být smutné. Existují programy pro výuku hry na různé hudební nástroje – nejčastěji na kytaru. Pro zábavu a poučení najdete také velké množství IQ testů, které vám pomohou zjistit, „jak jste skutečně chytří“. Tyto testy obvykle nevytvářejí odborníci, a proto je nutné takové testy brát „s rezervou“.

Programy

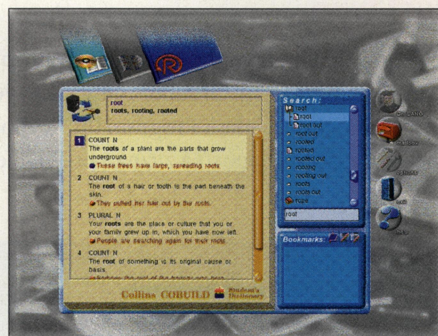
Všechny uvedené programy mají několik společných vlastností. Obvykle se nemusíte bát, že by váš starší počítač nestačil nárokům programu. Až na výjimky se spokojí i s procesorem 486. Dalším pravidlem bývá, že většina programů existuje i jako shareware. Můžete si ho tudíž vyzkoušet a nemusíte se bát, že byste zbytečně investovali peníze do špatného programu. Při výběru takového sharewarového programu je ale nutné dávat pozor, zda je uvedený program český (tedy pokud je to nutné). Samozřejmě existují i programy, u kterých při koupi neprohloupíte. Při jejich výběru se můžete inspirovat například naší rubrikou „Zábava a multimédia“.

Programy, které vás učí...

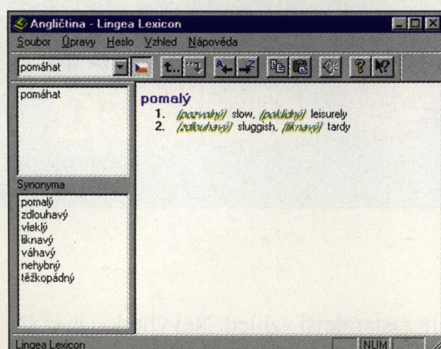
Langmaster

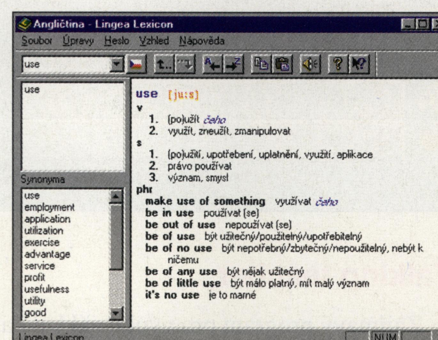
Jeden z nejlepších titulů na našem trhu. Ozvučený slovník, namluvený rodilými mluvčími, 50 hodin zvukových ukázek, mnoho zajímavých „filmových příběhů“ – i to jsou přednosti, které dělají z Langmasteru program, který lze jen doporučit.

Výrobce: Dr. LANG group

■ **TIP**

O některých programech zde uvedených se můžete dočíst více v naší rubrice Zábava a multimédia.

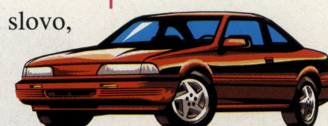

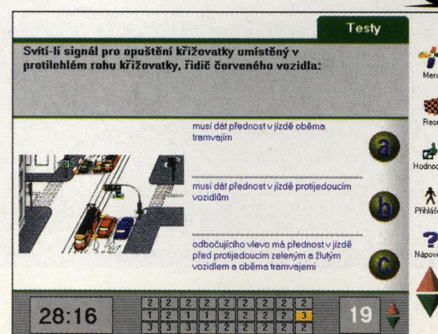
Lingea Lexicon

Zajímavý česko-anglický a anglicko-český slovník. Lákadlem pro vás může být i to, že program obsahuje u anglických výrazů zvukové ukázky. Můžete tak snadno zjistit, jak se hledané slovíčko vyslovuje. Potěší také „fonetické“ hledání, kde můžete najít slovo, i když nevíte, jak se píše.

Výrobce: Lingea

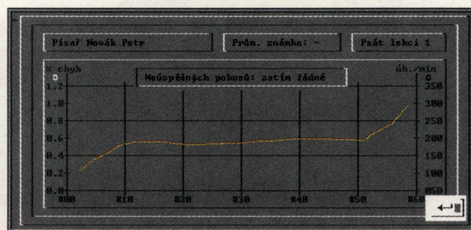

Autoškola

Multimediální učebnice autoškoly. Snadná a rychlá možnost, jak si prověřit své schopnosti dříve, než se vydáte k písemným zkouškám. Jednoduché a přehledné ovládání zvládne i začátečník. Aktualizované vydání.

Výrobce: VW GEDAS

Just type

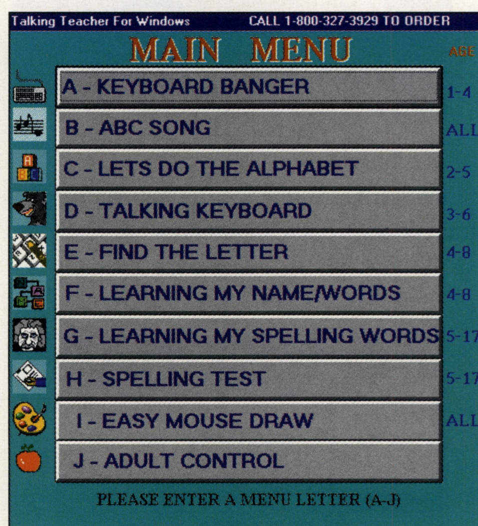
Starší, ale vynikající český program pro výuku psaní na stroji. Obsahuje 44 výukových a 15 opakovacích lekcí. Program umí vyhodnocovat vaše schopnosti a zaznamenávat nejlepší výkony. Je také možno zkoušet psaní na vlastních textech. Program je k dispozici zdarma na Internetu. Doporučujeme.

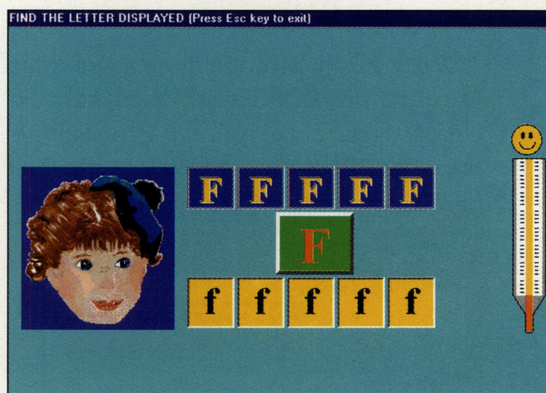
Autor: Karel Běhounek

MULTIMÉDIA

Kupovat multimediální program je vhodné, jen pokud máte multimediální počítač (tzn. vybavený zvukovou kartou, reproduktory, případně mikrofonem).

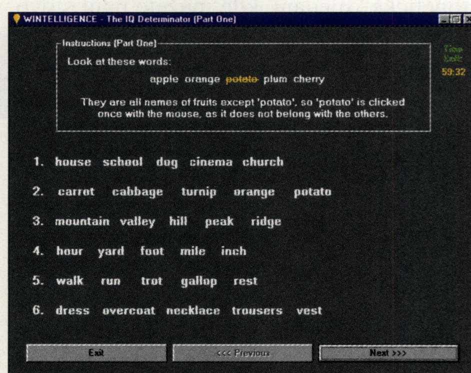

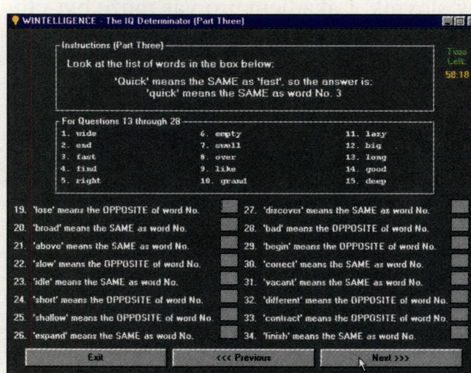

Talking teacher

Zajímavý program pro výuku základů anglického jazyka. Vše pouze v angličtině, ale zde je to spíše výhodou. Jednoduché ovládání, ale zastaralejší vzhled. Nevýhodou je vyšší cena (40 USD - cca 1200 Kč).

Výrobce: Dareware Inc.

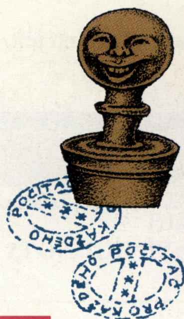

IQ Determinátor

Pokud umíte alespoň částečně anglicky a troufáte si spolu se znalostmi angličtiny prověřit i svou inteligenci, můžete použít anglický test inteligence. Známým způsobem prověří vaše schopnosti a výsledky zobrazí na obrazovce. Tento program najdete na Internetu jako freeware.

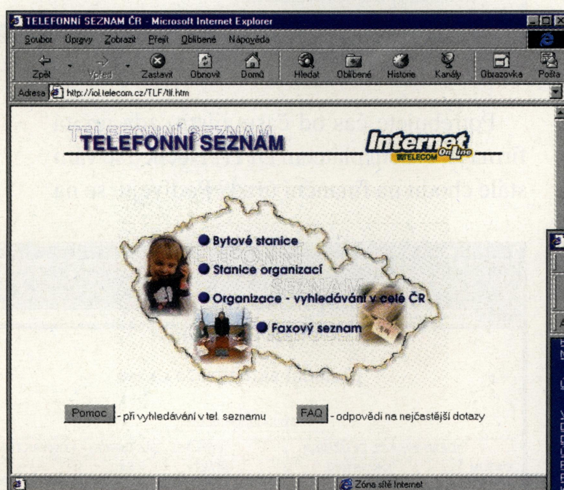
Výrobce: Heacock Kanada

Obchodní informace

Telefonní seznam

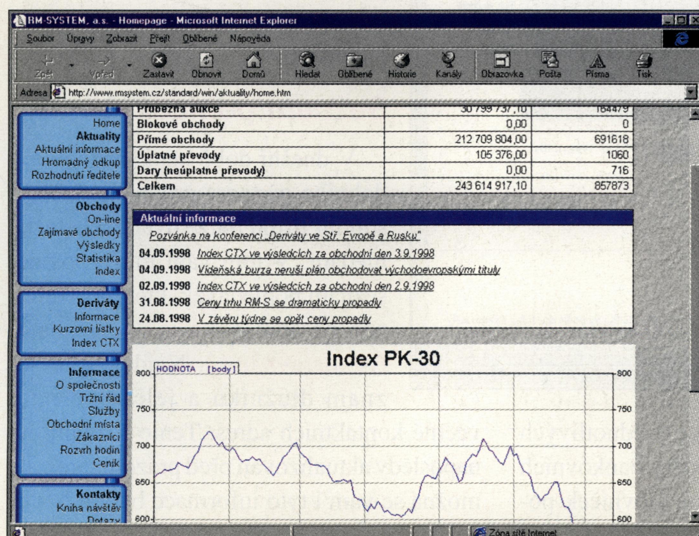
Všichni určitě znáte tuto situaci. Někam jste zastrčili papírek se jménem a telefonem firmy, od které něco nutně potřebujete, a nemůžete jej nalézt. Víte jen, že v názvu firmy bylo slovo „fast“. Co teď? Použijte telefonní

seznam na Internetu. Jeho pomocí můžete rychle nalézt to, co byste v papírovém seznamu hledali věčnost. Najdete ho na adrese iol.telecom.cz/TLF/tlf.htm.

RM-systém

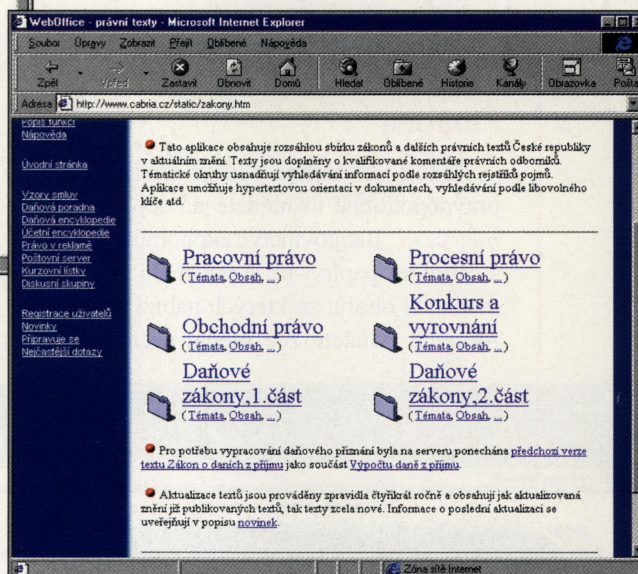
Obchodujete pomocí RM-systému? Pak pro vás určitě bude nepostradatelným pomocníkem stránka na adrese www.rmsystem.cz.

Najdete tam totiž vše důležité, co k obchodování potřebujete. Od informací o společnosti až po přehledné grafy znázorňující objem obchodu nebo index PK-30.

Zákony on-line

Já se vrátím a se mnou přijde i zákon. Ano, i s vámi může přijít zákon, protože nyní jsou na Internetu k dispozici zákony v plném znění, a to i s kvalifikovanými komentáři právních odborníků. Najdete je na serveru www.cabria.cz, který je sám o sobě výborným zdrojem informací pro

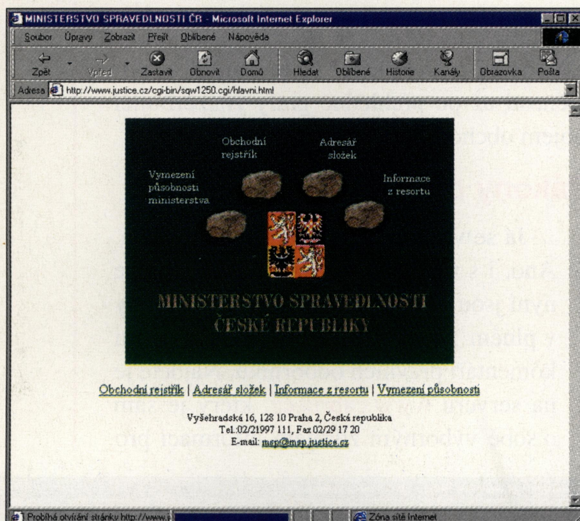

všechny podnikatele. Zákony najdete konkrétně na stránce www.cabria.cz/static/zakony.htm. Můžete v nich buď hledat podle libovolného klíče (slova), nebo se jednoduše pohybovat v hypertextových dokumentech.

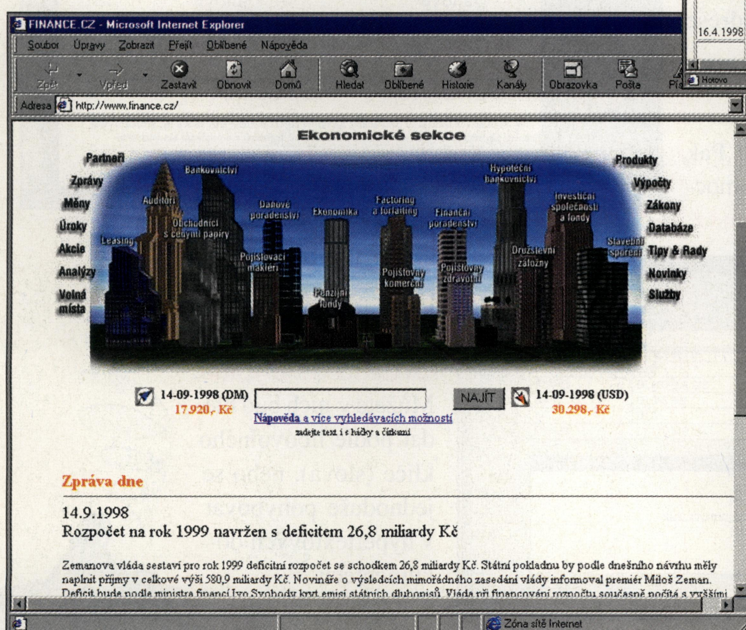
Obchodní rejstřík

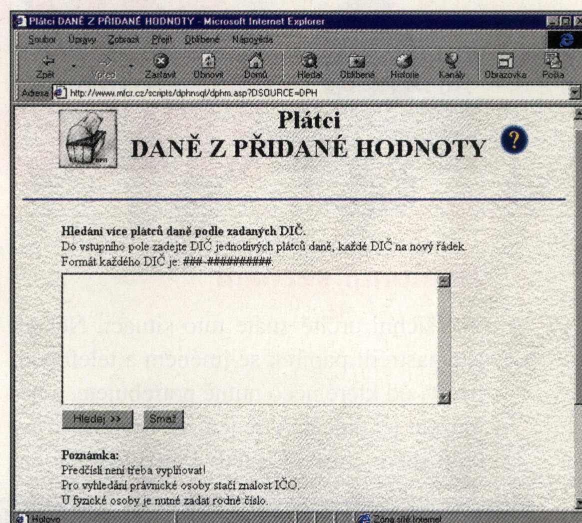
Obchodní rejstřík také patří k zajímavým stránkám, které může každý využít. Najdete ho na adrese www.justice.cz. Můžete vyhledávat podle IČO nebo podle obchodního jména. V seznamu lze najít další zajímavé informace, které ocení každý obchodník.

Finance

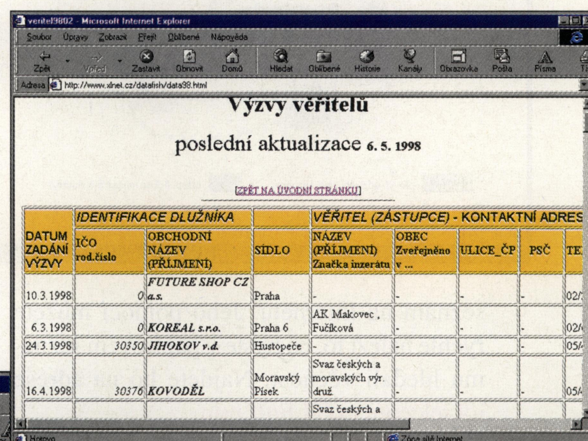
Pokud vás zajímá něco z oboru financí, pravděpodobně to najdete na adrese www.finance.cz. Bankovnictví, ekonomika, obchod s cennými papíry, to je jen málo z velkého množství oborů, ze kterých nabízí server informace. Můžete zde hledat určitou firmu (podle jména) nebo informace o jednotlivých oborech. Rady pro vás, výpočty bankovních operací, volná místa v oboru, slovníček pojmů, analýzy – i to jsou oblasti, které na této stránce najdete.

Plátci DPH

Potřebujete čas od času zjistit, zda určitá firma je, či není plátcem DPH? Nechce se vám stále chodit na finanční úřad? Podívejte se na Internet! Na adrese www.mfcr.cz, což je server Ministerstva financí České republiky, najdete i seznam plátců DPH. Lze v něm snadno a rychle hledat vše potřebné. Doporučujeme!

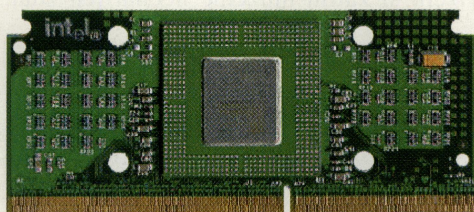
Seznam pohledávek

V dnešní době není snadné najít dobrého partnera pro obchod. Najít solidní firmu může být docela těžké hledání. V tom vám může pomoci seznam pohledávek, který je zveřejněn na adrese www.xlnet.cz/datafish/data98.html. Najdete zde seznam dlužníků a jejich věřitelů včetně kontaktních adres. Tento seznam byl naposledy aktualizován před prázdninami, ale možná se vám i tyto informace budou hodit.

Budoucnost PC

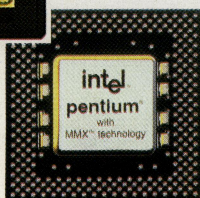
U libovolného odvětví lidské činnosti lze celkem přesně předpovídat směr, kterým se bude nadále ubírat. Počítače a výpočetní technika je jeden z oborů, u kterých toto tvrzení není příliš pravdivé. Jediným trendem, který je v praxi vidět i nyní, je miniaturizace. Avšak další podrobnosti o budoucnosti počítačů jsou skryty za závojem dohadů. Nyní se pokusíme tento závoj poodhalit a alespoň vám naznačíme, jak by mohly počítače vypadat za několik let.

Procesor

Začneme srdcem počítače – procesorem. Vývoj této nejdůležitější části počítače je značně nejistý. Už dnes se procesory vyrábějí technologií, která má v názvu rozměry, se kterými se pracuje. Dovedete si představit „mikron“? Pravděpodobně v této oblasti nalezneme za několik let hranici vývoje. Naštěstí zatím můžeme klidně sledovat, jak výkon procesorů roste, a nemusíme přemýšlet, kolik stovek součástek se za několik let vejde na plochu o průměru lidského vlasu.

Pevný disk

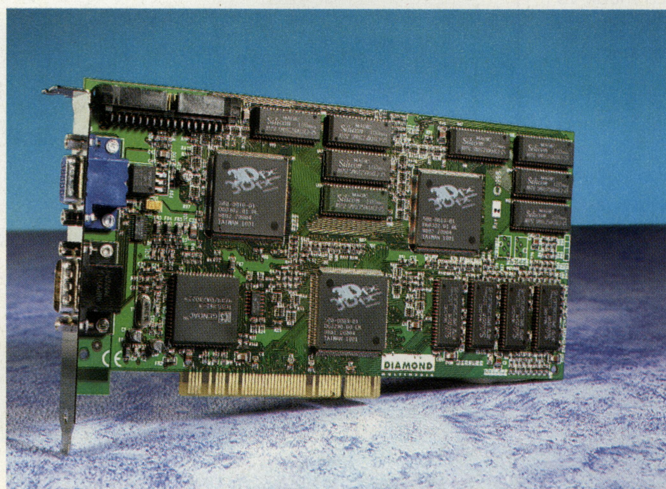
O budoucnosti této komponenty se vede pravděpodobně nejvíce debat. Klasický způsob záznamu už moc dlouho stačit nebude. Magnetický záznam na kovovou desku pevného disku má své výkonnostní hranice, a ty za několik let již stačit nebudou. Jakým směrem se tedy záznam bude ubírat? Magnetooptické disky? Budou se v budoucnu používat paměťové karty, nebo se naplní vize „holografických“ pamětí, kterými nás překvapují někteří odborníci? Každopádně už nyní víme, že kapacita disků se bude měřit v desítkách gigabajtů (1GB = 1 024 MB).

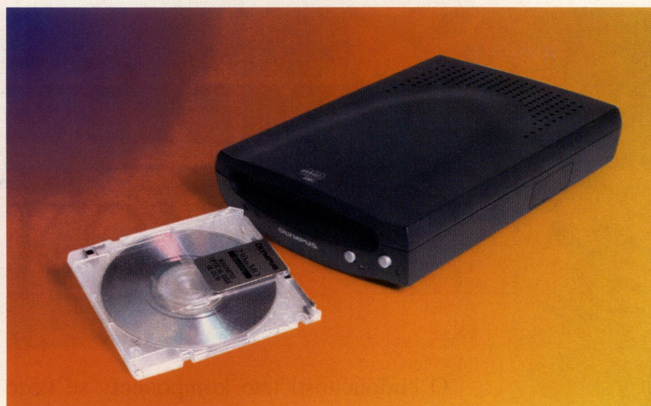

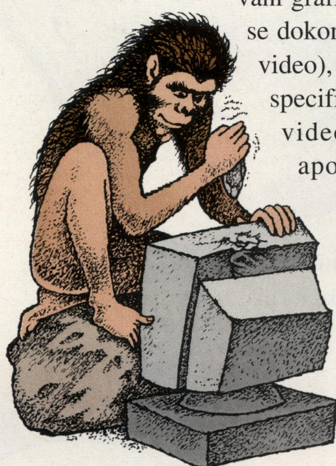
Grafické akcelerátory

Už je to dávno, co bylo při popisu počítače naposledy použito slovo grafická karta. Pojem grafické akcelerátory vystihuje funkci těchto karet daleko lépe. Původní funkcí karty bylo převádět data z procesoru na data pro monitor. S rostoucími nároky programů stoupala i náročnost práce s grafikou a procesor už nedokázal všechno stihnout. Jedinou cestou tedy bylo umístit na grafickou kartu „procesory“, které pomáhaly zpracovat část dat. Postupně

stoupal počet funkcí, kterými grafické karty „ulehčovaly" procesoru práci. Nyní lze bez nadsázky říci, že hlavní břemeno při zpracování grafiky leží na grafické kartě. Objevují se dokonce další podpůrné karty (3Dfx, video), které vypomáhají jen při specifických činnostech (hry, videotvorba, modelování apod.). Budoucnost této komponenty leží tedy v stále výkonnějších a specializovanějších typech, které budou svou rychlostí vyrážet dech.

Záznamová média

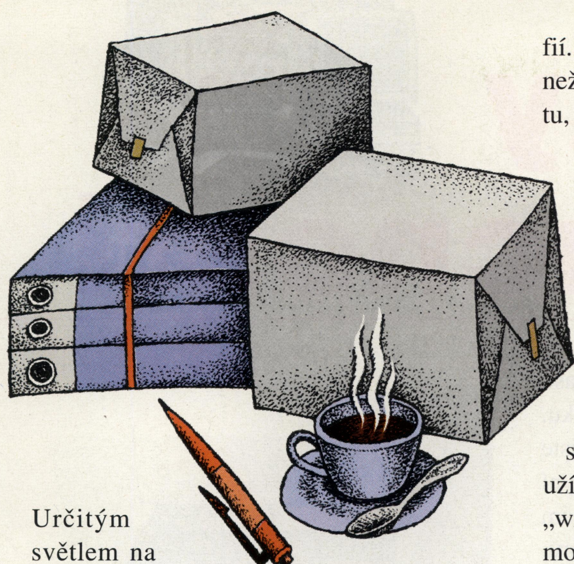
V této oblasti je situace podobná jako u pevných disků. Dnešní nejrozšířenější záznamové médium – disketa – má natolik malou kapacitu (1,4 MB), že její využití je značně omezené. Nahrazují ji prozatím CD disky, jejichž kapacita také není ohromující. Při dnešních „velkoobjemových programech" není 650 MB příliš moc... Největší nevýhoda CD disků však spočívá v tom, že nejde o přepisovatelné médium. Jinými slovy – co na CD disk zapíšete (říká se vypálíte), zůstane tam „navěky" bez možnosti přepsání. Existují sice speciální přepisovatelné disky a mechaniky, ale jejich rozšíření je mizivé a cena je příliš vysoká. O vybudování nástupce klasické diskety se pokouší několik firem. Nejznámější je asi momentálně ZIP s kapacitou 100 MB a JAZZ (1 GB) od firmy Iomega. O větším rozšíření podobných zařízení si zatím můžeme nechat jen zdát.

ZÁZNAMOVÁ MÉDIA

Na obrázku vidíte několik záznamových médií ve srovnání s běžnou disketou (vlevo nahoře).

Určitým světlem na konci tunelu může být technologie DVD, která možná v budoucnosti nabídne (podobně jako kdysi CD) obrovskou kapacitu za rozumnou cenu.

Programy

Mnoho lidí si určitě klade otázku, proč ten vývoj v počítačovém hardwaru jde tak rychle. Příčinou není jen snaha o vylepšení stávajících modelů, aby uživatel měl větší pohodlí, ale přede-

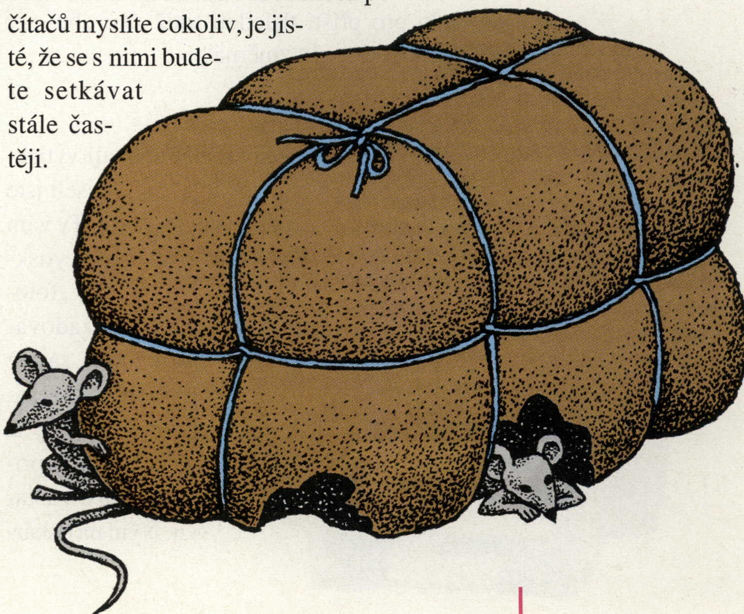
vším tlak programů, které pro svůj běh potřebují stále výkonnější komponenty. Asi nejlépe je tento fakt znát v oblasti her. Tam, kde před několika lety stačilo hře několik megabajtů a procesor 386, najdete hry o objemu až 650 MB (výjimkou nejsou ani hry na několika CD), které vyžadují minimálně procesor třídy Pentium 200 MMX a které nespustíte bez přídavné grafické akcelerační karty (3Dfx).

Balíky

Stejně jako u hardwaru nelze zastavit ani vývoj programů. Programy se seskupují do tzv. balíků, které bývají zaměřeny na určitou oblast. V kancelářském balíku najdete například textový editor, tabulkový procesor nebo program na vytváření prezentací. V grafickém balíku najdete obvykle program pro tvorbu a úpravu bitmapové či vektorové grafiky, speciální program pro tvorbu „trojrozměrných“ obrázků, případně ještě sérii fotografií. Takovéto balíky bývají zpravidla levnější než jednotlivé programy a přitom máte jistotu, že programy spolu bez problémů komunikují. Dobrým nápadem je také přibalování programů k počítači či k jeho komponentám. K novému počítači nyní obvykle dostanete jednodušší textový editor, ke grafické kartě hry či ke skeneru program pro práci s grafikou. Obecně lze říci, že programy se budou shlukovat do větších celků, aby mohly lépe spolupracovat, a jejich objem i náročnost na prostředky poroste. Zajímavým trendem je používání pomocníků (někdy se jim říká také „wizardi“ – kouzelníci). Ti vám mohou pomoci se složitými úkoly, které byste sami nezvládli nebo které byste bez jejich pomoci vytvářeli příliš dlouho. Dalším dobrým krokem k usnadnění práce s programy je sjednocení ovládacích prvků v jednotlivých programech. Proto můžete ovládat textový editor téměř stejně jako tabulkový procesor.

Využití

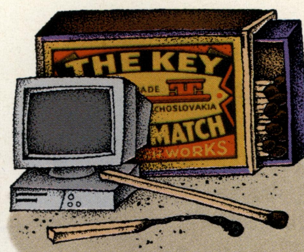
Ptáte se, kde lze využít všechny ty novinky? Díky stále snadnějšímu ovládání bude moci s počítačem pracovat každý. Nebudete muset znát všechny technické fígle; postačí, budete-li s počítačem mluvit jako se svým kolegou z práce. Takovéto programy již existují, jsou však úzce zaměřeny a vyžadují komunikaci v anglickém jazyce. Určitě nebude dlouho trvat a i vy si popovídáte se svým počítačem. Dalším směrem v tomto oboru je ovládání myšlenkami. Ač to zní neuvěřitelně, již existují první programy, které pomocí speciálních čidel dokáží převádět vaše myšlenky na základní pohyby ukazatele myši. Počítače již nyní díky svému výkonu řídí ty nejdůležitější a nejnáročnější procesy, které lidstvo zná. Ať už si o budoucnosti počítačů myslíte cokoliv, je jisté, že se s nimi budete setkávat stále častěji.

DVD

Disky DVD vypadají stejně jako disky CD-ROM, ale mají mnohem větší kapacitu.

Doteky budoucnosti

O technických novinkách se čas od času můžete poučit v denním či odborném tisku. O budoucnosti některých částí počítače jste se mohli dočíst v předcházejícím článku. Nyní obě kategorie spojíme a ukážeme vám zařízení z počítačového oboru, o kterých si lidé myslí, že jsou pouze hudbou budoucnosti. Podívejte se, co všechno již můžete mít.

Přilba pro virtuální realitu

Virtuální realita (VR) je fenomén, o němž slyšel určitě každý. O zvýšení zážitku z virtuální reality se může postarat i tzv. přilba pro virtuální realitu. Jedná se o jakousi přilbu obsahující displeje a sluchátka. Přilbu si nasadíte na hlavu a na displejích budete sledovat to, co byste viděli na monitoru. Takovéto sledování VR nebo hraní her se stane nezapomenutelným zážitkem pro každého. Není to tak dávno, co takováto zařízení stála miliony a byla dostupná jen specialistům. V budoucnosti se bude především zlepšovat kvalita displejů uvnitř přilby a snižovat hmotnost helmy (abyste ji na hlavě téměř necítili). Heslo pro příští tisíciletí totiž zní: „budoucnost je trojrozměrná“.

Fototiskárny

Pokud jste donedávna potřebovali vytisknout z počítače obrázek kvalitně, museli jste použít služeb specializovaných studií. Ty vám obvykle na „milionových“ tiskárnách vytiskly na drahý „fotopapír“ požadovaný obrázek, za což jste zaplatili nemalou částku. Časy se však mění a pokrok nelze zastavit. Nyní na tiskárně za deset až dvacet tisíc můžete vytisknout (na fotopapír v ceně asi 50 Kč) fotografii ve formátu A4 ve fantastické kvalitě. Přijde čas, kdy si v běžné tiskárně budete moci vytisknout obrázek v kvalitě, o které se vám před několika lety mohlo jen zdát.

Digitální fotoaparáty

Vyfotografujete si, co potřebujete, ihned si fotografie na displeji prohlédnete a ty, které se vám nelíbí, ihned smažete. Po vyfotografování posledního obrázku vyměníte paměťovou kartu, do fotoaparátu vložíte novou a tak získáte místo pro dalších třicet snímků. Nakonec buď obrázky přesunete po kabelu do počítače, nebo přímo ty nejlepší vytisknete na fototiskárně.

Fantazie? Nikoliv! Již dnes existují kvalitní digitální fotoaparáty, které nabízejí vše, co jejich klasičtí kolegové – navíc mnoho dalších výhod. Rozměry digitálních fotoaparátů se budou zmenšovat a poroste jejich kapacita. Na dovolenou tak s sebou nebudete muset nosit desítky filmů, ale postačí jedna až dvě paměťové karty, na které budou fotoapa-

ráty snímky ukládat. Tužkové akumulátory budou nahrazeny výkonnějšími, které vydrží několik měsíců. Fotografování se tak stane samozřejmostí pro každého.

Notebook budoucnosti

Notebook je přenosný počítač, který by vám měl nabídnout stejné možnosti jako stolní počítač, ale přitom být „mobilní“. Tato defi-

nice byla až donedávna pouhým snem. Notebooky byly vždy o krok pozadu za stolními počítači. Nyní s nástupem procesorů typu Pentium II se však tento sen stává skutečností. A jak například takovýto notebook snů vypadá? Procesor Intel Pentium II o frekvenci 260 nebo 350 MHz, paměť 32 nebo 48 MB RAM, pevný disk o kapacitě 3,2 nebo 4 GB, mechanika CD-ROM 20x nebo 24x a velký barevný displej (úhlopříčka je 13,3", tedy stejná jako u 15" monitoru). Nelíbil by se vám také?

Hlasové ovládání počítače

„Smaž všechny soubory staré alespoň rok, nahraj na disketu ten soubor s životopisem... jó a nezapomeň mi zkontrolovat tu slohovou práci, co jsem psal včera!“ Myslíte, že vám počítač nerozumí? Možná to nebude dlouho trvat a vy se budete moci takto s počítačem bavit. Již dnes existují jednoduché programy například na hlasové ovládání Windows (ten jste si mohli vyzkoušet i na CHIP CD č. 4 / 97). V budoucnosti rozhodně počítejte s kompletním ovládáním počítače hlasem (i když je možné, že naše čeština bude pro počítač větším oříškem než anglický jazyk, a tudíž se ovládání objeví později).

DVD

Do přehrávače DVD vložíte kotouček podobný CD disku. Na něm budete mít film v digitální podobě, doplněný dabingem v několika desítkách jazyků. Fantazie? Do mechaniky DVD v počítači vložíte kotouček podobný CD disku. Na něm najdete stovky multimediálních programů, které neprozkoumáte ani za týden. To vše díky kapacitě tohoto DVD-disku, která činí až 17 GB (ano gigabajtů!). Fantazie? Co vás to napadá, to vše je již realita. DVD se stane pravděpodobně médiem budoucnosti. Jeho více než dostatečná kapacita a rozumná velikost ho již nyní staví do role nástupce CD disků.

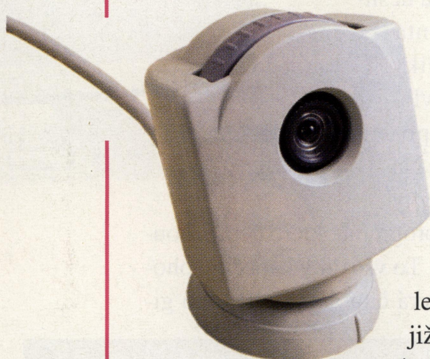

Digitální kamera

Ahoj, Jano, tobě to teda dneska sluší... No víš, Petro, vzala jsem si ten nový rolák, co ho peru v běžném pracím prášku, a podívej, jak je bílý. Jano, podívej se na skvrny na mém obličeji, myju si ho běžným mýdlem, a uhry pomalu mizí... Na tomto rozhovoru by asi nebylo nic zvláštního, kdyby obě dívky neseděly u počítače, přičemž jedna v Olomouci a druhá v Plzni. Díky spojení obou počítačů přes Internet a malé digitální kameře mohou bez problémů komunikovat. Takovéto kamery již skutečně existují. Jejich obraz sice není fantastický, ale i to by se mělo během několika let zlepšit. Možná si již za několik let tímto internetovským telefonem popovídáte se svými známými stejně jako nyní telefonem.

Ploché monitory

Ačkoliv rozměry počítačů se neustále zmenšují, existuje jedna komponenta, která svůj rozměr (a objem) mění jen minimálně. Touto komponentou je monitor. Škodí vašim očím, zabírá místo na stole, vyzařuje škodlivé elektromagnetické pole a jeho spotřeba není zrovna nejmenší. Už nyní existují LCD-monitory, které výšeuvedené nectnosti nemají. Tyto monitory jsou ploché a bez nadsázky řečeno: „lze je klidně pověsit na zeď". Obraz nekmitá a je pro vaše oči vhodnější. Největší nevýhodou je prozatím cena, která činí několikanásobek ceny monitoru se srovnatelnou úhlopříčkou. V budoucnosti však cena (i díky velkosériové výrobě) poklesne a rozměr úhlopříčky poroste. Očekává se také, že se tato komponenta spojí s televizorem a vytvoří tak plochu vašich multimediálních snů.

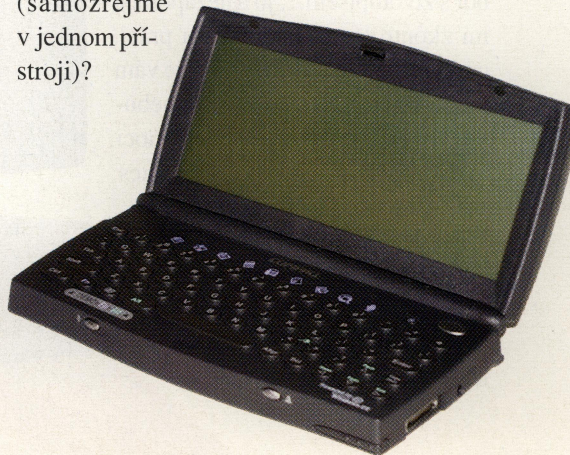

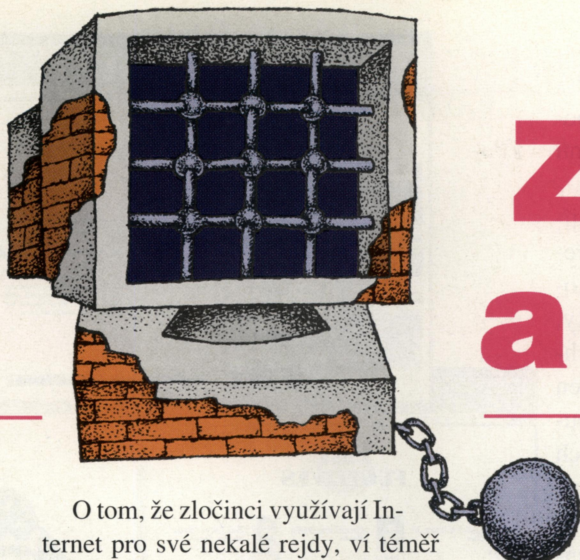
Kapesní počítače

Od doby, kdy sálové počítače dělaly čest svému jménu a obvykle zabíraly několik místností či sál, už uplynula dlouhá doba. Nyní máme počítače stolní i počítače přenosné (notebooky). I ty nejmenší přenosné počítače jsou příliš velké, chcete-li se projít a pracovat na čerstvém vzduchu. Zde nastupují kapesní počítače. Jde o plnohodnotné počítače, na kterých je operační systém podobný Windows 95.

Obvyklým příslušenstvím jsou také reproduktory a mikrofon. Kapesní počítače mají obvykle procesory třídy Pentium (75) a až 32 MB paměti. Jde zkrátka o vynikajícího pomocníka do kapsy. V budoucnu už pouze poroste jejich výkon a množství integrovaných funkcí. Vždyť kdo by nechtěl mít v kapse mobilní počítač, telefon a televizi (samozřejmě v jednom přístroji)?

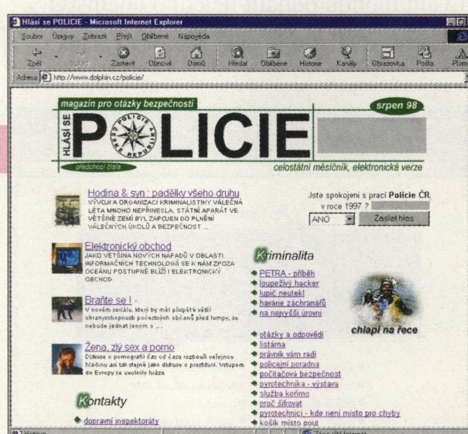

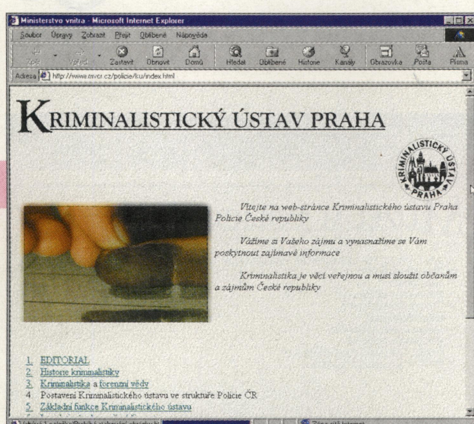
Zločin a trest

O tom, že zločinci využívají Internet pro své nekalé rejdy, ví téměř každý. O tom, že pomocí Internetu se můžete dozvědět i něco o těch z druhé strany barikády, ví málokdo. My vám nyní ukážeme, kde a jak využívají „muži zákona“ této vymoženosti.

Magazín Policie

Zajímavým a poučným čtením na Internetu je magazín Policie. Najdete zde například seriál o bezpečnosti, informace dopravních inspektorátů apod. Určitě si nenechte ujít rady, jak zabezpečit auto či byt. Jsou tu zkrátka všechny informace z oboru bezpečnosti, bez kterých se určitě neobejdete. Stránky jsou na adrese www.dolphin.cz/policie/.

Kriminalistický ústav

Mnoho zajímavého nejen o historii tohoto ústavu se můžete dočíst na adrese www.mvcr.cz/policie/ku/index.html. Případní zájemci o toto povolání, ale ani ostatní by neměli tuto stránku minout.

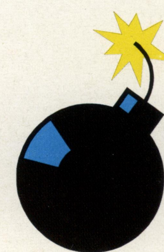
TIP

Na těchto stránkách lze najít mnoho zajímavých informací, které může využít každý.

Krimipes

Další tuzemský zdroj zajímavostí z tohoto oboru najdete ve známém internetovém deníku Neviditelný pes, který má také rubriku s názvem Krimi. Zde vás určitě zaujmou seriózní informace o kriminalistice a kriminalistech. Stránku najdete na adrese pes.eunet.cz/krimi/krimi.htm. Je to pěkné čtení pro každého, kdo se o tuto problematiku alespoň trochu zajímá. Doporučujeme.

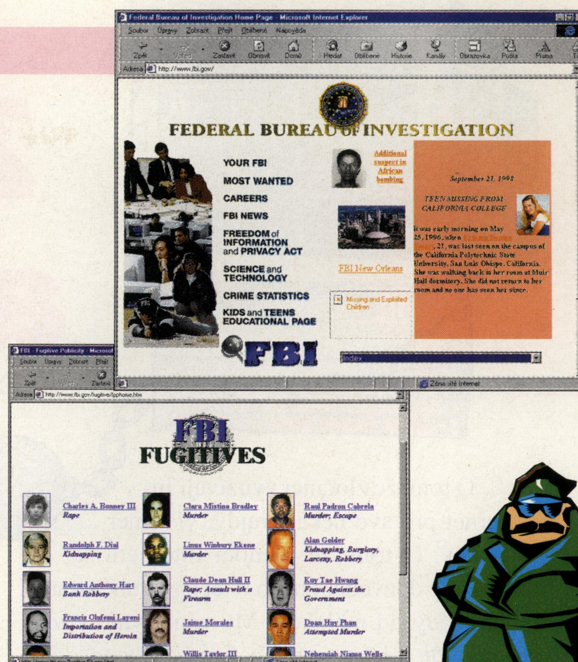

FBI

O popularitu této organizace se pravděpodobně postarali její nejznámější filmoví agenti – Mulder a Scullyová. Na adrese www.fbi.gov se však můžete dozvědět mnoho jiných zajímavých informací o FBI. Můžete si zde přečíst něco o historii, o pověstných laboratořích nebo i o „FBI Academy“. Novinky, statistika zločinu, zajímavosti z vědy a techniky (vztahující se k této oblasti), to je jen část nabídky tohoto serveru. Vypadá váš soused podezřele? Nepracuje a jezdí v černých luxusních limuzínách? Schovává se, když kolem něj jede policejní vůz? Podívejte se do archivu FBI. Můžete tam nalézt hledané bankovní lupiče, vrahy nebo drogové dealery. Přehledné seznamy včetně fotografií a popisů vám mohou odhalit nejedno tajemství…

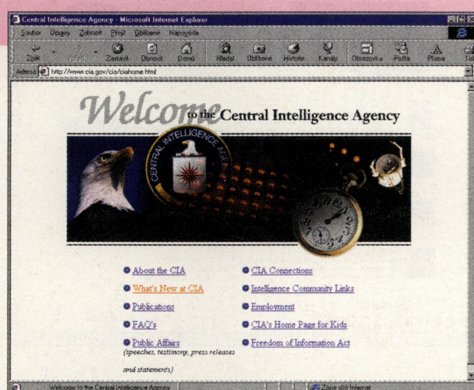
FBI A CIA

Stránky těchto amerických institucí jsou pochopitelně pouze v angličtině.

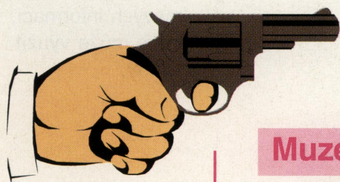

CIA

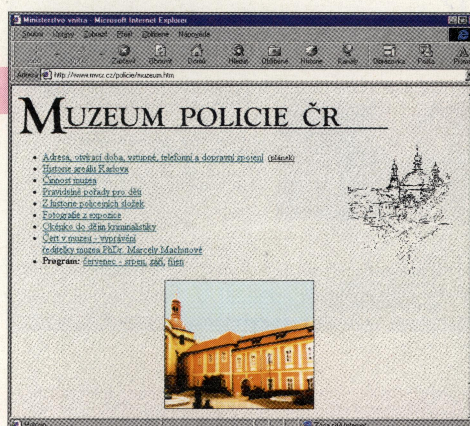
I tato mýty opředená organizace má svou WWW stránku. Na adrese www.cia.gov/cia/ciahome.html o ní najdete mnoho zajímavých informací. Kromě jiného zde najdete tzv. Factbook, kde jsou všechny informace (tedy ty zveřejnitelné), které má CIA snad o každé zemi na světě. Kromě údajů o zeměpisu a obyvatelstvu dané země lze zde najít například i informace o politické scéně, ekonomice a armádě.

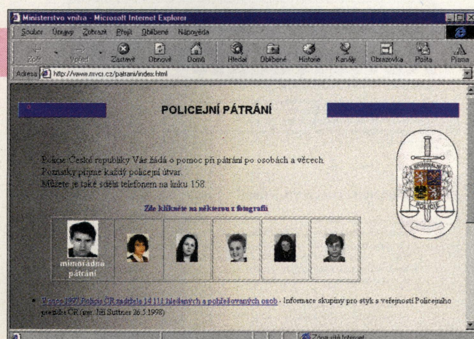

Muzeum policie

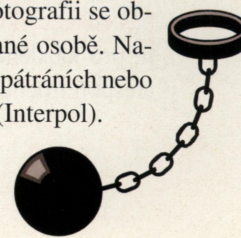
Zajímají vás zločiny, zločinci a práce policie? Podívejte se do policejního muzea. Na adrese www.mvcr.cz/policie/muzeum.htm najdete podrobné informace o činnosti muzea, otevírací době, dále spojení nebo třeba fotografie z expozice. Dozvíte se, kdy muzeum pořádá pravidelné akce pro děti nebo kdy promítá starší kriminalistické filmy.

Policie pátrá

Chcete naší policii pomoci? Podívejte se na adresu www.mvcr.cz/patrani/index.html. Najdete tam seznam pohřešovaných nebo hledaných osob. Po kliknutí na fotografii se objeví podrobnější údaje o hledané osobě. Najdete zde i informace o starších pátráních nebo odkaz na mezinárodní zdroje (Interpol).

Počítač dětem na hraní

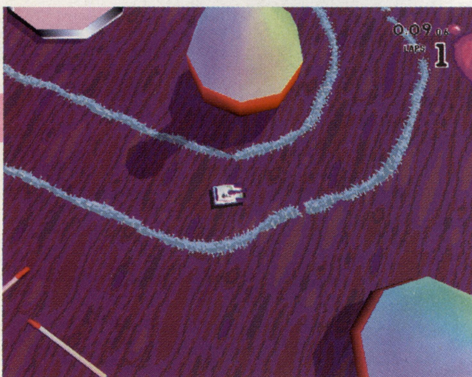
Pravděpodobně se dnes u nás už nesetkáme s člověkem, který by nikdy neviděl počítač, nepracoval s ním, nebo o jeho využití a možnostech alespoň neslyšel. Přesto se ještě dnes najde mnoho lidí, kteří s počítačem pracovat neumějí. Většina z nich to v životě nebude potřebovat, ale mnozí se s počítačem setkají, ať už ve škole, nebo na pracovišti. V poslední době je totiž požadavek znalosti práce s počítačem při přijímání nových zaměstnanců zcela běžný. Pak pochopitelně dostane přednost ten uchazeč o místo, který umí pracovat s počítačem.

Počítače na školách

Už na základních školách by mělo být vyučování informatiky (tak se většinou jmenuje předmět, který vyučuje základům práce s osobním počítačem) povinným předmětem, ale všichni dobře víme, že finanční situace většiny škol je více než napjatá a že na kvalitní výbavu potřebnou pro vyučování tohoto předmětu mají dost prostředků jen odborné školy zabývající se výpočetní technikou podrobněji. Základy ovládání osobního počítače však lze pokládat za součást základního vzdělání potřebného pro uplatnění mladého člověka v dnešní společnosti. Mnohdy jedinou možností, jak děti s počítačem seznámit, je pořídit jim počítač domů. Menší děti si asi budou s počítačem hrát. Existují hry s dostatečně jednoduchým ovládáním, které dobře pobaví i předškolní děti. Velmi vděčné jsou programy na malování, neboť děti si rády malují, a máte-li navíc tiskárnu, která může výtvory vašich ratolestí přenést na papír, pravděpodobně ani žádnou jinou hru nebudete potřebovat. Starší školáci si určitě také budou chtít s počítačem především hrát. Pro ně je však zajímavá také možnost využít ho při přípravě do školy.

Před deseti lety byla pro člověka s průměrným příjmem u nás koupě počítače nemožná. Dnes jsou počítače ve srovnání s tím, co nabízejí, poměrně levné. Jaký počítač byste tedy měli svému dítěti pořídit?

Jaký počítač?

Hovoříme-li v tomto článku (a ostatně i v celém seriálu) o počítači, myslíme tím osobní počítač „kompatibilní s IBM PC“. Existují samozřejmě i jiné počítače, ale ty jsou méně rozšířené a nemá cenu je dětem pořizovat, protože znalosti o těchto počítačích by jinde nevyužily.

Operační systém

Podobné je to s operačním systémem. Dá se říci, že svět osobních počítačů ovládl Microsoft se svým operačním systémem Windows, který je dnes nejrozšířenější. Doporučujeme tedy právě tento operační systém, protože v zaměstnání ani ve škole se nejspíše s jiným nikdy nesetkáte.

Vybavení počítače

Typ procesoru a velikost operační paměti zásadně ovlivňují výkon počítače. O výběru těchto komponent, stejně jako o volbě velikosti pevného disku, jsme psali už několikrát. Není tedy potřeba tyto rady opakovat. Pokud však kupujete počítač především pro děti, které na něm určitě budou chtít hrát počítačové hry, uvědomte si, že „počítač jenom na hry" zdaleka neznamená „levnější" ani „méně výkonný". Hry totiž patří k programům, jež kladou na výkon počítače ty nejvyšší nároky. Navíc v „počítači jenom na hry" nesmí chybět zvuková karta a samozřejmě mechanika CD-ROM. Ta se bude hodit i k využití různých encyklopedií a poznávacích programů, které dnes na jiném nosiči než na CD-ROM neseženete.

Nemusíte pořizovat to nejlepší, nejrychlejší a nejdražší, co se momentálně nabízí. Zvažte však své požadavky na výkon počítače a dejte si poradit od prodejce; měl by vám nabídnout sestavu s ohledem na to, k čemu bude váš počítač sloužit.

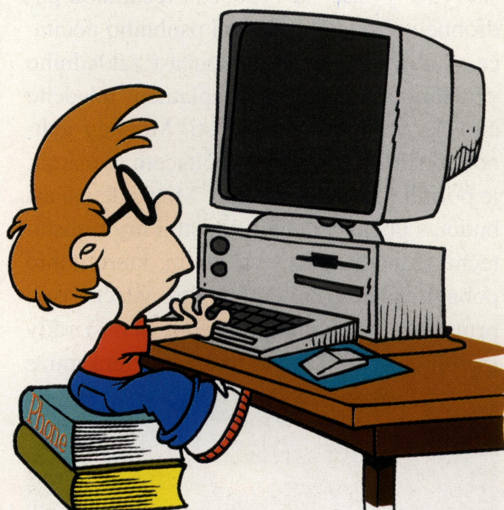
ŠKOLA HROU

I „pouhým" hraním her se uživatel něco naučí. Například to, jak ve správnou chvíli stisknout správnou klávesu a jak rychle a přesně pohybovat myší. Tyto dovednosti jsou pro práci s počítačem nezbytné.

Monitor

Nezbytným doplňkem počítačové sestavy je monitor. I o monitorech už jsme popsali několik stránek. Na hraní počítačových her a pro práci s grafickými programy je nutný barevný monitor. Pro každodenní práci s textovým editorem postačí monochromatický (černobílý) monitor s plochou obrazovkou. Takový monitor je velmi šetrný k vašemu zraku a měli byste o něm uvažovat v případě, že hodláte u počítače trávit denně dlouhé hodiny. Děti, které si budou chtít na počítači hrát nebo malovat, by vám za něj asi moc nepoděkovaly. Většina dnes vyráběných barevných monitorů osvědčených značek však také splňuje náročné zdravotnické normy a zdraví vašich dětí neohrozí. Musíte však (a to bez ohledu na to, jaký monitor máte) kontrolovat, jak dlouhý čas vaše dítě tráví u počítače, jak daleko sedí od monitoru a zda je místnost řádně osvětlena.

Práce s PC je dnes součástí základního vzdělání. Čím dříve je člověk s touto problematikou seznámen, tím lépe. Proto bychom svým dětem měli umožnit mít vlastní počítač, naučit se s ním pracovat a proniknout do jeho tajů.

Počítač pomáhá postiženým

Jedním z nejcitelnějších zdravotních postižení je částečná nebo úplná ztráta zraku. Zrak je totiž hlavním zdrojem informací o našem okolí – prostřednictvím tohoto smyslu náš mozek získává až 80 % vjemů. Těžce zrakově postižený člověk ztrácí schopnost získávat běžným způsobem informace, jejichž většina je dnes v tištěné a obrazové podobě (knihy, noviny, časopisy). Nevidomý člověk je při získávání takových informací většinou odkázán na pomoc druhého člověka, který by mu byl ochoten tištěný text přečíst. Právě závislost na pomoci druhých je asi jedním z nejtíživějších důsledků těžkého zdravotního postižení. Donedávna byla tato situace neřešitelná. **Pořizování zvukových nahrávek** knih je velmi nákladné a zdlouhavé, podobně jako **tisk ve slepeckém písmu**, který zabírá mnohem více místa. Malý kapesní slovník vytištěný slepeckým písmem by zabral několik svazků tlustých knih.

Jak může pomoci počítač?

Pokud jde o odstranění informační bariéry, začala svítat naděje, když lidé začali používat digitální záznam textových informací. Možná se teď ptáte, jak může nevidomému pomoci počítač, jehož nejčastějším výstupem je právě obrazová informace – ať už je to obrazovka, nebo výtisk z tiskárny. Počítače však dokážou uložený text převést i na jiný výstup, než je klasický tisk na papíře nebo běžné zobrazení textu na obrazovce monitoru. Počítač vybavený zvukovou kartou a příslušnými programy může poskytnout **hlasový výstup**, speciální přídavné zařízení pak zprostředkuje **hmatový výstup** („zobrazuje" plastické znaky slepeckého Brailleova písma). Existují také speciální počítačové tiskárny, které Brailleovo písmo tisknou na papír. Nezbytnou součástí výbavy každého takového počítače je skener, který dokáže obrazovou předlohu převést do digitální podoby. Dalším stupněm zpracování informací v počítači je takzvané optické rozpoznávání textu (anglická zkratka tohoto procesu je OCR). To zajišťují programy, které v obrázku načteném skenerem rozeznají jednotlivé znaky písma a poskládají je do textového dokumentu. Dál může počítač s tímto textem nakládat stejně jako s textem napsaným na jeho klávesnici.

Ovládání počítače

Nemusíme zdůrazňovat, že ovládání myší je pro nevidomého naprosto nevhodné. Musí tedy použít klávesnici. K základním dovednostem těžce zrakově postižených, kteří chtějí usednout k počítači, tedy musí patřit schopnost ovládat klávesnici bez kontroly zrakem, nejlépe desetiprstovou technikou jako na psacím stroji.

Počítač jako lupa

Těžce slabozrací lidé používají k práci na počítači programy pro zvětšení obrazu. Tyto programy umožňují zcela běžnou práci s počítačem, ale práce, zejména díky ztížené orientaci na obrazovce, je mnohem pomalejší.

Základem je práce s textem

Jednou z nejdůležitějších funkcí počítače pro těžce zrakově postižené je zpřístupnění tištěných textů. Text sejmutý pomocí skeneru může být pro těžce slabozraké „zvětšen", případně barevně přizpůsoben, pro nevidomé „rozpoznán" a hlasovým výstupem „přečten". Ani tento proces však není vždy bezchybný.

Práce s textem zůstane pro nevidomého jednou z klíčových. Většina nevidomých uživatelů PC se k počítači dostala jen kvůli svému postižení a díky tomu, že počítač může být „čteč-

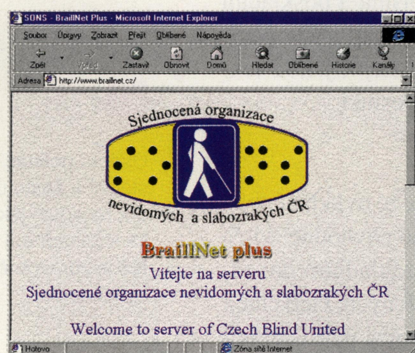
TIP

Osobní počítač může sloužit a často už také dobře slouží jako pomůcka k usnadnění života těžce zdravotně postiženým lidem.

kou" tištěných textů nebo „lupou" pro zvětšení předlohy. S textovým editorem má těžce zrakově postižený poprvé v historii možnost upravovat text (vpisovat do něj, rušit jeho části, měnit jej).

Těžce zrakově postižení jsou tak ve čtení tištěných textů soběstačnější, nejsou odkázáni jen na to, co jim kdo z okolí přečte. Knihy jsou obvykle tímto způsobem velmi dobře „čitelné". S novinami a časopisy nebo s odbornou literaturou je to horší. Barevné podklady, sloupečky nejrozmanitěji poskládané, cizí názvy a termíny nebo speciální znaky mohou být pro program na rozpoznání textu oříškem. Vzniklé chyby je potřeba dodatečně opravit, což může podle tištěné předlohy udělat jen vidící člověk. Řešením může být získání digitální podoby textů od vydavatelů, kteří v době počítačové sazby mají digitální texty tištěných knih k dispozici.

DŮLEŽITÁ ADRESA

SONS
Na Harfě 9
P.O. Box 2
Praha 9
PSČ 190 05
tel. 02 / 66 03 88 98
fax 02 / 66 03 44 54

Není to zadarmo

Takový počítač, který dokáže dobře plnit výše uvedené funkce, není vůbec levnou záležitostí. Jde totiž o to, že to nemůže být libovolné „pécéčko" s připojeným skenerem a vestavěnou zvukovou kartou, do kterého se nahraje program za několik tisíc korun. Musí to být ucelené řešení, jehož všechny součásti (jak speciální programy, tak všechna zařízení) spolehlivě a bezchybně spolupracují. Speciální programy vyvíjené pro úzkou skupinu uživatelů jsou velmi drahé. Zatímco uživatelé běžných osobních počítačů s potěšením sledují pokles jejich cen pod úroveň třiceti tisíc korun, cena počítače vybaveného jako pomůcka pro nevidomého je stále více než třikrát vyšší.

Kam se obrátit?

Jaký počítač tedy může nevidomému či slabozrakému člověku pomoci? Kde lze takový počítač dostat? Kde a jak můžete požádat o sociální příspěvek na jeho pořízení? Odpovědi na tyto otázky hledejte u nejpovolanějších.

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS)

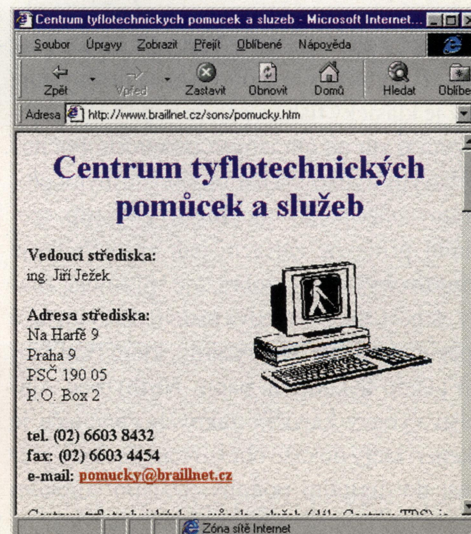
V odborných střediscích této organizace najdete odborníky, kteří vám dokážou pomoci. Poradí vám při výběru vhodných pomůcek a pomohou vám získat přístup k mnoha důležitým informacím.

Internet pro zdravotně postižené

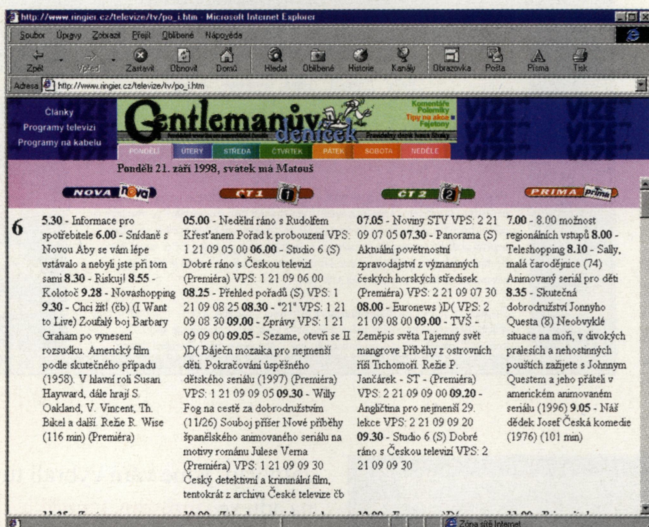
O nebývalém rozvoji Internetu jako zdroje informací všeho druhu jsme psali už několikrát. Pro zdravotně postižené však má přístup k této informační dálnici ještě větší cenu. V rámci projektu „Internet pro zdravotně postižené", který vznikl díky obětavosti nadšenců a pochopení sponzorů, se zdravotně postižení mohou k Internetu připojit za velmi výhodných podmínek. Informace vám poskytne SONS.

Počítač jako kompenzační pomůcka (nudné, ale užitečné informace)

Získat nemalé finanční prostředky na osobní počítač se speciální úpravou pro nevidomé nebo těžce slabozraké pomáhá těžce zrakově postiženým vyhláška 182/1991 Sb. ve znění pozdějších úprav vyhl. 206/1995 Sb. MPSV, která jim umožňuje získat až stoprocentní příspěvek – sociální dávku na náročnou kompenzační pomůcku. Osobní počítač se speciální úpravou pro těžce zrakově postižené je základem náročných kompenzačních pomůcek jmenovaných v příloze č. 4 výše zmíněné vyhlášky: ***digitální čtecí přístroj pro nevidomé, digitální zvětšovací lupa pro slabozraké, elektronický zápisník pro nevidomé.*** Sestavováním těchto náročných pomůcek a programováním speciálních programů pro těžce zrakově postižené se u nás zabývá několik firem.

Televize

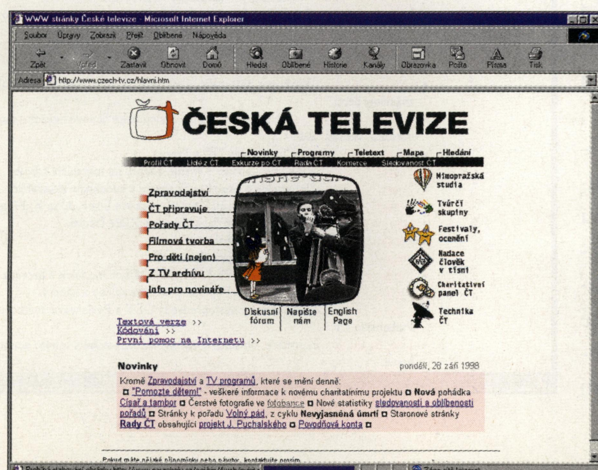
Ať chceme, či ne, televize je a bude jedním z největších a nejdůležitějších médií, která nás ovlivňují. O televizi, televizních seriálech a populárních hercích bylo už popsáno mnoho papíru. Ani Internet nesmí zůstat pozadu, a tak i zde můžete najít velké množství informací, které potěší nejenom televizní „fanoušky", ale i ty, kdo se na televizi dívají jen občas.

Televizní programy

Každý, kdo sleduje televizi častěji, je životně závislý na kousku papíru, který mu říká, kdy a co se v té kouzelné bedýnce bude vysílat. Pokud chcete mít tento program dříve než soused a dříve, než se objeví v novinách, podívejte se na adresu www.ringier.cz/televize/tv/po_i.htm. Najdete tam programy všech známějších televizních kanálů, a to včetně kabelových televizí.

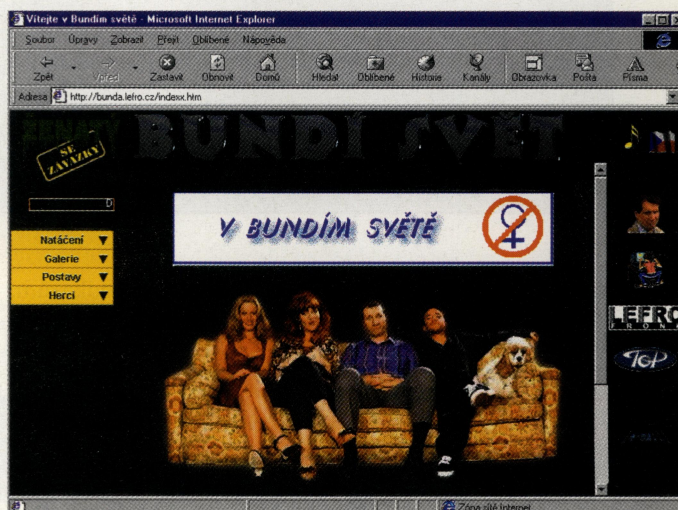
Česká televize

Ačkoliv se televizní stanice Nova snaží, zůstává pro nás stále nejznámější Česká televize. Chcete-li se o ní dozvědět více, podívejte se na adresu www.czech-tv.cz/hlavni.htm. Najdete tam snad všechny údaje o této televizi, na které si vzpomenete. Aktuální televizní program, statistiky sledovanosti, „nejen pro děti", „ČT připravuje", „Z archivů" – to jsou jen některé z názvů rubrik, které zde jsou pro vás připraveny. Výborně zpracované stránky potěší i zaryté příznivce konkurenčních televizních stanic.

Bundovi

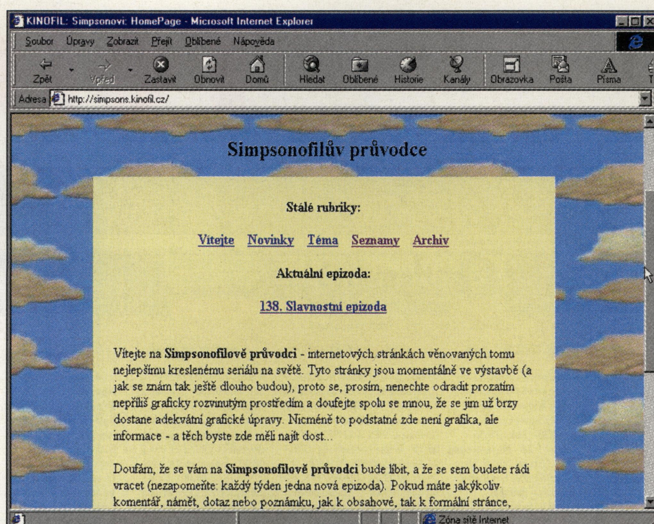
Situační komedie (neboli seriálové „sitkomy") jsou u nás velice populární. Kromě

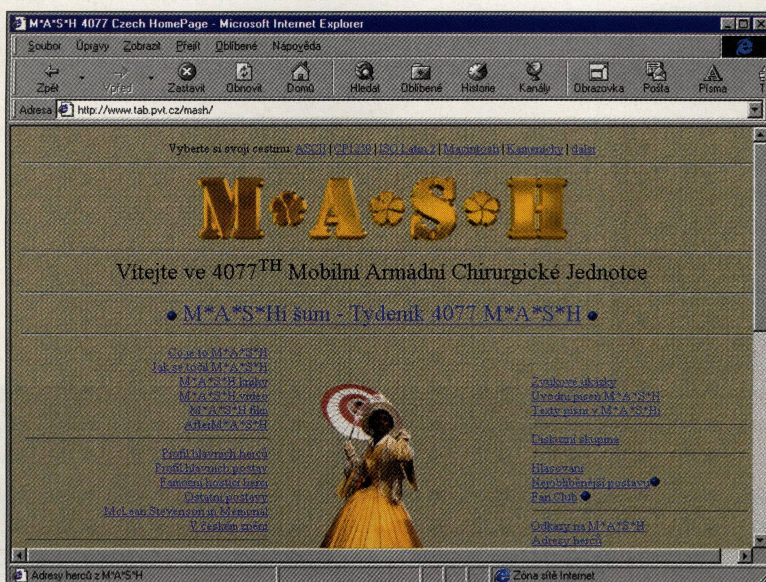

„Hospody", kterou zná téměř každý, je zde „Krok za krokem", „Alf" a „Takoví normální mimozemšťané", ale i seriál, který začíná být legendou. Jde o seriál s názvem „Ženatý se závazky". Seriál zachycující příhody rodiny Bundovy opravdu patří k svéráznému humoru, který pobaví téměř každého. Stránky tohoto seriálu najdete na adrese bunda.lefro. cz/indexx.htm.

M.A.S.H

Dalším seriálem, který většinu z nás zaujal, byl M.A.S.H. Tento „večerníček pro dospělé“, jak ho mnozí nazývali, nabízel příjemné uvolnění i inteligentní zábavu pro každý večer. Stránky zabývající se tímto seriálem najdete na adrese www.tab.pvt.cz/mash. Kromě seznamů dílů, zajímavostí z natáčení a obrázků zde najdete téměř vše, co se seriálem souvisí. Nespokojení návštěvníci se mohou podívat i na jiné stránky týkající se této tematiky, a to díky odkazům, které je zde možno najít.

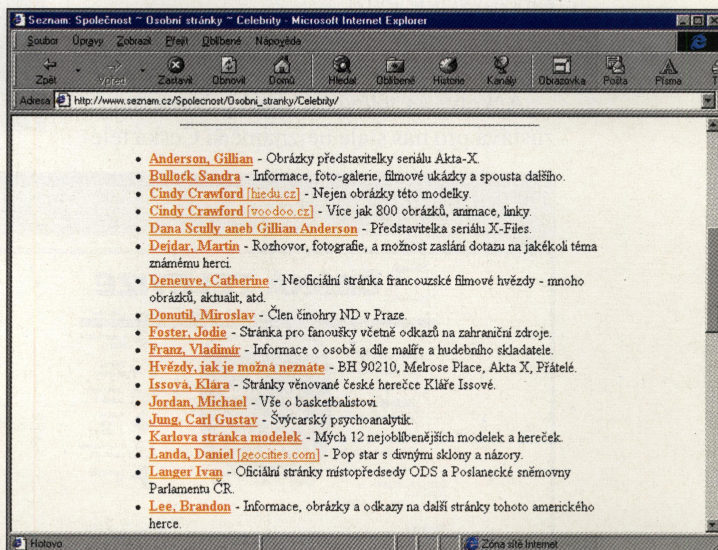
Simpsonovi

Seriál, který osloví lidi ve věku od 10 do 100 let, si jistě zaslouží uznání. Takovým seriálem jsou i Simpsonovi. Jejich humor, gagy i rodinné situace pobaví téměř každého. V záplavě stránek, které se tímto kresleným seriálem zabývají, jsme vám vybrali tu na adrese simpsons.kinofil.cz. Najdete na ní vše, co potřebuje znát správný příznivec Barta Simpsona či Lízy Simpsonové.

Hvězdy a hvězdičky

Informace o populárních osobnostech dnes můžete najít v nejednom časopise. Na Internetu se těmto lidem říká „celebrity“. O téměř každé celebritě najdete na Internetu spoustu zajímavých stránek, které nabízejí více či méně zajímavé informace. Seznam odkazů na stránky o těchto lidech můžete najít i na populárním Seznamu. Adresa je www.seznam.cz/Spolecnost/Osobni_stranky/Celebrity/.

Přenosné počítače

Mnozí lidé potřebují s počítačem pracovat i mimo svou kancelář, a to nejenom doma, ale třeba i na cestách. Proto bylo nutné vyvinout počítač, který by byl lehký a přenosný a pracoval i tam, kde není přísun energie z elektrické zásuvky. Tak vznikl přenosný počítač.

První přenosné počítače se příliš nelišily od těch stolních. Byly dosti velké a těžké, ale daly se složit do přenositelné podoby (např. jako kufr) a byly vybaveny bateriemi, které však zajistily provoz jen na několik desítek minut. Takovéto počítače se musely vyrábět z většiny klasických dílů, běžných pro stolní počítače, a tak disketová mechanika, pevný disk, dokonce i základní deska se zásuvnými kartami, to vše bylo jako u stolního počítače. Jedinými podstatnými změnami tedy byly:

možnost složení do kompaktního, snadno převozitelného celku, možnost práce i v externích podmínkách alespoň po několik desítek minut díky nezávislému napájení z nabíjecích elektrických článků (akumulátorových baterií) a záměna klasické, velmi neforemné a rozměrné obrazovky za malý černobílý displej. Přestože takovýto stroj byl z veliké části sestaven ze standardních dílů, pořizovací náklady byly velmi vysoké.

Laptop

Postupem času přenosné počítače měnily svou podobu tak, aby se s nimi dalo na cestách lépe pracovat, a vznikly takzvané laptopy. Počítače, které sice ještě stále nebyly zrovna malé, ale už byly velice kompaktní. Jejich hmotnost klesla pod 10 kilogramů, a to díky celé řadě speciálních úprav. Začaly se vyrábět speciální, zmenšené disketové mechaniky, velkou změnu prodělal pevný disk – jeho velikost (průměr disku) se zmenšila z tehdy obvyklých 5,25 " či 3,5 " (čti tři a půl palce – palec je přibližně 2,54 cm) na 2,5 ". Velké úspory místa bylo dosaženo dalšími úpravami vnitřku počítače.

Notebook

Ani taková miniaturizace nestačila, neboť přenosných počítačů začalo využívat čím dál více lidí, kteří potřebovali svá data nosit při sobě a kteří přitom potřebovali s sebou nosit i řadu dalších dokumentů. Vznikl tak požadavek na přenosný počítač, jehož rozměry se budou blížit velikosti kancelářského papíru formátu A4 (aby se mohl spolu s dokumenty ukládat do běžných aktovek a kufříků) a jehož hmotnost nepřesáhne únosnou mez, tedy asi 4 kg. Zpočátku obsahoval notebook jen ty nejzákladnější části, ale rozšiřující se vrstvy zákazníků a modernější doba s sebou přinesly nové požadavky, a tak se jednotlivé části notebooku začaly měnit. Displej získal barvu a začal nabízet stále větší a kvalitnější obraz, na místo disketové mechaniky se začala tlačit mechanika CD-ROM, přibyla zvuková karta.

Nároky na notebooky se stále zvyšovaly, a tak se zákazníci rozdělili na několik táborů. Jedni prosazovali nízkou hmotnost a malé rozměry i za cenu, že jim notebook nepřinese příliš mnoho funkcí, a jiní zase byli ochotni

nosit nějaké to kilo navíc, jen aby měli při sobě vše, co může poskytnout moderní počítač.

Zatímco první skupina pořizovala notebooky lehké a poměrně tenké, vybavené maximálně disketovou mechanikou, a někteří dokonce přešli i k menší formě přenosného počítače, k tzv. subnotebookům (menším než A4, obvykle tenčím než 4 cm a lehčím než 2 kg, často s disketovou mechanikou připojovanou kabelem vně zařízení), druhá skupina se dále dělila. Někteří zákazníci trvali i nadále na tom, aby většinu prvků měli neustále při sobě, a směřovali k opravdu těžkým, ale velice schopným strojům a jiní zvolili kompromis.

Vznikl takzvaný modulární notebook, obsahující jednu nebo dvě pozice, ve kterých lze bez problémů a podle momentálních potřeb střídat výměnné baterie, disketové mechaniky i mechaniky CD-ROM či jiná zařízení. Připojit zde můžete i další pevný disk nebo prázdný modul, aby notebook nebyl příliš těžký. Podle potřeb tak může majitel takového zařízení libovolně měnit jeho hmotnost, výdrž na baterie (pokud obsadí obě pozice bateriemi) i schopnost pracovat s různými médii.

Aby se v kanceláři či doma mohl přenosný počítač vyrovnat tomu velkému stolnímu, bývají notebooky vybaveny speciálním konektorem, jehož pomocí lze připojit buď tzv. replikátor portů (krabička, ke které máte stále připojen monitor, klávesnici, myš a třeba tiskárnu a jejímž jednoduchým připojením k notebooku rychle rozšíříte jeho možnosti), nebo tzv. dockovou stanici (zařízení větší než replikátor a splňující stejné funkce a navíc obsahující třeba i zabudovaný modem či jiná zařízení, která až doposud mohl využívat jen stolní počítač).

STAVEBNICE

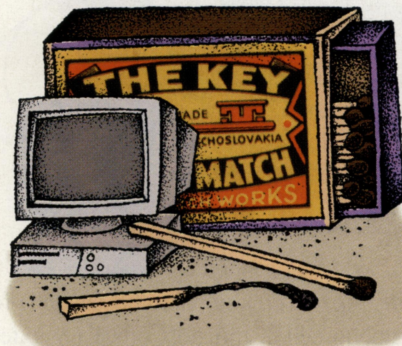
Někteří výrobci dodávají notebooky tak, že můžete použít vždy jen ty součásti, které zrovna potřebujete.

Ultratenký notebook

Postupem času přišli výrobci notebooků na geniální nápad. Vyvinuli tzv. ultratenký notebook, tedy notebook tenčí než 1,5 cm, který obsahoval jen ty nejzákladnější prvky a byl oproštěn od jakékoliv mechaniky. Takový notebook vážil jen málo přes jeden kilogram. Aby se však zároveň uspokojily i potřeby náročných zákazníků, ostatní zařízení byla umístěna do mobilní základny, kterou bylo možné připojit pevně k notebooku tak, že společně tvořily poněkud těžší a tlustší notebook, vybavený však vším, co takový notebook může mít. Podle potřeb pak lze cestovat s lehoučkým nenáročným zařízením a během několika sekund je možné mít k dispozici mocný nástroj, který i nadále zůstává mobilní a schopný pracovat po určitou dobu kdekoliv v terénu. Dnes si lze tedy na trhu vybírat z široké nabídky zařízení velkých, malých, lehkých i špičkově vybavených nebo momentálním potřebám přizpůsobitelných zařízení.

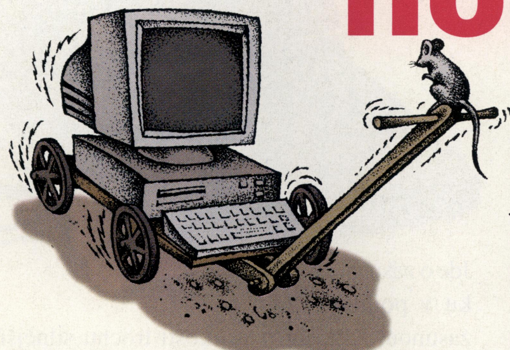
Počítače do kapsy

Existují i menší počítače – do kapsy. Ty se však vyvíjely zcela jinak. Praotcem takových strojů je spíš kalkulátor, který postupně rozšiřoval své funkce, až se z něj vyvinul nejprve organizér, zařízení schopné plánovat schůzky, úkoly, vytvářet poznámky apod. Dalším zvyšováním potřeb se tato zařízení stále více přibližovala vlastnostem osobních počítačů, až vznikla celá řada větších i menších počítačů, které však měly jedno společné: jejich ovládání i programy pro ně určené byly diametrálně odlišné od těch pro plnohodnotné osobní počítače. Všudypřítomná fir-

ma Microsoft tedy přišla se specifikací PalmPC, pro kterou vyvinula „odlehčený“ systém Windows CE, ovládáním i dalšími vlastnostmi podobný rozšířeným Windows 95. Konečně byl tedy nastolen pořádek i v počítačích do kapsy a dnes si může každý vybrat dle svého gusta.

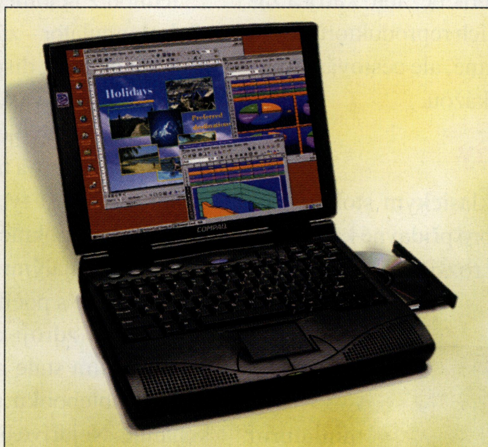
Jak vypadá notebook

V předcházejícím článku jsme si pověděli něco o tom, co to je přenosný počítač (nejčastěji se dnes používá notebook) a s jakými jeho podobami se můžeme setkat. Nyní se podíváme na jeho jednotlivé části a srovnáme je se stolním počítačem.

Monitor

Největším problémem přenosných počítačů byl monitor. Tato velmi rozměrná, těžká a zároveň značně křehká část počítače rozhodně není vhodná k neustálému převážení. Navíc je značně náročná na spotřebu elektrické energie, které je i tak v akumulátorech velmi málo. Proto se mobilní počítače mohly začít rozvíjet teprve tehdy, když byl vynalezen displej. Tato součást byla zpočátku velmi nedokonalá a pouze černobílá, ale byla velmi plochá, a tak se pro mobilní počítače velmi hodila. Z počátku měla také jen velmi malou zobrazovací plochu, a přesto byla velmi drahá. Postupem času se úhlopříčka zvětšila a přišly i první barevné displeje. Jejich barvy nebyly dokonalé, obraz byl viditelný jen při kolmém pohledu na displej a zobrazení bylo velmi pomalé (displej nedokázal plynule zobrazovat pohybující se ukazatel myši). I tyto problémy však byly překonány, a tak dnešní displeje označované jako aktivní nebo také TFT mají úhlopříčku velikou až 15 " (odpovídá 17" monitoru), zobrazují brilantní barvy a jejich rychlost zvládá i pohyblivé obrázky videonahrávek. I viditelnost obrazu při pohledu z velkého úhlu se značně zlepšila. Technický svět však nyní stojí před problémem: Současné displeje se už nevejdou do notebooku (formát A4). Zastaví se tedy miniaturizace počítačů, nebo zvětšování displejů? Anebo snad někdo přijde s nápadem, jak vyrobit skládací displej?

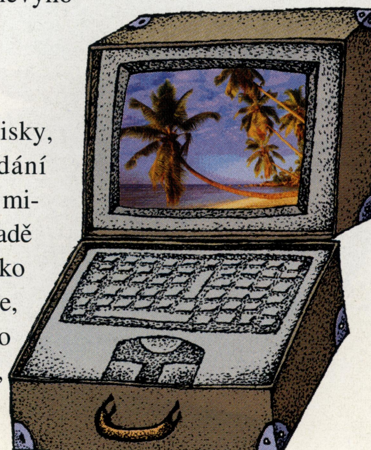

Klávesnice

Druhý problém, který bylo nutné při miniaturizaci notebooku vyřešit, byla velikost klávesnice. Původně výrobci přistoupili k její celkové miniaturizaci, ale časem se ukázalo, že alespoň základní klávesy musí mít stejnou velikost jako na stolní klávesnici, a výrobci se museli snažit klávesy co nejlépe uspořádat. Numerická klávesnice (pravá část klávesnice, tedy ta, která obsahuje číslice a základní početní znaménka) musela splynout s klávesami nesoucími písmena a teprve přepínací funkční tlačítko určuje, zda klávesa bude vysílat do počítače číslo, či písmeno. Už několik let výrobci hledají ideální rozvržení kláves na omezeném prostoru notebooku, ale stále marně. Rozvržení je stále nejednotné a většině uživatelů příliš nevyhovuje.

Pevný disk

Také pevné disky, sloužící k ukládání dat, musely projít miniaturizací. V zásadě jsou stále stejné jako u velkého počítače, jen mají všechno menší: rozměry, vnitřní mechani-

PŘENOSNÉ POČÍTAČE

Přenosné počítače prošly během několika let bouřlivým vývojem a dnešní notebooky se svým výkonem i vybavením rovnají stolním počítačům.

ku i kapacitu. Přesto dnes dokážou vyvinout značné rychlosti a u moderních notebooků není větší problém ani instalovat 10GB paměťový prostor na disku.

CD-ROM a zvuková karta

Žijeme v multimediální době a ta se nemohla vyhnout ani notebookům. Bylo tedy nutné zajistit alespoň mechaniku CD-ROM a zvukovou kartu. Někteří výrobci zvětšili tloušťku notebooku natolik, že mohli CD mechaniku prostě přidat přímo do „těla". Jiní mechanikou CD-ROM nahradili mechaniku disketovou a tu připojovali z vnějšku pomocí kabelu. Třetí skupina výrobců vyřešila celou záležitost velmi šalamounsky a vytvořila mechaniky výměnné. Podle potřeb si pak sám zákazník určí, kterou mechaniku právě potřebuje.

Zvuková karta se stala nedílnou součástí přenosných počítačů. Těžko budete dnes hledat notebook bez této karty a zabudovaných miniaturních reproduktorů, které sice nehrají příliš kvalitně, ale cestování s počítačem zpříjemnit dokážou.

Rozšiřovací karty

Notebooky oproti klasickým stolním počítačům nemají místo pro přídavné karty, které by libovolně mohly rozšiřovat jejich možnosti. Proto speciálně pro ně bylo vyvinuto miniaturní rozhraní, které možnosti rozšiřování dokáže zajistit.

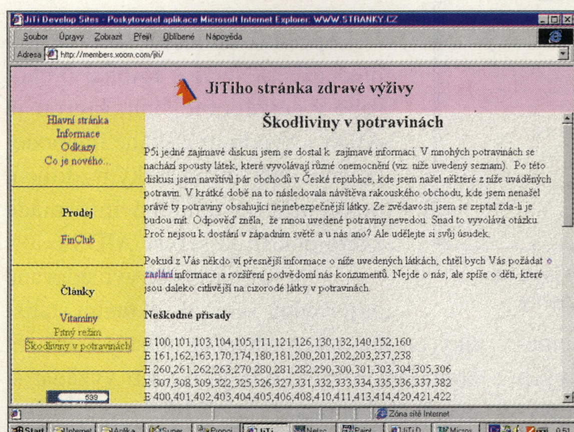
Jde o zásuvku v počítači, kam lze zasunout zařízení o velikosti trochu silnější kreditní karty, které zajišťuje příslušnou funkci počítače. Rozhraní dostalo název PCMCIA a od doby svého vzniku už prodělalo značný vývoj. Dnes se jmenuje „PC Card" a v této podobě dostanete téměř cokoliv. Můžete tak přenosný počítač jednoduše rozšířit o síťovou kartu, modem nebo i o mobilní telefon, další pevný disk či třeba skener.

Akumulátory

Jednou z nejdůležitějších částí počítače je však akumulátor – zásobárna energie pro chvíle, kdy nebude k dispozici zásuvka s elektrickým napětím. Také tato součást prodělala pořádný kus vývoje. Původní články se samovolně vybíjely a trpěly dalšími neduhy. Pak přicházely další typy s lepšími vlastnostmi a vývoj stále pokračuje k bateriím s vysokou životností a malými nároky na údržbu. Doba, po kterou lze s počítačem pracovat nezávisle na vnějším zdroji energie, se díky novým technologiím stále prodlužuje.

Svět notebooků se neustále vyvíjí a zdokonaluje. Nejdříve byly přenosné počítače jen neohrabanými a zjednodušenými napodobeninami stolních počítačů. Dnešní notebook je však vybaven celou řadou technologií, které k běžným stolním počítačům ještě ani nedorazily (například ploché displeje u notebooků už dospěly téměř k dokonalosti, a u stolních počítačů se teprve začínají prosazovat) a jejichž možnosti jsou obrovské. Za kvalitní notebook však zaplatíte dvoj- až trojnásobnou cenu stolního počítače se srovnatelným výkonem.

Zdraví

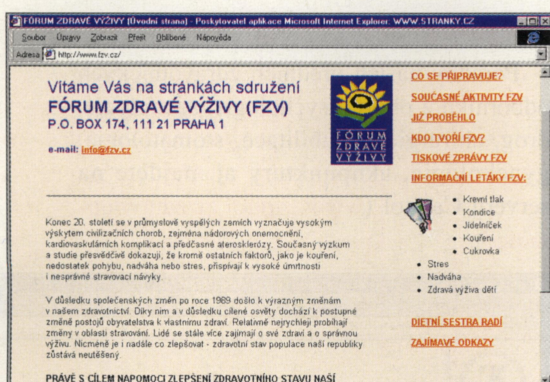

Na JiTiho stránkách zdravé výživy můžete najít informace o potenciálních škodlivinách v potravě.

I když oba populární internetové seznamy (http://www.seznam.cz, http://www.atlas.cz) mají pro oblast zdraví samostatnou kategorii, zdá se, že v této oblasti je kvalitních a nezávislých informačních zdrojů méně než jinde. Zde také platí více než jinde varování, že na Internetu má řada informací nejistý původ a nejsou ověřeny.

Zdravý životní styl

Tomuto heslu být fit je věnován hned celý server (www.fitservis.cz). Zde najdete řadu

Na stránkách Fóra zdravé výživy najdete on-line verze informačních brožurek i rady dietní sestry.

informací především o zdravé výživě, recepty na hubnutí a na aplikaci různých dietetických přípravků.

Informace o vitaminech, stravě, různých směrech výživy atd., dále názory odborníků, laiků a různé zkušenosti najdete na *JiTiho stránce zdravé výživy* (http://members. xoom. com/jiti/).

Zdravé výživě a především negativním stravovacím návykům české populace se věnuje Fórum zdravé výživy, složené z lékařů a dalších odborníků na oblast výživy. Na oficiálních stránkách Fóra (www.fzv.cz) najdete i on-line verze informačních brožurek na témata krevní tlak, kondice, stravování, kouření, stres, nadváha aj.

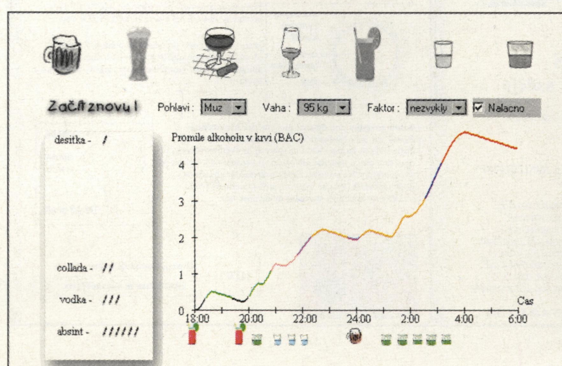

Na serveru Fit pro život (www. mipam.cz) najdete přehled toho, co vám ke zdravému životního stylu může pomoci: odšťávňovače, určené pro výrobu zeleninových a ovocných šťáv, zařízení na výrobu čisté vody, masážní přístroje, léčebné lampy a audiovizuální stimulátory.

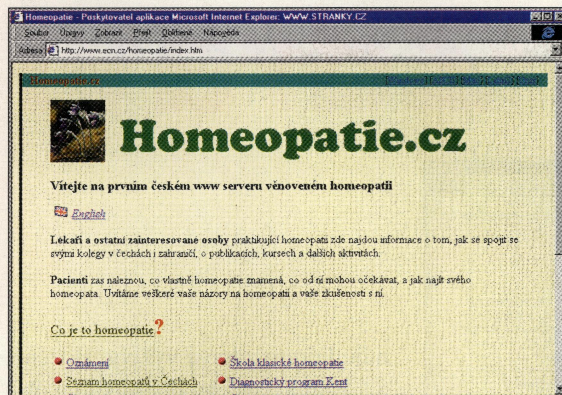
Zajímavou „živou" aplikací je program, který vám ukáže, jak se vyvíjí vaše opilost v závislosti na množství požitého alkoholu – najdete jej na adrese cs.felk.cvut.cz/~xopekar/alko/. Můžete si zvolit pořadí a čas různých typů nápojů od „desítky" až po absint a graficky se vám ukáže, jak vaše hladina alkoholu stoupá a zase klesá a jak dlouho trvá, než se dostanete do stavu, kdy vám již nezezelená testovací trubička při foukání do balonku, a kdy tedy můžete opět usednout za volant.

Alternativy

Alternativní metody, které mají pomoci při prevenci nebo doléčování chorob, najdete na adrese mujweb.atlas.cz/www/inval/. Autoři

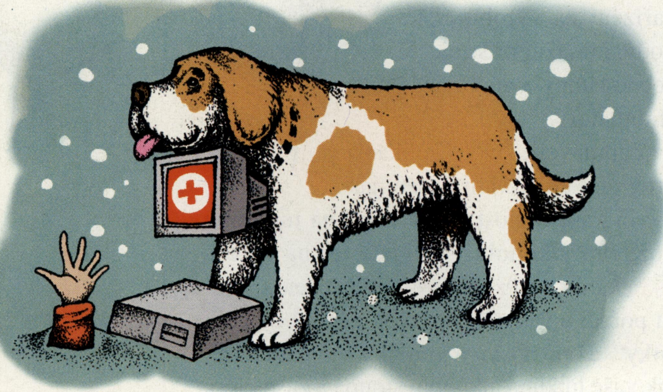
Program na adrese cs.felk.cvut.cz/~xopekar/alko/ předpoví v čase hladinu alkoholu v závislosti na množství vypitých alkoholických nápojů. Červený vrchol křivky na našem obrázku ukazuje, že se pokusná osoba pravděpodobně upila k smrti.

Informace o homeopatii na serveru Econnect jsou určeny jak pro lékaře a odborníky, tak i pro pacienty.

vycházejí mj. z vlastních zkušeností s homeopatií, jógou, akupresurou, použitm léčivých bylin. Stránky jsou sice z valné části ve výstavbě, avšak řada častých zdravotních problémů je již pokryta (artróza, bolesti zad a páteře, bolesti kloubů, diabetes, lupénka).

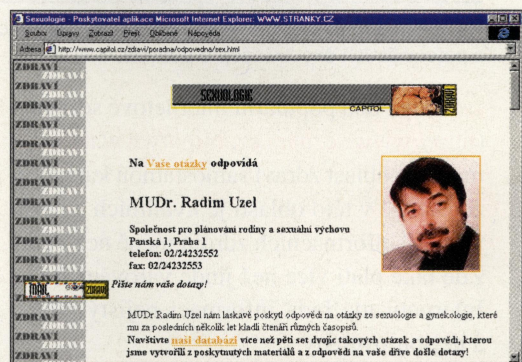
Diskuse o alternativní medicíně, vedené převážně našimi lékařskými odborníky, najdete na serveru královéhradecké lékařské fakulty (www.lfhk.cuni.cz/knourek/discusd.htm).

Neznámější a patrně nejrozšířenější oblastí alternativní medicíny je homeopatie. Server společnosti Econnect jí věnoval rozsáhlý oddíl (www.ecn.cz/homeopatie). Jsou zde informace nejen pro lékaře a ostatní zainteresované osoby provozující homeopatii, ale také pro pacienty.

Prevence

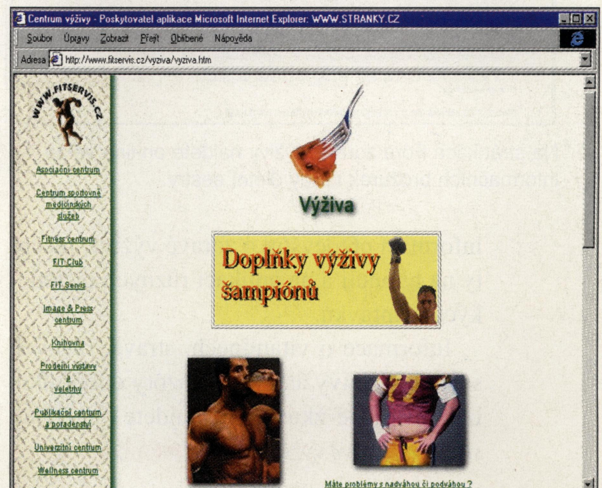
Lépe než choroby léčit je jim předcházet. Nejvíce to platí o chorobě z nejzákeřnějších, kterou je AIDS – syndrom získané imunodeficience. Největším českým zdrojem poskytujícím ucelené informace z této oblasti je server AIDS (aids.alms.cz). Kromě hojně vyhledávané odpovědny jsou zde aktuální statistiky, on-line anketa, důležité odkazy a seznam kontaktních míst, kde je možno vyžádat si eventuální pomoc.

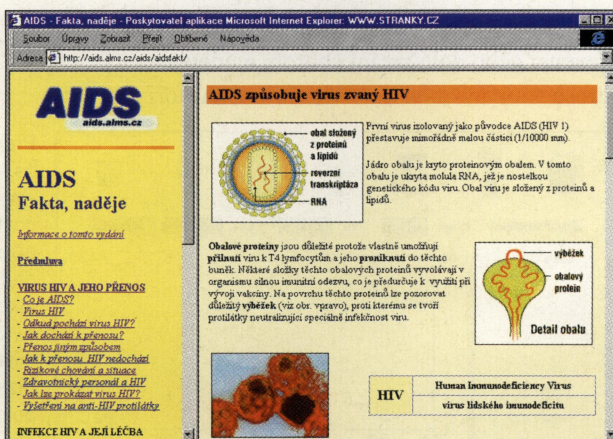
Jednou z nejvyhledávanějších on-line poraden je poradna sexuologická, kterou vede známý odborník MUDr. Radim Uzel.

Poradny

Poradny našich předních zdravotnických odborníků z oborů psychologie, sexuologie, drog, chirurgie, rehabilitace, stomatologie, gynekologie, akupunktury aj. najdete na serveru Capitol (www.capitol.cz/zdravi/poradna/).

Být fit předpokládá také správně se stravovat – Fitservis (www.fitservis.cz) vám v tom poradí.

Na serveru AIDS najdete i on-line verzi vynikající publikace AIDS – fakta, naděje, kterou napsal prof. L. Montagnier, objevitel viru HIV.

Výstavy a veletrhy

Kdo se trochu blíže zajímá o novinky ze světa počítačů, určitě někdy slyšel o nějaké počítačové výstavě. Tyto výstavy dávají výrobcům a prodejcům počítačů a programů příležitost, aby mohli představit své výrobky a služby jak případným obchodním partnerům, tak svým zákazníkům. Odborná i ta nejširší veřejnost tak může na vlastní oči vidět, a mnohdy si i vyzkoušet nové produkty.

Jak to funguje?

Pořadatel uspořádá výstavu. Pronajme si prostory, reklamou v televizi a v tisku pozve vystavovatele a návštěvníky a najme pořadatelskou službu. Vystavovatelé jsou firmy, které se chtějí na výstavě předvést. Ty zaplatí pořadateli poplatek za místo, postaví svůj stánek a v něm pak předvádějí své výrobky a služby. Návštěvníci zaplatí vstupné a jdou se podívat, co zajímavého jim firmy nabídnou.

Proč jít na výstavu?

Pokud se například rozhodujete o pořízení nového počítače nebo programu, je počítačová výstava či veletrh vhodným místem, kde si můžete vytvořit obrázek o momentální nabídce na trhu.

Novinky

Všichni vystavovatelé ukazují na veletrhu to nejlepší, co mohou svým zákazníkům nabídnout, a mnohdy i to, co jim ještě nabídnout nemohou (představují i nové výrobky, které ještě nejsou v běžném prodeji). Máte tak možnost získat přehled o tom, které produkty a technologie se brzy začnou používat v běžné praxi. Nutno však mít na paměti, že ty „horké novinky“ a poslední výkřiky špičkové techniky, s nimiž se setkáte na veletrzích, budou ještě po nějakou dobu pro obyčejného uživatele především cenově nedostupné. Berte také s rezervou ty výrobce, kteří tvrdí, že právě jejich systém je ten pravý a že do roka jej budou používat všichni. Již mnoho takto uváděných systémů (ať šlo o zařízení, nebo o programy) se v praxi neujalo.

VOGEL PUBLISHING

Na letošním Invexu jste mohli navštívit také stánek našeho vydavatelství.

Porovnání konkurenčních nabídek

Velkou výhodou takových výstav a veletrhů je skutečnost, že návštěvník má možnost vidět pohromadě nabídky podobných produktů a služeb vždy od několika firem. Může je porovnat buď rovnou na místě, nebo později doma v klidu podle ceníků a propagačních materiálů, které vystavovatelé rozdávají.

Veletržní slevy

Některé výstavy jsou také prodejní, to znamená, že některé výrobky si u stánku prodejce můžete nejen prohlédnout a vyzkoušet, ale také rovnou koupit, nebo alespoň objednat. V těchto případech se často nabízejí takzva-

né veletržní slevy, které mohou být velmi výrazné. Týkají se především nabízených knih, časopisů a CD-ROM, ale i jiného zboží či služeb. Jste-li rozhodnuti nějaký produkt stejně koupit, může vám tato sleva vynahradit vstupné, které bývá poměrně drahé.

Vyzkoušejte si programy

Zajímáte-li se o konkrétní produkty, jistě uvítáte možnost si je u stánku prodejce vyzkoušet. Pokud jde o programy, bývají ve stáncích výrobců připraveny počítače, na kterých si programy můžete vyzkoušet, často s výkladem odborníka, který vám vysvětlí ovládání, program předvede a zodpoví vaše dotazy. Podobné je to i se zařízením (můžete si vyzkoušet různé klávesnice nebo porovnat kvalitu tisku několika tiskáren).

Knihy a časopisy

Podobných výstav se samozřejmě zúčastňují i vydavatelé odborné literatury – knih zde i časopisů. V jejich stáncích najdete širokou nabídku časopisů a knižních titulů. Můžete si prohlédnout dokonce i takové knížky, které v knihkupectví nenajdete a které jsou běžně dostupné pouze prostřednictvím zásilkových služeb.

Invex

Největší a nejznámější počítačovou výstavou u nás je veletrh informačních technologií Invex Computer, který se koná pravidelně na podzim (letos to bylo v týdnu od 5. do 9. října) na brněnském Výstavišti. Tento veletrh každý rok navštíví více než sto tisíc návštěvníků, vystavujících firem jsou stovky (letos to bylo přibližně osm set) a rozloha jejich stánků se počítá v desetitisících čtverečních metrů (pro představu: zkuste si takové číslo porovnat s obytnou plochou svého bytu). Pokud byste chtěli všechny pavilony veletrhu projít za jeden den, asi by vás brzy rozbolely nohy a hlava. Je to totiž chvílemi jako na pouti; každý vystavovatel chce co nejvíc lidí přilákat právě ke svému stánku. Proto je dobré se na návštěvu takové akce předem alespoň trochu připravit. Nejdříve si rozmyslete, proč na výstavu jdete a co vás nejvíce zajímá. Pak si obstarejte seznam vystavovatelů a plánek výstavy a navštivte přednostně stánky těch firem, o jejichž produkty máte největší zájem. Pokud vám pak odpoledne zbudou síly a čas, můžete se podívat i do ostatních pavilonů.

VELKÉ FIRMY

Stánky velkých firem lákají návštěvníky velkolepými barevnými konstrukcemi i vtipnými nápady.

Světové výstavy

Ačkoli brněnský Invex nese v názvu označení „mezinárodní" a je největší výstavou tohoto druhu ve střední Evropě, není zdaleka největší podobnou akcí na světě. Celosvětově největší a nejvýznamnější počítačovou výstavou je Comdex, pořádaný dvakrát do roka ve Spojených státech; v Evropě je největší hannoverský CeBIT.

Regionální výstavy

Nemusíte však čekat na říjen a cestovat do Brna. Téměř v každém větším městě u nás se „počítačové" výstavy čas od času konají také. Nejsou pochopitelně tak honosné, vystavovatelů i návštěvníků je daleko méně. Většinou zde nenajdete velké stánky těch největších firem s řadami mažoretek. Na těchto výstavách se představují převážně firmy působící v daném kraji. I když atmosféra bývá méně „světová", i na těchto výstavách najdete mnoho zajímavého.